

Rejtő Jenő
Vanek úr Párizsban

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

I. FEJEZET

Előjáték a Szaharában

II. FEJEZET

Szőkevények a Szaharában

III. FEJEZET

Az Első számú Legvegyesebb Brigád

IV. FEJEZET

A Szaharából jelentik

V. FEJEZET

Rádióműsor a Szaharában

VI. FEJEZET

Nagygyakorlat a Szaharában

MÁSODIK RÉSZ

I. FEJEZET

Párizsban

II. FEJEZET

A barokk villa

III. FEJEZET

Galachadi kaszinó

IV. Fejezet

Botrány a kaszinóban

V. Fejezet

A rejtélyek kulcsa

Első rész

I. FEJEZET

Előjáték a Szaharában

1.

Sába Királynője az asztalnál ült, és borotválkozott. De szokott káromkodni és pipázni is, ami királynőknél igazán ritkaság.

Káromkodásra feltétlenül okot szolgáltatott a zsilettje. Ugyanis ez az egyetlen fegyver a világon, amely akkor veszélyes igazán, amikor elkopott az éle. Ilyenkor roncsolja, töri a bőrt, mindössze a szőr iránt nyilvánít némi kíméletet.

A fentiek után bizonyára minden olvasó előtt kétségtelen, hogy Sába Királynője férfi.

Hogyan lehet egy királynő férfi?

Mondjuk, ha úgy hívják, hogy Sába István, és a Sába név eszébe juttatja csúfolódó ismerőseinek a róla elnevezett királynőt.

Erről az ókori hölgyről még La Grenelle erődjében is hallottak.

Sábanak nem kellett volna a csúfolódást tűrnie, mert mindenki tudta, hogy tavaly Marokkóban megverte a kantinost, akit előtte még soha senki nem tudott megverni, csak az Úristen, mert a fél szemére hályogossá tette.

Sába tehát alaposan rácafolt a csúfnevére. Azonban került a kötekedést, és egy gúnynev miatt nem mászott bajtársai képére. Valaha Sába István a kecskeméti szintársulattól érkezett egyenesen Brestbe, anélkül, hogy a „Vízkereszt” című előadást lemondta volna.

Színész volt.

Nagy csontú, mély hangú, jó kiállású fiatalember.

Valamikor nagy jövőt jósoltak neki a pályáján. És most itt ül az idegenlégió egyik helyőrségében, a legénységi hálóterem hosszú asztala mellett, ahol néhányán borotválkoznak.

Reggel bizottság érkezett Marokkóból Collidon kapitány vezetésével, hogy vizsgálatot tartson a tragikusan elhunyt Bradieux nevű közlegény ügyében. Ezért borotválkozott Sába. Ő is tanú, és még hárman.

Nem nagy öröm.

- Ezek is micsoda újmódi dolgok - mondja az egyik őrvezető a másoknak. - Hogy egy ilyen Bradieux kölyök meghal ebben az istenverte garnizonban.

- Mindenkinek lesz annyi esze - felelte elég hangosan a másik altiszt -, hogy nem mártja be az őrmesterét. Közlegény sose jártassa a száját felettesére. Aki bajba keveri az altisztet, annak nem kell egy évig várnia itt a légióban, hogy valami nehéz szolgálatot sózzanak rá.

Ezt jó hangosan mondták, nehogy a borotválkozó tanúk figyelmét elkerülje.

...Sába csak húzogatta a régi pengét, és torzképekkel igyekezett megfelelően feszült állapotban rögzíteni az arcbőrét.

Ott ül a közelben Manuel is. Ő nem tanú. Inkább áldozat. Öreg spanyol, az arca igen finom. Szinte régi festménynek tűnik, az előkelő, hosszú keskeny kecskeszakállal, kétfelé hegyesedő bajusszal. A szenvedés a Szaharában, a légió nehéz szolgálata mintha csak fokozták volna külsejének főúri finomságát. Elefántcsontszínű magas homloka, beesett halántéka, de még az is, amikor verejték gyöngyözik az arcán, ha fáradtan lehunyja - a lovagkorral kihalt öreg várurakra emlékeztetettek.

Nagyon szerette ezt a kölyöknyi Bradieuxt, aki meghalt.

Most ugráló léptek kopognak a folyosó kőkockáin!

A Pojác!

És máris ledobban az illető, pontosan a lábhegyére, mint valami híres balettáncosnő, ha befejezi a szólóját.

És azt mondja: „Hopp!”

A következő pillanatban, füttyülve és dzsiggelve eldobja magáról a derékszíjat, a sapkát, és egy ugrással követi a holmikát!... Máris az ágyán van, és zubbonyát gombolja.

Közben csak úgy hasít a füttyülése!

Örökké vidám, táncol és ugrál.

Ez a Pojác!

Ő is díszruhába öltözik, mivel szintén tanúkihallgatásra megy.

Elszakíthatatlan jókedvével ő tartja a lelket itt az emberekben, mert időnként akkorát nevet, hogy belerezdül valamennyi ablaküveg.

Többen is vele nevetnek. Mintha kis szellő fújna a sivatag felől, élénkség röppent a Pojáccal a fülledt helyiségbe.

Másodpercek, alatt öltözik! Feldobja a sapkát, és elkapja fejjel, magára szedi a díszruhát, és villámgyors, roppant ugrással máris Sába mellé ül. Ezzel nem viccel. Voltaképpen Manuel egészítette ki hármassá Sába és a Pojác barátságát. Különböző nemzetiségű, természetű és korú emberek barátkoznak itt össze a távoli La Grenelle helyőrségben, a Szahara fészkes közepén. A Pojác orosz volt, és Gorcsev Ivánnak hívták. Manuel spanyol, és Sába, a Királynő, magyar.

- Ide hallgass - súgta Manuelnek a Pojác -, szedd össze magad egy kicsit. Lehet, hogy rövidesen szükséged lesz minden erődre, öreg Manuel. És az ilyen vén lovag mutassa meg a légiónak, hogy nem könnyű kibabrálni vele...

- Nem érdekel... Mi közöm a légióhoz? Bradieux-t nem adja vissza senki!

Sába a szemével az ajtó felé intett.

Kezdődik! Egy örvezető megáll az ajtóban, és nagyot rikkant:

- Vigyázz! Kihallgatásra! Sába! Previante! Maturek! Gorcsev! Utánam!

A négy tanú elindult az örvezető mögött.

A két másik altiszt egykedvűen ott állt az ajtóban.

- Végre is - mondta az egyik káplár a másiknak - semmi sem történt. Nem az első eset, hogy valaki Afrikában hógutát kap.

- Én csak aszondom - válaszolta a másik -, hogy aki itt Afrikában bemártja az őrmesterét, hát az megütheti a bokáját.

Csak most érkezett díszruhában a vizsgálat főszereplője. Borodin őrmester! A két altiszt, némán tisztelgett, az őrmester visszaköszönt és továbbment.

Lassú, visszhangzó kongásokkal elnyelte lépteit a hosszú folyosó.

2.

...Bizottság!

A kapitány, aki időnként egy láncról függő aranyceruzával játszik, és két-két alacsonyabb rangú tiszt ül mellette. Előttük zöld asztal.

Háttérben szuronyos őr.

Az asztal előtt egy sorban, feszesen állnak: Previente, Maturek, Sába és Gorcsev.

Jobb oldalt, külön Borodin őrmester. A zöld asztal oldala mellett, díszruhájában, mereven, sápadtan:

A vádlott!

Szörnyű hőség! Mindenki siet. A kapitány egymásra dobál néhány iratot, egyikből olvasgat, végül száraz hangon odaszól a felsorakozott legényeknek.

- Ti Bradieux-vel együtt voltatok a zárkában, amikor meghalt! Kihallgatlak benneteket, mert az a gyanú, hogy ez a közlegény szabálytalanság áldozata lett. Previente!

- Parancs!

- Lép ki!

Dobbanás.

- Mondott neked valamit Bradieux a halála előtt, ami az ügy kivizsgálása szempontjából fontos lehet?

- Nem nagyon... társalgott az... halódás közben... - felelte habozva Previente.

- Hirtelen halt meg?

- Hát... - vállat vont. - Panaszkodott, hogy görcse van, azután hátracsapta a fejét, meg hörgött és... így történt...

A kapitány rácsapott az asztalra:

- Világosan beszélj! Tudod, hogy miért volt rosszul? Igen vagy nem!?

- Mit tudhassam én?... Délután behozták... és este már... meghalt.

- Úgy... no jó. Gyere tovább. Maturek. Gyere csak egészen ide elélem! Hallottad, amit a bajtársad mondott?

- Igen.

- És te is ezt tapasztaltad?... Ne gondolkozz, te bitang, mert kikötetlek!...

- Hát... az is volt, hogy a Kir... a Sába kopogott, és bejött Gorcsev az őrségről... és...

- Sába! Hallottad az előző vallomásokat és megértetted?

- Igenis.
- Igazat vallottak eddig?
- Nem, kapitány úr. Amit ezek vallottak, az az első szótól az utolsóig hazugság.
- Szerinted mi történt Bradieux-vel?
- Borodin őrmester eljárása okozta Bradieux halálát.

A kapitány szeme lassan összefonódott, és a hangja kemény suttogással csapott le.

- Previante és Maturek közlegényeket fegyelmi úton szigorúan megbüntetni. Erről jelentést kérek. Sába! Szerinted miért lett rosszul Bradieux?
- A büntetése miatt. Sergeant Borodin parancsára negyvenötször körülfutotta az erőd udvarát, esősevszakszerű, teljes menetfelszerelésben!

Moraj!

A kapitány ismét összehúzta egyik szemét. A többi tiszt is hüledezve nézte a festői díszruhában halotthalvánnyá vált Borodint.

- Folytasd!
- Bradieux a futás után hozzánk került a zárkába, és nyomban látszott, hogy napszúrása van. Eleinte saját vízadagjainkkal mostuk, Maturek, Previante és én. Később az őrségnek zörgettem, mert Bradieux önkívületben énekelt, és lázas piros volt...

Gorcsev benézett, majd elment, és visszatért azzal, hogy Borodin őrmester úr nem adott utasítást a beteg Bradieux-re nézve.

- Azt állítod - kérdezte halkán a kapitány -, hogy az őrmester eljárása okozta a Bradieux közlegény halálát?
- Igen, mert ez az igazság!
- Jól van, fiam... Gorcsev!

A Pojác kilépett.

- Parancs.
- Szerinted is Borodin őrmester idézte elő Bradieux halálát? - kérdezte a kapitány.
- Nahát! - Csodálkozva körülnézett. - Dehogy kérem! Szó sincs róla!
- Nem tudsz arról, hogy Bradieux körbefutott az udvaron?
- Dehogynem. Azonban éppen Borodin őrmester volt az, aki váltig intette, hogy tartózkodjék az ilyen gyerekes futkosástól a rekkenő hőségben.
- Vigyázz arra, amit mondasz!
- Kérem, kapitány úr - szólt mentegetőző mosollyal -, én így láttam. Az is igaz, hogy amikor kopogtattak értem, én is láttam, hogy Bradieux-nak fényes a szeme, de azt hittem azért, mert állandóan lelkesen felhevül, ha szeretett őrmesterünkre gondol. Nálam is így van.
- Hallod! Ha itt egy szót elferdítesz, hát nagyon megütöd a bokádat!
- A káplár meg ugyanezt mondja a bokámra, ha nem teszem... Így az ember nem tudja, mi a helyes eljárás, ha félti a bokáját.

A kapitány megértette. Felugrott és csapkodta az asztalt:

- Gerol hadnagy! Ezt a káplárt huszonnégy órán belül egy sivatagi büntetőszázadhoz vezényelni!... Hallgasson! - rivallt most Borodin őrmesterre, aki szólásra jelentkezve kilépett. - Majd idejében módja lesz rá, hogy védekezzék! Gorcsev! Beszélj komolyan, mert megjáród! Szóval, Sába vallomása helytálló?

- Hamisan vallott, kérem. Én elmondtam neki később a továbbiakat, Borodin, szeretett felettesünk azt is megtiltotta, hogy vizet vigyek Bradieux-nek, amikor meglátott a kulacssal.

A kapitány felállt.

- Őrmester! Maga Oranban, a haditörvényszék előtt előadhatja majd a védekezését. Most csak arra feleljen: gyűlöli-e valamelyik tanú magát?

- Igen! - mondta Borodin. - Sábát kurtavassal büntettem, mert kiállt a sorból és feleselt!

A kapitány feltette a sapkáját, és hóna alá csapva az írásait, odaállt Sába elé. Keményen nézte.

- Miért kaptál büntetést?

- Sergeant Borodin azt mondta gyakorlatozás közben a szakasznak, hogy ostobák vagyunk, és még az apáink közt sem volt olyan katona, mint amilyen ő. Erre jelentettem az őrmester úrnak, hogy az én apámnál külön katona senki sem lehet.

A kapitány felkapta a fejét.

- Úgy... És mit tett a te apád, ami szerinted felülmúlhatatlan katonai teljesítmény?

- Elesett!

Hökkent, kissé ünnepélyes csend lett...

- Ca va - bólintott tűnődve a kapitány.

- Ez a teljesítmény nem ritka, de csakugyan felülmúlhatatlan.

És kezet nyújtott Sábának.

Ezzel befejeződött a vizsgálat.

Borodintól később a haditörvényszék megvont két rangfokozatot. A káplárt büntetőtáborba vitték, és a bizottság rendületlenül folytatta az útját, és...

És amerre a bizottság útja vezetett, mindenfelé sokan elszöktek.

3.

Donald, az angol veterán, aki tizedik évét szolgálja a légióban, és mindenféléről alaposan tájékozott, arról mesélt a kantinban, hogy mit akar ez a Pipettin őrmester, aki Borodin helyett jött Gorcsevvel, Sábával sőt Manuellel is, azért, mert ez a barátjuk?!

- No, majd értitek ti ezt mindjárt - szól Donald, és előrekönyököl pipázva. - Csak az a kérdés, hogy van-e köztetek olyan, ki már megverte a feleségét?

Sokan jelentkeztek.

- Én már az öcsém feleségét is megvertem - mondta a kantinos szerényen, mert sohasem volt hetvenkedő természetű. Donald megszámolta őket:

- Egy, kettő, három, négy, öt... te meg kettőt számíatsz a sógornóddal, az hét. Ti vörös bort fizettek, mert az okai vagytok mindennek, ami Gorcsevvel, Manuellel meg a Királynővel történik. - A felháborodás vihara zúdult Donaldra. Különösen a kantinos részéről.

- Nem szórakozásból verem én a nőket, hogy fizessen érte! - kiáltotta idegesen.

- Ha nem, hát nem! - mondta Donald, és vállat vonva állta a vihart.

Végül is a megbélyegzett egyének fizettek. Rajtuk ne maradjon ez a csúfság!

Az ősz harcos előbb ivott, azután kétfelé törölte a bajuszát, végül lenyomkodta pipájában a lazán parázsló dohányt, azután komótosan kezdte.

- Hát ez a folytonos vizsgálat, meg inspicálás, ami itt van mostanában az altisztek miatt, amint hallottátok még a sivatagiaknál is, nem egyéb mint ama találmány, hogy te elvered olykor az asszonyt, pedig szereted.

- De mennyire szeretem - mondta a kantinos.

- És mégis elvered.

- De mennyire elverem - bólogatott őszinte részvétellel.

- Nohát, ez az eset mostan Afrikában a tiszt meg az altiszt között... A ménkű csapjon ebbe a szódásüvegbe... Tehát egyszóval... Egészségetekre! Itten arról van szó, hogy az altisztek, az idegenlégió fennállása óta, a legfontosabb katonák Afrikában. No, de mér? Mert az volt a szokásban, még akkor is, amikor én idekerültem, hogy tisztnek csak büntetésből vezényeltek katonát a sivatagba fiatal hadnagyokat, ha női botrányuk volt, sok adósságuk, ittak meg más efféle csináltak. Akkor áthelyezték őket Afrikába. Itten boldogan adták át minden szolgálataikat az altisztnek. A légiós őrmester elsőrendű katona! Mindenhez ért, elszámolástól a beduinok elleni harcokig... Nohát! Így lett az egész világon a legionárius őrmester valóságos fogalom. Vele kellett jóban lenni, ha Afrikában valamit akartál. No... azután jöttek ezek a modern idők, a rádióval, repüléssel, meg hogy nem lehet ütni a legionáriust, szóval: Edison megtette a magáét!... Itt is egyszerre divatja lett, hogy mennél nehezebb a szolgálat, annál jobb tiszt kell hozzá. Ide a légióba nem fiatal, párizsi hadnagyocskák jöttek táskagramofonnal meg alkoholizmussal, hanem olyanfajta, hogy túltettek mindenféle bennszülött nyelvben, stratégiában és szervezésben az altisztten. Harcban meg is értik egymást a legionárius tiszt meg altiszt! Csak ez a „hagyomány” van közöttük elmérgesedve. A régi időket fenntartó legionárius őrmester, aki korlátlan úr a legénységen és az alárendelt légiós altiszteken. Ez meg a mai tisztnek nem tetszik.

Itt elhallgatott, és elgondolkozva markába verte a pipáját.

- Hát aztán? - kérdezi a kantinos.

- Hát... aztán... Ez olyan, mint amikor te elmész bevásárolni, de előzőleg odaszól a feleségednek, ő azután mérgiben összetör egy tányért.

- Igazad lehet! De ha egyszer meglátom... Tudomisten, Megemlegeti!

- Tisztára dettó eset. Mert a tiszt elviszi Borodint. De helyette jön Pipettin, meg marad a többi altiszt, és összetörik azt, aki bemártotta az őrmestert. Mehet a Szahara másik végibe, oda is követi a hír: „Árulkodott a légió őrmesterére!” És már első napon huszonnégy órás szolgálatot sóznak rá.

- De mi haszna van az egésznek, ha a bizottság elmegy, és folytatódik a kibabrálás?

- Hát, nézd! Te egyszer rajtakapod a feleségedet tányértöréssel, és egyszer pofonütöd, nem használ. Ha másodszor is pofonütöd, akkor tán elunja.

- Igazad van, megpróbálom - bólintott a kantinos. Hihetetlen, hogy mi fogy itt tányérba!

...Gorcsev és Sába bejöttek a kantinba. Nyakig sárosan. A tevéistállót tisztogatták.

- Nesztek - mondta Donald halkán a körötte üldögélőknek. - Ehol a törött tányérok.

A végzet Borodin ügyével indult el csodálatos útjára. Amikor elkezdődött a kibabrálás, Borodinnál nem esett szó.

Csak épphogy jön Pipettin, és természetesen szemlét tart. Kötelessége!

Na, most feltűnik neki ez meg az.

- Milyen ez a gomb? Négy nap salle de police.

- Maga nem tudja, hogy munkaruhához is kell derékszív? Háromheti kimenő- és postaelvonás!

- Hé! Öreg spanyol! Elejtette a gépfegyverállványát?! Ezért estig őrségen van a sivatagi kútnál!

És így tovább. Ki szólhat ellene? Csupa szabálytalanság a légióban. De az altiszt csak akkor látja, ha akarja.

...A híres kaland pontosan ama délutánnal kezdődött, amikor a Királynő befejezte szolgálatát az istállók tisztogatásával, azután Gorcsevvel együtt bejöttek a kantinba. Pizkosan, elkeseredetten. Egyszóval komor hangulatban voltak. A legkegyetlenebb fájdalmat a sokféle nehéz szolgálat, vagy lesújtó büntetéseken túl, az állandó postaelvonás okozta.

Levél érkezik Afrikába a La Grenelle erődbe! És két hete hever az irodában, a címzett nem kapja kézhez!

- Mit gondolkodol? - förmedt Gorcsev a barátjára, és odatelepedett: - Elszökünk. Különben megölnék.

- Sajnos, nem tehetem - felelte a Királynő. - Mit csináljak? Nem vagyok jó szökevénynek. De te kísérelj meg. Végre is nekem nincs senkim, és mindegy... Neked csak van valakid.

- No, feleség, gyerek meg ilyesmi - felelte könnyedén. De ebbe a tréfába mégis belekomorodott az arca, és otthagya Sábát. Később lement a gyakorlótérre, megkereste az ezredírnokot, szoroson mögéje állt, és a fülébe súgta:

- Öngyilkosság készül az erődben!

- Mi?!... Hallja, ha bolondozik velem... hát megjárja!

- Pszt... Láttam magát éjjel a kantin mögött. Csakis az ablakból vagy a Holdból léphetett az útra. Ha szólok a kantinosnak, ebéd után megöli magát. Mérget vehet rá. És ez jobb is. Aránylag gyorsabb és enyhébb halál, mert a kantinos a söröscsappal öl. Kínos. Leghelyesebb, ha föbelövi magát. Jobb üzlet. Mert ez a söröscsap dolog!... - És búsan legyintett. - Még akkor is rossz erre gondolni, ha maga az áldozat.

- Meg... megmondja - hebegte - a kantinosnak, hogy én?

- Nem vitás. A postaelvonás nagyon dühít... Az is lehet, hogy a kantinos egy transzírozóbárdal jön.

- Menjen a mosoda mögé, maga csirkefogó - sziszegte a tizedes -, hozom a leveleit. De maga titokban tartja, hogy kilesett!

- Tudja mit, hogy ne kelljen sokszor fáradnia, hozza mindjárt a Királynő és Manuel leveleit is. Ez esetben aludjon ebéd után a kantinos. No, fel a fejfel, öregem! Képzelve mennyivel rosszabb a levélhordónak!

Öt perc múlva nála volt mindhármuk postája! Gorcsev két levelet kapott, Manuel és Sába egyet-egyet. Először a magáét, azt bontotta fel, amit a húga írt. Most senki sem nevezte volna Pojácnak, amilyen komoly volt.

„*Drága Iván!*

Beköltöztem a Bl. St. Honoré szomorú házába. Ahogy már a múlt hónapban jeleztem, szó sem lehet arról, hogy visszatérjek a nénihez Londonba. Csodálom, hogy gondnokod, ez a Vanek úr, érdeklődésedre nem írta meg a helyzetet. Pedig tőle bérelem a szobát. Azt hiszem, Te eltúlzod a nizzai esetet, de szót fogadok, és kívánságodra még Őelőtte is titkolom, hogy a húgod vagyok. Nedda Harloff néven élek Párizsban, és Vanek úr nem sejtí, hogy valaha halottam a Gorcsev nevet. Nem értem türelmetlenségedet, amiért Vanek úrtól nem kapsz értesítést. Vanek úrnak elhinnéd, hogy jól vagyok, és semmiben sincs hiányom? Nekem is elhiheted! De Te, Iván! Komolyan írd nyomban, ha nélkülözöl! Tudom, hogy nem rendelkezhetsz most a pénzed felett. Nadjuska tegnap átutalt Londonból pénzt, és mellékelek kétszáz frankot. Vigyázz magadra, és kérlek nagyon, ne rohanj vele minden eszeveszettségbe örülten, ahogy szoktad. Csak ezért az egyért aggódom. Nagyon sokszor csókollak:

Nedda”

5.

Szegény, szegény Nedda!

Most már Harloff néven él. Őmiatta! Ő kavarta fel Nizzában a szörnyűséget.

Megnézte a másik levelet.

Vanek úr írta!

Ez az ember kis híján sírba vitte a leveleivel!

A jó öreg Vanek úr!

Nizzában talált rá, két éve, amikor még földönfutó volt Vanek úr! De ő éppen gazdag lett, tehát Vanek urat örökre megtartotta.

A titkára volt, de inkább úgy látszott, mintha ő volna a gazdája Gorcsevnek. Mert megkívánta a feltétlen tiszteletet, és nem tűrt konfidenciát.

És Gorcsev, ki tudja miért - sokan így voltak vele -, megadta ezt a tiszteletet Vanek úrnak, aki gazdájára olykor rápirított, de különben nem végzett semmiféle munkát.

Ezt azonban méltóságteljesen és fennköltén tette!

Vanek úr nyárspolgár volt, és úgy érezte, hogy a társadalmat ez kötelezi vele szemben. Lássuk hát, hogy végre is ki ez a Vanek úr?

Volt a légióban. Véletlenül.

Kitüntették a becsületrenddel. Nem tehetett róla. Életek, szerelmek és kisebb nemzetek sorsa intéződött úgy, hogy Vanek úrnak végzetesen döntő szerep jutott ezekben az ügyekben.

Neki azonban sejtelve sem volt erről. Ha elmeséli neki valaki, hát nem hiszi!

Ő, mint a vaksors járt a polgári erényekbe vetett hitével, kevélyen, buzgón, fidélis vidámsággal és öntelten.

Hogy kicsoda ez a Gorcsev, akinek több éve titkára, és most házmestere? Azt nem tudja. A rokonairól sem tud. Gyanús ember, az biztos. Korát, nemzetiségét, foglalkozását nem is sejtette. A neve orosz, Párizsban született, viszont az apósával angolul beszél. Ki lát ebben a zavarosban tisztán, kérdi ő.

Gorcsev, feleségével és gyermekével az apósánál lakott Nizzában. Itt egy különös botrányba keveredett. Valami klubban. A lapok is megírták. Mindenki tudta. Csak Vanek úr nem!

Ki olvas manapság lapokat? „Mindegyik csak ugyanazt írja” - mondta számtalanszor és hitte is.

Gorcsevné a gyerekekkel és az apjával, váratlanul elutazik Svájcba.

„Biztosan reumás az öreg” - vélte a titkár.

A szomszédos ház kertészét jól ismerte. Ez, úgy estefelé azt mondta:

- Szép alak a maga gazdája.

- Igen. Jó kiállítású fiatalember. Az ő korában én is ilyen voltam.

Gorcsev végül, egy hét múlva ezt mondja neki:

- Párizsba megyünk, öregem.

- Vanek a nevem! - jelzi kevélyen.

- Igen, igen... Vanek úr!... Persze!

Volt egy foghíjas, vén oroszlánjuk is. A szomszéd gyerekek átjártak hozzá játszani. A főtt húst is alig bírta pusztá ínye. Valami afrikai csódtömegből hozta Gorcsev. Idomítója után nevezték el, és ketrecén megmaradt mindvégig az eredeti tábla:

Wendriner Aladár <i>artista és ragadozó</i>
--

Vénebb volt, mint Matuzsálem. Csak azért tartották zárva a ketrecét, mert a szomszéd kölykök halálra ijesztgették, ha körötte ugráltak.

Párizsban a Bl. St. Honorén, egy ódon barokkvilágban búcsúzott Gorcsev Vanek úrtól anélkül, hogy ő maga egy napig is ott maradt volna. A holmiját lerakta itt, egy porlepte, levendulaszagú, régi szobában.

- Kié a bútor? - kérdezte Vanek úr.

- Az enyém. Magánál lesznek a kulcsok. Tehát vigyázzon jól.

- Ha rám bízta a holmiját, hát felelek érte.

Vanek úr máris elhatározta, hogy megtudja, kié a ház, ismernie kell a tulajdonost.

Gorcsev Párizsba érkezése napján megírta Svájcba a családjának, hogy jelentkezik legionáriusnak. Azután fityűlve felnézett a párizsi égre, amely voltaképpen szülőge volt. Vanek úrra természetesen nem tartozik az olyasmi, hogy ő belép a légióba. Vanek úr legyen házmester!

Nagyszerű!

- Vanek úr! - szólt a titkárjához. - Én ma elutazom oroszánvadászatra.

- Minek akkor ez a ház?

- A falak megfelelőek ahhoz, hogy szép állatbőröket aggassak rájuk. Ön itt marad. Vigyáz a bútorokra, és egy külön szobában lakik. Remélem, amilyen elsőrangú titkár volt, olyan lesz házfelügyelőnek is.

- Nem fog csalódni bennem!

- Magam is azt hiszem - felelte szomorú előérzettel Gorcsev.

De Vanek úr máris lelkesen, új megbízatásának élt:

- Mit szólna - vetette fel Vanek úr -, ha az egyes lakrészeket kiadnám? Természetesen csakis ötven éven felüli, magányos hölgyekről lehet szó.

- Nem akarok most üzlettel foglalkozni. Mellesleg azonban csodálom, hogy ilyen kifejezett vonzalommal viseltetik ötven éven felüli, magányos hölgyek iránt.

- Uram! Én azért ajánlottam ezt, mivel az érettebb korban erkölcsi garanciát látok.

- Amióta tudom, hogy ön ötvenegy éves, azóta ilyen garanciában nem hiszek - felelte Gorcsev.

- Wendriner urat helyezze el a párizsi állatkertbe, és látogasson el néha az öreg oroszlánhoz.

Búcsúzás közben Vanek úr figyelmeztette Gorcsevet, hogy a pénzt meg kell becsülni. Vasúti ismeretségekkel szemben óvatos legyen, és ha meghül, akkor azonnal ágyba, aszpirint, teát és izzadni, izzadni!

- Mi történjék - kérdezte Gorcsev, mivel Vanek úr kifejejtette műsorából e jótanácsot -, ha megszomjazom egy állomáson, és lemennék a restibe sört inni?

- Óva intem! - kiáltotta rémulten. - Ne szálljon le soha útközben a vonatról! De ha mégis megtenné, akkor előbb számolja össze valamennyi bőröndjét, különben a végállomáson észreveszi, hogy hiányzik valamije.

- Van még valami hasznos jótanácsa?

- A legfontosabb: pénzt ne kérjen, és ne adjon!

- Köszönöm - felelte Gorcsev. - Hát minden jót!

És ment...

Vanek úr riadtan topogott, egy helyben forgolódva, majd utána szólt:

- Halló! Nem adott pénzt!

- „Pénzt nem kérek, és nem adok!” Az ön szava szentírás előttem!

És ment...

- Uram! - kiáltotta ijedten. - Jól tudja, hogy kivétel erősíti a szabályt!

Gorcsev látszólag csalódottan visszajött, vállat vont, és átadott egy csomó pénzt, meg egy évre előre, havi lejáráttal kitöltött csekkeket.

- Elismerem, hogy igaza van, de így lehetséges, hogy szabályerősítés céljából vasúti ismeretséget kötök, vagy kidugom a kezemet, amikor izzadnom kellene...

Így búcsúztak el. És Gorcsev beállt a légióba.

Hogy s mint történt ez, mi volt a régi ügye Nizzában, hogy került éppen az istenverte La Grenelle erődbe, senki sem tudta, de nem is törődtek vele.

Most itt áll egy lámpa mellett az udvaron, kezében a levéllel és a kétszáz frankkal, elgondolkozva.

Hirtelen zajt hall az udvar felől... Hát ez mi?

Egy szaharián ugrik le a tevéről. Gyorsküldőnc!

- Kimondták a Tuareg-földre a vesztegzárat! - kiáltja az őrmester felé. Úgy látszik, hogy nyomban viszi tovább a hírt, mert nem engedi a tevét elvezetni. - Kolera van! Minden erőd hat embert kiküld járőrbe a rend fenntartására. Menetfelszerelésükön felül öt napi ivóvizet és ételmet kap mindegyik.

A szaharián nyomban elvágatott. Nagy izgalom...

Pipettin őrmester később azt mondja az örvezetőnek, hogy ez a Donald sokat járhatja a száját a kantinban.

Félóra múlva sorakozót fújnak. Robin káplár tünődve járkal a katonák előtt...

Mint aki csak úgy találomra válogat.

- Hat ember Tuareg-földre indul, és ott marad további parancsig, mert járvány van... hát majd ez a Gorcsev is, meg a Sába és... No, mondjuk a Manuel is, azután hogy ne lógassák a fejüket útközben, velük megy negyediknek Donald legionárius is, aki vidám beszélgető. Kettőt még mindjárt találunk. Öt napi étellel és ivóvízzel, menetkészen, egy órán belül jelentkeznek az őrmesternél... Oszolj!

...Mindenki némán megy a dolgára. Donald nyugodtan mormolja:

- Most már olyan mérgesek, hogy az öreg tányért is a földhöz vágják...

6.

Sötét este van. Egykedvűen indul útnak a hat katona.

- Szökünk? - súgja Gorcsev.

- Szökjetek - súgta Sába. - Én majd jelentkezem egyedül a parancssal.

- Akkor mi is maradunk - feleli Gorcsev. A másik kettő nem szól. Így mennek apró zörrenések ritmusára, egyenesen a kavicsos, rögtönzött műúton.

...Mire felkel a hold, addigra a sivatagba ér ez az emlékezetes őrzőjárat, amellyel e hat ember eltávozott La Grenelle erődjéből.

Örökre.

A járőr vezetésével az őrmester Gorcsevet bízta meg. Kapott egy részletes Szahara-térképet, amelyen a legközelebbi oázis a La Grenelle erődötől egy napi járásnyira volt feltüntetve.

Afrika térképei a Szaharát illetően nem éppen megbízhatóak. Olykor valamelyik oázist elviszi az ördög. Felhőkarcolónyi porral belepíti a homokvihar, de azért akadnak elegenden, akik menetelnek az oázis jeltelen sírja felé, olyanok, akik szentírásnak veszik a térképet. És bizonyos azonosság a sivatagi térkép és a szentírás között csakugyan előfordulhat. Az oázisnak jelzett ponton, a régóta áhított hely vár rájuk, ahonnan nem kell már tovább vonszolniuk magukat, ha hinni lehet a szentírás térképének, és odaát a túlvilágon, békében megpihenhet mindenki.

- Azt ajánlom - szólta Gorcsev -, hogy élményeinkről készítsünk feljegyzéseket, és ha tíz év múlva kigyalogoltunk a Szaharából, a mű révén milliomosok leszünk.

- Az én barátaim között - monda Sába - író is akad. Ezért nem is olyan üres tréfa, amit mondasz. Így végre egy igazi, élethű leírás is megjelenne a légióról.

- Ne hidd, öregem! Az emberek azt akarják olvasni, amit szívesen elképzelnék, és nem szeretik, ha a valóság ellentmond ennek. A te barátaid Párizsban, Londonban vagy egyebütt csak azt írhatják, hogy a Szahara tele van fel s alá szaladgáló porfátylakkal, és eme örökmozgó porfátylak alatt halad a menetszlop, melyből időnként kipotyog néhány közlegény, akiket fekvé hagynak a sivatagban, úgy hogy mire a menetszlop a legközelebbi oázisba ér, már egyetlenegy emberből sem áll.

- Marhaság - vélte Sába.

- Nagyon jó megállapítás - szólt az ősz Donald. - Az emberek olvasmányaikban... legszívesebben saját eszüket csodálják...

Az ördögbe! Manuel felbukott.

Már régen vérszínű foltokban kavargott előtte minden, mert szemét kikezdte a sivatagi vakság.

- No, ezt sem a jó sorsa hozta ide - dünnyögte Donald. Elosztották a felszerelését, így képes volt arra, hogy tovább vánszorogjon.

- Eh, bien! Miért cipeltek? Nem jutok el én Európába, de nem is akarok... Ti fiatalok vagytok, hát menjetek... Minek tovább élni?... Szegény Bradieux is itt maradt... - Nem sírt, nem gyászolt, nem jajveszékelt, és mégis megérződött a lényén, mélységesen megtörte Bradieux halála.

A térkép nem hazudott. Este elérték az oázist. Eléggé lakott helynek látszott, sok pálmával, duárokkal.

- Uram - mondta a törzselőljáró, aki nyomban odament -, kaptok mindent, hálóhelyet, élelmet, de beszélgetek kell a csendőrrel.

Semmi baj. Járőrök. Csak akkor lennének szökevények, ha letérnek az előírt útvonalról. Jött a csendőr, tisztelegve adta vissza az őrjárat papírjait.

- Zirzin felé ne induljanak - mondta -, az utat arrafelé, egy szakasz szpáhi elzárja. Északnak menjenek, Tuareg-földre, és csak forralt vizet igyanak útközben, és ha valakit látnak a Tuareg-föld irányából jönni, jelentsék a csendőrnek.

- Ha egy napnál tovább tart az előadása, hozasson ki padokat - mondta Gorcsev -, mert fárasztó állva hallgatni. Tudja, hogy úgyse hiszünk az ilyen forralt ivóvízi babonában, és nem fogunk, mint a bolondok, csendőrt keresni a Szaharában, ha szembe jön valaki Tuareg felől.

Azután egy vályogkunyhóba kísérte őket a törzselőljáró. Manuel kissé erőre kapott, evett is valamit. Nyomott hangulatban ültek ott, ez tagadhatatlan. Csak Donald morgott valami komor, angol dalt. Sába amúgy is hallgatag természetű volt. De itt van Gorcsev! Váratlanul nagyot üt a combjára.

- A mindenségit! Hát én bebizonyítom, hogy lesz itt hangulat. - Hirtelen mozdulattal benyúlt a zsebébe, és elővett két zárt borítékot. - Mindenki, aki jót röhög, kaphat egy levelet hazulról. - Ez felvillanyozta Sábát és az öreg Manuelt is! Levél otthonról! A Szahara közepén!

- Külön elrejtettem rossz hangulat ellen!

Manuel kezében rezgett a papír, és fél bajusza időnként megrándult.

- Szegény... szegény asszony... - súgta töredező hangon.

- Kiről beszélsz?

- Bradieux édesanyja írt... - mormolta a spanyol. - Nem tudja még, hogy a fiú meghalt.

- Ismered az édesanyját? - kérdezte Sába.

- A feleségem...

- Szóval Bradieux a mostohafiad volt?

A spanyol szomorúan rázta a fejét és könnyek hullottak a szeméből.

- A fiam volt... Az édes... egyetlen fiam volt...

Szótlanul ültek ott abban a gömbölyű kis duárban, amit az arab kiürített számukra. Ő a kunyhó előtt hált. Féltett lakótársait a szomszédos mimózasövényhez kötötte. Az egyik lakótárs kecske volt, a másik teve.

Bizony ez nagy szó. A fia volt és ott... szinte előtte... Manuel lehunyt szemmel a falnak támaszkodott. Lefeküdni itt senkinek sem ajánlatos...

- Meséld el pajtás, hogy mi sors hozott a légióba? - kérdezte Gorcsev.

A spanyol halántékán finom kék erek lüktettek.

- Per dios magam sem tudom - suttogta -, artista voltam, később vendéglős, és tönkrementem... Ez minden.

Elhallgatott. Látszott, hogy nem szívesen beszél erről.

- Én - kezdte Gorcsev - szerencsétlen orosz emigráns családból származom. Apám, a könnyelmű atya, ügyvéd és háztulajdonos volt, Pétervárott. A gondos orosz atya még idejében a gárdatiszti pályát választotta, vagy legalábbis részt vett Raszputyin megölésében, hogy később, az emigrációban ne kelljen szégyenkeznie, amikor egyszerű párizsi rikkancsokkal, Juszipaszov és hasonló csodálatos nevű grófokkal érintkeznek a szakmában. Az ő gyermekei meg lesütött szemmel járják az elemi iskola osztályait, ahol a gárdáról és a Téli Palotáról regélő atya meséire kíváncsiak az iskolatársaik. De, mert unokanővérem könyvei között csak a Tadzs Mahal nevű hindu sírbolt leírását találtam megfelelőnek, hát ezt tanulgattam, hogy osztálytársaimnak elmeséljem Carszkoje Szelo helyett. Többen ezek közül talán ma is csodálkoznak a Téli Palota szalonjában nyugvó, bebalzsamozott úrinő esetén. Később sok csapás ért bennünket. Húgom Londonba került rokonokhoz, én matrónak mentem, végül vagyonom és pozícióm Lett, sőt házfelügyelőm...

Sábának egy művészbarátja írt Párizsból, hogy ott van valami a levegőben, ne lógassa az orrát Afrikában!

Gorcsev, aki még nem bontotta fel Vanek úr levelét, most végre elővette ezt a világ legnagyobb misztériumát, amelynek megoldása logikailag és számtanilag egyaránt lehetetlen.

Vanek úr szinte egyidőben, illetve alig valamivel későbbben többféle fontos ügyel kapcsolatban (apró szögek, a padlás deszkái, átkódorgó, szomszédos macskák stb.) közölte, hogy a házban valamennyi szobát lezárta, kivéve az ő lakószobáját.

Ebbe bele lehet örülni. Egyrészt Vanek úr sohasem hazudik. Másrészt a húga átveszi az ő Bl. St. Honoré 27. alá címzett leveleit. Mit lehet itt tenni?

Nem írhatja meg, hogy Nedda Harloffot ismeri, viszont mégis szeretné Vanek úrtól tudni, hogy a húga ott lakik-e. Hogy érdeklődhetne egy mérvadó, elfogulatlan személytől felőle?

Erre nézve, bútorai és holmijai iránt aggódva, igyekszik körmönfont módon rájönni, hogy hűga valóban ott lakik-e a Bl. St. Honorén.

Legutóbb ezt írta Vanek úrnak:

„Mb. soraimmal érdeklődve van szerencsém szíves figyelmét felhívni, hogy t. feleletei, sajnálatos módon, a köntörfalról elnevezett, kevésbé szabatos mondatokat tartalmazzák, cca. elég sűrűn. Szolgálataitól egyébként elkápráztatva írok, mivel valamennyi kérésnek eleget tett. Csak nem írta le elég pontosan, hogyan él ön a szobájában. Egyebekben a küldeményt megkaptam, és köszönöm. A nyolc év előtti vasúti menetrend elég izgalmas olvasmány, de a távolsági telefon előfizetőinek betűrendes névsora kissé egyhangú. Viszont örömmel vettem a »Hegyek alján« című dalmű zongorakivonatát.

Kívánságára, étkezés előtt, asztalkendőmmel megtörlöm az evőeszközöket, hogy a dörzspapír szennyező nyomait eltávolítsam. Szíves érdeklődésére nb. tudomására hozom, hogy háromheti működés után szaldómon két lelőtt oroszlán fungál, az alábbi részletezés szerint:

	1 db nőstény	2 méter
	1 db hím (vagy udvarló)	2,5 méter
Összesen:		4,5 méter

A hotelokat, tanácsa szerint kerülöm, amint látja, egy kaszárnyában, barátomnál, az alezredesnél lakom, Afrika fővárosában, La Grenelle festői kikötőjében.

Ismételten bátor vagyok felkérni, hogy postafordultával, a legapróbb részletekig menő felvilágosítást adjon:

1. Lakik-e teremtett lélek a házban Vanek úron kívül?
2. Írja le pontosan mindazt, amit reggeltől estig tesz, és mindent, ami a házban történik.
3. Továbbá levelem vételének elismerését kérem, azon reményben, hogy érdeklődésére a jövőben is számíthatok.
4. Zárom soraimat és vagyok

*kiváló tisztelettel
Gorcsev Iván*

A válasz pontos és kimerítő. Vanek úr Gorcsev kérésére felsorolta a nap eseményeit. Elsősorban közölte, hogy reggel, de legkésőbb amikor felébred, teát és pirítóst eszik. Ámbár az is megtörtént már, hogy gyűszűnyi konyakot reggelizett (hacsak egy csöppel is többet inna, már naphosszat álmos lenne). Megírta azt is, hogy négykor ebédel, és megemlítette, hogy a lépcsőházból eltűnt egy lábtörlő. Praktikus lenne ezeket odaláncolni. A volt házmester elvitt a szuterénból néhány szerszámot, azt állítja, hogy az övé. Ami azt a kifejezett kérdésével illeti, hogy nincsen-e más lakó a házban, csak azt feleli, hogy nem adott okot eddigi szolgálataival bizalmatlankodásra. A kérdésre tehát, hogy megszegte-e Gorcsev parancsát, és van-e rajta kívül lakó a házban, kereken és egyszerűen azt válaszolja, hogy:

Van! Igenis van!

És ezen nincs mit mosolyogni. Ő most nem írja meg a lakó nevét, aki a mosókonyha lakója, igen szerény körülmények között tengődik ott, s az alperes szívéhez rendkívül közel áll. De majd csak akkor írja meg a nevét, ha Gorcsev úr kellőképpen elgalopírozza magát válaszában, mert azt hiszi, hogy ez a lakó Vanek úr jellemén szárad. Addig ő hallgat a nagyobb hatás kedvéért. Csütörtökön délelőtt itt volt a kéményseprő. Mondta, hogy ne használják az etázsütést, ugyanis a kivezetőcső könyökénél hiányzik egy rész. Érdekes, hogy neki is, az iskolában minden kabát kiszakadt a könyökénél. A mai postával feladta a kért könyveket, és úgy érzi, hogy jól kiválogatta azokat, amelyek egy oroszánvadászt érdekelhetnek:

Maculay: A kereszties hadjáratok és Oroszlánszívű Richárd. Tanine: Az ifjú Dickens oroszánkörmei. Oszendovszkij: Kié a világ nyersanyagának oroszán-része? Kuprin: Cári tiszték, orosz lányok (Színmű). Asztronómiai Évkönyvek: Földünk a Vízöntő és az Oroszlán jegyében. (Külön értekezés a Fiastyúkról).

Nem hiszem, hogy Ön baromfira is vadászik, de kár lett volna ezért megcsonkítani a szép könyvet.

Sajnos pénz dolgában kissé szűken van, azért így végzi levelét:

Mielőbbi válaszát, különösen kínos pénzügyeim rendezésére nézve, roppant sürgősen várom, mert elzálogosítottam már a pecsétgyűrűmet. Amennyiben pénzt küld, úgy nem kell nélkülöznöm e kedvelt ékszeremet, mert kiváltom,

*tisztelettel
Vanek B. Eduard
házfelügyelő és magántitkár*

Hát ez már több a soknál!

Most már kezdi érteni... Szegény lány beköltözött a mosókonyhába.

Megöli Vaneket, hogy ezt a lányt hagyja ott lakni.

Csak írhatna neki már! De ki tudja, mikor lehet?!

Az öreg Donald, aki már régen nem várt és nem írt levelet, elnézte Gorcsevet, amint térdére csapott az összegyűrt levéllel.

- Nem érdemes dühösködni! - mondja. - Ilyen a nő!

- Majd beverem a pipát a szádba! Itt nem olyanfajta nőről van szó, amilyent te hiszel - üvölti Gorcsev.

- Hát te, Királynő? Úgy szokás, hogy akik együtt mennek meghalni, tudjanak valamit egymásról. Rólam mindenki tudja, hogy tíz év előtt odasóztam valakinek egy vendéglőben, és azt hittem, hogy itt jobb lesz - mondta a vén pipás. - Ha már elkezdtek az imént, mondjuk tovább!

- Mellettem mindenkit felfedeznek - dűnyögte Sába. - A menyasszonyomat is felfedezték. Nagy sztár lett, én meg... de hagyjuk... Azt hittem, itt sem lesz rosszabb nélküle. - Látszott rajta, hogy többet nem bír mondani.

A vén arab dúdolt kint, és egy madár is belerikoltozott néha... Az oázis valószínűtlenül fehér izzása mentén dermedt pálmák között feszült az éjszakai sötét.

- Én - mondta Gorcsev, megtörve a csendet, mintha a falon szaladgáló százlábúakra terelődne a figyelme, holott valami különös, belső feszültség miatt lett ilyen -, énbélem kiütött... az ősi vér...

Elhallgatott. Mutatóujjával megpöckölte a vacsoráról maradt kuszkus morzsáit. Néhány kabóca szólalt meg váratlanul, mintha eddig némán figyeltek volna, de most már ők is belefognak éjszakai dalukba.

- Mint hamiskártyás végeztem elég biztató pályafutásomat. Egy hármás pókerjátzsma után, a detektívek lefoglalták a kártyacsomagot. Én mesés összeget nyertem előzőleg. Nem bizonyult rám, de kaszinókban a suttogás is elég. Hamiskártyás vagyok. Az apám is az volt és... főbe lőtte magát... Mi az?

Mindhárman felugrottak.

A hatalmas Donald, aki talán idősebb volt Manuelnél, könnyedén felkapta a spanyolt, és kivitte a karjaiban.

- Ez meg fog halni - mondta csendesen Gorcsev. - Talán, még nem végzetes az állapota, ha megmentjük... Észak felé, Mars el Kebirnél esetleg átjuthatunk spanyol területre.

- Nem szököm - mondta Sába komoran.

- És azt gondolod, hogy én elszököm onnan, ahol te tovább szolgálsz?

- Nem szököm.

Csend volt. Azután lánczörgés hallatszott, mintha rabok volnának a közelben. Pedig csak a nyugtalankodó teve szerszáma okozta a zajt.

- Tán két hétig bírja még - jött vissza az ősz, óriás pipás. - Letettem egy pálma mellé. Én elszöknék veled, de egyedül nem bírom vinni az öreget.

- Barátai meg nincsenek - mondta gúnyosan Gorcsev.

- De a kutyamindenségedet! - ordította Sába, ahogy életében tán háromszor tette, és olyan néma csend támadt ettől a dörgő hangtól, hogy hiéna, kabóca, kakadu percekre elnémultak odakint a sivatagban. - Engem te ne ugrass! A Lisztes vesse ki „fej vagy írással”!

Lisztesnek, sűrű hátrafésült, ősz haja miatt, a veterán Donaldot hívták.

- Fej - mondta Gorcsev.

Donald feldobta a pénzt. Ahogy leesett, Gorcsev villámgyorsan föléje hajolt, aztán odamutatta Sábanak. Hogy nem fordult-e meg közben az ötsous, az a Szahara örök titka marad.

- Na! Látod, hogy fej!

Sába elgondolkozott. Végre is ártatlanul halálba üldözik, és ez a Gorcsev sem olyan legény, akinél ő különb. Itt arról van szó, hogy az öreg Manuel megölik miattuk, hát az is kötelesség, hogy elvigyék.

- Jól van hát. Szökjünk! - Ezzel befejeződött a „Fej vagy Írás” és kezdődött egy más játék. „Életre Halálra!”

Délben már letértek a parancsban előírt útvonalról...

...És ekkor (a sors bonyolult működésének ellenőrizhető mozzanata volt) sok ember, továbbá félholtak, élők, de általában élhetetlenek, elindultak a Szahara legkülönbözőbb pontjairól azonos cél irányába, és sejtelmük sem volt arról, hogy visszavonhatatlanul, végérvényesen beteljesedett jövődjük elé masíroznak, amely egy középpontban vár rájuk.

Egy magányos párizsi házban.

És sok-sok ijesztő, zavaros, vidám és halálosan veszélyes esemény káosza is útra kelt, egy időben ezen emberekkel...

II. FEJEZET

Szökevények a Szaharában

1.

A Szaharából jelentik...

Mit? Már minden helyőrség megmondta, hogy kiküldött járőrei eltűnnek, viszont megerősített járőr nem mehet felderíteni, mert a létszám nagyobb csökkentése az erőd fennállása óta, minden napiparancs szerint szigorúan tilos.

No már most, a mozgó, kisebb egységek, amelyek hatékonyak szökevény hordák ellen, általában szahariánokból, szpáhikból vagy fele létszámban tevékkel gyorsított szenegáli vadászokból állnak. Itt is, ott is találkoznak a szökevények nyomával, ezt jelentik. És itt is, ott is bottal üthetik a szökevények nyomát. Ezt nem jelentik...

Csak a Szaharából jelentik állandóan, erődök és szaporók és rádióalakulatok...

Már valamennyi erőd ideges tőlük. És az a nagy, magas Úristen tudná, hogy hol kóborognak a csirkefogók. Látták őket egy hatalmas oázis felé menni. Az oázis valamennyi tagja és előljárója sírva állította, hogy nyomukat sem látta...

Nem! Majd bevallják, hogy itt jártak a kolerások, és erre a hatóság kivágja a pálmákat, elégeti a duárokat, és ki tudja hová hajtja el a lakosságot!

A Szaharából jelentik csúfolódó egyének: eltűntek, mintha szárnyuk lett volna!

Holott! Manuel öszvérkordén szállították. Ezek komótos szökevények. Viszont elsőrangú ötlet Donaldtól: három légionista feltűzött szuronnal, továbbá két csendőr az voltaképpen egy szabályszerű különítmény az elszököttek ellen. Valakit már „el is fogtak” de nagyon öreg, hát a kordéban hagyták.

Ez Manuel!

Manuelnek Gorcsev állandó gondját viseli, mert nagyon szívéhez nőtt az öreg spanyol.

Így érnek Razvit vasúti csomópont közelébe, és elhatározzák, hogy őrzésük e megerősített helyet elkerüli.

De mi a csoda!

Ott a leégett csőzlaknál két tűzoltó nagyban méreget valamit. Mit árthat nekik két tűzoltó? Ezeket egy pofonnal elintézi akármelyikük. Majd megtudják tőlük, hogy merre járnak a szpáhik. Az őrzés feltűzött szuronnal, hivatalos léptekkel közeledik a tűzoltókhoz. És megállnak ott.

A tűzoltók teljesen elmélyedve a munkájukban, szinte észre sem veszik a három katonát. A hosszú, sovány azt mondja a kicsi, kövérnek:

- Trovacsek! Maga mérje le a tűzfészekről haránt irányban...

Az őrzés összenéz. Trovacsek siet, buzgón és lihegve, az őrzés pedig leül egy padra, mert fáradtak. Az egyik rágyújt, és nézik, amint Trovacsek méri a tűzfészeket. Tisztában vannak, hogy szökött légionáriusok ezek, akárcsak ők. De nyugodtan ülnek.

A hosszú, szemüveges most szórakozott oldalpillantást vet feléjük, és nagyot kiált:

- Trovacsek! A szintezőbádogot nem hozta el?

Dühös hang hallatszik a ház felől.

- Én itt úgysem tudok egyedül lemérni mindent! Teli van huzallal ez az istenverte tető!

Megérkezik a két csendőr. Halkan beszélgetnek az „őrjáráttal”. Aztán csomagból ebédelnek. És figyelemmel kísérik a két tűzoltó buzgó munkáját.

- Hát nézze, Trovacsek! Inkább menjünk vissza a laktanyába! - mondja a sovány, szemüveges. Oldalt pillant, nyel és elindul a mezőkön át, nyomában az alacsony, köpcös Trovacsekkel.

- Hé! - kiáltja Gorcsev. - Jöjjenek csak vissza!

A két tűzoltó összenéz. Nagy a túlerő. Visszajönnek.

- Csak azt akarom mondani, hogy nálunk véletlenül van egy szintezőbádog, ezért kár a laktanyába menni. Sába! Add oda neki a szintezőbádogot.

- Köszönöm... de nekünk... menni kell...

- Nézzék, bolondok! - mondja Sába. - Csak magukra néztünk, és már tudtuk, hogy elszökött legionáriusok. Jöjjenek szépen velünk.

- Hová?

- Bárcsak tudnánk...

- Hát ti!.... álmélkodtak. - Szökevények vagytok?

- Miért pont mi ne? - mondta Klausner, aki közlegény is volt, mészáros is, és jelenleg szökevény csendőrtizedes is egyben.

A két ember csatlakozásával némi baj volt. Beszélni most nem lehetett velük, mert két marokkal ettek, és a kövér Trovacsek már a lovak oldaltáskájában kutatott utánpótlásért. De a hosszú, akit Jörgensnek hívtak, és Svédországban kántor volt valaha, megsejtette a bajt.

- Most hogy mentek ti tovább két tűzoltóval? A tűzoltó is olyasmi, mint a katona, de járőrben nem fordul elő... Ne zabálj már, ide hallgass!

Ez Trovacseknek szólt, aki köhögési rohamot kapott, mert valami a torkán akadt, ahogy tömte magát.

- Különben is baj - mondta Gorcsev - felszerelés nélkül szökni. Mert azért elfoghatnak, és akkor pontosan egy évvel többet kapsz a szökésért.

- Például - mondta Schmidt -, a mi felszerelésünk itt van szépen, köpenybe csavarva, a nyereg mögött. A puska meg Manuel szekerén.

- Engem nem érdekel! - mondta a kis köpcös, aki különben igen öntelt volt, és olyan kacsázó léptekkel járt, mint egy cowboy. - Ide kijöhet az egész gyarmati hadsereg, hogy elfogjon... Egy Trovacsekkel állnak szemben!

Trovacsek, elbizakodottsága ellenére nagyon népszerű lett, bár Gorcsev revolvért fogott rá, amikor az ő táskájában is keresgélt.

- Itt be kell osztani az enivalót! Hé! Mert lelőlek, még akkor is, ha egy Trovacsekről van szó!

Nem volt más megoldás, mint az, hogy a csendőrök lazán megkötözték Trovacseket és Jörgenst, aki Svédországban valaha kántor volt, úgy vezették őket, mint fogoly legionáriusokat. Később Donald kijelentette Klausnernek, hogy ő is megadja magát, és felszerelését a csendőr kápájára akasztva szintén kényelmesen sétált hátrakötözött kezekkel. Azután Schmidt

és Klausner minden tiltakozás ellenére - megadta magát a járőr másik két tagja is: Sába és Gorcsev. Majd bolondok lesznek cipelni ilyen melegben a felszerelést. És az örökké ideges Schmidt megpendítette, hogy mi lenne ha ők is megadnák magukat a foglyoknak... Erről azonban szó sem lehetett.

Különben kényelmes séta lett volna az egész! Nem is szólva arról, hogy később Jörgens megemlégett egy nótát, amit természetesen csak az öreg Donald ismert. Ezek az emberek, hozzászórtak, hogy fegyveresen, menetfelszerelésben kutyagolnak a Szaharában, tehát bármilyen hőség is volt, a pokoli kényelem vidámmá tette őket. Mert bármilyen nehéz is a kápán lógó fegyver, Schmidt és Klausner álmodni sem szoktak olyat, hogy lovon is léphetnek a sivatagban.

Elöl ment az óriás, ősz Donald, mintha márványból volna, és harsogta a dalt, amelynek a második szólamát Jörgens énekelte, és amelynek harmadik szólamáról bebeszélte Trovacsek, hogy ő tercel, de ez csak addig tartott, amíg Donald torkon nem ragadta.

- Könnyű egy megkötozött, védtelen Trovacsekkel! - méltatlankodott a kis köpcös, aki muzikalitására igen büszke volt. Hozott is egy kis kürtöt valahonnan, és nagyon lehangolta az általános tiltakozás, sőt a testi fenyítés kilátásba helyezése arra az esetre, ha a kürtöt használatba venné.

Lassan elkerülték a vasúti gócpontot, és feltűnt a távolban az oázis.

- Két óra út - vélte Schmidt. Komótosan haladtak. Egy kisebb oázist ők is elintéznék, ha kell. Mert nyolc ember már sokat számít.

Ez idő tájt Trovacseken idegrohamszerű szemtelenség vett erőt, mert kijelentette, hogy a szökevények testvérek, egy szív, egy sors, mondotta, tehát felváltva használják a csendőrlóvakat.

Amit Schmidt erre felelt, az részleteiben sem közölhető.

De Klausner is üvöltött:

- Nem elég, hogy térdel köll már a lovakat noszogatni a sok holmi miatt?! Talán dobd ki az öreg Manuelt a kocsiból, és feküdj oda!

- Azért még nem kell kidobni őt, úgy hiszem elférünk - vélte Trovacsek -, fogadjunk!

Senki sem fogadott vele, mindössze felajánlották, hogy a melegre való tekintettel elveszik tőle a szintezóbádogot. Az ilyen szerszámot nehéz cipelni. Trovacsek valamit dörmögött a szökött légionisták keserű sorsáról, amit egy Trovacsek megadással visel.

- Miért szöktetetek meg? - kérdezi Gorcsev Trovacseket. - Nem olyan fiúk vagytok, akiknél egypár rongyos év számít.

- Egy Trovacsek nem azért áll be a légióba, hogy aztán elszökjön, mert nem állja a sarat, vagyis a port. De hát „megjelölt emberek” voltunk. Az őrmester miatt - mondta a köpcös -, akit többen is figyelmeztettünk, hogy ne portyázzék velünk a szakadékban, utóvéd nélkül. Ha szembe támadnak, akkor mögöttünk egy géppuskával egérfogóba csaphatnak, mert szűk a bemenet. De ő csak azt mondja, ne pofázzunk, húsz éve szolgál itt a Szaharában.

- No, hát aztán úgy lett... - folytatta Jörgens.

- És ha egyszer úgy lett, hogy százan fübe haraptak, ami nincs is a Szaharában, akkor egy Trovacsek azt megmondja, ha bizottság kérdezi.

- Sajnos, nem vagyok egy Trovacsek - mondta búsan a svéd kántor -, de én is csak kimondtam az igazat az őrmesterről. No, aztán elment a bizottság, és Trovacsek meg én megtanultuk, hogy jobb, ha az ember nem pofázik.

- Ha újra kérdezik, hát újra mondom! - üvöltött rá a Trovacsek.

- Én is újra mondom - üvöltötte Jörgens -, de mégis jobb, ha az ember menti a bőrét. Amíg a kapitány meg a hadnagy vissza nem jönnek szabadságukról, a hatalmi tébolytól megveszett őrmester mellett senkinek sem biztos ott az élete.

- Én katonának szerződtem - ordított Trovacsek -, és nem sötétzárkásnak, akit csak a tevestálló tisztítására bocsátanak szabadon!

- Mit jár a szád? - kiáltotta Schmidt. - Itt rajtad kívül egyikünk sem egy Trovacsek, és mindenki „megjelölt ember”. Azért szökünk, mert nem bírtuk a huszonnégy órás szolgálatokat, az őrskéket és az istállópucolásokat... És mindegyikünk úgy vallott, hogy az a Szahara altiszti hagyományait sértette.

- Gyerekek! - mondta Gorcsev. - Van egy ötletem! Csináljunk mi magunk egy kis haditörvényt. Igenis, mindenki, aki közénk áll, mondja el, hogy miért jött, mit tettek vele előzőleg a légióban, hogy ezt majd fel tudjuk mutatni, ha elfognak bennünket. Szerintem Afrikában olyan a helyzet, hogy még egy Trovacseket is elfoghatnak.

- Kötve hiszem! - és úgy is volt, mert éppen megkötözve állt ott.

Gorcsev nagyképművelően elővett egy hatalmas, vastag könyvet. A raktár részére szólt.

- Ebben akarta megírni Sába az élményeit - mondta, mert Sába messze volt és összekötözve -, de egye fene, írja az élményeit a vörös zsoldkönyvbe. Én ide beírom, hogy mi történt velünk, mielőtt idejöttünk, és azt is, hogy mi történt mindenkivel...

- Még egy Trovacsekkal is - dünnyögte Donald. - Gorcsev ötletét jónak tartom.

Minden egyes esetről jegyzőkönyvet vettek fel a fekete, vastag raktári könyvbe, és ezt Gorcsev eltette. Sába viszont külön írta a jegyzeteit, a piros kincstári zsoldelszámolási füzetbe. Manuel állapota a lombokkal védett taligán örvendetesen javult.

Délután elérték a Sangha oázist. Az oázis sajnos kissé mozgalmasnak bizonyult.

Ugyanis nagygyakorlatok folytak. A gyarmati hadsereg manővereibe ilyenkor belevonják a franciabarát portyázó arabokat. Európai legénység nem utánozhatja a bennszülöttek harcmodorát, hát igénybe veszik a partizánokat. Ezeket minden jó francia utálja, mivel saját fajtájuk ellen hadakoznak, és sarcolják, rabolják őket. De hát kellene a gyarmati helyőrség létszámához.

Éppen egy ilyen szabadcsapat vonult át előttük, a különben csendes oázison. A főcsapat néhány embere részegen hever a postán, mert éppen e helyütt kerekedett kedvük egy kis dorbézolásra.

Egy zöld turbános marabu, „doktor, szent ember és varázsló”, akinek konjunktúrát jelent a hadgyakorlat forgalma, az oázis közepén imákat mormol, trachomásokat gyógyít, orvosságokat árul, és nem hiányzik kosarából az eleven cégér sem, egy kígyó.

Amint megpillantja a legionáriusokat a csendőrök nyergéhez pányvázva, rájuk mutat, és eltorzult arccal rikácsol:

- Szökevény rumi kuttyák! Már ég a gyehenna, a Sátán vár rátok!

Gorcsev mintegy társalogva odaveti, hogy ne járassa a száját, és egy tepsi forró kuszkuszt oly ügyesen pöccint meg cipőorral, hogy az egyenesen a varázsló képébe repül.

A marabu ordít, és a zöld turbán beszennyezése miatt felháborodott törzs kis híján agyonveri a foglyokat. Ám a próféta inzultált fia, sírva és üvöltve visszatartja őket.

No és a két csendőr ágaskodó lova.

- Állj! Ezek a kutyák egy zöld turbános igazhívőt bántottak! Vakon bolyonganak majd a sivatagban, rüh lepi a bőrüket, és legyen átkozott minden igazhívó, aki jobban akarja sújtani őket Allahnál!

A nép erre elkotródott. A csendőrök körülnéztek élelemért, és túsokat vittek magukkal.

A marabu vad átkokat hintett feléjük.

Gorcsev türelemmel végighallgatta, azután így szólt hozzá:

- Hogy hívják?

- Ibn Abu ben Latif Igamar el Mandur Gosrah Natif Gurin Hagomar...

Gorcsev Sábára nézett, és vállat vont:

- Képzelem, amikor ennek a szökött legionáriusnak azt mondták a gyakorlótéren, hogy Abu ben Latif Mandur Hagomar... jobbra át! Abban a gazember Borodinban sohasem lett volna ennyi udvariasság egy katonával szemben.

- Allah bolondsággal vert meg - kiáltott a zöld turbános marabu -, hogy ostoba szókkal...

- Ezeket most már hagyja - intette le idegesen Gorcsev. - Egy marabut könnyen meglincselnek, ha két bemélyedés látszik az orra tövén, a szemüveg nyomán, és aki a zöld turbánt hordja, az a próféta törvényei szerint disznóhúst és alkoholt sohasem élvezhet, ön pedig egészbe véve egy disznó, mert az oázis légkörét teljesen elrontja rumszagú leheletével. Csodálom, hogy nem veszik észre a bennszülöttek. Hogy hívják?

A Marabu bágyadtan mondta:

- Ibn Abu ben...

- Csak nem akarja újra felmondani a verset! - kiáltotta Sába és Gorcsev.

- Figyelmeztetem - mondta Donald erélyesen -, magát ne hívják úgy, hogy nekünk a bemutatkozás miatt itt kelljen bevárni az esős évszakot.

- Pullover vagyok - vallotta megtörten a marabu. - Pullover Márk, feltaláló. Azt hittem, hogy jól alakítom a mohamedán főmufti szerepét. Még kígyóm is van. Egy marabu hatalmát érzem, ha illetéktelenül is! Nem félek a viperától!

- Akkor miért egy ilyen vacak vízisiklót cipel magával - kérdezte Gorcsev -, amitől sárfürdő öregasszonyok sem félnek már?

Azt különben egész jól tette, hogy nem hagyott meglincselni bennünket.

A kígyó valóban nem tartozott a mérges fajtához.

- Vigye azt a dögöt, ha egy Trovacsek mellett áll.

Nem folytathatta, mivel megjelent két csendőr és velük együtt sok arab. Igazi csendőrök!... Kezd kínos lenni az ügy.

- No, gazemberek - mondja az egyik -, velünk jöttök a legközelebbi hadtápig.

- Nekünk már van kísérőnk - felelte a Királynő.

- Ne jártasd a szád! - és belerúgott. - Tán te dirigálsz itt? Észak felé a mi körzetünk következik, tehát átvettünk benneteket. Lóduljatok!

- Hiába! Úgy látszik a szerencse konokul ellenünk van.

Az új csendőrök vitték a három foglyot, Manuelt a targoncán hagyták.

A foglyok újra a porban kutyaoltak, megkötözve, és csak a távoli homokdombok kecsegtettek némi árnyékkal.

Vagy másfél óra múltán elérték a hullámos kanyart, és a csendőrök úgy kerültek mögéjük velük, hogy derékszögben folytassák az utat, e magas dombok árnyékában.

Ekkor csoda történt.

Mikor az oázis elnyelte a fordulót, az egyik csendőr odajött hozzájuk, és elvágta a köteleiket:

- Gyújtsatok rá - mondta vigyorogva -, én Ditrich vagyok és ez itt a barátom, egy Marion nevű olasz.

Most ők hápoztak meglepetten.

Hihetetlen! Ez a két csendőr is szökevény!

- Ilyen még nem volt! - mondta az olasz vidáman. - Hemzseg mindenütt a szökött legionárius. Lassanként többen lesznek, mint az állománybeliek.

- Az a zöld turbános egy jópofa - mondta Donald.

Mint az északra húzó vándormadarak, rajokban menekültek a katonák.

- Pullover próféta hozzátok tartozik? - kérdi Trovacsek.

- De mennyire. Nagyszerű fiú. Itt fogjuk bevárni - felelte Marion.

- Miféle feltaláló az?

- Pontosan mi sem tudjuk, Kétségtelen, hogy feltaláló. Minden helyzetben feltalálja magát.

- Merre maradt a mi két kísérőnk? - kérdezte Sába. - Rongárból jöttünk, „csendőrökkel”.

Ditrich és Marion röhögtek.

- A posta mögött jól fejbe vágtuk őket. Suhi-bruhi, kettőt jól odamérve, a nyakszirt tájára... Azután uszgyi, le a ruhát róluk, be velük az árokba és kész.

- Az ő ruháikban jöttünk értetek... mit néztek?

Szent atyám!

Ezek azt hitték, hogy Schmidt és Kalusner igazi csendőrök! És elbántak a két „kollégával”!

- Hülyék! - üvöltött Gorcsev. - Azonnal visszamegyünk! Azok éppolyan légionisták, mint mi.

- Egy Trovacsek nem hagyja cserben a társait!

De mégsem indultak, mivel távolról, tevén, nyargalva, feltűnik egy zöld turbános egyén, burnuszban. Ez a próféta lehet csak. Meghallgatják előbb, tán hírt hoz a kettőről.

Vesztettül nyargal!

Uram Atyám!

De hiszen ez Schmidt! Rettenetesen összevert, vérző arccal, lihegve leugrik a tevéről, és a két megdöbbsent csendőrrre üvölt.

- Hülyék! Miért hittétek azt, hogy erre valódi csendőr is jár?!

Öt száj maradt tátva, mintha vezényszóra tennék.

Hihetetlenül ellátták a baját, az kétségtelen. Egész lila meg zöld. Elmondta, hogy a dorbézoló partizánoktól Klausner szerzett ruhát és tevét, de a teve a gazdájához van idomítva és folyton kirúg.

- Mi ketten - magyarázta Ditrich, az egyik újabb csendőr - a portyázók után mentünk. Éjszaka, két magányos beduinról szedtük le a ruhát. Itt most beleütköztünk a portyázók között két csendőrbe. Hát senki se veheti rossznéven tőlünk, hogy fejbe vágtuk őket - mondta úgy Schmidtnek, mint akit érzékenységében mélyen megsértettek.

- De miért van rajtad zöld turbán? Hol hagytad a marabut? - kérdezi Marion.

- Sui neki! - mondja meglegedetten és vérző szájjal Schmidt. - Én lecsaptam a fejére az oldalfegyverrel, Klausner páros lábbal hasba rúgta, hogy a tevéusztatóba repült és...

Teljes lett a fejetlenség!

Kérdezték és vádolták egymást. Össze-vissza kiabáltak!

Rohamkést rántottak egymásra, Trovacsek és Donald megakadályozták Ditrichet, hogy leszúrja Schmidtet, Gorcsev és Sába Schmidt mellén térdeltek, és Jörgens kijelentette, hogy ez hallatlan.

Kis híján újra kitört a botrány, azon az alapon, hogy a tűzoltók itt ne pofázzanak, egy Trovacsek ezt nem tűrheti. Ditrich közölte, hogy a marabu nélkül nem mozdul, mert Pullover a barátja.

Már-már vér folyt, ami ezeknél az embereknél nem ritkaság, amikor elhatározták, hogy két ember visszamegy a prófétáért, és elhozza a tevéusztatóból.

Sába és Gorcsev kijelentette (Donald, Manuel, Trovacsek és Jörgen is), hogy aki nem fogadja el őket vezetőnek, az mehet. Marion dörmögött valamit, hogy ő elfogadja, Ditrich meg nem is szól, és a két ember nekivágott éjszaka, hogy visszamenjen Pulloverért.

A prófétát siralmas állapotban hozták el a tevéusztató mellől.

2.

Később három újabb szökevényvel gyarapodott a társaság. Ezek a hegy felől jöttek, az Atlasz déli nyúlványa irányából. Közben úgy-ahogy összebarátkoztak, Pullover, Ditrich, Schmidt, Klausner, Sába, Gorcsev, sőt Manuel is valamennyiükkel az öszvérkordélyban, őriztetve utolsó útján azt a kis egészségét, ami megmaradt, elsősorban Gorcsev megható, gondos ápolása következtében.

Állandóan figyelte, gondozta Manuelt, és az általában szomorúan, mélységes szeretettel nézte.

Az Ulgai híd táján jártak, amikor feltűnt egy vasúti pályaór. Olyan apró ember volt, egy jókora kecskén léptetett, kezében tokos zászló, orrán szemüveg és egy rettenetes bibircsók.

- Halló! - szólította meg Gorcsev. - Honnan?

Ez egy dühös ember volt.

- Maguk is szöktek! Most elmondjam? Hát hülyének néz? Miért?

Az apró ember tehát valahol leütött egy vasúti baktert. Emiatt később el kellett bújni a szembejövő karavánok elől, mivel egy pályaoőr igen feltűnően tarkította volna a csapatot. Aztán rettentő szomorúságára, kecskéjét szerencsétlenség érte, miáltal az kimúlt. Nekifutott fejfel valami fatönknek. A kis pályaoőr sohasem tudta meg, hogy a fatönk, melynek a boldogtalan pára nekifutott, egy Klausner nevű mészárosnak a kezében volt, és nem is a kecske futott, hanem a fatönk.

- Egy Trovacsek ezt nem tenné! - szólt a köpcös. De botrány lett, amikor e jelszóval meg akarták tagadni a húsadagját.

- Hohó! Az a gyilkosságra vonatkozott, és nem a kecske peccenyéjére!

Szóval megették a kecskét. Mivel élelem igen kevés volt, és sehol oázis, később még megették az egyik tevét is. Ez úgy kezdődött, hogy Pullover próféta szerint az állat rakoncátlan, kirúg, és aki nem vigyáz, azt megharapja.

Egy ilyen elvetemedett állatot legokosabb még idejében elfogyasztani. Úgy is lett.

Hát furcsa. Furcsa tevét enni. De végül is nem rossz a húsa, mondogatták egymásnak kevés meggyőződéssel. Azért, mikor a második teve is rakoncátlankodott, ő is követte megboldogult társát. Miután elfogyott, és a nagyétkű Schmidt a néhány állat nyergét fixírozta mélabús tépelődéssel, nem sok hiányzott ahhoz sem, hogy azt is ízletesnek találják.

Másodnapja nem ettek. Ditrich megjegyezte, hogy ez az öszvér is - amelyik a kordélyt húzta - teljesen rakoncátlan, és Klausner közölte Mariannal, hogy a bestia éjszaka meg akarta harapni. Pullover próféta megrendülten vizsgálta Klausner karját, és baráti aggodalomtól áthatva hangoztatta, hogy Klausner vére az égre kiált!

Valamit tenni kell, mert lehet, hogy az öszvér veszett! Sába osztotta Pullover véleményét abban, hogy tegyenek valamit a veszettség ellen, és javasolta, hogy tüzes vassal égessék ki Klausner sebéit. Erre nem találták a sebet! Beforrt!

Viszont Gorcsev közölte, hogy az öszvért nem ehetik meg. Azután magában morgott, hogy ez a Pullover teljesen rakoncátlan, és éjszaka mintha beleharapott volna, legfőbb ideje, hogy ennek az állapotnak véget vessenek. Ezért Gorcsevet majdnem meglincselték, és a sorsüldözött feltaláló reggelig nem hunyta le a szemét, és kezében két töltött revolverrel várta a hajnalt.

Az öszvér magaviseletéről többé nem esett szó.

Másnap este rendkívül éhesek voltak, és távol néhány duár tűnt fel. Ott valószínűleg egy portyázó törzs tanyázik. Klausner, Sába és Pullover elhatározták, hogy kikémelelik őket. Jó ideig kúsztak, amikor a közelben egy jámbor négylábú árnya tűnt fel.

- Egy birka... - súgta Klausner, a szakértő, és Pullover, aki nemrég még próféta volt, így a sötétben is látott, helyeselte a megállapítást.

Sába nem helyeselte.

- Ha van is birkájuk, hogy a fenébe csavarogna el ennyire?

- Azt hiszed, hogy ezek az arabok iskolázott mezőgazdák? És kitől féltsék? Ki a fene lopna itt a Szaharában?

- Például mi - felelte Pullover...

Annyi bizonyos volt, hogy ez a négylábú nem iszkol sántító ügetéssel, mint a hiénák, nem domború a háta, mint a sakálnak, ez mégis csak valami elsétált borjúféle.

- Nálam van durung - mondta Klausner feleslegesen, mert az éjjel-nappal vele volt.
- Becserkészem. Illik, hogy az embernek egy kis vadászkalandja is legyen a Szaharában.

Pullover egy rutinos tolvaj észjárásával súgta:

- A bőrit azonnal szedd le. Nem tudják bizonyítani, ha a törzs jelzése nincs rajta.

Klausner elkúszott. A sátrak környékén egy teremtett lelket sem látott. Ezek alszanak, és távolabb valahol az őr. Alig hallható nyikkanás hangzott fel... és csend.

- Becserkészte... - súgta Abu ben Pullover megilletődötten, és nagyokat nyelt. - Eláll ez a bestia, amíg innen a többiekhez visszük? Úgy értem megsütjük egy domb mögött, hogy ne bajlódjanak a fiúk, és ne kelljen annyit cipelni. Megesszük a részünket itt, azután nekik viszünk...

- Csak hadd bajlódjanak vele ők is - dünnyögte Sába.

- No jó, én csak mondom...

Végre megérkezett Klausner a lenyúzott állattal.

- Bárány... - súgta. A bőrét, farkát, fejét eltávolították, s sietve visszatértek a táborba. Nyomban megsütötték és megették. Ízlett mindenkinek. F fiatal bárány lehetett.

Reggel azután látják, hogy a sátrak egy részét felszedik, és kerékre szerelik!

A mindenségit!

Ezek katonák voltak. Mennek északra, vöröskeresztes kocsikkal. Egy teljes egészségügyi osztag, tíz szekérrel! Az egyik szekérnek kiesik valamelyik kerékagya, és négy szanitéc hosszasan piszmozg. Az ördög nem tudja elvinni őket! Már két és fél órája vacakolnak ott.

- Odamegyünk! - mondja Sába. - Elegen vagyunk fegyverrel, ha akadékoskodnak. A többi már messze lehet.

- Helyes! - csatlakozik Gorcsev. - Pullover próféta itt marad Manuelnél, de ha visszajövünk, és csak a kisujját is megette a betegnek, összeverem.

Egy ősz vöröskeresztes, hatalmas orral, két újonc társaságában emelgette a kocsit. És figyelték közben az alakulatot. Csendőrök és legionáriusok ékeztek, nem szólva a közös ponyvájukat viselő sziámi ikrekről.

- Hé! - ordította Ditrich, aki elsőrangúan alakította a csendőrt. - Mi baj van?

- Kiesett egy kerékagya.

- De maguknak csak megvan az agyuk, hogy ilyesmiért ne álldogáljanak órákig a Szaharában?!

A bronz arcú, nagy orrú, köpött a pipája mellől.

- Maga tán itt katonáknak akar parancsolgatni?

- Már a szanitéc is katona?

Régi kebelbeli villongás ez a gyarmati hadseregben. A szanitéceknek és a konyhaosztagoknak köztudottan rendkívül fontos a működése, de sajna nem örvendenek kellő megbecsülésnek. Viszont az arab csendőr, akinek csak bennszülött vagy katonaszökevény felett van hatalma, örömmel tapasztalja, hogy ő is lenézhet valakit. Ditrich tehát elsőrangúan alakított. Gorcsev most odalép a szekérhez, lehajol, itt egyet forgat, ott kicsit nyom, néhányat kalapál, és felemelkedik.

- Na, mehetünk, öregem! Megcsináltam! Csoda, hogy maguk nem tudtak elkészülni vele.

- De mi ellenkező irányba megyünk - szól zavartan a fiatalabb.

- Mi is. Majd kísérik magukat.

A szanitéc mogorván végigmérte.

- Merrefelé?

- Nem tudjuk.

- Az más. Mert éppen arra tartottunk volna. Van pénzük?

Gorcsev legyintett.

- Éppen azért kerestünk szekeret. Nem bírjuk cipelni. Maguknak mijük van? Mert éhesek vagyunk.

- Semmi baj! Akad itt annyi géz meg karbol, amennyi csak kell. Meg egy egész láda használati utasítás, hogy a fertőtlenítéshez érkező vöröskereszteseket agyonverni tilos és életveszélyes. Ha mást is szoktak enni, akkor baj van.

Sajnos, amikor átvizsgálták a kocsit, rájöttek, hogy akad ott más is. Két beteg - szerencsére szimulánsok - húzódott meg ruha nélkül a kocsi mélyén. Ruhájuk és felszerelésük egy másik kocsiban maradt, és egyelőre sátorponyvába burkolózva csatlakoztak a szökevény csoporthoz. A leghatározottabban kijelentették, hogy ők nem hajlandók felöltözni, mert ezáltal szökevényekké válnak. Ebből az álláspontjukból később sem engedtek.

- Mi nem szöktünk - mondták -, csak az erőszaknak engedtünk.

Azért mégis csak nekikászálódtak. A ponyvásszekér, az öszvérkordély, a katonák, pompásan ellátva karbollal és felvilágosító röplapokkal, továbbá gézzel és mélabúval.

- Csak még előbb várjanak - mondta a nagy orrú szanitéc, akit egyébként Bagronnak hívtak. - Hozom Theofil.

- Kit?

- A legjobb barátomat. Már tegnap tudtam, hogy elszökünk, és nem akartam továbbmenni, hát elhajtottam a tábortól, hogy itt felejtsek. - És nagyot kiáltott... - Theofil!

- Ki az a Theofil?

- Vöröskeresztes kutya. Itt kószált éjszaka a tábor körül. Hol a csodába lehet...

Az egész társaság igen merev arccal, sápadtan, egymástól elfordulva, a szélrózsa minden irányába bámult. Némelyik gyors lélegzetet vett, és Pullover prófétának megroggyant a térde.

Valaki le akarta löni Klausnert.

Közben visszatért az ősz állatbarát, dűltan, kezében egy nyakörvvel.

- Theofil!... Szegény... Mi van magukkal?

A társaság tagjai a nyakörv láttán jobbra-balra elszéledtek. Klausner ottmaradt, és tenyerébe hajtotta a fejét.

Végül mégiscsak elindultak. Később a lovakat hajtó ősz egészségügyis azt mondja Gorcsevnek:

- Azért nézzen hátra, talán majd látja valahol...

- Nem akarom látni! Siessünk! - ordította Gorcsev.

Az öreg szanitéc nem értette, hogy miért ránt bajonettet Pullover a feltaláló Gorcsevre, mikor ez később, mintha szendvicset készítene, átnyújtja neki, egy szelet kenyéren a nyakörvet.

Általában ezek mindig vihognak, ha ő könnyes szemmel mondogatja: „Szegény Theofil, szegény Theofil...”

Mi van ezen röhögni való?

És lassan elmosódik a furcsa menet egy távoli szürke porgömbben, amely észak felé gördül, és nem túlzás, ha azt mondjuk, olyan mint a lavina, amely kis hógombócból, ahogy itt is ott is magára szedi a pelyheket, egyszerre hatalmas és félelmetes lesz.

Mars el Kebir előtt jöttek a postások.

Kilencen voltak, porlepte vidám egyének, valamennyien levélhordó oldaltáskával, mint akik szeretnék elhitetni, hogy így poroszkálnak a Szahara egyik végétől a másikig, miközben itt is, ott is bekopogtatnak az oázisokban: „Jó napot, levelet hoztam Kabil Musztafa kecsketulajdonos úrnak, Szahara, Bunguz oázis.” Aztán füttyörészve tovább Egyiptomig, és ott megint bekopog valakihez egy képezlappal, melyben a rabló sejket üdvözli távoli rokona.

Félvállról függő táskával oly gondtalanul ballagtak, mint bizonyos külterületi levélhordók, kik derűsek mindig, mert a fősziertes házak táján megkíméli térdüket a reuma. Négy hasonló levélhordó, hasonló jókedvvel követi őket.

Először megörülnek egymásnak. Mindegyik azt hiszi, hogy a másikinál ennivaló is van.

Azután együtt szomorkodnak.

A géz, a kربول és a röpiratok megértő társaságra lelek a levélhordók táskájában kézbesítenül maradt kilenc altiszti revolverrel, a hozzá való töltények társaságában. A levélhordók vidám vezetője különben dr. Haagebeck Ervin svéd orvos, aki néhány revolver társaságában főművét is magával viszi. Ezért jött Afrikába, ezért állt be a légióba. Egy vöröskeresztes eljárásról írt hosszabb tanulmányt: „Sanitécek a háborús sebészet profilaxisában”. Ez a címe.

Nyomban hozzákezdett, hogy ha már ilyen szépen összejöttek a sivatagban, úgy ezt a mindössze kétszáz oldalas munkáját felolvassa, mert szerinte hihetetlenül fontos, hogy a sanitécek a sebesülteket hogyan részesítsék elsősegélyben, az előrelátható műtét szempontjából.

Néhány szót figyelmesen hallgattak. Azután Klausner felemelte a dorongot...

És Haagebeck felnézett rá, de a további részek felolvasásáról nem esett többé szó.

Annál több szó esett új szökevényekről.

III. FEJEZET

Az Első számú Legvegyesebb Brigád

1.

A Szahara kétféle útrendszere, a megépített utak és az úttalan utak megteltek vándormadarakkal. Ennyi szökevény még sohasem barangolt mindenfelé.

Már vagy hetvenen lehettek. És azt is jól tudták, hogy hetven mindenre elszánt és felfegyverzett legionárius nagy meglepetéseket okozhat.

Ragun oázist elfoglalták. Délelőtt feltűnt a domboknál néhány szanitéc, és az elébük siető beduin főnökét felszólították, hogy adjon élelmiszert nekik. A főnök okos ember volt, és értesülhetett arról, hogy vöröskeresztesek nem hordanak golyószórót magukkal. Vagy ha igen, akkor nem lehetnek olyan részegek, hogy az egyikük ott hátul, amelyik énekel, a felszereléséhez és egyenruhájához zöld turbánt viseljen.

Viszont sajnós Donald valóban annyira részeg volt, hogy ezt tette. A szekér sötét mélyén Abu ben Pullover hajdani marabu ékét próbálta magára, amíg a próféta aludt.

Így aztán Gorcsevnek, Sábának kemény hangot kellett megütni. Az esetből vita lett, a beduint egy négytagú rögtönítelő csapat nyomban felpozta, aki kísérőivel hazavágtatott, és kezdődött a hadművelet.

A szökevényeket nem olyan fából faragták, hogy egy kis összecsapástól idegeskedjenek, tehát szépen felfejlődtek, és dombhajlástól dombhajlásig futva, szökellve, vetődve, annak rendjelmódja szerint, félreérthetetlenül egy kézitusára szándékával közeledtek az oázishoz.

Egy ős beduin már csata közben keserves szemrehányásokat tett vezérüknek, hogy minek csinálja ezeket a dolgokat. Szökevények vagy nem szökevények, ha kettőnél többen jönnek, már nem jó kikezdeni velük.

A beduin főnök rávicsorított az öregre, hogy mindig ő befolyásolja itt a harcosokat, pedig már rég megszabadultak volna az átkozott rumiktól, ha bátran szembeszállnak. Pusztuljon, mert fejbe üti. Hajrá! Előre!

Most jól megjárják majd ezek... És ekkor kilőtték kilenc fogát, úgy hogy a golyó a jobb pofacsont alatt srégen a fül mellett jött ki, de ha már ott volt, elvitte a cimpát is, úgy rohant tovább.

A harcot azonban nem a rajvonal döntötte el, mert a beduinok szakadatlan tüze úgy fröcskölt a sivatagban, hogy rövid ideig lehetetlen volt előrejutni.

Ekkor, az oázis mögül betörve, megszállta a centrumot egy szakasz állig felfegyverzett, marcona és elszánt levélhordó!

Itt vannak a postások! Revolverrel, bicskával és olyan szélvész gyorsasággal, amelyet még nem láttak az oázisban...

Nagy lett a pánik, mert ilyen alakulatot még sosem vetettek harcba a franciák! Hát sajnálhatják! Valamennyi postás nyomban a frontra!

Mert amit Haagebeck Ervin és társai másodpercek alatt műveltek, az a levélhordók katonai szellemét a csúcsteljesítmények közé emelte. Mert ahogy ezek a puskát és az automata

revolvért a foguk között, később a jobb kezükben tartották, ahogy a szíjat a bal kezükre csavarták, miközben egyfolytában tüzeltek, jobbra-balra úgy csapkodtak vele, mintha minden ember egy-egy légy volna, és félelmetes harci eszközzé avatva a bőrtáskát, másodpercek alatt kiverték a kocsmából a megerősített állásukból tüzelő bennszülötteket, akiktől puskát is szereztek, hát ez csoda volt!

A törzsfő öccsét, aki késsel a szájában, két puskával tüzelt szüntelenül, úgy fejbe vágta egy bőrtáskával, hogy elájult, és e rövid szünet elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy az elszórt sivatagi rajvonal kétméteres ugrásokkal betörjön az első állásokba.

Ordítás, káromkodás, recsegés, ropogás, és megérkezik az egész rohamosztag az oázis központjába, ahol két postás tizenöt percig nyolcvan arab ellen tartotta a kocsmát épületét. És vagy harminc támadó hiába rohamozza még mindig két postás ellen a tevéistállót.

Az egyik sátorban az átlótt szájú beduin főnök ebédjét Klausner tartja megszállva, és bölcs intelmeket közöl a földön fekvő sebesültekkel, aki erre nem tud felelni, mert egy teljes burnuszból készült priznic van a száján.

A bennszülöttek leteszik a fegyvert, és mindent adnak.

Ditrichnek átlótték a vállát. Marion is kaphatott egyet valamivel a fél arcára, mert egész kék. Az ősz szanitéc, aki Theofilt gyászolja, éppen pipára gyújt, amikor a sebesült odajön hozzá, és az arcát mutatja aggódva:

- Nézd ezt meg...

A nagy orrú kiveszi a pipáját, műértő szemmel, kissé eltartja a fejét, azután bólint.

- Egész jó. Csak nagyon elüt a másik oldaltól. Dehát errefelé úgysem járnak hölgyek.

Többet mint szanitéc nem foglalkozik az üggyel. Úgy látszik, a verekedéshez jobban ért.

A kiadós étkezés után ellátják a sebesülteket és tanácskoznak.

- Így nem jutunk tovább... - mondja Sába. - Nem kezdhetünk rablóhadjáratot végig a Szaharán.

- Ezzel tisztában voltak.

- Igaza van Sábának - bólintott Gorcsev. - Így tehát másféle eljárásához kell folyamodnunk. Azt mondom, végezzük el szabályszerűen a dolgunkat. Vöröskeresztesek vagyunk, tehát feltűnést kelt, amikor hordágy helyett géppuskával jelenünk meg, és hogy ne járjunk hiába, ellátjuk a környéket sebesültekkel. Vöröskereszteseknek ez a reszortja. Ápoljanak beteget, és ha nincs beteg, gondoskodjanak róla, hogy legyen. A világhírű Haagebeck Ervin megírta korszakalkotóan unalmas művének címében, hogy a profilaxis fontos a vöröskeresztnél. Mi tehát ezentúl megelőzzük a bajt. Ahol szükséges, ott megjelenik a Vöröskereszt, és ápolja a sérülteket.

- És ahol nem szükséges? - kérdi Trovacek. - Ha nincs sebesült?

- Épp ebben van a profilaxis. Megelőzzük a bajt, és lesz sebesült. Csak sokat okoskodjanak! A két mezítelen bajtársat pedig felöltöztetjük gézbe, ez ellen ők sem tiltakozhatnak, hiszen ez orvosi kezelés. Így elkerüljük a közszeméremben sértett gyarmat egyhangú és kétségbeesett tiltakozását menetünk ellen. Van csendőr, legionárius, és a postás az doktor is! Majd meglátjátok!

Pullover próféta feje tetején a széles, vörös mezővel közbeszólt.

- És miért vagyok én itt?

- Ez az - felelte vállat vonva Gorcsev -, amire eddig én sem tudtam a választ.

Letáboroztak.

Holdas, nyugalmas este volt a sivatagban. Néhány pálma. Távol, végig és végig mindenütt csak a Szahara halvány, fehér, holdfényszínű homokhullámai.

És egy-két, egészen apró pont: sakálok vagy hiénák, ahogy magányosan ügetnek...

A beduinok parancs szerint az oázis túlsó végén, egy csoportban gyűltek össze, és a katonák közölték velük, ha egy is elmozdul, valamennyit halomra lövik. Csak bort és enivalót hozhattak.

2.

Távolról, mindenfelől megérkeznek a hiénák. Mindig tudják, hogy hol van valami népünnepély, szokatlanul nagymérvű húsfőzés-sütés... A beduinok búsan ültek a sötétben, egy rakáson, összehajolva, titokzatosan és villogó szemmel.

Ahogy már ezek a beduinok ülnek, ha alattomos bosszú teljesülését várják. Egy trachomás, félig megvakult, ősz szakállú cipőfoltozó, a helység bölcse, nádból készült pipáját szívja.

- Kinél volt a méreg? - kérdi valaki.

- Nálam - felelt egy ifjú arab -, ezért tudom, hogy halál vár a rumi katonákra. Két pohárral öntöttem a hordóba. Rafit és Szelim is látták, a híres méregkeverők.

- Igazat beszél - erősítették meg az említett tanúk, mivel az ifjú bennszülött hiányos tisztessége rászorult arra, hogy méregkeverését mások is igazolják.

- Azt gurítottuk eléjük, más hordónk nincs is.

- Mire a hold első fehér üzenete megjelenik a legmagasabb pálma felett, a rumi kutyák valamennyien halottak - szól az ősz szakállú. - Egyetlen pohár is elég ahhoz a hordóba, hogy meghaljanak.

- És én két pohárral öntöttem bele. Mert sötét volt, a hordó szélét is megfogtam, nehogy mellé loccsanjon. Azután ráhelyeztem a tetejét és odagurítottuk...

Néhány szluginak nevezett csontvázsovány, sebhelyes, sivatagi kutya szaladgált közöttük, undokabbak és mohóbbak a sakáloknál.

Mert a sakálok és a hiénák szép rendben, félkaréjban, leültek az oázis elé, és orrukat magasba tartva, rekedten üvöltöztek, úgy festett az egész, mint valami vándordalárda produkciója, amint szép rendben összeállnak, és előadják a „Hörögj, hörögj csendes Szahara” című dalukat. Teljesen stílszerű lett volna, ha később egy idősebb hiéna megjelenik tányérozni.

A beduinok hajlott háttal, behúzott vállal egymáshoz hajolva ültek csendben, és várahoztak a pislogó tábortűznél.

- Allah elküldi értük a halált... - súgta az egyik.

- És pénzt kapunk... - kiáltott élénken egy fiatal. - Szökevényeket „élve vagy halva” lehet a légiós erődbe vinni...

És vártak...

A katonák énekeltek, vitatkoztak, veszekedtek, sőt verekedtek is, azután egyik-másik lefeküdt a köpenyére, majd lassanként a többi is így tett. És végül elcsendesedett minden...

Először csak úgy érezték, álmosak, amikor leheveredtek aludni, azután a lassan ható méreg útján bizonyára, odasüppedtek a Morhut lángjába, ahol a sejtán örök kínja fogadja őket.

Allah nagy!

Minden csendes... Az egyik suhanc ránéz az öregre. Ez bólint... A fiatal bennszülött lassan elkúszik...

Az oázis túlsó feléhez ér... Most megpillant két fa között a tisztáson egy halottat!

Mozdulatlan.

De a nyakán szép fényes hüvelyben, ami átlátszó, mint az üveg, és mégis papír, gondosan megóvva, a térkép nevű varázslat lóg. Ilyesmit nem árt idejében ellopni, mert osztozkodásnál, ifjú korára való tekintettel, kéréseit nem méltányolják majd az idősebb és kiérdemesült hullarablók. Ő tehát felemeli a halott rumi katona fejét...

Ugyanakkor a halott rumi katona felemeli a kezét...

...Allah nagy, de ez a pofon még nagyobb volt. A halott rumi él! De mennyire!

A suhanc röptében még utoléri a turbánját! Pedig ez másfél másodperc előnnyel kezdte a versenyt egy pofon röppályán.

A suhanc visszarohan, hogy elmondja kísérteties élményét, de teljesen bedagadt a szája.

Tehát van még élet bennük?! A suhanc sűrű igent bólogat. Odateszi eléjük három fogát. Az ősz bölcs megnézi a fogakat... Allah! Ez csoda! Ismét körbeülnek, behúzzák a vállukat, és lehajtott fővel várnak.

Pokoli erős szervezetük van az ilyen kutyáknak. A suhanc másodszor nem indult el. Tudta jól, hogy ennyi idő múltán egy rinocérosz is meghal a pálmaborba kevert méregtől, de mégsem indult el. Hamsud kikacagta!

Ezt később megbánta...

Hamsud rövidesen visszatért, és az orra már csak nyomokban látszott az arcán. A próféta kezei hosszúak, de az semmi. Ennek a ruminak a kezei szélesek és csontosak voltak. És úgy oldalról visszájára, ferdén, kissé elcsúszottan, félálmában, szájon kapta Hamsudot. Aki az imént kacagott.

- Hogyan - kérdezte az egyik -, még pofoznak?

- Ez csoda... - ámuldoztak. - Ez nagy csoda!

- Én - mondta Bahumir a nyeregjavító - egyszer éjszaka, láttam az égen Allah unokaöccsét, zöld lovon. Az sokkal nagyobb csoda volt, mint hogy a rumi katonák pofoznak. Ilyen eset már máskor is előfordult... Szerintem még velem is.

Ez mégis csak örület.

Nem értették. Ennyi méreg, és ezek megitták. Széttörték az üres hordót is, és még mozdítják a kezüket. Nem is lomhán és nem is gyöngén. Hajnalban, amikor az öreg már személyesen akarta megszemlélni a tényállást, feleútról rémülten visszatért.

Allah!

A katonák készülődtek! Sőt, füttyültek is, miközben felszerelték a szekeret! Frissen és pihenten! Az egyik, akit Allah a feje közepén megjelölt egy piros országúttal, éppen iszik a kancsóban maradt pálmaborból.

És daloltak és kalapáltak, szerszámot egyenesítettek, és bevették a szekéragyat taktusra, serényen, mintha egy opera első felvonását kezdenék. Az öreg reszketve visszament társai közé. Óvatosan kihozták a mérget, és a legnagyobb szlugi elé odadoztak egy darab szárított húst, néhány cseppel ízesítve. A kutya felhabzsolta... Fél perc múlva lekushadt, aztán a hátára dőlt, és úgy megdöglött, mint akit villám sújtott. Most jön ide a beduinokhoz titokzatos arccal az az istenverte, táncolva pofozó, akit a többi Pojácnak nevez, és meglátja az arab kezében az üveget!

Végre! Leölik őket! De mégsem. Odalép az öreghez és azt súgta a fülébe:

- Add el nekem az egész üveg mérget! Elsőrangú ital, s ki tudja, hol kapok még ilyen elsőrangút.

És átad az arabnak tíz frankot!

Elviszi a mérget és ni... Ott a fák mögött megáll, és úgy látszik, hogy nagyot húz belőle, egész hanyatt dőlve, szájában az üveg végével.

Az arabok sátraikba menekültek, arcra borultak, és imádkoztak, amíg csak az utolsó, sátánnal cimboráló rumi kutya eltűnt a távoli dombok között.

Ali Benguz két nap előtt költözött be egy hordó pálmaborba. Déltájban elhagyta a fürdőt, mivel a hordó szinte szétesett már a szokatlan súlyú és mozgolódó tartalmától. A megrongált lakást odébb gurította a sötét pincébe, és egy üreset hozott a helyére a lejáró mellé, nehogy feltűnjön a hiány. Gondolta ebben meghúzza magát itt, mert tán mégis alkalom nyílna, hogy amúgy is elázott egyenruháját, amely az alkoholmérgezés utolsó stádiumában elrongyolódott, felcserélje egy burnusszal, egyen valamit, és elszökjön.

Ali Benguz azt mondta magáról, hogy messziről szökött, és félt mutatkozni a beduinok előtt, ezért osont az oázis pálmáinak árnyékában a pincébe. Így vándorolt egyik hordóból a másikba, illetve így került az egyetlen ép hordóba, a lejáró mellé. Itt talán lophet valami élelmet, és arab ruhában, ha akad egy arab, akinek kitekeri a nyakát, tovább ügethet, amíg rátalál a szökevények nagyobb csoportjára, akikről már hallott.

Éppen ezen tűnődött, amikor felemelték a hordó fedelét, a fejére öntöttek két pohár folyadékot, és újra rátették a fedelet.

Az eljárásan csodálkozott.

Ezek a sötétben nem látták, hogy ő van a hordóban, és ez a nyúlós valami a pálmabornak szólt. Később azután felgurították, és ekkor tudta, hogy mindennek vége. Itt valami arab lagzi van, és azt hiszik, hogy ő pálmabor.

Aztán kinyílt a hordó teteje, és marcona egyének előreszegzett pohárral megrohanták.

- Uraim! - kiáltotta a török. - Nagyon kérem, ne igyanak ki meghallgatás nélkül. Nem vagyok pálmabor. Nevem Ali Benguz.

- Ne röhögtesen - szólt rá nyersen a bikanyakú Schmidt -, nekem akarja bebeszélni, hogy maga nem pálmabor? Gyerekek néz?!

- Ha pálmabor volnék is - szólt a nekiszegzett poharakkal bátran szembenézve Ali Benguz -, még mindig óva intem önöket attól, hogy megigyanak! Ugyanis, a sötét pincében a fejemre öntöttek valamit, és nincs kizárva, hogy a beduinok nem vérképző chinalport vagy skorbutot elhárító C-vitamint akartak csempészni az önök szervezetébe, a pálmabor útján, amely én voltam.

A törökről kiderült, hogy jó pofa, bár a ruháját már nem tudja használni. A pálmabor örökre beadott neki. És amikor később a katonák saját készletükből vidáman ittak, Ali Benguz gúnyos mosollyal közölte, hogy ő teljesen józan, ne tévesszen meg senkit ez a támolygó, lezüllött öltözék, amelyben - szerencsétlenségére - ő is benne van.

3.

Másnap pihenten és jól ellátva a szükséges készletekkel, úton voltak, hogy elérjék Mars el Kebirt.

- Meglátjátok, kiröhögnek és letartóztatnak bennünket - mondta Klausner, amint feltűnt a távolból a hatalmas oázis.

Gorcsev kiadta a parancsot: táborozni, felszerelni a vöröskeresztes kocsit. Beosztotta az akcióban résztvevőket, és indulás Mars el Kebir felé.

Hogy ott mi volt!

Délután megérkezik a vöröskeresztes osztag Mars el Kebirhez. Gorcsev frissen leugrik egy kannával és egy pumpával...

Ni csak!

Tisztára örült! Megáll és fröcsköl, tevékre, emberekre, asszonyokra, sátrakra, hogy megrettenve fut mindenki, amerre lát. Azután hátrakiált:

- Na, mozogjatok lajhárok! Gyerünk! Fertőtleníteni!

Most érkezik a hatalmas szál arab csendőr, akiért sebes galoppban rohant a lakosság!

- Hallja, mit csinálnak itt maguk? - kérdezi a karszalagos katonáktól.

- Látja, ha van szeme! Nem tud valahol egy kis pálinkát szerezni nekünk? Te eredj a póznákhoz, mossad le azt is...

- Miért nem felel? - kérdezi kissé halkabban a csendőr, és már nem káromkodik. - Minek találták ki ezt az új csúfságot békés oázisok ellen? Múlt hónapban itt voltak az oltással, meg az állatok fogait vizsgálták, és lebunkóztak egy csomót...

Na tessék!

Sejthette volna! Ez a suhancképű katona átad egy írást: „A Vöröskereszt csak a katonai parancsnokság intézkedéseit hajtja végre! Mindenki köteles támogatni őket! Aki a fertőtlenítésnek ellenszegül, bűncselekményt követ el!”

Gorcsev egyre gorombább a csendőrrel.

- Ahelyett, hogy itt báméskodna - mondja -, gondoskodjék ellátásról, mert ebédelni is akarunk. Majd kapnak kincstári blankettát. A hadsereg semmit sem kér ingyen, de mindent olcsón.

A csendőr nagyon ideges.

- Hát én már sok mindent hallottam életemben...

- Mondja csak öregem, nős maga?

- Igen.

- Akkor tegye meg nekem azt a szívességet, hogy rövidre fogott életrajzát neje öngyűlöletének mondja el. Bennünket ugyanis nem érdekelnek a maga élményei. A véleménye még kevésbé.

Hiába! Nincs szebb, mint vöröskeresztesnek lenni. Ez a fogalom tevékenységük folytán most alapos változáson ment át. Mert mit jelentett ez a szolgálat a szökevények szerint? Íme: a vöröskeresztes járművön közlekedik, mindig részeg, mindig van pénze, nincs semmi dolga, és olyan goromba, mint a pokróc.

Sabumirnál néhány tudatlan bennszülöttet, mert ezek nem helyeselték eljárásukat, úgy megverték a vöröskeresztesek, hogy a csendőrség részesítette őket elsősegélyben.

De hát ne akadékoskodjanak, amikor az egészségükről van szó.

Most már akarva nem akarva, folytatni kellett az oázisok fertőtlenítését.

Bekenték karbollal a fákat, a sátrakat, az ételeket és a nőket; lefröcskölték pumpával a tevéket, a csendőröket, a kutyákat, egymást és a söntéspolcot a vendéglőben. Amikor már minden olyan bűdös volt, hogy csak a csendőrök erélyes közbelépése akadályozta meg egészségügyi osztaguk lincselését, elkezdték letörölni a karbott. Valamelyik rosszkedvű csendőr, aki legtöbbször szóba elegyedett velük, megkérdezte, hogy nem tudnak-e valakit a Vöröskeresztnél, aki egy elsőrangú orvosságos szekrényt vásárolna? Sába azt felelte, hogy ilyet nem tud, de ha már társalognak, megemlíti, hogy segíthetne a fertőtlenítésben néhány ráérő, bámészkodó alak. Amikor a csendőr összeráncolt homlokkal tudakolta, hogy vajon kire gondol a legionárius, Sábanak személy szerint nem jutott ilyen az eszébe, de szerinte világot járt emberek állítják, hogy még nem tört le a keze senkinek sem ilyesmitől. A csendőr ugyan nem állt kötélnek, de néhány arabot kivezényelt ilyenkor a kóterből, hogy elvégezzék a fertőtlenítést. Addig a katona aludt.

A bíró, aki nagy stréber volt, pálinkát adott nekik, és így félrekapott sapkával érkeztek Mangurba.

Ez az oázis teljesen üres volt. A fertőtlenítésnek ugyanis híre ment, a lakosság a hegyek közé menekült, és csak egyetlen, kenderszívástól elhülyült, ősz kávéfőző arab dalolt a kunyhója előtt. Vállvonogatva fogadta a katonákat. Ő már nyolcvanéves, neki minden mindegy: ha akarnak, ám fertőtlenítsenek!

Komolyan hallgatták a vallomást, majd a falhoz állították az öreget. Gorcsev megkérdezte, hogy utoljára üzen-e valakinek, mert ehhez joga van. Az arab üzent valamit a francia Vöröskeresztnak, azonban az üzenetet nem adják át, mivel nem lett volna sem helyénvaló, sem ildomos az intézménnyel szemben. Azután Sába bekötözte a szemét, és a kövér Trovacsek vezényszavára a hidegre töltött fecskendőikkel lefröcskölték az arabot, aki kis híján meghalt, mivel életében először érte víz a testét. A drámai esemény után elhagyták az oázist.

4.

A szökevények száma útközben egyre szaporodott. Az újabbak között a legcsudálatosabb volt a két Delivette testvér, akik sítalpakkal jelentek meg a Szaharában azzal, hogy ők szökevények.

Végül be kellett látni a sítalpak jogosságát, tekintve, hogy a két járőr az Atlasz legmagasabb csúcsáról menekült, és nem volt bolond felszerelését otthagyni, mert akkor egy évvel többet sóznak rájuk.

Sába káromkodott.

- Nem elég ez a két meztelen ember gézbe csavarva, most még jön hozzá két síelő! Száz lépésről mindenki látja, hogy szökevények vagyunk.

- Úgy van! - mondta Klausner. - Mert hogy a légköri viszonyok annyira nem változhatnak egymillió éven belül, hogy síelőket küldjenek a Szaharába.

Ezután szerencsére megjelent a műszaki osztag, teljes apparátusával, sátorral, rádióval, telefonnal.

Vegyük azonban sorjába a csodálatos történetet! Az Első Számú Legvegyesebb Brigád, ahogy a szökevények alakulatukat elnevezték, a Szaharának azon szélmarata, kisebb tányérjában vesztegelt, amit legionáriusok gyakran használnak táborozásra, mivel a szél - ő tudja, miért teszi - tányér alakú mélyedést ver a földbe, amit nem temet be soha, amelyet sziklás föld határol, és földrajztudósok által a Szahara „mélyebb deflációjának” neveztetik. Ide csak egy őrt kell állítani, az úgynevezett „tányér” szélére, és kész a tábor.

Erre jelenti Trovacek az őrségről, hogy a nagyon sötét éjszakában, mivel a hold már eltávozott, közelednek távolról egyének, és lőhet-e? Gorcsev, Ditrich és Schmidt járőrbe csúsznak, és az őrséget megerősítik Donalddal és Jörgenssel, akik előzőleg becsületszavukat adják, hogy nem énekelnek. Hogy pipázni lehet, ez valahogy elviselhetőbbé teszi a dolgot.

Egy távoli dombnál várnak. Közben hajnalodik, és látják, hogy távolról műszakiak közelednek. Ez már csak a régi világból való, kettes, hármas szökevényeknek számít valamit, mert ők két gépfegyverükkel legalább öt műszaki alakulatot lőhetnek halomra, ha azok idegeskednének.

De megelőzi a csoportot két rosszkedvű ember. Az egyik széles állkapcsú legionárius, benyomott orral és robbanástól roncsolt arccal, ez a leselkedők legnagyobb megdöbbenésére zsebre dugott kézzel jön.

- Egy zseb az éjszakában!

A katonanadrágnak nincs zsebe. Ez tehát megszökött, és nyomban két zsebet csináltatott magának. Már jó!

És álldogálnak, várják a műszakiakat.

Aki a zsebre dugott kezű mellett áll, annak egészen kicsi, piros orra van, mint a télire eltett paprikák legapróbb fajtája. Pirossága vetekedik a hajnalpírral.

Köröttük, csak most látszik, három-négy katona áll. Nem vitás! Végre lesz rádiójuk, telefonjuk. A katona egykedvűen hallgatja a sebhelyes arcú, zsebre dugott kezű és hihetetlenül sovány, apró paprikaorrú ember beszédét. A paprikaorrú egész vékony, nőiesen sikítózó hangon beszél, a nyomott orrú zsebre dugott keze felett himbálja a felsőtestét, és kissé dallamosan, mély hangon társalog.

- Ha én mondom magának, hogy eltévedtünk, Krajovác - mondja a mélyhangú -, arra mérget vehet.

Krajovác vigyorgott.

- Hát férges lehet attól is, ha a földön hált. Énrólam nem ment magára féreg. Elhiheti Szvetozár.

- De ember, hát szembesüt a nap! Hol lehet már innen Omar, amikor az nyugatnak van, és nem oázis, hanem város!

- Maga örökké ezzel van elfoglalva. Én örülök, hogy élünk egyáltalán.

- Azt hiszi, süket vagyok?! És ha igen!? Úgy még hallok, mint maga!

- Ha nem jutunk haza, hát nem jutunk haza! - sivitott a paprikaorrú. - Maga azt hiszi, hogy félek?

- Most még adok, de máskor ne kérjen! - Átadott egy szivart, azután továbbment.

A körülálló katonák nyugodtan társalogtak. Gorsev járőrével nyomban visszacsúszott a „tányérhoz” és beszólt:

- Fegyverbe!

- Kik jönnek?

- A huszonkettes bolondok vannak itt.

Nem lehet tudni, mi lesz.

A műszaki alakulat örömmel csatlakozott hozzájuk, mert amint elmesélték, napi 24 óras menetelésen a Tuareg-földre küldte őket az őrmester a kolerások hogyléte felőli pontos tájékoztatás céljából.

Kiderült, hogy Szvetozárral és Krajovác-cal egy határon találkozott a szökevény műszaki csoport. Az éhen- vagy a szomjanhalás határáig. Magukhoz vették a két furcsa embert, és akármelyiket kérdezték bármiről is, jó hangosan, hát világosan felelt. Csak egymással nem beszélhettek, mert a süketség határáig nagyothallók voltak. Ők kizárólag egymással beszélgettek. Olykor verekedtek is. A műszakiak ezt megszokták. Históriajuk egyszerű. Valamiféle ügyben felrohantak Marokkóban a századparancsnokhoz, eléje tették azt a csajka ételt, amit az őrmester a konyhapénzből, nehéz menetelések után etet velük, és az őrmester röpült a távoli Szaharába. A két embernek - akiket sorshúzás útján jelöltek ki erre a feladatra, és akik feláldozták magukat - az egész század hálás volt, mert a koszt hirtelen megjavult. Azután hat hét múlva elkerültek egy hegyre alagutat építeni, de kevés volt az ember Tuareg-földre, egy lázadó sivatagi törzs ellen, hát odavezényeltek néhányat, majd egy tizenöt főből álló aknaszedő csoport kellett a tűzvonal elé. Aztán két embert fegyveresen felderítésre küldött az altiszt, így Krajovác és Szvetozár, aki ezt a nevet használta, mert a Blitz előnevét csúnyának tartotta, szembekerültek három altiszt kezén is a halállal.

Ezt úgy értsük, hogy Szvetozár és Krajovác szívesen mentek volna Marokkóba, ha éppen rájuk esik a választás, hogy ketten felderítsék a Szaharát, pedig ehhez sokkal több ember kell.

De mikor Marokkóból az új altiszt rögtön elküldi őket a vasútépítéshez, ahova mint „megjelölt emberek” érkeznek, és onnan elküldik őket a tűzvonalba, és onnan éjszakai járőrbe a tűzvonalon túl, akkor ők megszöknek. És a tűzvonalon túl kezdődő szökésnél valamelyik felvett egy doboz cigarettát, ami egy akna időzítője volt. Szerencsére nem francia, hanem sivatagi törzs aknája, és így ha süketen is és sebzetten is, de élve maradtak. Hogy mi szüksége van a sorsnak B. Szvetozár és Krajovác szabó kisebbfajta süketségére, ez azt hiszem akkor is felderíthetetlen kérdés lesz, amikor régen elkészült a Marsba vezető műút.

A fő, hogy most már száznál is többen voltak, és ami a legfontosabb, nemcsak gépfegyverük, hanem tevés alakulatuk is volt, továbbá van annak jó oldala is, hogy az ember elhozza a felszerelését: rádió- és telefonosztag is van, ami éppen jókor jött...

Ki hinné, hogy olyan modern szökevények léteznek, akiknek adó-vevő állomásuk van? Nyomban veszik az egész Szaharát és a környező vidéket.

Aki felveszi a jelzéseket, halkan füttyent.

Kétszáz szpáhi a Csád-tó vidékéről keresi az Atlasz felől, a nagygyakorlatokról ellenük kiküldött háromszáz embert kézigránáttal és golyószóróval.

És ők közben itt vannak.

Hívják Gorcsevet.

- Feleld azt, hogy itt táborozunk a „tányérban”, mi vagyunk a legnagyobb motoros előőrs.

Felzúdultak.

- Megőrültél? Akkor itt fog találkozni a két csapat!

- Nem. Akkor még két csapat valahol északon, Mars el Kebir fölött, az Atlasznál fog találkozni, mert nem egymást akarják látni, hanem bennünket.

- És ha mégis idejönnek?

Gorcsev vállat vont. Az ilyesmire minek felelni? Ki mondta, hogy aki velük jár, az életbiztosítást kötött? A rádiós máris mondja, csak úgy vaktában:

- Kilences motorosított előőrs, ötven emberrel a „tányér” nevű deflációban táborozik. Az Atlasztól jött Mars el Kebiren át, szökevényeket nem látott:

- Halló! Halló!

A szökevényeknek nyoma veszett!

5.

De hogyan veszett nyomuk?! Hiszen még nagyban fertőtlenítettek!

A műszakiak, akik egy szekér mélyén vették a rémhíreket (és adtak is néhányat), közölték, hogy valamennyi oázis figyelmét felhívták a vöröskeresztes különítményre. Bárhol megjelennek, fogadják az őket megillető üdvözlő sortüzzel, mivel élve vagy halva jelentős összeget érne az alakulat. Ez egyben azt is jelentette, hogy az „üdvözlő” csapatok is keresik őket.

Kiváló személyleírással körözik az alakulatukat.

Sába javasolta, hogy Donald vágassa le a haját, Trovacsek növesszen szakállt és Ditrichet öltöztessék fel nőnek. A kézitusát idejében sikerült megakadályozni.

Gorcsev Benguzzal beszélgetett. Ezek itt nem olyan emberek voltak, akik bármitől is megijednek.

- Te honnan szöktél?

- Asszir-Marut erődjéből. Szintén altishti kibabrálás.

Gorcsev gondolkozott.

- Onnan elérni ezt az oázist, nagy teljesítmény. Kemény fickó vagy. Nem hagytál magaddal sokáig kibabrálni.

- Nem. Mert amikor az őrmester másodszorra akart kiállítani a napra, én már ott sem voltam.

Gorcsev körülnézett, Sábát kereste.

- Ide hallgass. A törököt tartsd szemmel. Egyikünk állandóan maradjon a többivel!

- Hm... miért?

- Nem tetszik nekem. Azt mondja, Asszir-Marutból jött. Nem igaz.

- Onnan ember nem ér ide.

- Na látod.

- De hát... karavántól szökött?

- Lehetetlen. A Szahara most tilos karavánok számára. Ezt repülőgépen letették valahol.

- Te! - Sába a homlokára ütött. - Ez nem úgy fogja a puskát, mint a legionáriusok... Tegnap megfigyeltem.

- Érted most már? Ez itt akar valamit...

Keményen mondta Gorcsev, és ez volt a hangsúlyában: „Légy a barátom, és ne kérd a titkomat.”

- Értelek - felelt Sába, és minden további szó nélkül keményen megszorították egymás kezét.

Most hirtelen feltűnt Benguz, és odajött hozzájuk, mintha tudná, hogy róla beszélnek. És szája szélén lógott a cigarettája. Nem dolgozott a többivel, ami azt jelentette voltaképpen, hogy nem ismeri el sem Sábát, sem Gorcsevet vezetőnek. Ő is az!

- Hallom - mondta -, hogy egy beteg is van köztetek, aki kordélyon követi a csapatot. Én elég jó orvos voltam valamikor. A keleti orvosok tudnak egyet-mást, amihez az európaiak nem értenek.

- Ez fordítva is így van - felelte Gorcsev.

- Én is orvos vagyok, és szintén tudok egyet-mást, amit te nem.

Hallgattak. Gorcsev hangjából bárki tudhatta, hogy nem orvos.

- Kérlek... csak gondoltam, megvizsgálom - mondta a török közömbösen. - Én a nevét nem tudakolom senkinek.

- A betegnek sokféle neve van. Vedd úgy, hogy Arthur vagy Manfréd. De semmi esetre se tudakold tőle.

A török vállat vont, mint aki nem érti a célzást, és elment.

- Kötözködés volt? - kérdezte Sába.

- Nem. Ez volt az első összecsapás.

Sürgős tanácskozást tartott a Brigád, mert nyilvánvaló volt, hogy a vidék fertőtlenítését most már véglegesen be kell szüntetniük, és valamilyen új lehetőséget kell sürgősen keresni. Észak felé menni ostobaság. Egyre nagyobb számú helyőrség őrökdi a civilizált vidéken. Nyugatnak, keletnek és délnek indulni sincs különösebb értelme. Világos, hogy nincs számukra hely a földünkön.

- Ha kelet felől előbb érünk az Atlaszhoz, mint a bekerítő csapat, mert erre bizonyára elvágják az utunkat, akkor lehetne valamit csinálni - mondja Gorcsev.

- Ez esetben ne sokat tanakodjunk - vélte Sába -, hanem vágjunk neki teljes iramban! De mit akarsz ott az Atlasznál?

- Remeket gondoltam - felelte Gorcsev és a térképre mutatott. - Itt van Taurirt del Uarsatz, és jobbra a Giuri út vágja át, de egész alacsonyan, talán négy-ötszáz méterrel a hóföde Tiz'n Tizka alatt. Itt a hammadasi vár kőbányái fölött épült Amur Caid vára. Ez egy úgynevezett Casba. Kiugró teraszok egymás mellett a Tiz'n Tizka félmagasságáig. Hosszába épített falu. Olyan messziről, mint valami felhőkarcoló...

- Mit mesélsz annyit, már láttuk a Casbát - mondta Schmidt.

- Szóval - magyarázta Gorcsev, és helyeslően bólogatott Baumgarten felé, mintha fején taláta volna a szöveget -, ha elérjük a hegyvidéket, és sikerül eljutnunk a Casbához, akkor átmenetileg biztonságban lennénk.

- No, de beenged a Caid hordája bennünket a Casbába?

- Ahogy a társaságot ismerem - legyintett Gorcsev -, teljesen hatodrangú kérdés. Vagy beenged, vagy elfoglaljuk. Nem probléma.

És a jelentős katonai alakulat lovaival, tevéivel, sítalpas felderítőjével, vöröskereszteseivel, utász, csendőr, rádiós és postás osztagával, valamint két összepólyált „súlyos sérültjével”, mivel ezek még most sem voltak hajlandók felöltözni, nekivágott az izzó sivatag alkonyi sugárzásában sötét ibolyaszínben ködlő porának, mely egyre szűkebb körbe húzódott a látóhatártól, amint a nap lassanként leszállt.

IV. FEJEZET

A Szaharából jelentik

1.

Ilyet még nem pipált a világ! A Szaharából jelentik: Elkeseredett harcosok népvándorlása a Szaharában!

Marokkói katonai körökből jelentik: A nagyméretű szökések okát kutatják, azonfelül megerősített szakaszokat vontak el délen, a távoli Csád-tó helyőrségeiből, északon és keleten hadgyakorlatok századaiból, hogy bekerítsék a menekülőket.

Halló! Halló! Figyelem! A múlt heti jelentésünk alapján közöljük, hogy a Csád-tó felől és az Atlasz vidékéről útnak indított csapatok találkoztak egymással, sajnos anélkül, hogy a körülbelül hetven vagy száz főből álló szökevény bandát, amelyekhez érthetetlen okból egy sítárör(!) is csatlakozott, elfogták volna.

A Szaharából jelentik: Ez fizikai képtelenség! A szökevényeknek ott kellett volna lenni az Atlasz és Aïn Szeфра között a sivatag térségében. Érthetetlen, hogy miközben őket senki nem látta, mégis elfoglalták Raghíb oázist. Kézitusával behatoltak a helységbe, megsarcolták a lakosokat, és észak felé távoztak. A szökevények csapatának öt mérfölddel Mars el Kebiren túl találkozni kellett volna a bekerítő csapatokkal.

Halló! Halló!

A szökevények, úgy látszik, nem ismerték a bekerítő mozdulatokat. A csapatokkal nem találkoztak!

Figyelmeztetünk mindenkit, hogy aki a szökevényeket látja, kerüljön ki az útjukból, de jelentse a legközelebbi erődben. Őrjáratok kiküldése felesleges, mert ezeket a szökevények magukkal viszik.

A Szaharából jelentik: A szökevények északkeleten tűntek fel! Nurrah oázisból túsul akarták vinni a törzs elöljáróját, ha nem ad élelem-utánpótlást és vizet.

A Szaharából jelentik: A szökevények csapata úgy látszik, tovább növekedett. Jobbára legiónáriusokból áll, van, aki azt állítja, hogy arab csendőr is akad közöttük, de feltűnőbb ismertető jelük két tűzoltó és egy sítárör, továbbá két egyén gézbe pólyálva a menetoszlop végén.

Utoljára Benszuf helység környékén látták őket, ugyanakkor több birka eltűnéséről érkezett jelentés.

Halló! Halló! Figyelem! A vöröskeresztesek két zsák élelmiszere eltűnt!

A Szaharából jelentik:

Mit? Már minden helyőrség bejelentette, hogy kiküldött járőrei eltűnnek.

A kisebb mozgó egységek, amelyek hatékonyak ilyen fajta szökevények ellen, azok itt is, ott is feltűnnek. Itt is, ott is találkoznak a szökevények nyomával. De itt is, ott is bottal üthetik a nyomukat.

Csak a Szaharából jelentik állandóan, erődök és szapőrök és rádióalakulatok.

Mégis hogyan tűnhet el nyomtalanul egy ilyen vegyes társaság? Miután az oázison túl egynapi fárasztó menetelés után lepihent a század, Gorcsev elnyargalt északnyugatnak. Erre van az Atlasz felé vezető út első nagy oázisa, nyolcvan lakossal. Előhívatta a főnököt.

- Hogy hívnak téged, sejk? - kérdezte.

- Abu ben Ikbár...

- Hallgass meg, Abu ben Ikbár. Ha felmégy a dombra, láthatod, hogy száz katonával vagyok itt. Őrjáratba kell mennünk az Atlaszig. Ez rendes vidék, minek mennénk oázisról oázisra táborozni? Szépen pihenünk. Megkapjátok ajándékba azt a pénzt, amit az őrjárat útközben takarmányra költene. Így nekünk nem kell kutyagolni ebben a melegben, míg neked és a többi oázis főnöknek kifizetik a nyugtáinkért a takarmány árát, mintha valóban vettük volna. Itt a nyugta, aláírok vagy tízet. Ülj lóra, és nyargalj végig valamennyi oázison az Atlaszig, mindenhol adj át egyet. De minden sejknek odaadd, mert nem váltják be, csak attól a sejktől, amelyiknek a nevét és oázisát ide felírtam. Ha egyet nem adsz át, mindannyian bajba kerültek. Az elsón áll a tied, negyven frank. Megértetted? Hogy hívják a második oázist északra?

- Muherzin... utána Jof el Szafr....

És bemondta az oázisokat, Gorcsev sorban kitöltötte a nyugtákat. Utolsónak a Bisztra törzset diktálta be a sejk. Ilyen üzlet nem ritka a sivatagban. Olykor az őrmester és a sejk az ilyen zab-, takarmány- és egyéb üzleteket felesbe bonyolítják le. Végre is sok őrjáratot küldenek, ami csak tessék-lássék látja el feladatát. Ilyenkor a katonák pihennek valahol két napot, alig kell takarmány, és az őrmester egy sejkkal meg egy nyugtával elintézi a dolgot. Két ember keres, és senki sem fizet rá.

- De egyet mondok, sejk. Lóhalálában nyargalj végig ezeken az oázisokon, és meg ne tudják a később erre járó katonák, hogy nem voltunk itt, mert akkor engem, téged és a többi főnököt is elvisznek követ törni, sok évre!

Miután a katona elment, a sejk észak felé nyargalt. Minden oázisban hagyott egy nyugtát, és valamennyi sejk eskü alatt tanította meg a népét, hogy erre egy század rumi járt.

A szpáhik és a vadászok, akik erre üldözték a századot, minden oázisban nyomról nyomra követték a nyugtát, mely egy szál katona nélkül futott előttük. Minden oázisban valamennyi arab eskü alatt vallotta, hogy a század erre járt.

A zászlóaljparancsnokság, a vezérkar, sőt a hadügyminisztérium legtapasztaltabb tisztjei sem értették a csodát.

De hogy mi történt Malbur oázisnál, amerre nem járt a nyugtát vivő sejk, és hogy került később egy kincstári jegy Insallah helységbe, ezt a szökevények sem értették. Pedig világos volt. Malbur oázisban a törzsfő Abu ben Ikmárnak apósa volt. És a sejk úgy vélte, hogy ez ne kapjon egy vasat sem. Az örüljön, ha nem keresi fel Abu ben Ikmár néhány jelentős kardcsapása. Nemhogy még hasznot jelentsen neki a rokonság!

Szépen megkerülte éjszaka, kúszva az oázist, és tovább sietett az ösvényen Insallahba, ahol az öccse, egy derék fiú volt a törzsfőnök. És ennek is elmagyarázta, töviről hegyire, mi az, amit a prófétára esküdve kell állítani, ha nem akarnak hosszú ideig követ törni, ami egyrészt felesleges, másrészt fárasztó. Így hát még részletes leírást is adott az „arra járókról” a derék törzsfőnök. Mondják, hogy egy sárgás autó ment elől, abban ült egy magas rangú rumi úr, akinek a sapkáján falevéldíszek láthatók, és jól tudjuk, hogy ezzel jelzik a rumi kutya urak, ha

egy katona öreg lesz, ideges, kiabálós és köhögős. Ezért az ilyen beteg katona mindig lovon jár, vagy automobilon, és sok kitüntetést adnak neki, hogy ne legyen mindig mérges, de ez, úgy látszik, teljesen hiábavaló.

Mondják, hogy mellette ült egy kis kövér, egyenruhás, akinek két hegyes fa díszítette a vállát, valószínűleg azért, hogy ha az autó felborul, akkor az befűrődjön a homokba, és állva maradjon az egész. Volt azután egy jóképű szpáhi tiszt is egy másik magas, vállas, csontos, akinek olyan mély hangja van, mint a távoli mennydörgés, és valaki a törzsből segédkezni akart a poggyászok megszámlálásánál, akit ez a mélyhangú pofon ütött úgy, hogy sokáig beteg volt. A poggyászok körül fellépő gyengélkedés előidézése ennek a mélyhangúnak biztos ismertetőjele.

Így aztán egyszerű a rejtély nyitja, hogy a Malbur táján köddé vált és felszívódott csapat hogyan tűnt fel ismét, mintha keresztüljutott volna az Atlaszon, Marokkó felé a túlsó hegygerincen.

Külön kedves epizód, hogy az Insallahnál is délebbre fekvő Lugir főnök két hétig a fia menyegzőjén vendégeskedett, a távoli Barakezi hegyi rablóknál, és midőn hazatért, ott találta a kincstári utalványt, mellyel gyámoltalan helyettese az ő megkérdezése nélkül nem merte becsapni a rumi kutya urakat. Pedig ennél nincs kedvesebb, szebb, vidámabb és üdvösebb napi elfoglaltság. A törzsfő borzasztóan lehordta helyettesét megbízhatatlanságáért és lustaságáért, nyomban kezébe vette az ügyet, illetve a cédulát, és távollétének két hetét levonta az időből, jelenlegi dátummal jelentette a katonák átvonulását, kérve a kincstári utalványért járó pénzt, mivel sajnos ők hegyi lakók, szegény egyszerű emberek, arcuk verejtékéből, két kezük munkájából élnek, s bármennyire is csodálják, szeretik és tisztelik a rumi katona urakat, keserves dolog, de nekik nincs miből hitelezni.

Így aztán nyilvánvaló lett, hogy a csapatok, melyek a Csád-tó mellett küzdöttek, gyorsabban értek ide az Atlaszról, alig három és fél óra alatt átvágva leghosszabb átlójánál a teljes Szaharát. Majdnem másfél órával gyorsabban, mint egy legújabb típusú, világrekord felállítá-sára készült vadászrepülőgép. Ez kétségtelenül a világ fennállása óta a legpazarabb katonai menetteljesítmény. Különösen gépfegyverekkel, golyószórókkal, páncélkocsikkal, sítalpakkkal, és úgyszólván állandóan teljesen részegen. Hogy a francia gyarmati hadsereg annaleseiben még sincs arany betűkkel felírva, mint mondjuk a dicsőséges napok Mexikóban, Miksa császár oldalán, ennek oka többek előtt is kézenfekvő lehet.

Mondják, hogy egy nyugdíjazott hadtáparancsnok, táborszernagy, aki az oráni katonai üdülőben éppen örökös nyugállományba készült végelgyengülése folytán, arra kérte az orvost, hogy csak azt segítse megélni, amikor ezeket az elvetemedett szélhámusokat kézre kerítik.

Az orvos később négy szemkőzt, búsan mondta kollégájának, hogy bár elodázhathatna a kívánt néhány esztendővel a végelgyengülés utolsó stádiumát, akkor nem dolgozna itt ezeröttszáz frankért, mert a Nobel-díj összegéből kényelmesen élhetne nagynénje Párizs környéki szőlőjében, meghitt rokonsága körében, állatkísérletekkel bíbelődve.

Ez az Első Számú Legvegyesebb Brigád történetének hiteles adatokra támaszkodó tömör krónikája, és az Atlasz hegység törzsei között még ma is tartja magát a babona, hogy amikor a hóvidék felől fúvó különös szél fejfájást és báyadtságot okoz, és tudják jól, hogy ilyenkor egy gonosz Ghut suhan a sziklák között, egy-egy zörrenésre fától fához kapaszkodik a ritkás koronák között, távolról menetelő lábak zörgése, foszlányos trombitahangok, elvesző kerékcsikorgás vegyül a szél zajába, és aki elég vakmerő Allahhal szemben, hogy kitekintsen az ablakon, az a mennydörgést előző cikázásban villogó merőleges nagy felfénylő esőcseppek csíkjain át látja is olykor a páncélt fényleni. Feltűnik egy villámlásnyi időre a sok szurony

acélja, és láthatja, amint fél méterrel a föld felett, markukba szorított puskaaggal menetelnek nehéz páncéltörő ravaszágukkal és könnyű nyugtató alakulataikkal. Elöl szárnyakon egy vöröskeresztes kocsi, és hallani, amint távolodik a robogás, és az Első Számú Legvegyesebb Brigád (mely halott rumik hazajáró különítménye), titokzatos nyílt parancs szerint, erőltetett menetben tart a célja felé, hogy sürgősen elérje a Semmit és nyomban visszaforduljon...

A völgyben lakók mindenféle fantasztikus meséket tudnak szökevényekről, nyugtákról, csirkefogókról és arab törzsfők cinkosairól, de hát mindig voltak lázas agyú babonás egyének. Végre is az ember azt hiszi, amit lát! És amikor a hóvidékről a beteg szél búgni kezd, a hegyi falu eltűnik a leereszkedő felhőkben, villámlik és éjszaka van, ilyenkor minden villámlásnál jól látja még a vak is. Sőt! A vak még jobban látja!

Semmi kétség, ott mennek, és rövid, harsány, ellentmondást nem tűrő hazugságokat kiáltanak egymásnak. Ezt mindenki jól érti, világos és megmagyarázható. A többit még a legtartósabb köhögést jelentő sűrű tölgyfalevéllal ellátott beteg katonák sem tudják megmagyarázni. De azért mégis mindenfélét beszélnek, ezt is, azt is.

De hát babonás emberek mindig voltak és lesznek, mert Allah úgy akarta, hogy némely ember ne azt lássa, amit lát, és ne azt hallja, amit hall, hanem külön igazságot keressen magának, és ha ezt megtalálta, akkor hinni tudja, hogy okosabb, mint a többi. Allah nagy és Mohamed az ő prófétája bizonyára megmagyarázzák az érdeklődőknek, hogy ez miért kell.

Világrejtély!

Kétségtelen megállapítást nyert, hogy a közben legalább kétszáz főre szaporodott nagyon vegyes járkáló dandár nehéz páncéltörő portyázói felszívódtak a melegben. Elpárologtak, mint talaj hajszálcsoveiben a nedvesség. És párologott a nedvesség magas rangú tényezők hajszálain is, és öszültek is kissé, továbbá támolyogtak és szédültek, mivel kétségtelen volt, hogy a szökevények teljes felszereléssel, rendes menettempóban, két páncélkocsival, valami titkos föld feletti kijáraton keresztül az úr valamelyik előretolt kisebb bolygójára távoztak.

Pedig az üldözők egy nap hátránnyal a szökevények sarkában voltak. A kincstári utalványok nyomán üldözték őket, és faggatták az egyes törzseket.

Az arabok, akik utalvány ellenében ellátták őket, pontosan leírták a járműveket, a páncélkocsikat, továbbá a szpáhi tisztnek öltözött vezetőt, a vajsínű autóban utazó alezredest, aki mellett egy adjutáns ül teljes sífelszerelésével.

Gorcsev rájött egy elsőrangú dologra.

Senki sem tudja pontosan a gyarmaton, hogy hol, merről és hová menetel éppen egy század. Hol az a csendőr, amelyik megállít egy jól felszerelt menetoszlopot (minden eshetőségre sítalppal is ellátva), hogy igazoltassa? És melyik szembejövő csapat tudja pontosan, hogy az ellenkező irányból éppen most és éppen ezek nem jöhetnek? Afrikában nagy a jövés-menés.

A rádiók türelmetlenül bömbölik mindenfelé, hogy ennyi meg ennyi légionista megszökött. Színüket se látták. Rejtély!

Ezután sokáig tartotta magát a babona, hogy van valahol a sivatag kellős közepén egy föld alatti város, amiről már filmet is írtak Hollywoodban, és itt egy nagyon gazdag és nagyon szép hölgy menedéket ad a szökött idegenlégionistáknak, gyűjti őket, jó fizetést kapnak, gramofonoznak, kitűnő szivarokat szívnak, de aki megérinti a hölgyet, az halál fia. Azt senki sem tudta, hogy mi oka lenne ilyen szökevények gyűjtésére a Szahara közepén a föld alatt egy igen gazdag nőnek, pláne ha szép is. És azt sem lehet tudni, hogy miért van az, hogy aki hozzáér, az halál fia.

Senki sem értette, éppen ezért erősen tartotta magát a hír, hogy ez igaz. Annyira ment a dolog, hogy még a hadvezetőség is elhatározta, hogy utánanéz. Hiszen az bizonyos, hogy igen sok legionárius megszökött, és egyet sem találnak.

3.

Ekkor azután végre hurokra kerültek. Illetve hurokba, amit csak össze kell húzni. Hihetetlenül egyszerű a megoldás.

Ez a teljesen elvetemedett, kétségbeejtően züllött és rémületesen pimasz, válogatott briganti társaság nem csak páncélcocsit lopott, ami már magában véve is elég súlyos bűncselekmény, és nem mentheti szórakozottság vagy kleptománia, mondom kiderült, hogy ezek a mindenre kész szélhámosok kincstári utalványokkal is rendelkeznek egy lopott zubbony jóvoltából. Egyszer csak érkeztek sorra a törzsfők az Atlasz vidékéről, hogy beváltsák utalványaikat, amiért zabot, pálinkát, szállást, élelmet adtak, mint a blanketta alján az alakulat neve rubrikában olvasható, mindezen szolgáltatásokat felvette „az Első Számú Legvegyesebb Brigád”: Az út célja és iránya, mint a megjelölés mondja, portyázás, azonban bizonyára a nagy sietségben a rumi úr elírta, és így „potyázás” lett a szóból. A városparancsnokságon biztosították a sejket igen dühösen, hogy ez az egyetlen valóságnak megfelelő szó az elismervény szövegében.

És pontos megállapítást nyert az is, hogy az utalványon szereplő írás a La Grenelle erődből dezertált Pojác csúfnevű legionárius keze vonása. Dühösen fizettek, no, de legalább megvan a züllött banda. Azonnal nyugatról, keletről, bekerítő mozdulattal, könnyűmotoros és tevés osztagok, valamint egy század csendőr erőltetett iramban induljanak az elismervények után, egyenesen az Atlasz jobbra és balra kikerülhetetlen útja felé, és órákon belül megvannak!

Rádióérintkezést kell létesíteni egy felderítő vadászpilóta rajjal, amely nyomban parancsot kap. Ha a repülő felfedezik a szökevényeket, és nem adják meg magukat, nyissanak gépfegyvertűzet, s lekaszálni mindet!

Néhány óra, és megvannak.

Kövezték nyomukat az Atlasz keskeny hágóján. Nincs menekvés! És Malbur helységben, néhány száz méterrel a csúcs előtt a berber lakosság nem látta már őket.

Ostobaság! A katonák parancsnoka sorra kihallgatta a lakosokat, fenyegette őket, hiába... Esküsznek, hogy ezen a tájon két hónapja nem járt katona. Debut és Malbur között nyoma veszett a csapatnak! Jobbra és balra lapos, járhatatlan vulkanikus sziklák. Ember nem értheti! Kénytelenek voltak elismerni a lehetetlent: nyomtalanul eltűnt több mint száz ember. Az üldözők most már végigmentek a hágón, fel a hegy csúcsáig, és a túlsó oldalon tovább haladtak Marokkó felé. A következő helységben azonban nem tudták, hogy előre menjenek-e vagy hátra, sírjanak, nevéssenek vagy imádkozzanak. Ugyanis a helység vak előjárója felkérte őket, hogy ha lehet, váltsák be egy század utalványát, mely tegnapelőtt áthaladt erre. És kiderült, hogy az írás ugyanaz. Az Első Számú Legvegyesebb Brigád potyázott erre is!

És pontosan leírták a páncélcocsikat, az alezredest, az adjutánsát a sítalpakkal, és egy különleges alakulatot, mely felfújható gumicsónakot is hozott ide, a hegyre, készen minden eshetőségre. Hátha feljön egy folyó! A katonák a parancsuk szerint állandó összeköttetésben álltak a pilótákkal, a pilóták velük, és szabályos időközökben rádióon értesítették egymást - itt megáll az ember esze. A pilóták nem láttak seholy egy teremtett lelket sem.

Végképp betetőzte a felfordulást, amikor egy szökött rab jelentkezett a Szahara másik határán egy csendőrőrsnél - valamikor őrmester volt és Borodin néven szolgált -, hogy vissza akar térni

követ törni, mert nem tudta mit cselekszik, mikor azt a kényelmes, úri életet otthagyta. A két méter magas őrmester érthetetlen módon pontosan negyvenkét kiló és harminckét deka volt, alig élő súlyban. Kínzásnak nyoma sem látszott rajta, egyetlen karcolás, egy ütés helye nem látszott. Alig lehet kivenni szavaiból, hogy mi történt vele, mert valamitől dadogó lett, rezgeti a fejét, pislog és kissé meghülyült. De felmutatott egy csomó kitöltetlen, kincstári utalványt az ellopottak közül, és felismerte a századnál, amely szembejött, a Pojác csúfnevű és a Királynő csúfnevű két főelvetemedettet, akik a La Grenelle-ben szolgáltak, és vezetői a „felszívódott” brigádnak.

Most aztán hajrá! Meg kell tudni mi van itt! Gyerünk a vadászrajjal, motorral, tevére, lóra és gépkocsira, körbe mindenfelé, aki csak él és mozog a gyarmati hadseregből! Húszezren üzték élet-halál iramban ezeket a világszégyeneit, és egy végelgyengülésben pihenő altábornagy ismét említette orvosának, hogy szeretné megérni, amikor ezeket elfogják.

Az orvosnak este már nem is kellett volna bemenni az injekcióval, mert délután világgá röpítették a hírt: megvannak az aljasok! Két páncélkocsival és mindennel egyetemben, harc nélkül kézre kerültek, és hozzák őket!

Na, megálljatok! Most azután nincs olyan csoda, hogy megmeneküljenek. Nincs? De hiszen a csodának az a lényege, hogy érzékelhető valóság a nincs!

Az altábornagy este még ivott egy korty húslevest, és közölte leányával, hogy nem adja beleegyezését a házasságához. Éjfél tájban csendben elszunnyadt nyolcvankét éves korában a hadtápnál eltöltött teljes negyvenöt év szolgálati idő után, végelgyengülésben, és íme kiderült, hogy a jó öreg korán költözött el.

A rádióleadók másnap úgy sikongtak, sírtak, szitkozódtak, mint megannyi sötétben inzultált védtelen hölgy. A foglyul ejtett kétszázadnyi katonáról, amelyet diadalmasan hurcoltak Aïn-Szefra várába, kiderült, hogy reguláris, tisztos katonai csapat. Nem a szökevények! De mi ez a két páncélkocsival? Hát kérem! Ők parancsuk szerint meneteltek a Csád-tó felé főhadnagyokkal, mivel azt hallották, hogy lázadók támadtak a telepre, és a végszükségben szorongatott európaiakat kell megmenteni. Útközben szembejött a keresett csapat, élén vajszínű autóban egy alezredes, akinek jelentették - előírászerűen - létszámukat, rendeltetésüket és menetirányukat. Az ősz katonatiszt, veszélyeztetett honfitársai miatt érzett aggodalmában megparancsolta, hogy nyomban vegyék át a két páncélkocsit, és amint Bar el Gazar felé alkalmasabb terepre érnek, két osztag siessen előre!

Átvették a páncélkocsikat, de fél napi járásra sem lehettek, amikor a szélrózsza minden irányából megérkezett a gyarmati hadsereg. Körülvették őket gépfegyverekkel, puskákkal, lángszórókkal, közölték velük, hogy egyetlen szót sem beszélhetnek, tegyék le a fegyvert, és kövessék a csapatokat. Nem értették az esetet, most sem értik, de engedelmeskedtek.

A zord katonai ügyészek és nyomozók arca sárga, halványzöld, májszínű és teljesen bíborpiros lett. Hát nem lehet... Ezeket nem lehet egyszerűen csak agyonlővetni, ha majd kézrekerülnek! Nem büntetés a történetekért! Egy tiszt a homlokára ütött.

- Szent atyám! Mi van a Csád-tó melletti olajkutatókkal?!

Rohantak.

Rövidhullámon hívták az előző napon vészjelekkel jelentkező telep leadóját. A telep jelentkezett. Tehát élnek! De mennyire élnek! Köszönik a segítséget. Utolsó pillanatban itt teremtek a katonák egy alezreddel és egy szpáhi főhadnaggal. Elszántan érkezett a kis csapat, készen arra, hogy ha kell, a Ruvenzori csúcsáig üldözik a lázadókat, bizonyára azért hozták magukkal

a síelő járőrt. Rövid tűzharc, utána szuronyroham, és megsemmisítették a rablók zömét. A többi elfutott. Csodálatos katonák önök!

A tiszt erre azt szerette volna felelni, hogy ha nem muszáj, ne általánosítson itt, ne vegyen mindenkit egy kalap alá. De azután mégsem mondta.

A Csád-tói állomás megemlíti, hogy természetesen boldogan rendelkezésére álltak a felmentő csapatnak mindenféle utánpótlással. Különösen sok szivart és egészen finom likőröket vásároltak. Most arra kéri az érdeklődő tisztet, hogy adjon tanácsot, mit csináljon az utalványokkal? Errefelé messze környéken nincsen helyőrség. A tiszt azt felelte, örül, hogy jól vannak, és igazán nem mondhatja meg, hogy mit csináljanak ezekkel a kincstárjegyekkel.

Ekkor jelentkezett a már egyszer átkutatott Atlasz Marokkóhoz közeli lejtőjéről Insallah község előjárója, hogy öt napja egy szpáhi tiszt, egy alezredes vajszinű kocsin, aki mellett síelő adjutánsa ült, egy századot szállásolt be náluk, és ezt a kincstári utalványt adták. A helység lakossága apróra leírta a katonákat, és esküdtek, hogy itt háltak és pihentek egy napot.

Most már csak bágyadtan ültek a tanácskozóban. Meggyőződés nélkül suttogtak módszerekről és teendőkről, megviselten és lesóványodva, sok vihart megélt, sok pokoli csatában keményen helyállt öreg katonák, tábornokok és vezérezredesek, sőt közöttük egy marsall is, aki egy év előtt szürke köpenyben, éjszaka maga vizsgálta a posztokat egy felkelők elleni döntő ütközetben, és miközben cigarettára gyújtott, egy golyó elvitte a sapkáját, de ő még sokáig pöfékelt, és mondta, hogy nedves a dohány. Ez a marsall most tanácskozás közben zsebkendőjét egy pohár vízbe mártotta, homlokára kötötte, és fehér fiolából valami nyugtató port vett be.

Mintegy hallgatólagosan megállapodtak abban, hogy nem foglalkoznak az üggyel. De mit tehetnek róla, ha az ügy foglalkozott velük?

Egy hét múlva Luango szabad bantu nemzetközi garancia alatt álló semleges föld királya követe útján közölte a főhadiszállással, hogy fegyveres ellenállást nem fejtett ki, de a francia erők megjelenését jogtalanak tartja, tiltakozik ellene. Provokációra nem hivatkozhatnak, békés, és a franciákkal szemben barátságos magatartást tanúsító népével szemben. Ő megadta a kért összeget a megszálló csapat élelmezésére, sőt kívánságukra az élelmezésükről is gondoskodik, tudomásul vette, hogy éppen a francia hadsereg számára szállított mahagóni, gumi és copra árát foglalták le. Tiltakozott, de nem tehetett semmit az ellen, hogy első tanácsadóját és miniszterét - mivel az vonakodott számukra nemzeti táncokat eljárni - állásától megfosztották, sőt két fogától is, és kijelentették, hogy országának francia helytartója egy Abu ben Pullover nevű rejtélyes egyén, ki sötét, viharos éjszakában eltűnt baromfikat süt az erdőben. Ő első-sorban kifizette (és erről kincstári utalványa van) a megszálló csapatok teljes adóját, nehogy ezzel ürügyet szolgáltatson a provokációra. Az egész lakosság dolgozik nekik, mert himlőoltással, kötelező népoktatással, féregirtással és más életveszélyes fenyegetésekkel terrorizálják hűség és becsületes népét. Ez az eljárás az égre kiált! Különösen a himlőoltás méltatlan pressziója. Tiltakozásukat egy példányban eljuttatták Rangezibe, Morton úrhoz, aki valamiféle kereskedelmi konzul, olasz vagy amerikai vagy török, biztosan nem is tudja, de legutóbb, amikor nála járt, közölte, hogy a nemzetközi vitás kérdésekben legtöbbször az ő döntése irányadó, és ezért ő már akkoriban hat gyönyörű elefántagyarat adott ennek az úrnak. Miután közölte álláspontját és tiltakozását a francia kormányval, nyugodtan tekint Morton úr döntése elé, mely úgy véli, hogy csak a tisztelt köztársaságnak lesz kínos, kellemetlen és sok tekintetben káros, ha tekintetbe vesszük, hogy az egyesült amerikai, olasz és portugál haderők Luango segítségére sietnek, amit különben Morton úr szükség esetére fix ígéretben biztosított.

Mire az első vadászgépek megjelentek Luango országban, már nyomuk sem volt. Utóbb kiderült, hogy két hétig Argentin Kongó melletti erődben éltek valami homályos történet alapján, hogy Luango fenyegető magatartása arra az elhatározásra juttatta a katonai parancsnokot, hogy velük megerősítse az itteni helyőrséget. Mivel a hadtápnak a kettős létszámról nem volt fogalma, és így megfelelő utánpótlásról gondoskodás nem történt, a különleges segédcsoport megevett és megivott mindent az erődben, majd dalolva elvonultak, és a vészjeleket leadó, éhínségbe jutott erődnek három motoros bombavető gépről, zuhanóbombázókról, négy egymás után következő hullámban minden bázisról felszálló rajok kenyeret és szárított húst dobtak le.

Ekkor már a gyarmati hadsereg harmadik hadügy-főparancsnoka vonult nyugállományba az ügyből kifolyólag. A negyedik deréktáji fájdalmaira hivatkozva, közvetlenül kinevezése előtt kérte, hogy helyezték nyugállományba.

Majd sürgönyileg közölték a francia köztársasági elnökkel, hogy gratulálnak neki, amiért őt éltetve megalapították itt az autonóm francia legionáriusok független, de franciabarát erődjét, és mindaddig, amíg megfelelő mennyiségű étellel, szivarral, pálinkával és napilapokkal ellátja őket a hadtáp, biztosítják Franciaországot támogatásukról.

V. FEJEZET

Rádióműsor a Szaharában

1.

Az Atlasz lejtőjén ültek, és helyzetük most már igazán kilátástalan volt. A Szaharából egy csapat portyázó követi a nyomukat. Elhagyták őket, de ez csak fél nap haladékot jelent. Egérfogóba kerültek. A hatalmas hegylánc egyetlen átjárója a Casba mellett visz el, ahová be akartak nyomulni. Igen ám, de a Casba körül a francia katonaság táborozik, ide látszik a tűzük.

Gyönyörűen bekerítették magukat!

Ha megérkezik a portyázók, nincs tovább. Hátukban egy osztag katonaság. Reménytelen a helyzet...

- Ha nem megy másképp - mondta Sába -, megadjuk magunkat.

A különben leleményes Gorcsev is tanácstalanul nézeget jobbra-balra.

- Talán akad itt valahol átjáró, hogy megkerülhessük őket - mondta Ditrich sötéten.

- A fenét akad.

- Azért mégis vihetünk egypár embert őrzőbe.

Elindultak nyolcan Gorcsev vezetésével, köztük Szvetozár, aki valamilyen rejtélyes okból azt hitte, hogy vacsorájuk van, csak a tüzelő hiányzik, azért mennek.

- Maga mindig csak a lábát lógatja, ha dolgozni is lehetne - mondta dühösen Krajovácznak, aki erre elhúzta a tenyerét homloka előtt, jelezve Szvetozár elmeállapotáról kialakult nézetét, és visszaordított:

- Az a mániája, hogy lopják a cigarettáit! Maga meg fog hülyülni ebbe.

De mivel elindultak, velük ment ő is, és közöttük volt két műszaki, sőt két postás is.

...Most távolról a holdfény egy darabján látszott a burnuszban közeledő partizánok csapata. A katonaság lassan megindult a hegyoldalról. Nincs tovább. Két tűz között vannak.

- Megadjuk magunkat, fiúk, a katonáknak - mondta Sába.

- Megehetné a fene az egészet - dühögte Abu ben Pullover. - Most négy évet ülhetek.

- Nem jár négy év a katonaszökevényeknek.

- Az igaz. De másképp mérlegelik a dolgot, ha valaki a timbuktui fegyházból szökik meg, mert pillanatnyi neuraszténiából agyonvágta egy söröskancsóval a sógorát. Egy vacak sógorért két évet kap az ember. Azonfelül a sógorom tüdőbajos volt, olvasni, írni nem tudott, amit mind enyhítő körülménynek kéne számítani... De ehelyett négy év lesz.

Így derült ki Pullover próféta múltja, aki csendben, búsan üldögélt azután egy kövön.

- Odanézzetek! - kiáltotta Klausner, és a völgy felé mutatott.

Csodálatos, megdöbbentő látvány!

A katonaság eltűnt a sötét szerpentinút kanyaraiban, egyáltalán nem véve tudomást róluk.

Ehelyett futólépésben értek a völgybe, felfejlődtek a gyanútlanul vágató portyázókkal szemben, és amint ezek lőtávolságba értek, olyan tüzet nyitottak meg, hogy csak úgy bukfenceztek jobbra-balra tevéikről a burnuszosok. Gépfegyver, golyószóró, szabályosan feldördülő sortűzek poklának nyargaltak egyenesen, és míg visszaráncigálták tevéiket, hogy a titokzatosan rájuk zúduló halál elől meneküljenek, a fele ott feküdt már a sivatagban, és gazdátlan, nekivadult tevék futkároztak összevissza közöttük.

Újabb futólépés.

A portyázók eszeveszetten menekültek, és a katonaság szép rendben követte őket, amíg eltűntek lassan a sivatagban, jól ismert menetütemben, lefelé, a völgy irányában.

- Jól intézkedtünk mi?! - mondta diadalmasan Ditrich, aki most jött vissza az őrzőjáratról. - Ráfért a csirkefogókra, hogy végre alaposan elintézzék őket. Helyes kis elvonókúra volt, hogy leszokjanak a szenvedélyükről, tisztességes legionáriusok dolgába ütni az orrukat.

Kiderült a következő: A Casba felé telefonhuzalokat láttak, és egy sziklaplatón sátor állt, amelyről már messziről látszott, hogy telefon és rádió van benne.

- Őrt vagy ilyesmit itt nem állítottak - folytatta -, és nyomban láttuk, hogy ez egy műszaki csoport, amely a hírszolgálatot látja el. Bementünk és felkértük, hogy hagyják leváltani magukat. Végül is beleegyeztek. Majd el kell hozni őket, mert itt a bazaltkiugrón fekszenek megkötözve.

- Közöltük telefonon - mesélt Ditrich - az itt táborozó 63-as zászlóalj katonáival, hogy egy lázadó törzs megsemmisítette Grabu oázist. Az Atlasz felé tartanak, és golyót nekik! A század haladéktalanul szállja meg a Goha forrásvidékét, és várja be a további utasításokat. Azt hiszem, ezek sokáig fognak ott állomásozni, amíg utasítást kapnak.

Közben Ditrichtől azt is megtudták, hogy egy alezredes és néhány tiszt valamiért látogatóban van Caidnál. Nem tanakodtak sokáig. Nyomban cselekedni kellett, mert a Szahara már hemzsegett az üldöző csapatoktól.

Éjfél után felszedelődzködtek, és megkezdődött a legkockázatosabb, legravaszabb legionárius csíny, amit valaha csak hallottak.

Csendben elindultak, és gyors egymásutánban a következők történtek. Először a műszakiak sátránál időztek. Sába telefonált.

Később két csoportra oszlottak. Egyiket a kövér Trovacsek vezette, és vagy ötven tagja volt, a másik a főhadnagyi egyenruhát viselő Sába irányításával felfelé kapaszkodott a Casbába.

2.

Közben a Casbában egy kitüntetésekkel elhalmozott ősz alezredes és három tisztje Caiddal tárgyalt.

- Higgye el, nem bizalmatlanság, szeretném azonban, ha a nagygyakorlatok idejére átadná a Casbát katonáinknak.

- Békében éltem mindig a franciákkal, és békében fogok élni mindaddig, amíg nem üznek el lakhelyemről - mondta Caid.

A tiszték kedvetlenül néztek a távozó Caid után. Gazember, aki hihetetlen ravaszsággal őrzi ezt a pozícióját, és ha a Casba teraszáról kikémelel, mindent lát, mindenről értesül, és ki tudja, nincs-e itt valahol rádióleadója vagy ilyesmi, amivel a tuaregeket irányítja. Mert ezeknek a gazembereknek olykor hihetetlenül jó értesüléseik vannak.

- Ördög vigye el a diplomáciát - mondja az egyik tiszt. - Én már régen elintéztém volna, úgy ahogy kell, minden udvariaskodás nélkül!

Rosszkedvűen ültek.

Pokolba a sokféle oknyomozással, meg bizonyítgatással, mert amíg a hadügyben meg a vezérkarnál felvirrad a döntés, addig ez a rabló eladja őket.

És kénytelenek itt francia négyest táncolni a sejk körül, olyan instrukciókkal, hogy az embernek mosolyognia kell, ha viszket a tenyere. Búsan cigarettáztak, veregették a csizmájukat, és egyszer csak jön egy ordonánc:

- Alezredes urat keresi a parancsnokság.

- Biztos érdeklődnek - mondta az egyik tiszt, miután az ezredes kiment -, hogy küldünk-e naponta friss virágot a rablóknak.

Hát most az egyszer tévedtek. Speier főhadnagy, a marokkói kormányzóság futára jelentkezett telefonon: „A parancsnok úr intézkedésére továbbítok egy mai keltezésű sürgőnyt Marokkóból: Caid bűnössége beigazolódott, utasítottam a hatvanhármast a Casba haladéktalan megszállására. Szólítsa fel Caidot, hogy adja meg magát. Ruff marsall s.k.”

- Jelentse, hogy megértettem.

Mikor Caid a tiszték hívására ismét a szobájukba ment, valaki bezárta az ajtót.

- A főhadiszállás parancsára - mondta az alezredes - letartóztatom, és ha emberei ellenállnak, az elfogatásra kiküldött alakulatok megsemmisítik őket. Bebizonyosodott, hogy ön áruló.

- Kérem, ezért...

- Nem kérdezték! Maga fogoly, és a haditörvényszék elé kerül.

Caid egy tört rántott elő, de nyomban lefogták és megkötözték.

Alig félóra múlva a Casba legalsó terasza előtt megszólalt a kürt. Ezt a felszerelési tárgyat Trovacek próféta (ha nem is volt katona, de Timbuktuban sokáig működött egy amatőr zenekarnál) fújta most, kissé hamisan.

Ez nem adhatott okot félreértésre, mert a katonák, a fejbeütések és találatok olyan igaziak voltak, hogy álmodni sem lehetett különben.

Egyidejűleg a domboldalban ügyesen elhelyezett gépfegyverek fedezéke mellett megrohanták a várszerű építményt, és percek alatt három mellvédet elfoglaltak, és újabb percek alatt a domboldali gépfegyverek már a mellvédről pásztázták az udvart. Remek teljesítmény volt. A hatodik terasz ablakából látcsövén kémlelő tiszték jelentőségteljesen bólogattak. Ez igen. Ezt nevezik ők diplomáciának. Hatásos, gyors és aránylag kevesebb áldozattal jár, mint a sok szóbeszéd.

A második teraszra visszavonult felkelők közben kissé felocsúdtak a meglepetéstől, és erős ellenállással védték az udvart.

Ekkor a negyedik terasz magasságában leugráltak a hegyoldalból érkező katonák, a kövér Trovacek vezetésével, és abban a pillanatban, ahogy a talpuk földet ért, elő a kézigránáttal. És szinte még az ugrás lendületében hajítják egyiket a másik után a mélybe, a második teraszra.

Ez köszöni szépen és összedől... Nagy por- és füstfelhő. A társaság egy részét eltemette az építmény, a többi beduin a következő teraszra kapaszkodott. E rövid idő alatt már a mellvédről az udvarra továbbították a gépfegyvereket, onnan kattognak veszettül, míg a katonák keresztül-kasul futkosnak, lebuknak a porzó golyólecsapódások között, bódék, kövek és árkok mögül előre! A kövér Trovacekkel érkezők fentről kézitusával foglalták el egyik tetőt a másik után. Három helyen ég a Casba, füst, láng, tűz, ordítás, lövöldözés, és két perc múlva egy burnusz leng...

A törzs megadta magát.

A tüzelést beszüntetik, innen is, onnan is felemelkednek, leszámítva azokat, akik örökre vagy jó időre úgy maradtak. És megkezdődik a bennszülöttek lefegyverzése.

A tiszték maguk is részt vettek a harcban, és tartották fél órán keresztül az állásukat a behatolást megkísérlő néhány beduin ellen.

Egy szpáhi főhadnagy vezette az ostromlókat, jól megtermett, hatalmas fiú, Sába István. Az alezredes elé lép keményen:

- Bramant főhadnagy jelentkezik. Létszám: három...

- Jó, jó... ezentúl rajtad lesz a szemem! - mondja az alezredes. - Intézkedni fogok, hogy a téged megillető helyre kerülj végre.

Sába is ettől félt, hogy ilyen intézkedés az alezredes részéről esetleg még lehetséges.

A katonák letáboroztak, és az alezredes azonnal telefonált. Sába ekkor már ismét a műszaki sátorban ült, mert ide kellett valaki., aki többféle hangon is beszél. Változatos és sokféle dolga volt, az bizonyos. Lihegett és felvette a hallgatót.

- Kapcsolja a főhadiszállást.

- Igenis, alezredes úr - dörögte mély hangon, és vagy húsz perc múlva krárogva, nyávogva jelentkezett.

- Itt de Hivers... - ismert egy ilyen nevű vezérkari ezredest - mi van?... Úgy látszik, ezek a hatvanhármasok kvaterkáznak a sivatagban... Már egy órája várjuk a jelentést a Casba megszállásáról.

- A hatvanhármasok pompásan csinálták - feleli az alezredes. - A gyarmati hadsereg egyik legjobb alakulata ez. Bramant főhadnagyot a jelentésben külön kiemelem. Első rangú tiszt! Személyes bátorsága, ötletessége...

- Igen, igen... ez egy tehetséges fiú - felelte krárogva, és némi őszinte mélabúval Sába. - Hát akkor rendben van. Vegye át a parancsnokságot tisztjeivel együtt... Nyugodt vizsgálatot várok... Milyen idő van arrafelé?

- Száraz, tűrhető.

- Nálunk már két napja tombol a homokvihar... khm... hm... Hát viszontlátásra, mon vieux... - és letette a kagylót, illetve Sába zörgött valamit, azután más hangon beszélt:

- Marokkó fővonal, bontom a főhadiszállást... - Sercegés, majd az alaphang. - Hatvanhármas műszaki altiszt. Parancsol alezredes úr?

- Kapcsolja Colomb-Béchart. A hetvenkilences mellékállomást.

- Mi? Ez kedves. No mindegy...

- Nem jelentkezik, alezredes úr.

- Kizárt dolog. Vasútállomás. Próbálja újra.

Lesz, ami lesz!

- Colomb-Béchar! - kiáltotta a zsebkendővel letakart kagylóba. - Rövid beszélgetést kérek! Homokvihar! Tömve a helyiség!

Egy intésére körülötte zajongani kezdtek és csörögni. A süket Szvetozár kezeit tördelve nézte őket.

- Órült társaság! Berúgtak a telefonnál!

Krajovác vidáman vállat vont.

- Ha egyszer győztünk, miért ne daloljunk?! - És rágyújtott egy nótára, és Sába kétségbeesetten jelentette, hogy úgy látszik, valaki megőrült a homokviharban. Az alezredes azt kérdezte, hogy ott van-e Monsieur Tribon... Sajnos egy perc előtt távozott, ma már nem is jön vissza... Ugyan! És mit csinálnak ott állomásfőnök nélkül?... Itt a helyettese... - izzadt Sába, és szinte megőrült a lármától, különösen Krajovác miatt, aki valamilyen nemzeti táncnak azt a figuráját járta, melynél egyet az asztalra, egyet a cipőjére, egyet Sába hátára vágott, hogy az folyton kiejtette a kagylót.

Baumgarten csomagolt. Menekülni fog, mert erre a svindlire biztos rájönnek.

- Küldje a helyettesét, Monsieur Maurielt - kiáltotta az ezredes.

- Épp most rohant ki, mert beállt Insallahból a személy...

Klausner, hogy segítsen, egy vontatottat füttyült.

- Na, hála Istennek, már indul - mondta az alezredes, és a Sába kezéből kirepülő transzformátor csak hajszal híján hibázta el Klausnert. Teljesen rekedt hangot imitálva súgta a telefonba. - Itt Mauriel beszél, oda a torkom... csupa por...

- Gargarizálni kell.

- Tudom... máris gargarizálok.

Erre ez a hülye Abu ben Pullover elkezd gargarizálni harsányan, mire a süket Szvetozár, akit nem engedtek elmenekülni, a sátor sarkában imádkozni kezd. Ha nem tudja elhítenni az alezreddessel, hogy téves kapcsolás folytán az elmeosztály jelentkezett, akkor végük...

- Hát kérlek, azért hívtalak fel, hogy megtudjam, mi van a nyolcvan frankkal?

- Rendben lesz... - lihegi asztalmasan Sába, és egy kissé már valóban tönkrement a torka. Jelzi az ajkai közé dugott ujjal, hogy füttyüljön valaki, mintha vonat érkezne. Abu ben Pullover készséggel tölt Sába szájába egy kis rumot a kulacsából, s nem érti, hogy ez miért fuldoklik.

- Rendben van... - súgja lihegve Sába - minden a kívánságod szerint történt.

- Igazán? - kiáltja az alezredes. - De hisz akkor tízezer frankunk van!

Na jó, hát így nem megy! Az erődöt bevenni kedves, tavaszi majális, ehhez képest. Hogy jön ide tízezer frank? Nyolcvanból?!

- Még csak azt mondd meg - üvölti az alezredes -, hogy simán befutott-e a ló? Vagy Tartales megelőzte közben...

- Megelőzte... de az utolsó fordulóban átugrott a korláton.

- Mi?! A kocsival együtt?!

- Nem, a koci leszakadt!

Kimerülten törölte a homlokát. Azután egyik kezével eltávolította Krajováczt az öléből, másikkal Pullover szájába nyúlt, hogy beszüntesse a gargarizálást.

- Jaj!

- Mi bajod?! - kérdezte az alezredes a rémes ordításra.

- Semmi, semmi. Odacsíptem az ujjamat az asztalhoz... - Pullover ijedtében kis híján tövig leharapta három ujját.

Klausner röhögve hátra vágta.

- Ilyen csibész! Itt becsap mindenkit, úgy tesz, mintha beszélne valakivel, és most sül ki, hogy csak mindenféle hülyeségeket mond. Halló! Öreg alezredes! Szervusz!

Sábában meghült a vér. Az alezredesben is.

- Egy részeg katona garázdálkodik itt... - hebegi a Királynő gyorsan -, és azt hiszi, hogy ugratom.

- Majd elküldök a pénzért. Gramart üdvözlöm.

- Átadom.

- Vele van most az Ágnes?

- Nem... beteg.

- Ne mondd. Mi baja annak a kancának?

- Sántít! Halló... Beállt egy vonat... - mondta boldogan, mert Krajovác közben megrúgott egy hordót, és az éktelen dübörgéssel legurult a dombról.

...Lihegve és halálosan kimerülten ült a beszélgetés végeztével. Ditrich jött fentről, és örömmel újságolta, hogy milyen remekül megy minden.

3.

- Ügyes fiú ez a Királynő - mondta Klausner -, de nem sokra megy, ha mi nem állunk szívvel-lélekkkel melléje!

Amit a különben nem durva Sába erre felelt, hosszan, fájdalmasan, ordítva és kissé kimeredő szemekkel, azt kihagyom, mert Sába azontúl újra csak az az ember maradt, aki volt: jóindulatú és szelíd.

- Ha így veszekszik velünk - mondja Abu ben Pullover -, akkor a jövőben nem segítünk a műszakiakban.

- Remélem - mondja a teljesen kimerült Sába -, hogy most békében hagynak a fentiek. - Megrázta dühében a rádiót. - Sohasem hallottam még, hogy francia tisztek lázas szenvedélye a rádió!

Úgy látszik, mégsem volt a rádió olyan kimondott szenvedélye a tisztikarnak, mert csend lett. Sába odaültette a helyére Ditrichet, hogy vegye fel a tisztek kívánságait, aztán hívja őt, ha kell.

A tisztáson Kajovác és Benguz, a török - akit legutóbb majdnem megittak - csevegtek.

Sába behúzódott kissé a ponyva mögé.

- Azt nem értem - mondja Benguz -, miért vakulna meg, ha feltakarják, amikor nem is süt a nap a szemébe.

- Én is gondoltam, hogy valamit süthetne melléje. Mert, ha úgy vesszük, a burgonya egymagában még nem kimondott étel.

- Maga süket?! - kérdezte hangosabban.

- Úgy van! Köret! Ez a szó sohasem jut eszembe.

Most már Benguz tisztában volt az üggyel, és mert éppen arra jött, csillogó szemekkel, túl boldogan Haagebeck, megszólította:

- Várjál csak... egy kérdést szeretnék tisztázni.

- Kérlek...

- Te is orvos vagy. Érdekel Gorcsev egy intézkedése. Azt mondja, hogy a beteg öreget nem szabad feltakarni, mert rögtön megvakul a fénytől.

Haagebeck nem is válaszolt, sietett tovább, mert a sebesültekkel volt elfoglalva.

Sába azonban nem hagyta annyiban a dolgot. Odament a törökhöz.

- Nem helyes - közölte a véleményét Benguzzal -, ha a befogadott egyén mondjuk valami iránt érdeklődik itt, ami úgy tudom, nem tartozik rá. Mint ahogy nem tartozik másra, hogy te hogy jöttél ide Aszur Marutból. Pedig erre nehéz lenne felelni, mert autóval sem lehet néhány hét alatt ideérni, igen sok és jó felszereléssel. Ez engem nem érdekel. De ha te megkérdeznél valakit, hogy én mit írok esténként a vörös zsoldkönyvbe - ami csakis az én dolgom - akkor én megfognálak, és kicsavarnám a nyakadat.

Rágyújtott egy cigarettára, és a török lassan felemelkedett. Nyugodtan álltak egymással szemben. A török ólomszínű tekintete, bagaria arca épp olyan kevésbé változott, mint Sábáé. Ő is kivett egy cigarettát, elgondolkozva lebiggyesztette a száját, és mert a másik öngyújtója nem fogott, odanyújtotta az égő gyufát.

- Aki ki akarja csavarni a nyakamat, az megpróbálhatja. Nem érdekel.

Az égen széles fénydorongokba, narancssárgán és bíborpirosan, szürkén és egészen lilán terült szét a nap, ünnepélyesen utolsó lobbanásával a sivatag felett. Innen a szikláról, a tisztás fái között szép látvány volt.

Sába leverte a cigarettájáról a hamut.

- Megpróbáljuk! - szólt Sába, habár felismerte Benguzban a rendkívüli erejű, hivatásos verekedőt.

- Én meg itt ülök revolverrel, és aki győz, azt lelövöm.

...Honnan a mélységes homályból bukkant fel és ült mögéjük Gorcsev? Ilyesmit nem lehet tudni. Hogy a szekeret átugrotta egyszer, mert néhány arab üldözte a fertőtlenítés miatt, és tudta, hogy öldöklés lesz, ha megüt egyet, ez biztos.

- Te, Benguz, most menj el innen a sátor körzetén kívül legalább húsz méternyire, mert különben agyonlőlek, öregem, bármennyire kerülöm is a civakodást.

- Fegyverrel könnyű... Szóval, Királynő, bárhol és bármikor megpróbálhatjuk.

- Az az érzésem - mondta Sába -, hogy rövidesen sor kerül erre.

Vaksötét volt. Afrikában a sivatag felett úgy jön az este, mintha lezuhanna...

- Hülye vagy? - kérdezte Gorcsev, amikor ketten maradtak. - Te vagy a híres kovács, aki hályogot operált? Én azt mondtam, figyelj meg! Erre te odamész, és megkéred szépen, hogy hadd ölhetnéd meg.

Sába szégyenkezve imbolygott jobbra-balra. Jól tudta, hogy Gorcsevnek igaza van.

- Azt kérdezte Haagebecktől - morogta -, hogy miért kell letakarni az öreg Manuelt. Ezt én nem tudom. A te dolgod...

- Ezt kérdezte? - füttyentett. Aztán újra korholó hangon mondta. - Ide hallgass! Te vagy a legjobb barátom! De ha megölted volna Benguzt, megszűnt volna minden barátság közöttünk. És hogy tudj valamit, hogy miért takartatom le falevelekkel, pálmával... - Körülnézett. És valami sirásra hajló, mégis vért kívánó hangon súgta Sábának.

- Úgy vedd, hogy az öreg Manuellel az apám becsületét visszük a sivatagon keresztül, és mióta Benguzt megláttam, és megtudtam néhány adatot, azóta letakarom a kocsit. Ha odamegy, és felszólításra nyomban nem távozik, akkor lödd le, mint a kutyát. De addig a fölpofozáson túl, az alakulat szent jogaiba, ősi hagyományaiba nem áll módunkban beleszólni, ne menj még egy veszélyes ütésig sem, mert fontos, hogy éljen.

Sípol a rádió. Négyen rohannak.

- Marokkót kéri! Hírek vannak! Ezt a kapitány mindig meghallgatja.

Közben Gorcsevnek eszébe jutott, hogy milyen szépen szokták ők énekelni együtt a Carmagnole-t. A széphangúakat sietve összegyűjtötte. Klausner, Ditrich, három postás, Trovacsek és maga Gorcsev is a sátorba jöttek, ahol Sába felszólítására csendben vártak, míg ő felemeli a jobb kezét.

Sába sercegtetett, süvítgetett az igazi rádióvevőn, azután a zsebkendővel leborított saját hangszórójukhoz fordult.

- És ezért a mai híradást nem folytatjuk, hanem kegyes emlékként, e nagy ember és nagy hazafi kedvenc dalát fogja az Operaház kórusa elénekelni, a...

Csodálatos! Rendkívüli és rettentő! És tudjuk jól, hogy ilyen rendkívüli, zseniálisan megoldott eseményeknél az utolsó pillanatban előfordul egy nyelvbtlás. Sába ezt mondta:

- ...Az Operaház dalárdája elénekli a Marseillaise-t.

Gorcsev halálosan elsápadt, és Klausner úgy kapkodott kezeivel, szájával, mint akit idegroham környékez. Csak Krajovác állott a helyzet magaslatán, és rágyújtott a „Paris, mon Paris...”-ra, s amit még Párizsról énekelhetett volna, azt Trovacsek rúgása következtében már kint a szabad természet ölén dalolta: „Paris est mond amour...”

Sába leintette őket.

- Helyesbíték...

- Az operai kórus vezetője még nem tudta, hogy közvetítünk. Most közli, hogy a Carmagnole-t énekelik, mivel az elhunyt ezt szerette a legjobban...

És most már elkezdték, boldogan és gyönyörűen, némelyik talán jobban, mint az operaházi kardalos, a Carmagnole-t...

Odafenn az alezredes mosolyogva szivarozik.

- Nahát, mit gondoltok, ki halt meg Marokkóban? Én tudom. - És sóhajt. - Én ezerszer megmondtam neki, hogy költözzön át a Riviérára.

- Várjunk! - szólt a százados. - Én úgy hiszem, hogy tévedsz, alezredes úr, tudniillik az elhalt nekem rokonom...

- Fogadjunk!

- Hohó! - szólt a jovialis ezredorvos, mert az ezredes eltett közben száz frankot.

- Én is fogadok! - Szintén kitette a pénzt, és a százados is hozzájárult.

Kész szerencse volt a fogadás, mert közben Klausner felvett egy eldobott cigarettavéget, amit másvalaki elvett tőle, úgyhogy a „valakit” úgy vágta szájon dalolva, hogy az a törökülésben éneklő Donald égő pipájára zuhant, és sikoltó dallal kereste, ki ütötte pofon. Az a valaki pedig, egyik kezében a cigarettájával, másikban rohamkésével, a bejárat világosságában így dalolta a Carmagnole-t:

- „Mert ehegy Trovacseheket...

Aki megüt! Meghal, lala.”

Ezért volt szerencse, hogy a tisztek figyelmét lekötötte a fogadás, de Ditrich, aki fent a tisztiszolga feladatát látta el, mindent hallott a zuhanástól kezdve, és a Trovacsek-szövegnél halottsápadtan lehunyta a szemét.

De velük a szerencse! A tisztek neveket kiabálnak.

- Ez Moncroft, az öreg polgármester...

Mikor eljöttünk, beteg volt.

- Olyan biztos, hogy az operaigazgató, Penier, mint ahogy itt állok.

- Ez Barré... Ugyan! Az Párizsban van!... Csak Moncroft lehet! Újra mondom nektek, hogy Moncroft, az öreg polgármester... Ez biztos!

Így sikeresen befejezhatték a Carmagnole-t.

Sába, mint kappanhangú bemondó jelezte, hogy befejezték a Carmagnole-t, és fél óra szünet után időjárásjelentések, majd a gyermekek félórája következik.

Ezzel megjárta!

Volt egy főhadnagy, aki civilben kedvelt meseíró volt. És Sába a mély hangú szpíker szerepében kényszerült bejelenteni a mesélő, jónevű, ifjúsági író. És azután öblös tenorhangon elmondta az Izlandi hajósok című regényt gyermekek számára leegyszerűsítve.

Most egy óra szünetet konferált, amiért már kikeltek odafenn, hogy ez mindig így van, és közösen írnak valamelyik nagyobb napilapnak egy levelet.

Ezután az este csendes volt és nyugodt. A kis tábor, ahogy elnevezték társaságukat:

„Az Első Számú Legvegyesebb Brigád” is lepihenhetett. Rádióstul!

Trovacseknek végre sikerült mégis takarodót fűjni, mire az alvók közül többen felébredtek, mivel a társaság nagy része már korábban leheveredett aludni.

Az utolsó, messzehangzó hang, amely után a sziklára és a sivatagra leszállt a csend, ez volt:

„Ilyesmit merészeltek! Egy Trovacekkel!”

De akkorra a kürt már Klausnernél volt.

Gorcsev elment Manuelhez. Ezt mindenki tudta. Végtelen gyengédséggel ápolta, szökésük egyre veszélyesebb volta csak fokozta azt az önfeláldozó szeretetet, ami ilyenkor egy beteg öreg ápolásához szükséges.

Benguz odajött Sábához.

- Azt hiszem, ha itt valahol a cserjék közé elvonulnánk, vagy akár a sivatagba, pár lépés az egész...

- Nézd, Benguz, az biztos, hogy én egyszer, valamikor, nem is kell rá várnod egy évig, eltöröm a derekadat. És miután ez biztos, ezt te is jól tudod, bízzuk a sorsra. Egyikünk se orgyilkos. Majd sor kerül rá. Most nem teszem.

- Mivel én nem vagyok a Kismet-hívők táborából való, a sors helyett inkább bízom magam az előre meghatározható ügyekre.

- Sajnos - Sába vállat vont -, nem öllek meg. Szívesen verekszem, ha akarod, de itt a rádiónál szükség van rám, és nem hagyom cserben bajtársaimat.

4.

Nyugodtan telt el az éjszaka. Reggel a tisztek bekapcsolták a rádiót. A műsor szerint egy külföldi, de Marokkóban élő úr felolvassa művét. A kövér százados szeret ilyesmit hallgatni. Nyomban jelezték ezt fentről Sábának.

- Próba szerencse - mondta Sába. - Benguz, tudsz valamit mondani, török verset vagy tájakat, vagy bármit is törökül? Hosszan és egyfolytában?

A török legyintett, odaállt a mikrofon elé, és rágyújtott egy cigarettára.

Sába már kitűnően tudta a zsebkendőt szabályozni, hogy mi jelenti Marokkót, és mi a szomszéd állomást, vagy Colomb-Béchart. Marokkói mélységre dugta le a zsebkendőt, és így szólt:

- Halló, halló figyelem! A bemondott felolvasó úr megkezdte harminc perces felolvasását - és ez kegyetlen bosszú volt.

Benguz odaállt a mikrofon elé, és hanyag könnyedséggel belefogott, néha kacagott is, sőt végül dalolt is két sornyt, de egyfolytában beszélt, pontosan harminc percig. Majd így fejezte be:

„Alie! Alie! Marokkó, alie!

Rövid szünet után a népszámlálás eredményét közvetítjük, a statisztika megfelelő számaival.”

Erre elzárták a rádiót.

- Te mit imádkoztál itt arabul? - kérdezte Jörgens, az egyetlen, aki érdeklődve hallgatta végig az előadást.

- Elmondtam nekik ótörök nyelven az acélgyártás történetét.

- És mit énekeltél?

- Közben eszembe jutott egy régi dal.

- És mit jelent az alie?

- Ezen magam is csodálkoztam. Lehet, hogy van ilyen valamilyen nyelven.

- És min neveltél egy percig?

- Azon, hogy te itt állsz, és hallgatod, amit én mondok.

Sába azért jól hallotta, mert azt is figyelemmel kellett kísérnie, hogy a Szahara összes rádiója ordít utánuk, mint megannyi sötétben inzultált hölgy. Helyzetük inkább szemtelen volt, mint biztos.

De nem idegesítette ezzel társait, mivel már nem mozdulhattak helyükről.

Azután rend lett, a rádió elhallgatott, már az a rádió, amit Sábának kellett helyettesíteni. Az egytagú teljes program, a végkimerülés állapotában odaszólt Klausnernak.

- Idehallgass, most eredj fel, és verd le a rádiót! Verd le, ha az életedbe kerül is, vagy akármit csinálj, amitől itt nagy üzemzavar lesz, és mégsem gyanús, mert a tisztelnél történt.

Klausner szó nélkül engedelmeskedett. Az első, akivel odafent találkozott, a boldog Szvetozár volt. A kövér ezredorvos, akinek itt annyi felszerelése volt, és semmi dolga, talált valahol egy süketnek való hangerősítőt. Boldogan ragadta meg az alkalmat, hogy három hónap múltán ismét rendelkezésére bocsássa egy rászorulónak.

Klausner érkezik, rohanva, mint egy mészáros, és megtorpan haptákba, mint egy mészáros, ha rohan.

- Akik itt fenn kiszolgálják, azok tekintsenek el a kisebb formaságtól - mondotta az ezredorvos. - Csak álljon nyugodtan, és végezze a dolgát.

„A próféta beszélne belőle”! - gondolta Klausner, és elindult a készülék felé, bivalyerős vállával bele a hangszóróba... Szvetozár felnyomja a tölcserét, visszalöki Klausnert és vigyorog a főhadnagyra:

- Hát, ha én most nem ülök itt, akkor egy napig nincs rádió. Mert kiszakadt volna a fél fal is.

- Nagyon derék dolog - dicséri a főhadnagy.

- Nagyon derék - mondja Klausner, és fújva nézi Szvetozár derekát. - Igen derék...

- Azt hiszem - mondta vigyorogva Szvetozár -, hogy beállíthatnánk a rádiót, talán muzsika van...

- Igaza van! Kapcsolja be!

Klausner lehunyt szemmel állt az ajtóban. Hogy most nem ölheti meg ezt az embert, az már szinté melankolikus fájdalomérzetet kelt.

A hangszóróból ez hallatszott:

- Zenénket Jeanette MacDonald viaszra felvett dalával befejeztük. Öt perc múlva folytatjuk műsorunkat. Egészségügyi félóra.

A marokkói jelet ismét öt percig kellett Sábának hoznia, közben dühödten nézett körül a sátorban, és átkozta Klausnert.

Odafenn a tisztek nem nagyon törődtek az üggyel, különben észrevették volna valamilyen apróságból az ügyes csalást, de úgyszólván tisztára Szvetozárra hagyták, hogy beszéljen a hangszóró. Van ez úgy néha. Az egyik levelezőlapot ír, a másik összerakja neszesszerében a széthullott holmikat, a harmadik ásít, és szeretne már ezen az egész marhaságon túl lenni. Ha egyszer elfoglalták, minek kell itt ülni?

Lent mindenki rohant, hogy megkeresse Haagebeck füzetét, ha netán Szvetozár teljesen megölné őket a rádióhallgatással, legyen az egészségügyi félórán mit olvasni. Megérkezik lihegve a nagy orrú szanitéc. Közben Haagebecket ápolják, mert négy-öt állkapocsütés után volt csak hajlandó művét odaadni, amely szerinte csak két év múlva lehet tökéletes. Gorcev szerint a doktor már sohasem lehet tökéletes. És végre megszólal a rádió, Sába őszinte reményével, hogy most elzárják.

„Az egészségügyi félórát doktor Haagebeck Ervin svéd katonai orvosszakértő tartja. Katonai körökben műve iránt rendkívüli érdeklődés nyilvánul meg, címe: Az egészségügyi katona mint orvos! Alcíme: Műteti profilaxis az egészségügyi katona harcéri szolgálatában.”

Odafent következő volt a helyzet. Már Ditrich is felment, és Krajovácztot, aki egyszer csak füttyörészve előtűnt a folyosón, barátságosan félrevonták, és egy löszertárba helyezték el átmenetileg.

Ugyanekkor a kapitány nagyot kiáltott.

- Ezt a rádiót zárjátok el, mert a saját szavát nem hallja az ember.

Szvetozár haptákba felállt. - Ha méltóztatik megengedni, lehalkítom.

Persze mindent megengedtek ezeknek a legényeknek, hiszen derekasan verekedtek itt.

- Alázatosan jelentem - szólt a rokonszenves, vigyorgó tisztiszolga -, elromlott a halkító.

Klausnert kint lefógták, mert elhatározta, hogy megöli Szvetozárt, aztán önmagát. Ditrich praktikusabb volt, lement, és Sába csinált egy kis légköri zavart, ezalatt megmondta, halkítani kell.

Nem nagy ügy, kissé mélyebbre tolt a zsebkendőt, és odafent örömmel konstatálták, hogy így lehalkítva egész jó. Ezt az ezredorvos mondta, még azt is megemlítve, hogy a nagy svéd katonai szakíró is ismeri egy kongresszusról, kiváló elme.

Sábának harminc percig kellett olvasni, de a rengetegnek látszó kézirat nagyrészt hatalmas anatómiai vázlatokkal volt tele, és bizonyosnak látszott, hogy az elkövetkezendő öt perc alatt kész a szöveggel. És rekedten, csapzottan, fáradtan olvasott:

- Az ilyen eseteknél sűrűn előfordul, hogy resideál.

Nagy verekedés a sátor előtt! Valaki teli tüdővel ordít: recidivál. Sába helyesbítsen! Recidivál.

Elhurcolják.

Hiába minden. Tizenhetedik percében a felolvasásnak elfogyott Haagebeck katonai orvosi szakműve. És ő, könnyelmű örült, még tizenhárom percet mondott. Tehát beszélt. Beszélt.

- De kitérek most a menetfelszerelésre is, amelyen bizonyos esetekben döntő lehet a harcban: motorosítsuk a vöröskeresztet!

Ekkor már hozzá sem kellett nyúlni a mű szerzőjéhez. Meghallotta ezt a szót, hogy motor, és csak éjfél tájban lett kissé jobban.

- Ez helyes! - mondta fent az ezredorvos, aki egyre nagyobb figyelemmel hallgatta az előadást.
- Ezt vártam Haagebecktől! Végre valaki szóvá teszi, hogy bennünket is motorizáljanak. Ehelyett csak őket...

De sajnós elhallgatott, mert érdekelte az előadás.

Sába teljes tizenhárom percig magyarázta el a következőket: a különböző sérülések számára, speciális egészségügyi katonákra és gyorsan mozgó, kis egységekre volna szüksége a vöröskeresztnek. (Zsebkendő változik.) Tisztelt hallgatóim... Egy kapcsolás, egy sóhajtás, egy hörgés: Vízet!

Kilépett a sátorból...

Afrikát járt emberek mondják, hogy van ilyen. Az ember megérzi: ez az éjszaka nem olyan mint a többi. Az oroszánvadász ilyenkor megnézi, hogy rendben vannak-e a puskái. Vagy visszafordul.

Karavánok a legelső táborhelyen megállnak.

Tudósok azt állítják, hogy bizonyos elektromos viharok lehetségesek teljes szélcsendben.

A lényeg: Sába megállt a sátor előtt, és valami a nyeldekklőjére tapadt, valamiért most szeretett volna akár „megjelölt ember” lenni La Grenelle-be...

Csak két pillanatig lehetett kétséges, azután már látott néhány suttogó árnyat a közelben, és odajött a Próféta.

- Valami van... Baj... Megölték.

- Kit?! - ordította Gorcsevre gondolva Sába.

A legváratlanabb és legmegdöbbentőbb volt a válasz:

- Donaldot!... A szegény öreg...

Sába rohant. Ha most Szvetozár véletlenül elég tovakodó lett volna ahhoz, hogy rádiózásra kérje fel a tiszteket, úgy azt kellett volna jelentenie: a világ nem válaszol. Ugyanis a sátorban egy lélek sem volt.

Az öreg Manuel kis kordéját állták körül, és benne feküdt az ősz, hatalmas katona, lábait felrakva, mellette pipája, úgy ahogy derűsen és ilyen ostobaságokra mindig hajlamosan élt, csak éppen nagyon sápadt volt, és szakadt zubbonya egy rohamkés nyomát rejtegette. Éppen válláig takarta a sok pálmalevél. Döbbenet álltak. Emberek, akiknél a halál csak tréfa, és olykor virtuskodásból belerohannak a pusztulásba, mégis döbbenet álltak öreg, daloló bajtársuk mellett, mert ez valami egészen példátlan és különféle komplikációkat jelentő esemény volt.

Ha verekedés közben meghal valaki, azért is szomorkodnak. De itt olyan nyilvánvaló orgyilkosság történt, hogy tovább is kellett menni egy lépéssel gondolatban. Ez a társaság egy benzines hordó; amely felé millió szikrát fröcskölnék. Ha egyetlen áruló egyetlen szikrát a helyes irányba juttat, ez a hordó egész kis robbanással eltűnik a föld színéről, miután már három, gépfegyverekkel és kézigránátokkal bőven ellátott csapat van a nyomukban. Legfőbb érdekük, hogy egyetlen szökevénytől se értesülhessenek arról, hogy rászédtek őket. De egy áruló is lehet, aki talán már el is szökött. Fent esetleg már tudják. Megy a telefon... Hohó! Telefon nem mehet! Rögtön visszaküldenek valakit a sátorba.

Riadtan nézegetik egymást. Itt most valószínűleg van közöttük egy ember, aki ezt a Donaldot leszúrta.

Benguz karba font kézzel nézi a tetemet. Gorcsev arca mintha szürke kőből lenne.

Nem nézi Donaldot, de máshova se néz. Illetve nem lehet tudni hova néz. Sába azonban egyenesen a törökre néz.

- Valaki azt hitte, hogy Manuel van a kocsiban, és nem számított rá, hogy az öreg Donald szokása szerint belefeküdt, mert én tudom, hogy Manuel éjszaka sétálni szokott.

Érdekes, hogy Manuelt nem látták. De senki sem hitte, hogy az öreg spanyol a gyilkos.

- Tíz perce sincs, hogy Benguzzal erre jártunk - mondta a Próféta -, és úgy emlékszem, hogy akkor a lába még nem volt így kint, a kordé peremén.

Gorcsev most Sábára nézett, parancsolóan, mozdulatlanul, sokáig. Sába mély lélegzetet vett, és elfordította a fejét, mert őneki most minden kívánsága az volt: leszámolni ezzel a török csirkefogóval!

- Igen - mondta a török sóhajtván, de hűvös hangon -, csakugyan erre jártunk, én még itt megálltam néhány percre, és cigarettáztam.

...E nagy csendben rohanva jött a sátorból Trovacsek.

- Azonnal gyertek! Fentről azt kívánják, hogy kapcsoljuk tíz perc múlva a marokkói színházról Shakespeare: A zsebtolvajokat.

Mi történt? Az egyik tiszt a rádióműsört átnézte, és azt kívánta, hogy este Schillertől a Haramiákat a marokkói rádióból ne felejtsek el kapcsolni. Mit csinálhattak volna a tiszt egy ilyen unalmas, istenverte helyen, vályogfalak között, mint hogy még a legrosszabb előadást is végighallgatják?

Odalent tanácskozás folyt, körülbelül így.

- Mondd meg, hogy mit üzentek?

- Ha egy Trovacsek mondja, akkor elhíheted, hogy zsebtolvajokat mondtak. Dosztojevszkijben nem vagyok biztos.

- Az előbb Shakespeare-t mondtál.

- Hát azért nem vagyok biztos. Én csak egyet tudok biztosan...

- A rablókat - szólt idegesen a Próféta -, ezt már mondtad.

- Na látod! - mondta diadalmasan Trovacsek. - A Próféta is ismeri a darabot, ő is tudja, hogy van Rablók címen egy híres színmű.

Sába állt, és fogta a homlokát.

Végül mégiscsak kiderítették, hogy este Schiller Haramiák című darabját játsszák. És ez csőd! Ez teljes csőd! Mert ha Sába tudná is kívülről a Haramiákat, franciául, egyedül nem játszhatja. Azonban eszébe jutott egy homályos, igen veszélyes kivezető út.

5.

- No, maga rádióbarát - szólt hét órakor a százados -, kapcsolja a Haramiákat!

Szvetozár boldog vigyorral felállt a küszöb melletti székéről, és éppen csak hogy elkaphatta Schmidtnak a karját.

- Érdekes - mondta csodálkozva -, ha én nem vagyok itt, ti már régen lelöktétek volna ezt a rádiót.

Schmidt tovább ment, és véletlenül a lábára lépett a süketnek, de nagyon. Még három nap múlva is fáj.

Végül megszólalt Marokkó!

Sába ült a rádió előtt, mögötte Trovacsek, Abu ben Pullover, Jörgens és Gorcsev, azzal az egy instrukcióval, hogy ha ő feltartja a karját, lármázzanak, és ha leereszti, hagyják őt beszélni.

„Halló, halló! Figyelem! A Haramiák című darabot a vendégművésznő megbetegedése miatt elhalasztjuk. Helyette: Edmond Rostand Cyrano de Bergerac című színművét közvetítjük, a következő szereposztásban...”

Mondanom sem kell, hogy teljesen méltánytalanul Sába az általa elmondott szereposztásban mind Trovacsek, mind Jörgens, mind a többi nevét mellőzte. Mentség erre, hogy saját nevét is mással helyettesítette, holott ő legalább öt szerepet játszott a darabban. Ezzel a darabbal vizsgázott a francia nyelvből a Színiakadémián.

A nagy orrú szanitéc bejött a sátorba, de nem azért, mert a szereplési vágy hajtotta.

Azt súgta Trovacseknek:

- A török nincs sehol.

Ezt két ember hallotta meg, jobban mint Trovacsek. Az egyik Sába volt, a másik Gorcsev.

A darab - ez érthető ilyen alkalmakkor - nagy ugrásokkal, különösen a női szerepeknél jutott el odáig, hogy Cyranót ki akarják dobni a színházból. Sába beszélt és felemelkedett a jobb karja. Elénk zúgás támadt és szitkozódás, azután intett, hogy csak annyi hallatszott mégis: „Becsületszavamra, te hülye!”

Gorcsev kisurrant.

A legközelebbi karlendítésnél jól ment minden, de rendkívül meglepte a tiszteket a Cyrano című darabból felmorajló szitkozódás. Midőn Cyranótól visszarettenve elhallgatnak, a nagy zúgásból ennyi hallható:

- „Ha azt a disznót elkapom, én belemegyek...!”

Ebben a pillanatban leszólt valaki.

- Menekülni!

Hogy a nagy író ezt nem érthette meg!

- Tisztelt hallgatóság - mondta Sába, és távolról két-három lövés dördült -, a mai előadásunkat a főszereplő váratlan megbetegedése következtében befejezzük, és a szomorú körülmény megakadályoz bennünket abban, hogy további közvetítéssel szolgálhassunk...

És rohant!

Mire kiért a többiekhez, már valóságos párbaj folyt. Gorcsev és a bivalyerős Benguz között. Mint később kiderült, amikor Gorcsev kiment a sétálgató Manuelt megkeresni, az utolsó pillanatban érkezett. Manuel meggondolatlanul, a gyűlölettől eltorzult arccal, szitkozódva és vádlóan Benguz után vetette magát, és a török a bajonettjével súlyosan megsebesítette az öreget.

De Gorcsevben emberére akadt a török óriás. A sziklák felé menekült, Gorcsev utána.

Utolérte a törököt. Megragadták egymást és a földre zuhantak. Hemperegtek a keskeny, meredek lejtőn. A török ugrott talpra először, és szúrásra lendült kezében a bajonett, Gorcsev megsebesült, de akaratereje nem hagyta el, előrevetette magát fektében, és egyszerre elrántotta a török mindkét lábát. Senki sem fogja elfelejteni azt az idegbe markoló sikolyt, amellyel a török a mély szakadékba zuhant.

6.

Közben a Casdában lefolytatott vizsgálat kiderítette, hogy hihetetlenül fontos volt, éppen a tizenkettedik órában leszámolni Caiddal és embereivel. Erre a Casbára támaszkodott volna a rövidesen felkelő hegyvidék és környező oázisok támadó szárnya. Modern fegyver, muníció ládászámra, telefon, távíró, rádióadó, összeköttetés valamennyi lázadó főnökkel, és elsőrangú megfigyelések a közeli nagygyakorlatokról, pontos rajzok, adatok, kidolgozott tervek. És az elsőrangúan berendezett titkos lakrészeiben a Casbának, amelyek messze benyúltak a hegy belsejébe, nyolc lázadó törzsfőt találtak azok közül, akiket már régen keresnek. Ezek szabadon közlekedtek, a Casba oltalmát élvezve a hegyek és az oázisok lázadói között.

- Ha még egy percig tétováznak, féléves hadjárat kezdődik, mészárlással, vérvesztéssel és hihetetlen anyagi kárral - mondta az alezredes a vizsgálat végén. - Most csak meglepetésszerűen üssenek rajta Zerzen oázison, mert itt már folyamatban van a lázadó csapatok összevonása.

Nyomban érintkezésbe lépett a főhadiszállással, és megbeszélte Sábával, hogy azonnal útnak indítják a helyőrség egy részét a Casbától Zerzen felé, másik részét a foglyokkal Colomb-Bécharba küldik. Az ezredes a tisztekkel, így intézkedett Sába, tartson mindent a legnagyobb titokban, ürítse ki a Casbát, és anélkül, hogy útközben bárhol is jelentést tenne, jelentkezék tisztjeivel egyenesen a párizsi hadügyben, ahonnan most jött értesítés, hogy a jelen volt tisztek és az alezredes sürgősen közöljenek mindent személyesen.

Gorcsev önkívületben feküdt a sebláztól. De Manuel sem bírta tovább. A vöröskeresztes szekér két beteget szállított. Az öreg spanyol már csak csont és bőr volt, fáradtan hunyódott a szeme, időnként átpillantott Gorcsevre, aki gyengéden ápolta idáig, és aki most félrebeszél.

Észak felé haladtak. Ötvenen kísérték a beduinokat. Vagy százan teljes rendben a Caid munícióját vitték pompás felszereléssel, kocsikkal, tevékkel, fényszórókkal, élelemmel, vízzel, utánpótlással, szóval Caid raktáraiból felfrissítve alakulatukat, igazán irigylésre méltó kis hadsereget alkottak. Most már rendszeres őrjáratokkal szedték össze a szökevényeket, és nyomban szabályszerű felszereléssel látták el valamennyit. A terv az volt: Zerzen környékén a nagy sós mocsáron túl letáboroznak. Nyugodtan tehetik, mivel a hatvanhármak még mindig egy távoli oázisban várták a parancsukat, és ők a mozgóalakulat nevében szélhámoskodhattak, amíg az alezredes nem ér Párizsba, és ki nem tör a nagy botrány. Hihetőleg az öreg úr örül majd, hogy néhány napot a fővárosban tölthet rokonai és barátai körében. Hiába, Sábának van szíve. Ez kétségtelen. Hogy a fiatalabb korosztályú hadnagy és főhadnagy a derék ezredorvossal együtt valahogy csak elvegetálnak a csendes, kihalt Párizsban a Szahara szokott, lármás élete helyett, ez is valószínűnek látszott.

Addig leszállítják a kincstárnak ezeket a csirkefogókat. Sába szerez járművet, és megkísérli valahol biztonságba helyezni Gorcsevet és Manult. Remélhetőleg mire kitör az általános gyalázat, és megvadult osztagok futkározzák majd összevissza a sivatagot, hogy élve vagy halva, szőröstül vagy bőrostül elfogják, felfalják, lelőjék ezt a mindenre képes szélhámos alakulatot, a foglyokat leadva folytatják útjukat, szabadalmaztatható módszerükkel, mely

szerint ha egész erődöket, ütegeket és vonatosztagokat lopnak el, ez kisebb feltűnést okoz, mint ha valaki egymagában elcsen 25 deka juhtúrót egy oázisban, amely esetben menthetetlenül elkapják, de odáig el sem jut, mert ha megjelenik egy magányos légionista, nyomban igazoltatja a csendőr és minden arab.

Viszont kinek jutna eszébe egy menetoszlopot megállítani, hogy legyen szíves és igazolja magát. No és mondjuk, hogy eszébe jut, hogy ezt az örültséget a fejébe veszi valaki. Megkérik, hogy verje ki belőle. És ha lusta ehhez, kiverik a fejéből ők maguk.

Szóval ez nem gond, ilyesmikbe idővel belejön az ember. Olykor hirtelen, nekivágnak délkeletnek vagy délnyugatnak, persze üldözi őket egy egész gyarmati hadsereg, de az ilyesmit idővel úgy-ahogy megszokja az ember. Aztán majd valahol spanyol vagy angol területen megszállnak egy hajót és kész. Schmidtnek volt valami buta terve, hogy átvágják magukat a Kongó vidékén, kiverik arról a vidékről a portugálokat, és Sába lesz az autonóm katonaszökevények gyarmatbirodalmának részvénytársasági elnöke. Még forr a terv, csak hagyják őt békén, majd kialakul rövidesen. A fő, hogy átvágnak a Csád-tónál Francia-Kongóba, onnan vagy tovább jutnak az angolokon át, vagy kiverik az angolokat is, de esetleg nem is kell olyan messze menni, mert ott a Belga-Kongó, ahonnan a belgákat verik ki, és ezek legfeljebb majd Egyiptomban meghúzzák magukat átmenetileg. Szóval még nem kialakult a terv, de már érik.

Valakinek csak egy szavába került volna, és ezek megkísérik, hogy valamiféle megszállási tervvel foglalkozzanak Brazíliát illetően, akiket esetleg kivernek megerősített állásaikból.

Most a lényeg az, hogy odacsördítsenek annak a néhány száz csirkefogónak Zerzen táján, mert itten arabok ne kezdjenek heccet, hogy sok a legionárius! Hiszen ők csupa rendes fiú, és ne tudjanak tisztességesen aludni ebéd után, amikor a meleg évszakban ehhez joguk van, hanem öldökljék őket?

Ez kis ügy. Persze a fene szeret ennyi csörömpölő vacakkal, fényszórókkal és tarackokkal és öntözőkocsikkal, ahogy a tankokat nevezték, verekedni. Az addig szép, amíg fel-alá sétálnak játszadoxva, és elől a Schmidt lovon, főhadnagyi uniformisban, de Caid aranyfogós tollas turbánjával, amit az istennek se vet le, úgy tetszik neki. És ki látja itt?

Hát véletlenül volt egy kínos eset. Egy sivatagi felderítőgép egész alacsonyan elszállt mellettük, úgy hogy látták a pilótát vagy a mechanikust látcsővezni. A gép kis híján felbillent, amikor a pilóta megpillantotta a lovas tisztet arab turbánban.

Ez a sok csörömpölő izé, ez jó, ha az ember sétálgat az oázisokban és csodálják. De Zerzen előtt ott hagyták az egész kacatot. Már úgyis mindenki unta, nem tisztogatják, nem hurcolják a háromlábú messzelátókat, fényszórókat, gázosítókat és a páncéltörővel ellátott gyorstüzelőket. Roham esetén az ember meghúzza a nadrágszíját, és nem hurcolkodik, egész berendezési tárgyakkal cepekedve... Ezek mind új dolgok. És állítólag ezek nélkül is egész jól verekedtek itt már a legionáriusok, anélkül, hogy futtában falakat, páncél és orr- és fülvédőt, kilesőt és rakétalövőt cipeltek volna magukkal. Az ember vagy rohamoz vagy hurcolkodik! Ezért a pénzért egy könyvvállványt vagy egy íróasztalt is vihetnének mindjárt.

Marion mégiscsak ki akart osztani rohamsisakokat és a géppuskásoknak napszemüveget, de majdnem megverték.

Mindenki egy rumoló gépet keresett, amiből roham előtt jót húz az ember. Na, aztán kiderült, hogy szerencsére az aknavető helyett volt annyi esze a nagy orrúnak, hogy egy hordó rumot hozott a ponyva alatt. Ez igen! Ezt nevezik ők harcászatnak! Jól húztak belőle, aztán egy csomó cigaretta, majd egypár kézigránát, fel a szuronyt, és a mindenségit neki, gyerünk odaszózni egyet!

Egy részük nagy ívben oldalt megkerülte az oázist. Azokat a zörgős vacakokat leszedték a gyorstüzelőről. Senki se kommandírozott, mindenki énekelt, és szép szabályosan négy állásból köpködtek a géppuskák az oázisra. Aztán egy ordítással hajrá, neki a kis helységnek! Röpködnek a kézigránátok! Lebukva, felemelkedve, tüzelve futnak a lövöldöző hordák felé. Oldalról már betörték. Miránk se mondják, hogy nyaralunk itt - mondja Schmidt, és felemelkedik. Futnak. És a próféta büntetése nem maradt el a turbánért, mert az arabok felismerik a holmit, és szegény Schmidt sok golyót kap egyszerre a turbánba. Már három-négy helyen ég az oázis! Alig van már ellenállás.

A készülő lázadást csírájában elfojtották.

Most már senki sem énekel, nem szeretik az ilyesmit.

Az ötven katona Sábával és a szekérral megérkezik Bumalembe. Sába átadja a foglyokat, és jelenti, hogy az alezredes majd intézkedik elszállításukról. Gorcsev és Manuel orvosi vizsgálatban részesülnek. Manuelen nem lehet segíteni. Gorcsev sebe nagyon súlyos. Sürgősen Colomb-Bécharba kell juttatni őket! Itt nincs műszer, nincs műtő... A doktor ellátja őket kötéssel, injekciót ad.

Éjszakára letáboroznak a helyőrség körül. Sába sokáig ül Manuel ágya szélén, nézi a másik ágyon Gorcsevet, aki félrebeszél. Kártyáról.

- Mindig kártyáról - súgta Manuel, és egy nevet említ... - Nehéz nekem... Szegény Bradieux... és szegény... Pojác... Te!...

- Ne erőltesd a beszédet...

- Muszáj... Veled... most muszáj beszélni... téged küldött a sors. Írd majd fel, amit mondok. Sok embernek fontos lehet.

Gorcsev félhangosan suttogott, jobbra-balra dobta a fejét, lihegett, és Sába ott ült közöttük, ebben az afrikai erődben, szomorúan. Ő is állandóan haldoklott Balázs Anna miatt, de nem volt esélye rá, hogy valóban meghaljon.

- Jegyezd fel... amit mondok...

Most megszólalt Gorcsev, majdnem érthetően, tisztán és nyitott szemmel, csak az üveges tekintet, amellyel a mennyezetre bámult, jelezte, hogy önkívületben van:

- Az apámat is megölte az ötödik flösch!

Manuel felült.

- Hát mégis az apja... Oh, Istenem... Én uram Istenem...

Sába döbbenetesen és tehetetlenül ült egy titokzatos, idegen, távoli tragédia közepén. De újra ez az ötödik flösch... Benguz is erre halványodott el... és emberhalál lett. Mi ez?

- Igen... Az ő apja... akkor írd... Gyorsan írd Sába!

Volt egy piros füzet nála, leltárszerű feljegyzések részére, amit zsebre tett a műszakiaknál, és feljegyzett mindent, ami eddig történt. Majd Almási megírja. Visszajára fordította a füzetet, és az utolsó lapnál kezdte jegyezni Manuel vallomását...

Hajnaltól a spanyol erősen megszorította a kezét, és ez a kéz lassan, érezhetően kihűlt...

Egy óra múlva úton voltak, a műút felé meneteltek, a szekéren vitték Gorcsevet. Már feltűnt a hosszú, fehér kígyó amikor Sába megállította őket.

- Ide hallgassatok fiúk - mondta. - Észak felé úgysem tudunk kijutni a körből.

Azt ajánlom tehát, hogy kanyarodjatok el, és a sós mocsár mögött, a völgyben várjatok ránk! Megkísérlem kórházba juttatni a Pojácot.

- Majd mi is megyünk! - mondta a kövér Trovacsek. - Nevetséges! Miért mennél te egyedül a katonáktól hemzsegő veszélyes vidéken.

- Mert akkor van remény, hogy eljutok valahogy Colomb-Bécharba, és talán szerzek egy autót is, mert ez a rázás a szekéren megöli. Viszont ehhez így túl sokan vagyunk. Egy embernek sikerülhet valami csellel keresztüljutni a gyakorlatozó katonákon, de egy egész század szőkevény nem masírozhat be Colomb-Bécharba.

Nehéz szívvel indultak el. Az egész hecc nem ér semmit, ha ezek ketten nincsenek itt. Gorcsev meg a Sába. Csuda pofák. Miket kitalálnak! És az ember úgy érzi, hogy ezekkel a pokolba is el lehet menni.

No, oda előbb-utóbb mindenképpen eljuthatunk.

VI. FEJEZET

Nagygyakorlat a Szaharában

1.

Mikor az Első Számú Legvegyesebb Brigád elérte a sós mocsarat, körülbelül százötvenen voltak, köztük egy különlegesen képzett síelő járőr is.

Volt golyószóró, gépfegyver, sőt egy háromállványos távcső is háromszögeléshez. És az öszvértaliga! Ez az alantas állat a heveder körül szorgoskodó ideges feltalálót (mintha értette volna régebbi célzásait, és mostanáig tartogatta volna bosszúját) felrúgta.

Ezután megkezdődött a haditanács, amely végül is úgy döntött, hogy egy Gubov nevű, hajdan lefokozott őrmester, Klausner és Marion vegyék át az irányítást. Nyilvánvaló volt, hogy át kell vágniok, akárhogy is a sotton. Csúnya mulatság lesz... A sós mocsáron túl elérik a műutat, és ott kieszelnek valamit. Lesz, ami lesz.

Megalkudtak az arab vezetővel, aki óva intette őket az úttól. Megbízható átjáró nincs, csak valószínű ösvények. Ditrich a szenegáli vadászok hadnagyának uniformisában, és a csendőrzárőr korbácsát suhogtatva közölte az arabbal, hogy ez említett körülmény számukra közömbös.

Előre!

Kegyetlen út volt. Egy ló és az utászok tuskésdrót szerelvénye, amit a büntetés csökkentése miatt hurcoltak magukkal, elmerült. Pullover próféta vitatkozott a vezetővel, hogy jobbra, egy másik út alkalmasabb, rálépett és mutatta, hogy milyen kemény a sóréteg, azután nyakig elmerült. Kötelekkel és hevenyészett gerendaszerkezettel sikerült a fulladás elől megmenteni.

Rettenetes köhögésre ingerelte őket a szélvihartól kerekedő portölcsér. Szitkozódva, jajgatva, botladozva és csörömpölve, de mentek, és hajnalra elérték a sivatagot. Sohasem hitték volna, hogy egyszer még valamennyien azt kiáltják: „Végre újra a sivatagban vagyunk!”

- Egy homoktorlaszon keresztül majd elérnek nyugat felé, és nincs semmi baj - magyarázta az arab vezető, és elindult visszafelé a borzalmas úton.

Ditrich és Gubov indultak fel elsőnek az előttük meredező magas dombra.

Előzőleg valaki már integetett fentről. Ezen jót röhögtek, mert bal kézzel telefonkagylót tartott a füléhez, jobb karját a magasba emelte, mintha hátrafelé intene...

Jól van öregem! Elhisszük! Ezredírnok voltál, és elhoztad a telefonkagylót, hogy ne büntessenek szigorúan. Ez fog csodálkozni, ha vasra veretés helyett kiröhögtetése következik. Legalább négyen lehetnek az istenadták, mert a harmadik dombról is feltűnik egy pasas, valami póznával. Erre viccből ráirányítanak egy golyószórót.

Ditrich és Gubov felérnek a dombra.

Azután kis híján leesnek róla.

Messze, amíg a szem ellát, véges-végig a Szaharának ebben a mély völgyszerű deflációjában egy egész hadsereg, ezer meg ezer katona táborozik. Tevék, sátrak, szekerek, nyüzsgés, és már nem lehet elkerülni; néhány lépésnyire előttük egy tiszt és néhány altiszt közeledik.

Mindenfelől trombitálnak. Megelevenedik a roppant tábor. Mindenki áll, sehol egy szurony, és a tiszt most a domb alján meglengeti a fehér zsebkendőjét. Azután felkiált.

- Megadjuk magunkat!

Állnak. Gubov azt mondja Ditrichnek.

- A homokviharban eldugult az egyik fülem - és esetlenül vigyorog -, úgy hallottam, mintha azt kiabálták volna, hogy megadják magukat.

- Azt mondja... - rebegi döbbsen Ditrich.

Most ér oda Pullover próféta és Delvette, a sítalpakkal.

- Mi van? - kérdezi Delvette.

- Azt mondja - feleli kissé pislogva -, hogy megadják magukat.

Pullover végignéz a völgyön, elismeréssel és csodálattal, azután ezt súgja maga elé bólogatva:

- Ez igen... Ennyi szökevény!

Közben a tiszt visszament, mindenfelől trombitálnak, a katonák fehér zászlókat tűznek ki, és magasba emelik a kezüket; egyszer, kétszer, háromszor. Trovacsek megcsípte a karját, lidércnyomásszerű érzés szorítja a mellét.

- Nem értem - kérdezi idegesen -, ezek azt akarják, hogy mi bekísérjük őket valahová?

Közben többen is odaértek, míg végül azt mondja az egyik.

- Hülyék! Nagygyakorlat van!

Velük azután már nem törődnek. Közben a marsall lefújatta a gyakorlatot, leszerelték a tábort és elvonulnak.

2.

Percival őrnagy a sátrában ült, és adjutánsával beszélgetett. Rosszkedvű volt. A hadgyakorlat sem jelentett több szerencsét számára, mint ami eddig akadályozta a pályafutását. Nem bírta úgy kitüntetni magát soha, mint a kevésbé tehetséges, de régi rutiniék. Neki igazi harc kellett volna, ahol tüzzel, lánggal, jól kiválasztott vakmerő kis csapattal, merész, modern ötletekkel bizonyíthatja rátermettségét. Kérte, hogy adjanak egy hadosztályt, bízzák meg a szenegáli lázadók ellen indítandó hadjáratral. Majd ha ezredes lesz, és akkor is előbb a vezérkarhoz kell kerülnie. Dehát semmiféle pereputtya nem tud a táborszernagy lányaival teniszezni, és a kormányzói teákon feltűnni holmi vidám pletykákkal. Igaz, hogy írt két könyvet a modern harcászatról, amit Európa, sőt Dél-Amerika katonai körei is nagyszerűnek találtak, és átvették a módszereit, de Franciaországban csak legyintettek.

Mit irkál ez az őrnagy? Tudjátok, melyik? Az a hosszú, sovány, aki mindig olyan ünnepélyesen és drámaian járkál. Az írni szokott. Te hitted volna?

Ki volt már próféta a saját hazájában?!

Mohamed. De az Törökország.

Európa és Dél-Amerika Percival elgondolásait meghonosította, Franciaország nem.

A prófétának lehet mindenféle hazája. De ő a saját hazájában kíván az lenni. A próféta már ilyen!

Mehet Brazíliába vagy Spanyolországba, ha megértő bajtársakat keres tragédiájához. Az ördög tudja, hogy van az ember vele. Mégis mindig itt döngeti az előítélet ércfalát puszta koponyájával, mivel őt nem érdekli csak ez a konok és gunyoros nép.

A kedvetlen őrnagy búsán ült. Maga sem tudta, hol csinálta a hibát. Korrekt viszonyban volt feletteseivel, klubtársaival, és mégis...

Miféle láthatatlan akadály áll előtte? Miért halkulnak el a nevetve beszélgetők, ha közeledik, miért fogadják kissé kedvetlenül és már eleve kevés jóindulattal az ötleteit?

Egy szpáhi tiszt érkezett és jelentette:

- Gerson alezredes úr váratlanul rosszul lett, öszvértaligán hozták idáig, tisztelettel kérünk egy gépkocsit, hogy beszállítsuk Colomb-Bécharba.

Az őrnagy nyomban kisietett. A vidám, csinos szpáhi kapitány nevetett.

- Kint végighallgattam szegény Percival keserveit. Nem akartam megzavarni közben.

- Akarsz konyakot?

- Nagyon.

Először látták egymást életükben, és máris megbarátkoztak. Percival puszta jelenléte ezt lehetetlenné tette volna.

- A cigarettám is elfogyott, a mindenit... - mondta a szpáhi tiszt, és a másik készséggel ment a sátor háttérébe egy dobozért.

- Megbocsáss, de egyedül hagytam a sebesültet - mondta Sába. És visszasietett Gorcsevhez. Levette a zubbonyát, és odaadta egy legénynek. Ez kiakasztotta a sátor elé tisztítani a szép, vérfoltos, alezredesi zubbonyt.

Most Sába a Pojáctól egy lezárt ötpecsétes borítékot vesz át, amelyen ceruzával ez áll: „Sába! Halálom esetén felbontani!”

De már nincs ideje. Belép az őrnagy.

- Milyen minőségben jártak erre az alezredessel, mielőtt megsebesült?

- Egy igen fontos... - Sába nagyon elpirult. Nem tud szemtől szembe hazudni. Eszébe jut, hogy az aktatáskájában Haagebeck Ervin művét őrzí. - Egy lényeges egészségügyi reform bevezetéséről van szó... azt tanulmányoztuk... a háborús profilaxis terén... a vöröskereszt...

- Letartóztatom - mondta az őrnagy. - A kardját!

Sába egy pillanatig döbbenten állt.

- Nem hallotta?! Azt mondtam, hogy adja ide a kardját.

Szó nélkül átadta a kardját. Az őrnagy kinéz. Mivel Sába főhadnagyi uniformisban volt, intézkedett, hogy a tábori csendőrség századosa jöjjön ide egy tiszt járőrrel.

- Mi van az aktatáskában?!

- Haagebeck Ervin doktor katonai műve, amelynek tanulmányozását említettem...

- Lefoglalom... - Az őrnagy elvette a táskát. - Kicsoda a sebesült és kicsoda maga?

- Szökött legionáriusok vagyunk. Különváltunk attól a nagy csoporttól, amelyet már régen köröznék.

- Miért jöttek maguk ketten erre?

- Annak ellenére, hogy szökevények vagyunk, lázadó arabokat tettünk ártalmatlanná, és átadtuk őket Bumalemben. Ott az orvos közölte, hogy a cimborám meghal, ha nem részesül megfelelő kezelésben, ezért különváltunk, míg a többiek más menetirányt választottak.

Az őrnagy nézte.

- Maga csak azért jött erre, hogy belefusson a hatóságok sűrű hálójába, mert ez a cimborája megsebesült, és ápolásra van szüksége?

- Ezért jöttem, de ez természetes, őrnagy úr.

- Igen... - bólogatott és előhúzta a cigarettatárcáját. Miért szöknék meg az ilyen látszólag egyenes és derék fickók, mint maga?

- Mivel a tiszti bizottságok eltávozása után más eljárásra nincs lehetősége azoknak, akik igazat vallottak, mint megszökni az altiszti szigor elől, vagy belehalni a huszonnégy órás szolgálatba, sivatagi felderítésbe, istálló- és börtöntisztításba...

- Szóval... Igen, erről hallottam... Tehát maguk...

Nem fejezte be, gondolkozott. Azután kinyitotta a tárcáját, és adott egy marék cigarettát Sábának.

- Köszönöm, őrnagy úr.

- Szeretném, ha a hadbírótság betudná ítéletébe ezt a feltétlenül figyelembe veendő enyhítő körülményt, amely inkább igazi katonához, mint szökevényhez méltó: a bajtársiasságát. Gondom lesz rá, hogy ez a tette ne maradjon titokban az illetékesek előtt.

- Köszönöm, őrnagy úr.

- Mit tett ön Larmantier ezredes úrral?

- Ha valamit tettünk neki, az csak tisztelgés lehetett, őrnagy úr. A nevét most hallom először.

- Oktatóira jellemző. Larmantier ezredes az egyetlen katona, aki a világháború alatt Gallipolínál, francia tiszt létere egy haditénye miatt elsőosztályú török érdemrendet kapott. Ez van a zubbonyon itt a sátor előtt. Ez a zubbony tehát Larmantier ezredesé.

- Valami hasonló kitüntetés ezt is megilleti. Annyira beteg szegény, hogy szerintem nyugodtan rátűzhetik az Elsőosztályú Félholt kitüntetést.

Az őrnagy kinézett a sátor elé, hogy jön-e már a csendőrszázados.

Helyette futva érkezett a telefonos tiszt.

- Őrnagy úr! Gratulálok!... A nagygyakorlatot lefűjták... Ruff marsall személyesen érkezik, hogy kezet szorítson önnel! Boldog vagyok, hogy elsőnek gratulálhatok.

- Mi van?!

Az őrnagy szédelgett, de máris jött, félig borotváltan és lihegve egy ezredes.

- Ember! Hogy történt?! Gratulálok!... Nem kétséges, hogy karriert csinálsz! Vezényleted alatt, őrnagy úr, bennünket indítanak a szenezáliak ellen...

Odakint zaj, trombita, zörgés... Az őrnagy áll, és nem érti, és szédül, és egyszer csak egy különösen recsegő, ijedten felharsanó trombita fegyverbe szólít mindenkit. Három jéghideg vezényszó harsog, és dermedt csend... törzskarával megjelenik az ősz marsall személyesen.

- Gratulálok! Önt eddig érthetetlen módon mellőzték. A könyveit még ma elolvasom. Érthetetlen, hogy eddig nem olvastam. - És ünnepélyesen folytatja, jól megnyomva ezt a szót. - Alezredes úr, az ön áthelyezése a vezérkarhoz, befejezett tény, és megbízatása a szenegáli hadjárat vezetésére nem kétséges!

- Csodálatos elgondolás és páratlan teljesítmény - tódítja az egyik tábornok -, hogy a jobb-szárny látszólagos támadása közben előredobott egy csapatot a sós mocsáron keresztül, és így három hadosztálynak a hátába került. Lefújattuk a gyakorlatot. Háború esetén nem kétséges, ahogy ezt remekművében különben is írta, hogy az aránylag kis egységekkel, akár egy teljes hadsereg utánpótlását megbéníthatja, ha a hátukba kerül! Ha most háború van, úgy ön három hadosztályt megsemmisített, és visszavonulásra kényszerítette az ellenfél csonka szárnyát. Ez a megállapításunk hadműveletéről. Én is gratulálok!

Elvonultak. Az őrnagy kettesben maradt Sábával.

- Érthetetlen... érthetetlen... - hebegte. - Őrnagy úr, engedelmével rosszul emlékszik, ha nem tudja miről van szó. Egy álcázott különítmény átvágott a sós mocsáron, hogy tartsa a sott túlsó oldalán az állást, amíg nagyobb kötelékek követik. Az őrnagy úr könyvében ez előfordul.

- Én ezt nem írtam... - hebegte az őrnagy.

- Az a fő, hogy én olvastam - felelte Sába. - Mindenesetre jó lesz megírni. És mivel százötven emberem remélem megszabadult időközben, az én helyzetem pedig reménytelen, kérem elvezetésemet!

Az őrnagy töprengett.

Ez ugyan homályos ezzel a sós mocsáron átvágó alakulattal, tüzérségi fedezet, légvédelem és minden egyéb nélkül, kitéve az ellenfél megsemmisítő fölényének, de egy tehetséges ember szóhoz jut most, és nem hullik annyi vér Szenegáliában, ha rábízzák...

- Beszéljen világosan! - kiáltott Sábára.

- Szökevények vagyunk vagy kétszázan.

Én a sebesült bajtársamat kórházba akartam juttatni, és a többi átvágott a sós mocsáron. A Monsieur le Maréchal ezeket reguláris csapatnak vélte, és lefújatta a gyakorlatot. Ha őrnagy úr intézkedik, ezt a bűnt még levehetné a nyakunkról, és a gyakorlatot folytathatják.

Álltak. Az őrnagy nézve az aktatáskát, a sebesült halkán nyögött, és belépett a csendőrszázados.

- Parancsolsz kérlek?

Az őrnagy egyikről a másikra nézett, és csendesen ezt mondta.

- Szeretném, ha intézkednél, hogy a főhadnagy úr a sebesülttel kórházi autón nyomban elinduljon Colomb-Béchar felé.

És elsietett.

Sába délután elolvasta Pojác rendelkezéseit, írásait, hogy teljesítse, amit lehet. Nyomban tevét szerzett, és eszeveszett galoppban nekivágott, hogy elérje társait.

Este érkezett meg.

- Fiúk - kezdte -, most valamennyien megadjátok magatokat.

Óriási zaj támadt. „Megőrültél? Ezért jöttünk idáig?”

- Igen! Hallgassatok meg! A Pojác nem volt közlegény. A titkosszolgálat embere. Most tudtam meg csak a kórházban, hogy főhadnagy... Csendet kérek! Az volt a megbízása, hogy összeterelje a szökevényeket egy csapatba, bizonyítsa, hogy jó katonák, és együtt legyenek azok, akiknek közös vallomása letörheti az altisztek önkényét. Most valamennyien megadjuk magunkat, haditörvényszék elé kerülünk, és úgy tudom, a szökésért, mivel feletteseink ezt előre látták, nem kapunk szigorú büntetést. De ennek a csapatnak a vallomása világosságot fog deríteni arra, hogy a tisztí küldöttségek előtt őszintén beszélő katonák ellen az altisztek hatalmaskodnak...

...És este a győztes csapat, amely foglyul ejtette a gyarmati hadsereget, mégiscsak megadta magát.

Büntetésük enyhe volt, és azt is felfüggesztették. Mondják, hogy Gorcsev akciója a Casba ellen szintén nem volt egyéni... És „valahogy úgy történt”, hogy Sábát kiszuperálta a légió.

Az őrnagy - aki időközben áttanulmányozta a jegyzőkönyveket - a vezérkara élén érdeklődéssel vizsgálta az Első Számú Legvegyesebb Brigádot, amint az hadirendben - elől a vasutasok és levélhordók, hátrább a vöröskeresztesek, sebesültek, tűzoltók, valamint a műszakiak a sijárórral - felsorakozott.

Az őrnagy az alakulat elé lépett.

- Kérem, meggyőződtem róla, hogy maguk egytől-egyig derék katonák, és a maguk magatartása meg fogja akadályozni, hogy éppen az ilyen katonák a jövőben szökevények legyenek. Néhány gazember szabályzatellenes magatartása csak az önök szökése és bukása alapján volt leleplezhető.

Nem lehet tudni, hogy most még mi következett volna, mert megjelent a Casbában vizsgálatot „folyósító” ezredorvos, két ujjával megigazította csíptetőjét, és így szólt:

- Haagebeck Ervin! Lépjen ki! - Az ezredorvos kis híján hanyatt esett, midőn igen feszesen és előírászerűen kilépett eléje levélhordó.

- Ön, kérem szépen... - mondta végül, és egész közelről nézte, mint valami csodabogarat. - Ön, kérem levélhordó?

- Nem vagyok levélhordó. Ebben a jelmezben kellett szöknünk, és azt sajnos egy postáról raboltuk el, de semmiféle kézbesítés részünkről nem történt!

- Ön orvos?

- Igenis...

- Hát kérem... az ön munkáját a háborús sebészet vöröskeresztes profilaxisáról az én ajánlatomra a hadügyminisztérium elfogadta, és organizálás céljaira önt is igénybe fogjuk venni... Ez azt jelenti, hogy leszerelhet, és igen szép pénzösszeghez jut. Ugyanis hallottam ezt a művet felolvasni...

Pullover próféta még a sós mocsaraknál lelépett, és áthajózott Európába.

A Pojác még sokáig feküdt élet-halál között, és amikor magához tért, megtalálta Sába levelét:

„Iván! Párizsba megyek! Manuel vallomását a vörös füzet végén a jegyzeteim közé írtam, megőrzöm a számodra. Sába.”

Gorcsevet előléptették és kitüntették, majd felgyógyulása után - saját kérelmére - szabadságot kaptak, és ő a legrövidebb úton sietett Párizsba.

Második rész

I. FEJEZET

Párizsban

1.

Már csak egy ajánlólevél maradt a zsebemben, és tovább róttam eredménytelenül a párizsi utcákat. Megtanultam azt, hogy az ajánlólevelek tartalma fordított arányban áll azok hasznosságával. Mint ágyrajáró, albérlő vagy mint megtúrt vendég igyekeztem eddig helyet szerezni ebben a minden fiatal művész titkolt vagy bevallott vágyálmait megtestesítő városban. De hát tulajdonképpen miért is utaztam én Párizsba?

Talán, ha tudom, hogy miféle örületbe visz ez a vonat, leugrom róla valahol a külső pályán. Budapesten én még azt hittem, hogy azért utazom Párizsba, mert huszonhárom éves vagyok, író, vőlegény és megszállott. Hogy miért kell ehhez Párizsba menni? Ez - remélem - végtelenül egyszerű.

Szakítottam menyasszonyommal, Pataki Máriával.

Illetve, menyasszonyommal, Pataki Máriával és velem, szakított az élet. Valami, tagadhatatlanul elárúsítónőszerű állásba lépett. Természetes, hogy a hosszú esti beszélgetéseinknek befellegzett, mert Mária naponta korán kelt.

Korán kelni: fél árulás!

Aki korán kel, az aranyat akar lelteni. Nem? Aki aranyat lelne, az gyanús, mert szívesen válna tőkepezéssé. De kire lehet az ilyesmit rábizonyítani? Ne vádaskodjunk vaktában. Annyi bizonyos, hogy egy napon Mária így szólt hozzám:

- Mondd, Péter... Te hogy képzeled a mi dolgunkat? Azt hiszem... te jól fényképezel... Talán egy lapnál... fotóriporter...

Mert te nem vagy hírlapíró...

- Értelek, Mária - feleltem, nyers kacagás helyett, melodramai egyszerűséggel.

- Mit értesz? Hát élni csak kell valamiből? Lakni is kell és enni is... Azért még lehet írni...

Mit feleljek erre? Lakni is, enni is, írni is? A hölgy nem tájékozatlan annyira, hogy ezt az állítását jóhiszemű tévedésnek tekinthessem. Párizsban időző barátaim egyike, Kárpát René megírta nekem közben, hogy itt most valami van a levegőben.

„A csendes Mikádó Hotelben lakom - írta - és komponálok. A te helyed itt van!”

Most itt vagyok Párizsban. És Kárpát szerint valami van a levegőben.

De őt nem sikerült megtalálni. A Mikádó szálló portása kissé idegesen közölte, hogy Monsieur Kárpát már nem lakik itt. Hát hol lakik? - kértem. Azt nem tudom - feleli, de őt is érdekelné.

Mivel ez még a húszas évek Párizsa volt, amikor a bohémok és a szállodaportások feszült viszonya természetes kapcsolatot jelentett, kissé fejbeütött az ügy. Hová menjek?

Most, amikor tevékenységemre nézve, utolsó ruhadarabjaim eladásával foglalkoztam, megláttam Bükk Ivánt. A műtörténést! Kollégám! Ugyanabban az ifjúsági csapatban jobbszélsőt játszott, ahol én balhalf voltam.

- Halló! - kiáltom vidoran.
- Szervusz - feleli részvétellel. - Van lakásod?
- Mai nappal bezárólag - feleltem. - Hát te mit csinálsz?
- Beszélgetek veled - feleli örököké egyforma, vontatott hangján.
- Hülyéskedsz?
- Vele jár néha a beszélgetéssel. Különben egy művészettörténelmi munkán dolgozom fél éve.
- Elkészültél?
- Teljesen. Egy vasam sincs.

Szép fiú a Bükk, csak nem illik a mi lelkes társaságunkba, Sajna kissé cinikus. Valami fanyar tréfákozás váltakozik benne a hallgatag természettel. Húszéves, de még csak kínnal borotválkozik, másnaponként. Inkább presztízs parancsolja ezt, mint szükség. Mégis, mintha egy vén árkádiai szatír volna.

- Nekem - mutatom az árumat - már csak ez a régi zöld kabátom van eladó.
- Jó lesz, majd eszünk belőle - felel bólogatva. - Én a molyok szövetségéhez tartozom, akik hosszú ideig képesek ruhából élni.
- Tehát ebédelünk? - kérdeztem.
- Tudod jól, hogy a jobb körök délben nem ebédelnek. És én jobbszélső voltam.

Mindezt egyforma, blazírt orrhangján mondta, és közben mentünk.

- És neked van lakásod? - kérdeztem.
  - Egy nyolcadrész főbérleti jóváhagyást még nélkülöző albérletem van - válaszolta.
  - Sír Lajossal, Kárpáttal, Zomborival és társaikkal lakom a Rue Roi Sicilie 54. alatt.
- Megdobbant a szívem régi pesti bohém barátaim neve hallatára. Hát rájuk találtam!
- És be tudtok még fogadni engem néhány éjszakára, amíg lakást találok? - kérdeztem.
  - Közelharc kérdése az egész, de azt a bizonyos néhány napot elhagyhatod. Mi is így kezdtük egy évvel ezelőtt. És azóta egyre szaporodunk.
  - Sába Pista is közöttetek van? - kérdeztem, reménykedve, mert Sába a legjobb barátom volt, s eszembe jutott Balázs Anna, a menyasszonya, aki utána jött ide Párizsba, s akivel néhány napja futottam össze. Épp alig álltam a lábamon, s egy taxinak intettem, mikor valaki zokogva a nyakamba borult. Beszálltunk a kocsiba. Nyomban Sába felől kérdezősködött, nem hitte, hogy semmit nem tudok róla.
  - Írd meg neki, hogy jöjjön haza!

És bógött.

- Nincs okod rá... izé... bögsre - mondtam amennyire berúgott állapotomtól tellett. - Egészen biztos, hogy Sába szeret...

Tudtam, hogy hülyeségeket mondok. De ilyen helyzetben még az is szép tőlem. Mért ez az örült sofőr nem látja, hogy két ház jön szembe!... Micsoda karambol... valahogy féloldalt a negyedik emeletig siklunk, és lehet, hogy abba a nagy csillagba megkapaszkodom... De most egy helyben forog a kocsi, és szerencsére az Invalidusok komor épülete, szabálytalanul ugyan, de előz bennünket, és így valahogy visszaszökkenünk az úttestre, ahol a fékcsikorgás újra

eszembe juttatta Anna hangját. Mert Anna állandóan beszélt. Az sem zavarta ebben, hogy ott vagyok. Az sem, hogy hozzám beszél. De most hallom véletlenül...

- Az az igazság - zokogta -, hogy Sába mellől mindenkit felfedeznek... Ez rémes. Jó barátja, egy kezdő kritikus, hogy kiemelte őt a többi közül, a legszebb jelzőit, a legkitűnőbb sorait ontotta Sába vizsgaelőadásáról... Valahol, egy kis hetilap legvégén. Másnap az ország legelső újságkorszernje leszerződtette, mint hírlapírót. Olyan szépet írt Sábáról. Sábát viszont a kecskeméti társulat szerződtette velem együtt. Engem Sába erőszakolt a direktorra. Hogy nem szerződik nélkülem. - És bögve ráhullott. - Te tudod, hogy én milyen tehetségtelen voltam...

Ezt még részegen is tudtam, tehát bólintottam. A zseniális, az eljövendő nagy színész, Sába szerelmesét Balázs Annát, mint sűrű kis verebet hozta közénk. Balázs Anna színésznővendék volt, de valami hetedrangú mesternél tanult. Olykor igen tehetségtelenül előadott valamit ott, ahol Sába kedvéért egy-egy alkalmi előadáson felléphetett. Sába ilyenkor rémülten sűgött neki a függöny mögöl, mert ő, és ez volt életének legnagyobb teljesítménye, amit valaha nőért megtett: megtanulta a Hoppla hó című kis sláger!

Sába!

Csak azért, hogy Annának sűghassa! Megtanulta aznap, amikor a János király vagy a Faust egy részét is meg kellett tanulnia, és egyben meggyaláznia legszentebb klasszikusait ezen slágerrel való kapcsolata révén.

Sába azonban szerelmes volt. És Anna is. Az ilyesmi nem tehetség kérdése. Sába nem szerződött le Anna nélkül. Viszont olyan elsőrangú drámai hőst látott benne a direktor, hogy kedvéért leszerződtette Balázs Annát.

Társaságunk, amely „Égenfutók” néven sose alakult meg, sose működött, de állandóan együtt volt, kizárólag azon az alapon fogadta be Balázs Annát, mint a kecskeméti direktor. Sába kedvéért. Sábával, Sír Lajossal, Kárpáttal, Zomborival, sőt a csúfondároskodó Bükk Ivánnal és Ribárral, aki akkor még filmrendezőnek készült, Pataki Máriával és velem. Szenvedélyes viták folytak a művészetről és egyes művekről, a művészet maradiságáról és haladásáról, és Anna közben aludt Sába vállán.

Ez most, lassanként felrémlött józanodó fejemben, miközben Balázs Anna a szerelmes nők nemzetközi bögésével mesélte a kecskeméti titkot.

- Tehetek én róla, hogy közben híres újságíró lett a Röppentyű? Ő volt az első, akit Sába miatt felfedeztek. A kritika tette... És Röppentyűnek (mert így csúfoltuk, mióta kidobták a kávéházból) sürgős volt a hála, és leráncigált vidékre egy híres budapesti igazgatót. Az igazgató megnézte Sábát, és azt mondta az a szörnyeteg, hogy még fornia kell. Másnap játszottuk a Mimi lovagja című operettet, ahol én, a második szubrett, a fináléban botrányt csinállok. Összevesztem az öltözőben Sábával, aki elrohant a kávéházba, én pedig fejembe csaptam a kalapot, és véletlenül elmázoltam a számon a rúzszt. De erről nem tudtam, és dühömben olyan botrányt csináltam Harlovitz főhercegnek az anatóliai udvari bálon, hogy kettétört kezemben az esernyő, és leesett a félrecsapott kalap. Ezt még dühösebben újra a fejembe csaptam, és csak az Úristen tudja, mi történt. Én csodálkoztam a legjobban a kimenetelnél, mikor olyan dübörgő taps kísért, hogy rezgett bele a színház. És véletlenül ott volt a pesti direktor. Lekéste a vonatát, és bejött tíz perc múlva az öltözőbe, hogy hajlandó vagyok-e leszerződni elsőrangú szerepkörre. Én zokogtam. Gondolkodási időt kértem... És rohantam a kávéházba Sábához. Nem is hallgatott meg! Te tudod, hogy ő milyen! Ragaszkodott ahhoz, hogy nyomban aláírjam a szerződést. Sába erős, Sába akarta, hát elszerződtem világhírűnek... Sába pedig másnap búcsú nélkül a Vízkereszt előadása előtt elutazott Párizsba... pedig nekem a Sába köll!

És Anna kivette zsebemből a zsebkendőmet. A sajátját már telesírta.

- Írd meg neki! Jöjjön haza! Neki kellett volna lebeszélni! De ő nagyképűsködött... Jöjjön haza! Írd meg neki...

És úgy böngött, mint a záporosó.

Ez a jelenet elevenedett fel emlékezetemben, mikor Sábáról kérdeztem.

- Sába is közöttünk volt, de már vagy egy fél éve, hogy hirtelen beállt az idegenlégióba.

- De miért? - kérdeztem megdöbbenve.

- Egyik nap kint statisztáltunk a filmgyárban, és megjelent a főszereplő, a királyné, Balázs Anna! Ellépett az alabárdosok előtt, észrevette Sábát, a statisztát, ő, a sztár, és mosolyogva megállt előtte. És Sába eldobta az alabárdot, eldobta a sisakot, elrohant a gyárból, két napig étlen-szomjan bolyongott Párizs külterkein. Aztán beállt a légióba, és csak azért maradt élve, mert még meg akarja mutatni...

Lassan odaértünk a Rue Roi Sicilie 54-hez. Felmentünk a harmadik emeletre. Bükk nyitott be az ajtón, hogy aztán diadalmasan rám mutatva elordítsa magát:

- Nézzétek, megjött Almási!

A kis szoba a csekély számú bútortól és rengeteg albérlőtől igen zsúfoltnak tűnt fel. Habár később megnyugtattak, hogy a lakók közül még néhányan hiányoznak.

A szobában egy gázláng világított és sziszegett, mint valami dühös vipera, mert az egyik úgynevezett harisnya hiányzott róla.

Kárpát zeneszerző megölelt, sírt, és hisztérikusan tördelte a kezét. Kárpát sovány volt és buzgó, és vérszegénység ellen állandóan pirulákat szedett. Nyomban lesújtotta vagy lelkesítette, amit hallott. E két intenzív megnyilvánulás jellemezte.

- Kárpát! - szóltam vádlón. - Te azt írtad, hogy itt valami van a levegőben.

Kárpát lesütötte a szemét.

- Igazat írt sajnos - szólt az ágyból Ribári, akinek saját hálóinge volt. - Amióta Bükk ellopta az egyik wolframharisnyát, állandó gázömlés van.

- Mert nem vagy házardőr - felelte a jobbszélső műtörténész diadalmasan. - Nem mertél a székről a lámpatartóra függeszkedni, és átmentél a szomszédhoz egy lexikont kölcsönkérni, hogy a székre helyezd. Addig én feltornásztam magamat!

- Mi lett a harisnyából? - tudakolta Saroltai Rezső, a szobrász.

- Nyakkendő - felelte Bükk. - Abból vettem a kék-sárgát. Ez az ifjúsági csapatom színe.

- No mindegy - legyintett Ribári. - Négy frankot a lexikonokért is adtak.

Ribári volt a legelőkelőbb lakótársaim között. Ribári István, az emigráns. Különös tisztelet jár neki, mert mint a húszas évek korszerű regényhősét csodáltatta magát Párizsban. Nem bolygatta senki a múlt fájó sebeit, és ő elzárkózott előlünk azzal a felhős szomorúsággal, amely az emigránsokat annyira jellemzi. Csak sokára tudtuk meg, hogy Ribári a Hazai Forgalmi Bankból kényszerült emigrálni egy rovincsolás alkalmával.

Ribári egyetlen ruháját, általában minden holmiját úgy tudta óvni, nyakkendőit vasalni és cipőit fényesíteni, sőt talpaltatni is, hogy gazdag gardrób tulajdonosának látszott a kávéházban, különösen aktatáskája miatt, amellyel szerinte diplomáciai ügyekben járt el. Főleg ez a táská tette olyan előkelővé. Foglalkozására nézve elsősorban minden kártyajátékot kitűnően játszik, biliárdozik, magyarul, vitákat dönt el és tapasztalatlan külföldieket üzleti lehetőségekről tájékoztat, és ezek később hosszú ideig mindenfelé tudakozódnak utána. De ami egészen egyéni csúcsteljesítmény volt nála: az az ugratás. Újonnan érkezőket például, akik szállást keresnek, vagy a temetőbe vagy a vágóhídra irányítja szemrebbenés nélkül.

És itt volt Sír Lajos barátom, az alanyi költő, aki Virág Benedek papköltő összes költeményének legutolsó kiadásával a zsebében egy hosszú kampósbottal, roppant kevés pénzzel és fehérneművel érkezett Párizsba, azzal a kimondott céllal, hogy az eddigi világirodalom lírai költészetének felfogását alaposan megreformálja.

Zombori Schalk Rudolf festőművész volt, de ezt egyelőre csak legszűkebb környezete és szívességből modellt álló barátnői ismerték el. Művészetének irányvonalát nemes egyszerűséggel „neoromantikus expresszionizmusnak” nevezte, és szintén rengeteg reformáló törekvéssel és igen szerény anyagi fedezettel érkezett Párizsba.

És itt van Saroltai Rezső, a szobrász, aki egy gyárban egy Mike nevű ásványból Mária-üveget vág kilóra.

Ki hitte volna? Hát mi van itt a levegőben más, ami jellemző, mint az, hogy úgy nézegetik a karomra vetett zöld kabátomat, mint egy nyomban transzírozásra kerülő libacombot. Saroltai olyat nyel, hogy szinte csörög.

- Kárpát - szóltam vádlón.

Kárpát ismét lesütötte a szemét.

- Igaza volt - védte Ribári, az özvegy gázlángot nézve. - Még nem forr, csak sziszeg és sistereg valami a levegőben állandóan. Sajnos lehet, hogy egyszer csak forni kezd, és akkor szétesik a harisnya.

- Mondd, Kárpát! - kiáltja dühösen Saroltai -, miért van az, hogy állandóan megírod minden-hova ennek a nyomorult gázcsapnak a pillanatnyi állapotát?

- Azt mondom neked, Almási - biztatott az áldott Bükk -, hogy itt sem rosszabb, mint máshol, az esetben, ha máshol nagyon rossz.

Egy orvosnövendék, bizonyos Tulai, aki a földön aludt, de néhány letakart kötettel fejealját készítette a mosdó lábánál, most kifakadt.

- Hát lesz itt csend, vagy nem? Én végre is kora hajnalban kosarat hordok a csarnoknál! Ha nem tetszik itt ennek az almási szürkének, menjen a Ritzbe vagy a Claridge-be. És pássz!

- Nem magától fogom kérdezni - felelem harciasan -, hogy hová menjek!

- Nahát jobb is... - dünnyögte és átkarolva a köteleket, mint valami kapricot, elaludt.

Mindenki röhögött az „Almási-szürkén”. Bükk Iván cigarettát pödör. És már nem érzem olyan ridegnek a szobát. Kárpátnak igaza volt. Én idetartozom.

2.

Sír Lajos tintával feketére változtatja cipőjében a spárgát, hogy távolról valóságos fűző benyomását keltse a piktúrai hatással. Zombori tanácstalanul forgatja jobb és bal felébe a gallérját, de nem tudja eldönteni, hogy melyik a kevésbé piszkos rész. Arról van szó, hogy filmfelvétel van a Pt. de Lillas-nál, és már előző délután a Boulevard Strasbourgon egy művészkávéházban átvettük azt a piros papírdarabkát, amellyel statisztálhatunk, és így közel nyolcvan frankot keresünk személyenként, ami elképesztő mennyiség.

Ki tudja az elmondottak alapján, hogy miért írtunk Sábának? Talán, mert a statisztálás jövedelme következtében vacsorázhatunk, és ez a szokatlan esemény, izgatottá tett valamennyiünket.

- Meg kell írni Sábának a légióba, hogy itt mozog valami!

- Úgy van! Szükségünk van rá!

Nem volt egészen világos, hogy mi szükség van rá, ha már így is vagy kilencen haldoklunk az éhségtől lépten-nyomon egy kis szobában. Azonban valamennyien átértékeltük, hogy Sábára igenis szükségünk van. Megírtuk tehát neki is, hogy itt forr valami. Érdekes dolgokat beszélnek az új kor művészei a Dome-ban és a Rotonde-ban, és ha csak teheti, jöjjön ide, mi várjuk, és ami nekünk van, az az övé is lesz... Hát, az az övé lehetett!

Hogy ez milyen keveset jelentett akkoriban, azt nem kell, hogy külön elmondjam. De ez mámoros este volt. És mert pénzem is volt, örültem is ezen a napon, tehát ittam. Sorra jártam az előkelő éttermeket és mulatókat. Benéztem, kik vannak ott, és már imbolyogtam is tovább.

Kissé kóvályogva indultam el, töprengve, hogy merre.

És hajnalban, amikor ismét találkoztam önmagammal, a Bois de Bolugne felett valami márványerkélyen ültem, nagy társalgásban elmerülve egy úrral. Az illető éppen mondja:

- Igazán örülök, hogy meghívott magához uram, mert hajléktalanságomnál csak egy borzasztóbb, a rossz társaság. Nem lesz sok baja velem, és ha örülök is, hogy inasai vannak, perzsa-szőnyegek, részvényei és csempefalú fürdőszobája, nem kívánom igénybe venni mindezt.

És meghívtam volna ezt az illetőt? Lehetséges, hogy csempefalú fürdőszobám van, csak annyira berúgtam, hogy nem tudok róla? Elhatároztam, hogy megnézem ismerősömet. Úgyahogy sikerült is. Előreugró fekete bajusza volt, krokodilszerű orra, szemüvege. Hajléktalanságához mértelen feltűnően jól öltözött, alsókarján esernyő csüng, szinte temetőien makulátlan fekete nemezkalapja úgy helyezkedik el a feje közepén, hogy karimája mélyen lehajlik az arca felé, vízszerű, kimeredő, sárgás szemeire. Éppen mondja, hogy mélabúsan kiálló tekintete pajzsmirigyével függ össze, de két év előtt sérve volt, és napon sem szabad időznie. Sárga kesztyűjét időnként elsimítja ujjai felett, ha ráncot vet.

- Gyermekkoromban, tisztelt uram - mondja sóhajtva -, mindenki azt jósolta, hogy fogtechnikus leszek, mivel nagy szónok voltam. De a sors útjai kifürkészhetetlenek. Egyszer fenn, egyszer lenn. Így mégsem lettem fogtechnikus.

- Bocsánat... régen ülünk itt?

- Ön kissé becsípett ma, és figyelmeztetem, hogy az alkoholos italok élvezete káros. Egy unokafivérem elitta a földszintes házát. Ön is költekező volt. Meghívott vacsorára. Közben rosszul lettem, és így kerültünk ide. - Lemutatott az erkélyről a fákra. - Kellemes táj, habár zavar kissé, hogy amikor autóba ültetett, önnek még szakállá volt és szemüvege, amitől

időközben, bizonyára az ellenségei, megfosztották. Aha! Szóval valaki egymás mellé helyezett bennünket. Ez az illető rendelkezik lakájjal, perzsaszőnyegekkel és csempével.

- És ki ez a harmadik úr itt mellettünk? - kérdeztem.

- E talpazat főbérője a szobor. Ugyanis talpazaton vagyunk jelenleg.

- Nem mászunk le?

- Tudunk?

Mindenesetre pihentünk még kissé. Utána sikerült lemásznunk, és megindultunk a hajnalban.

- Figyelmeztetem önt - közöltem -, hogy ellenségeim szakállammal és szemüvegemmel együtt szobáimat, csempéimet és perzsáimat is eltávolították. Hetedmagammal lakom egy nyomortanyán.

- Mindegy. Nem fognak zavarni. Nekem ugyanis muszáj önnél aludnom. Nem vitás. Három napja nem aludtam, és ma valahogyan ettem. Szóval önt nem Henry Brisonnak hívják?

És miután megmondtam a nevemet, az előkelő hajléktalan úr átnyújtott egy kartonlapot. Elegáns kis kártya volt:

<p>Névjegy</p> <p>VANEK B. EDUÁRD magántitkár és házfelügyelő leszerelt legionárius, a Becsületrend tulajdonosa és nyugalmazott levelező</p> <p>27. Bl. St. Honoré Cselédeknek és kihordóknak Főlépcsőház bal, a melléklépcsőn</p>

- Jöjjön most előbb oda!

Egy rácsos kapu elé értünk. Nagyon régimódi, finom barokk stílusban épített úriház látszott a dús park mögött. Vanek úr kulcsot húzott elő a zsebéből, és kizárta a rácsos kaput.

- Lesz szíves megvárni! Hozom a hálóingemet.

- Azt hittem, kedves Skvarek úr...

- Vanek vagyok - feleli kissé dölyfösen.

- Kedves Vanek barátom...

- Vanek úr vagyok.

- Ha reggelig nem tanít meg, hogy kell beszélni magával, itthagynom.

- Nem mondta, hogy a szállásért cserébe sérelmeket kell eltűrnöm.

- Nem is kell - feleltem, és amennyire lehet, visszafojtottam a nevetést, mivel új ismerősöm méltóságtelessége és polgári önérzete a komikum ellenállhatatlan erejével hatott. - De nem értem, hogy ön most bemegy a hálóingéért a házba, holott azt hittem, nincs lakása.

- Lakásom nincs - felelte előkelően -, de hálóingem van. Borotvakészletem és bizonyos fokig gardróbom is van. Egy úr nemcsak a pokolban, hanem hajléktalanul is úr.

- Ne vegye rossz néven, szívesen látom önt a népgyűlésszerűen zsúfolt baráti társaságból álló albérletünkben, barátaim között, de miért nem tűrhetik meg ott, ahol a holmijai vannak.

- Lakik már valaki azon a helyen, amely amúgy is kényelmetlen.

- Tisztelt uram - figyelmeztettem kissé aggódva -, mégis úgy látszik, illúziói vannak albérletünk felől, ahová szerénységem meghívta. Annál kényelmetlenebb hely csak a fakíroknál létezik, és kizárólag mutatványaik közben, midőn szögekkel kivert derékaljon hálnak.

- Még mindig jobb. Hát várjon, fiatalember! Vagy ahogy mondják: juvenus ventus! Türelem rózsát terem!

Egyedül maradtam a kapu előtt. A csendes ház egyik földszinti ablakán most kigyúlt egy másodpercre a villany. Aztán sötét lett. Majd egy másik szobában gyúlt ki a villany, mintha járkálna valaki a szobákon keresztül.

Végül az emeleten lett világos egy másodpercre, majd ott is elsötétedett. Egy távoli kocsmából citeraszó hallatszott, nagyon halkán, talán csak addig, amíg az ajtót kinyitotta valaki. Most léptek csikorogtak a kerti úton, és megjelent Vanek úr, akit végül szemtől szembe láthattam az utcalámpa fényében. Igen zilált volt, de még így is meglátszott, hogy sokat ad a külsejére, és mostani állapota csupán a mulatozó nyárspolgár pillanatnyi hanyagsága, melyért másnap bizonyára megrója önmagát. Ezt bizonyította a karjára vetett esernyő, mely rendesen bele volt szorítva huzatjába. Jobb kezében most kis táská is volt. Ismét bezárta a kaput, és csatlakozott hozzám.

- Mehetünk, fiatalúr.

Mire a néptelen Concorde-ra értünk, már reggel volt.

- Mondja, Vanek úr - kérdeztem, csak, épp hogy érdeklődjem -, ki lakik abban a házban, ahová bement az imént?

- Senki. Két éve lakatlan. Egy szoba kivételével az összes szoba lezárva, a kulcsok nálam letétben vannak.

Nem is tudom, miért hatott ez rám olyan kísértetiesen. Mi közöm ehhez a házhoz? Semmi. De az bizonyos, hogy nagyon furcsa egy lakatlan villában ez a szobáról szobára bolygó fény...

- Miért nem laknak most benne a tulajdonosok?

- A tulajdonos Afrikába utazott, de ő nem is lakott itt, csak az apja. Annak pedig jó oka van, hogy nem lakik itt! Meghalt. Négy év előtt föbe lőtte magát.

Nem kérdeztem többet semmit, hideg émelygés szorította össze a torkomat.

Szótlanul imbolyogtunk hazafelé. Nem kérdeztem kísérőmet a furcsa fényről. Tud róla és titkolja, avagy tájékozatlan? Később már én is tudtam, hogy Vanek úr semmit sem tud, és a világot egy ártalmatlan, kedélyes bolygónak képzelem.

Így történt, hogy hajnalban megjelentem a lakásban, és mellettem bezuhant Vanek úr.

Vanek úr, aki már éjjel némi rosszallással látta, hogy nincs gardrószelektény a ruhájának, meglepődött, hogy itt nem pucolnak cipőt, és annyira ideges volt, hogy megevett egy fél palacsintát valahonnan. Az asztalon nem akart aludni, ezt a legerélyesebben kikérte magának. Szerencsére az egyik ágyban még volt hely, mivel itt csak hárman aludtak, tehát befeküdt Ribári mellé, aki felmordult.

- Na!

- Bocsánat, nevem Vanek B. Eduard.

- Örvendek! - mondta dühösen, és Sír Lajost Bükki Ivánhoz sajtoltva továbbaludt. Még ennyit hallottam Vanek úr éjszakai szerepléséből.

- Maguk nagyon ideges emberek. Ez a neuraszténiától lehet. Volt egy nagybácsim, az abba halt meg, hogy zsábája lett. Sírba vitte a sok kiadás. Ja! Manapság villanyoztatni... jó éjszakát.

- Ki ez a marha? - kérdezte egy bágyadt hang, mire Vanek úr már hortyogásával válaszolt.

3.

Vanek úr lassan nélkülözhetetlen lett. Senki sem tudta, hogy miben és miért, de az volt. És tiszteletet parancsolt a személye, amely metszően utasított vissza minden bizalmaskodást. Reggel derekára kötötte a hálóingét, és roppant mosdásával valamilyen rejtélyes módon mindent lefröcskölt, még a szekrény tetején lévő holmikat is. Azután olyan hangon gargarizált, hogy a szomszéd közlekedési alkalmazott mindig úgy említette: „az az operaénekes úr”.

Mikor a mosdással elkészült, levetette és összegöngyölte hajlekötőjét, és teljes két percig bajuszkeféjével időzött a tükör megmaradt szilánkjai előtt, azután a lepedő alól elővette nadrágját, amely miatt hálótársaival sűrű nézeteltérése volt, mivel ezek illetményt követelnek, hogy álmukban is dolgoztatja őket a nadrágvasalás folytán.

Vanek úr mindenhez hozzászólt, igen megfontoltan, általában figyelmeztetően, mint aki előre látja, hogy elhamarkodjuk a dolgot, ilyenkor felemelte kezét, hátrahúzta a vállához, és komor ráncok képződtek orrtövében.

- Maguk még nagyon tapasztalatlanok.

A művészet komoly dolog, de szerintem mellékfoglalkozás. Nem járja, hogy a színészek délig alszanak, és úgy hallottam egyes íróktól, hogy többször is megnőszülnek. Rossz szokás, és a maguk viselkedése ilyesmire enged következtetni.

Az érdekes az volt, hogy Vanek urat, aki bizonyos fensőbbiséggel élt közöttünk, mégis tisztelni kellett. Hogy miből öltözködik, rejtély volt. Sohasem beszélt magánügyeiről, tudtuk róla, hogy házfelügyelő, és naponta felkeresi hivatalát, láttuk is bemenni a Bl. St. Honoré 27. számú házába, mert ha lakását el is vesztette időközben, állása megmaradt. Erről azonban sohasem beszélt velünk. Ha nem volt pénzünk, napokig nem evett, de kétes tisztaságú vagy gyűrött ingben nem látta senki. Egyszer két napig betegen feküdt, mert elveszítette esernyőjének huzatát.

Minden este menetrendszerű pontossággal zajlott Vanek úr lefekvés előtti szertartása.

Elsősorban letette a kabátját. Azután háta mögé dobta a nadrágtartó szárait, leült az ágy szélére, ásított, meghúzta a cipőzsinórját, majd így szólt:

- Nézd csak! Szinte elfelejtettem!

És felhúzta az óráját. Utána a füléhez tette, onnan az ágyhoz készített székre és bólintott. Az óra mellé elhelyezte zsebkendőjét, csavarirónját és egyéb tárgyait.

Most felállt, és folytatta a vetkőzést. Levetett ruhadarabjaival is ugyanúgy tett nap mint nap. Kabátját, mellényét a szék támlájára borította. Nadrágjának összeillesztette alsó felhajtását, állcsontjával mellkasára szorította, hatujjal kétoldalt összezsíptette közepén a négy vasalást, azután felemelte az állát, amitől a ruhadarab kétrét zuhant.

Azt is a támlára helyezte.

Ekkor - szintén menetrendszerű pontossággal - kihullott Vanek úr egyik kezelőgombja, vetkőzésének első számú közellensége, és gúnyos gördüléssel az ágy alá távozott.

Vanek úr búsan megfogta az üres gomblyukakat, feje félkörben fel és alá cirkált a padló felett, majd ezt mondta:

- No, most jól nézek ki...

És körülbelül negyedórára elkallódott az ágyak alatt, amíg végre meglett a gomb. Most Vanek úr befeküdt a dunyha alá, jól elhelyezkedett, lehunyta a szemét, azután nyomban kiszállt az ágyból, és a következő megjegyzést tette.

- Ez a bajuszkötő a sírba visz...

Feltette a bajuszkötőt, ami egyben fültágító is volt, mivel két oldalt a zsinórja Vanek úr fülét negyvenöt fokos síkban feszítette a töve iránt merőlegesen.

Most azután lefeküdt végre, visszavonhatatlanul, karjaival megveregette a dunyhát, kétszer csámcsogott is, és mert nézete szerint minden tökéletes rendben volt végre, e szókkal fejezte be misztikus szertartását:

- Nna!... és most tegyük el magunkat holnapra!

4.

Egy este azután váratlanul megjelent közöttünk egy rendkívül szép, fiatal hölgyvel, aki kosztümöt hordott, lovaglócsizmát, diáksapkát és kutyakorbácsot. Karonfogva vezette Vanek úr, mint valami vőfély.

- Miután kiismertem magukat, és nagyjában tisztességes egyéneknek látszanak, mert az ember ne adjon manapság rögtön a látszatra, bemutatom önöknek a háznak, melyben felügyelő vagyok, egyetlen lakóját, Nedda Harloffot, ki orvosnövendék és sajnos hisztérikus. Ez az éjszakai tanulástól jön.

Esténként már várt ránk Macskaláb című törzsvendéglőnk, ahol hazamenetel előtt váltakozó anyagi helyzetünkhöz képest egyesek közülünk köretet vagy sört szoktak fogyasztani.

Ezen az estén velünk jött Nedda is!

Valamennyien bemutatkoztunk, és természetesen beleszerettünk. De ezt nem lehetett közölni vele. Nyomban látszott, hogy krakéler hajlandóságok szunnyadoznak benne, és a kutyakorbácsot nem csak nőies hiúságból, mint dísz hordja magával. Párizsban ez a műszer bizonyos jelentőséget kap egy hölgy kezében. Különösen, ha suhogtatja, mihelyt valaki szépen ránéz.

Különben elszánt, harcias, búbajos szabadgondolkozó volt, különösen ha komor ráncokat vont a homlokára, és nagyképű kijelentéseket tett. És sűrűn tett ilyeneket.

Úgy látszott, hogy nem volt társasága, és most végre elszánta magát, hogy mégiscsak felveszi a társas érintkezést emberekkel. Már ezen az első estén szinte Vanek jogait sértő módon elnökkölt közöttünk.

- Maguk - mondta - szentimentálisan érzékenyek, és dühösek az emberiségre, mivel nem veszik tekintetbe hiúságukat. Holott ez egy harctér.

- Mennyire igaz - bólogatott Vanek úr, aki időnként megszólalt, holott sohasem hallotta, amit beszélünk, de leplezni akarta ezt, tehát ha felriadt a merengésből, tagadott vagy állított valamit, ivott a söréből vagy másnak a söréből, és tovább merengett a pajzsmirigyeinek jellemző mélabújával tekintetében.

- Mademoiselle író?

- Nem vagyok mademoiselle, hanem Nedda, és nem vagyok író, csak írok.

Kárpát Renét annyira felvillanyozta a nő jelenléte, hogy felugrott, és azt ajánlotta: rendezzünk szerzői estet.

- Nem érdekel senkit! - Ezt Zombori Schalk Rudolf mondta, aki szintén beleszeretett Neddába, tehát rossznéven vette a Valpurgis éj című balett szerzőjének kezdeményezését. - Rendeztetek ötórai teát, vagy Miss Európa választást, az talán érdekel valakit.

Kárpát René kérte, hogy ne haragudjon, amiért tömören lónak fogja nevezni, de az elmondottak tökéletesen kimerítik e bús igavonóból képzett melléknévnek, a lóságnak ismertetőit.

- Mert hová jutnánk, ha művészek a divat és a külön anyagi lehetőség miatt, állandóan korunk felszínén mozognának.

- Ez nagyon helyes megállapítás - bólintott Vanek úr.

- Tekintsenek engem úgy, mint művésztársukat, aki szintén küzd Párizsban, tanul és ír, és ha azt akarják, hogy eljárjak ide, fogadják meg, hogy egyikük sem lesz szerelmes belém.

Ezt valamennyien ünnepélyesen megfogadtuk. Nyugodtan tehattük, ugyanis ekkor már - mint említettem - valamennyien szerelmesek voltunk, viszont a hölgy jövő időben vette ki a fogadalmunkat.

Ekkor azonban váratlan dolog történt! Hirtelen kicsapódott az ajtó, és egy hatalmas, csontos állú, jóképű fiatalember lépett be, akit társaságunk kirobbanó, meglepett lelkesedéssel üdvözölt:

- Sába! Itt a Sába!

A viszontlátás boldog percei voltak ezek. Általános ölelés, hátveregetés és kartapogatás következett.

- Sába István. Nagyon tehetséges színművész. Nemrég a Szahara Színpadon egy rémdrámában az egyik legionárius közlegényt alakította - mutatta be barátunkat Saroltai Rezső, a kitűnő színművész.

- Én is voltam a légióban - szólta Vanek úr. - Ez egy jó hely. Nem is értem, miért szöknek sokan onnan el. Nekem nagyon jó dolgom volt, leszámítva egy Mehár nevű törököt, akinek egyszer azt mondtam: „szép idő van ma”, és attól fogva minden étkezés után felrázott és megpofozott, mintha kanalas orvosság lennék. De úgy különben kellemes, gyakorlatozni alig kell, harc sosincs, csak az a kínos, ha az ember megszökik, és egy művésznő szekrényébe bújik el, mert ezek énekelnek.

Valahogy egyszerre feszült lett a hangulat. Sába nem beszélhetett arról, hogy honnan jött. Nedda idegesen mozgolódott, és Kárpát René a noteszben kottafejeket írt, bizonyára a jelenlévő medikáról egy titkos kompozíciót, amit a kutyakorbács következtében nem lehetett közölni.

- Fizetni!

Elkísértük Neddát. Mikor elbúcsúzott tőlünk, megígérte, hogy máskor is eljön, mert jól érezte magát. Sába csodálkozott, amikor Vanek úr elővette a kapukulcsot, kizárt, köszönt a lánynak, azután velünk jött tovább.

- Vanek úr itt a házmester, aki lakását elvesztette, de állását nem - közöltük a Szaharából érkezett fiatalemberrel, akinek ez szemmel láthatólag sok volt egy estére.

- Azonfelül - mondta Vanek úr -, közölnöm kell önökkel, hogy amatőr házmester vagyok.

- Kedvtelésből űzi?

- Akkor bolond lennék, és nem amatőr. Amatőr szerintem annyit jelent, hogy egy házmester előre megkapja az évi fizetését, eljátssza ruletten, de tudja, hogy mi a becsület, és továbbra is használja ezt a címet, amely itt tiszteletbelivé vált, mint egy konzulátus.

- A definíció - szólt elgondolkodva az örökké flegmatikus Nagy Mogul - kissé pongyola. De ha meggondoljuk, hogy éjszaka van, és a házmestereknél ez a viselet nem ritkaság, úgy belenyugodhatunk.

- Ön szakképzett ember, - bólintott Vanek úr, és pedánsan alsókarjára tette esernyőjét. Sába bevallotta, hogy az afrikai katonáskodás alatt rájött, hogy semmitől sem fél, itt azonban úgy érezte, hogy tévedett, mivel félt tőlünk e társalgás közben. Amikor megpillantotta „főhadiszállás” nevű albérletünket, kissé meghökkent.

- Almási! Te azt állítottad, hogy itt forr valami! Hogy itt van még lehetőség!

Hallgattam. Sír Lajos felelt helyettem:

- Mit akarsz? Ha nem is forr valami, a fejünk az fő egész nap, és bőven van rá lehetőség, hogy ne táplálkozzunk.

Most már Sába, különösen miután Vanek úr elaludt, jobban feloldódott, és mesélte hihetetlenek tűnő élményeit.

Csodáltuk Sábát. Éreztük, hogy férfi lett! Hogy valamivel erősebb, szomorúbb, okosabb, hogy valamiben fölöttünk áll, tatárszemével, bronz színű arcával, szűkszávú nyugalmával.

Mit tesz a légió az emberekkel? Bükk Iván vagy én, vajon hogy állnánk most itt, Sába helyében?

Csillogó szemekkel hallgattuk! Micsoda élmények! Veszélyek! Kalandok! Szahara... szökés... Nincs víz!

- Van valami terved? - kérdezte Ribári, aki az ágyból hallgatta Sába elbeszéléseit.

- Szeretnék megélni valamiből - mondta Sába csendesen.

- Nézd, itt nem megy egyszerre a siker. Jól meg kell ragadni, amihez hozzákezel...

- Ti mit csináltok? - kérdezte hirtelen.

Mivel Tulai már aludt, senki sem tudott válaszolni. Az, hogy a Rotonde-ba és a Dome-ba járunk, sokszor csak úgy átmenőben, ezt nem nevezhettük valaminek, amihez hozzáfogtunk.

- Én például - kiáltott most harciasan Bükk - máris tudok valamit, ami egyedül Sábának jelenti a sikert, Párizst és mindent. Te megírod élményeidet a Szaharáról. Almási könyvet csinál belőle.

- Az élményeket már leírtam - mondta Sába. - Itt vannak ebben a piros füzetben - és átnyújtott nekem egy vaskos piros füzetet, amelyről lekaparta a kincstári jelzést. Ilyen pedáns volt. Feljegyzései nem hivatalosak, tehát levakarta.

Közösen elhatároztuk, hogy folytatásos regény formájában - mert ezt most keresik Párizsban - feldolgozom az élményeket, és rövidesen valamennyien meggazdagodunk belőle.

Elmeséltem Sábának Annával való találkozásomat.

- Mikor utazott el Anna? - kérdezte Sába hirtelen, és látszólag közömbösen, de valamiért tűzvörös lett.

- Talán két héttel ezelőtt - válaszoltam. - Bolondul szeret az a nő. Istenem, ha engem valaha úgy szeretne egy asszony, hogy hajlandó lenne otthagyni a karrierjét, az ünneplést, és eljönne velem a szegénységbe, amiről épp olyan nyugodtan írnak a regényekben, mint a Szahara borzalmairól. Pedig az életben még sohasem hallottam világhírű színésznőt, aki ilyet tett volna.

- Azt hiszed, hogy komolyan otthagyna mindent értem? - kérdezte Sába.

- Utánad szaladna a világ végére.

- Lehet... - mondta vállát vonva. - De ha én nem tudok utána szaladni az érvényesülés útján, akkor mégsem... Nem lehet az, hogy az ember mindig alázattal és büntudattal nézzen egy asszonyra. Hogy mit hagyott ott érte... Ha volt szíve elszerződni mellőlem...

- Ha rábeszélted!

- Te mit csináltál volna?

Hallgattam. Természetes, hogy az ember rábeszéli, és menjen, ha akar. És akarjon, ha mehet. De ne tudjon menni, akkor sem, ha akar, különben kell a kutyának az egész...

- Fiúk - szólt hirtelen Sába -, nekem még egy sürgős elintéznivalóm van, ami néhány napot igénybe vesz, aztán jövök közétek. Ne nagyon emlegessétek, hogy találkoztunk, mert az is lehet, hogy egyesek kutatnak majd utánam.

Sába ezután eltűnt a szemem elől, és már csak igen különös körülmények között találkoztam újra vele.

Nedda pedig valóban sűrűn eljár közénk, és én egyre jobban beleszerettem. Már izgatottan vártam, mikor jelenik meg újra közöttünk. Egyik este nagyon idegesen érkezett. Mialatt beszélgetett, többször is rám nézett zavartan. Talán érzi, hogy tudok valamit, vagy talán feltűnik, mert úgy látszik, jó megfigyelő, hogy egy pillanatra sem veszem le róla a tekintetem.

- Ha nem csalódom - szólt hozzám -, maga kolléga?

- Úgy van - felelte Bükk Iván -, szintén kollégája, akárcsak mi. Neki sincs egy vasa sem.

- Hol szokott szórakozni Párizsban? - kérdeztem.

- Nem szoktam szórakozni - mondta és ajkbiggyesztve vállat vont. Azután horpadt pléhdobozból egy cigarettát vett elő, odaütögette a fedélhez és rágyújtott. - Szóval leszögezhetjük, hogy ez a maguk társasága csupa elsőrangúnak minősített kezdő művészből áll?

- Úgy van - felelte Sír Lajos fél száján örök fanyar iróniáinak egyik jellegzetes mosolyával -, mégis lehet, hogy akad közöttünk egy igazi is.

- Emelem poharát! - szólt hozzám lelkesítően Vanek úr, és sajnos már emelte is, mielőtt megragadhattam volna. - Fel a fejvel, fiatal barátaim! Az élet olyan, mint az asszony: ingatag!

- Úgy van - kiáltott fel Ribári. - Vanek úr ért a filozófiához, valaha nagyon imbecillis lehetett!

- Meghiszem azt! - vállalta a megjegyzést Vanek úr azon hitben, hogy Ribári nagy tisztelője, és túlértékeltte őt e megjegyzéssel.

Neddát figyeltem. Végre is lehet, hogy Ribári pimaszsága idős férfirokonával szemben sérteni fogja. De nem. Elfojtott mosoly vonaglott át a száján, és ő is ivott egy korty sört.

- És most valamennyien együtt vannak?

- Kivéve Pataki Máriát - szölt Kárpát René -, Almási Péter méltatlan menyasszonya az illető, aki jelenleg körünkben egy polgári, tehát jobb létre szenderül. De nemcsak szenderül, hanem kereskedik és táplálkozik is, amiért illően meggyászoltuk.

Kétségtelen, hogy Nedda egy futó pillantást váltott Vanek úrral. Miért? Lehet, hogy most már a felizgatott képzeletem gyanakvással reagál mindenre.

De valamennyiünket rendkívül izgalomba hozott a szenzációs esemény: nő van! Nő van közöttünk! Hátha még tudnák a rejtélyes ház, a vándorló világítás rejtélyét!

Akkoriban szerencsére izgalmas mellékkörülmények nélkül is alkalmas volt a társaság lelkileg arra, hogy kissé megőrüljön egy nőért! Nő nélkül sem volt itt sok normális ember, így azonban csupa lázas, inkább lelki élményre, mint szellemi kalandra kiéhezett tekintet tapadt Neddára.

A Boul' Mich'-nek rövidített St. Michelen álltunk, rosszkedvűen.

- Ne kísérenek haza - mondta Nedda röviden. - Megalázó udvariaskodás.

- No de most... egyedül...

- Nem vagyok egyedül. Korbáccsal járok. Jó éjszakát.

És elsietett. Visszhangosan kopogtak léptei. Amikor a társaság befordult a sarkon, lemaradtam és... Csúf dolog, de be kell vallanom: Nedda után osontam.

Ütött-kopott utcákon át, zegzugos sikátorok között sietett. Talán egy óráig is eltartott, hogy így, egyenletes, de gyors léptekkel ment. Egyszer sem nézett hátra. Pedig hol jár!

Beileville-ben!

Ez volt hajdan Párizs hírneves apacsnegyede. És ma sem polgáriasodott el nagy mértékben.

Nem.

Szó sincs róla. Így éjfél után, amikor lezajlott az esti turistaforgalom, legkevésbé sem biztonságos ez a környék.

De Nedda megy. Határozottan, céltudatosan, kopogó léptekkel egy pincehelyiséghez. Amolyan romantikusan piszkos és félelmetes vendéglő, illetve lebuji. Harmonika nyekereg benne búsan. Most odaér! Csak az ajtót nyitja ki, és megáll a lépcső előtt.

Mit keres itt?

A szomszédos kapumélyedésben állok, amikor ismét megjelenik egy rongyos, ősz egyénnel, köpcös, züllött külsejű emberrel. A legfeltűnőbb ezen az emberen a homloka. Görbe. Mintha behorpasztották volna, olyan a formája. Elvértve egy-egy szót hallok abból, amit beszélnek.

- Ne törődjön a pénzzel... - súgja izgatottan Nedda.

- Két évet ülhetek ezért... - hallom a bizonytalan feleletet. Ez a görbe homlokú, toprongyos, puffedt jassz, olyan a lány mellett, hogy megfájdul az ember szíve. Suttognak. A férfi ezt mondja: „Miről tudom...?” És Nedda válaszában csak a töredékét hallom: „A robbanó gránát... Ez a jel...!” „Nem török így be...” hallatszik tisztán, amint a férfi suttog.

Gránát!... Betörés.

Mi ez? Merénylet? Anarchisták? Ki ez a nő?

És megy, megy, ismét messzi, hosszú útvonalakon, sietve, öntudatosan, erélyes, csizmás léptekkel. És már a Bl. de Sébastopolt rója, átsap a Rivolira, egyre nagyobb sietséggel. Valahol a Madeleine templom környékén befordul, és megáll egy kapu előtt. Kulcsot vesz elő, kizárja a kaput, bemegy.

Tehát itt is lakik, Rue Forbin 18.

Állok, fújom a Caporal rossz szagú füstjét, és az ember úgy megérti egyszerre, hogy milyen az, amikor egy nőért valaki cserbenhagy barátot, testvért, sőt olykor még a gyermekeit is.

Lassanként elindulok hazafelé.

Most mintha roppant denevérszárny kavarná fel a levegőt, finom nesz keletkezik, és befordul a sarkon egy impozáns, csillogó, fekete túrakocsi, előkelően, szinte vattázott motorral, és odagördül a Rue Forbin 18. elé. Megáll, de járátja a motort...

Már nem is ér váratlanul, hogy Nedda kilép a kapun, és beszáll az autóba. És attól sem haltam meg, hogy káprázatos estélyi ruhában van, belépőjéről derékig lógnak a legértékesebb cobolyszőrmék.

És az elzúgó túrakocsiban ott ült mellette egy nagyon előkelő ősz férfi. És ez mindenkifelett a legborzasztóbb volt. Ha egy nő hazudik, csal, bűnöző, gyilkos, tébolyult, züllött, még nem a legrosszabb.

Hát akkor mi a legrosszabb?

Ha mást szeret! Az a legrosszabb!

Azt nem lehet kibírni. Az elviselhetetlen. Az befejezett kín, mint a halál. Nincs kiengesztelés! Mert mást szeretni nem bűn, tehát megbocsáthatatlan.

II. FEJEZET

A barokk villa

1.

Megindult a rajzás a Szajna-parton!

Párizsban tavasz lett! Szép, zöld, boldog tavasz!

A manzárdok népe boldogan élvezte a hirtelen támadt ragyogást! A Bl. Mich', a St. Germain és a Pantheon környéki kis szállók népe előzönlötte a Szajna-partját, és a korlátokon üldögélve lógázták lábaikat a víz felett. Tanultak és verekedtek és vitatkoztak vagy fűtyörésztek, míg a folyó menti lépcsőn félvállukra dobott kabáttal, orrukra húzott sapkájuk alatt szundítottak a hajósok. Némelyik szájharmonikázott.

Igaz, még eléggé hűvös a tavasz, de már csillagokat bontogat fenn az alkony, ahogy szépia színekbe süpped a nappali fény, és a szél jóízű szagokkal járja be a várost!

A sok nyilvános kert és valahány hosszú, ódon utca most mind benépesedik nyüzsgő, zsibongó, százféle nyelven hadaró, rongyos, elegáns, rikító és fantasztikus külsejű egyénekkel. Valószínűtlenül sovány művészek rohannak itt karonfogva elmebajos medikákkal, lázbeteg feltalálók sietnek lelkendezve és cél nélkül, modellek, apostolok, anarchisták és közelebbről meghatározhatatlan egzisztenciák zagyva masszája, mint hosszú télből szabaduló méhraj, óriási tettvággyal előzönlí a környéket, izgatottan, hisztériásan, hadarva és gesztikulálva.

Ekkor történt a katasztrófa...

A háziasszonyunk az egyik tavaszi reggelen kopogtatás nélkül nyitott be hozzánk, és megállt az ajtóban, mint az eleven végzet. Bizonyos, hogy Augias istállója sokkal rendesebb hely lehetett, mint ezen a reggelen a mi szobánk, ahol mindentől eltekintve, kétszer annyian voltunk, mint ahány ember ennyi légköbméternyi területen józan számítás szerint elfér. A háziasszony álláspontja röviden ez volt: szemet hunyt afölött, hogy öt ösbérlő felhozta két barátját, nem szólt semmit, amikor a két barát idehozta újabb cimboráját, miután azonban most már nyilvánvaló előtte, hogy züllött alakok menhelyévé óhajtjuk alakítani a lakást, a következő alternatíva elé állít bennünket: vagy kiürítjük a bérletet délután két óráig, vagy elmegy a rendőrségre és bejelenti, hogy lakásában foglalkozás nélküli és pénztelen külföldi állampolgárok garázdálkodnak, akik nagyrészt bejelentési kötelezettségüket is elmulasztották.

Ismerve a rendőrség rideg magatartását ilyen minősítésű külföldiekkel szemben, kénytelenek voltunk elhagyni a lakást. Délben a nyomorkülönítmény tagjai férfias, de megható búcsú után távoztak a szélrózsa minden irányába. Kárpát René, régi hálótársam, együtt maradt velem, és kettesben haladtunk szegényes cókómókjainkkal a Bastille irányába.

Hogy miért pont arra? Nem tudom. Célunk nem volt, tehát minden irány a mienk! Itt megpihentünk, hogy haditanácsot tartsunk, míg körülöttünk leírhatatlan sokféleséggel morajlott a déli forgalom. A Walpurgis éj című balett komponistája kétségbeesetten állt ott a siketítő láрма közepén, olyan tanácstalanságban, olyan keservessé törpült a hatalmas emlékoszlop alatt, szőkeségével, túlérzékenységgel, energiátlanul és remegő térdekkel, mint aki halni készül. Azután tétován rám nézett...

- Azt... gondolom... a menhely...

A menhely! Először nem bírtam szólni, de erőt vettem magamon.

- Igazad van - feleltem szinte közömbösen. - Aludj a menhelyen! Lehet, hogy holnap már én is ott leszek.

Ezt természetesen csak megnyugtatóul mondtam. A menhely szörnyű és félelmetes valami volt a szemünkben.

Csak tudná az ember, hogy miért? Talán a magánélet teljes, megdöbbentő hiánya?

Vagy mert este annyi ember üldögél hozzátartozói között szegényes otthonban vagy fényes palotában, oly mindegy, de éppen ilyenkor aránylag kiteszítottabbnak érzi magát az ember.

Most azonban bátorítani akartam Kárpátot. De látom, hiába. Ő tudja jól, gyáva dolgot művel. Letört a küzdelemben, leghamarabb mindnyájunk között.

- Ne haragudj... - motyogta és ment, lecsüggedt fővel ingatagon, életének e világosi haditénye után roskadozva a menhely felé. Én ottmaradtam közepén a nagy térnek, ahol hajdan az előkelő és világhírű börtönintézmény állt egy földalatti villamos helyén, az emlékoszlop alatt, a járdaszigeten, mely akkor az egész körülöttem zajló élettől határolt el, mintha puszta sziget lenne.

A Rue Royal végén összetalálkoztam Sír Lajossal. Utolsó frankunkkal betértünk egy bisztróba.

- Mennyire vagy a regénnyel? - kérdezte Sír Lajos, a melegtől nyomban bóbiskoló fejjel. Sajnos a meleg helyiségek morfiumként hatottak rá.

- Vagy két fejezetet megírtam. Nagyon érdekes.

- Régen gondolom - mondja úgyszólván álmában -, hogy nekem a regényírás valahogy jobban menne, mint a költészet.

Istenem! Mit ülök én itt?!

Gyerünk! Hová? Mindegy! El a bohémiából!

Valami rettenetes életszomjúság fogott el! El innen! Kihúztam zsebemből a vörös füzetet, amelybe még bele se pillantottam, és ezt írtam a fedelére.

„Lajos! Írd tovább a regényt, és juttasd el a folytatásokat hozzám. Megpróbálom elhelyezni. Én most valami máshoz kezdek!”

Élni! Pénzt keresni! El ebből a poshadt, szegényszaggal, pózokkal és titkos szomorúságokkal teli világból!

Sába feljegyzéseit, a piros füzetet Sír Lajos zsebébe tettem. És kifizettem két Viandox-t. Sír Lajos már aludt.

A bisztró megtelt füsttel, zajjal, csörgéssel, ahogy érkeztek a kofák, és a hangzavarból néha kirikoltott az ellenőrző pénztár csengése.

És Sír Lajos, a költő, aludt. Halálosan sápadt arca, sírásra görbülő ajkainak gyerekes kifejezése, és a felső zsebéből kikandikáló fogkefe szőrös vége jelképes látványnak rémlett előttem. Szája szögletében egy ottragadt Gauloise-Bleu vége füstöltött, és olyan volt így, mintha tréfás emberek illesztették volna, ezt az elhamvadt cigarettavéget egy alvó gyerek szájába...

A Concorde-on álltam, mikor valaki nagyot csapott a vállamra. Hátrafordultam. Vanek úr állt mellettem, mosolyogva, rövid, sötét felöltőben és olyan vakító, sárga cipőben, hogy káprázott az ember szeme. És a cipő, ragyogásán felül Párizs forgalmi lármaival versenyt csikorgott. Levette alsó karjáról az esernyő fogantyúját, maga elé rakta jó messzire, és elindult.

- Nincs lakása? Mi? - kérdezi egy tőkepénzes pártfogó hangján.

- Csakugyan nincs.

- Semmi az egész! Velem fog hálalni!

- Vanek úr hol alszik?

- Még nem tudom.

- Jó. Este ott leszek - és búcsút intek.

- Halló! Ne szaladjon! - felel és visszahúz. - Maguk fiatal emberek úgy belerohannak a világba, türelmetlenül és idegesen, mint a rakéta. Úgy áll a helyzet, hogy van lakásom, de kérdés, hogy megfelel-e magának.

- Máris menjünk oda. Érdekel, hogy milyen hely lehet az, ami e pillanatban nekem nem felel meg.

Hová vezet? A barokk villához!

- Én itt végre is házfelügyelő vagyok - mondja, és tudok egy zugot, ahol, ha megfelel önnek egy szerény ágy, de igazán nagyon szerény ágy...

- Mégis, milyen szerény?

- Egy teknő. Nincs benne mosott ruha, vagy ha van, akkor megkísérelheti a mángorlóval...

Közben odaértünk egy kis ajtó elé, amelyen ez áll egy táblára írva:

<p style="text-align: center;">MOSÓKONYHA VIGYÁZAT! Ne ingereljék a bestiát!</p>
--

- Ön itt egy közveszélyesen ingerlékeny mosónőt tart rabságban?

- Még ez esetben sem neveznék bestiának egy hölgyet. Nekem volt gyerekszobám - felelte önérzetesen, és már is fölényes tréfálkozásával vállon veregetve. - Jöjjön, fiatalúr.

Benyitott.

És most megéltem a legfélelmetesebb csodák egyikét.

A mosókonyha sötét mélyéről halk morgás hallatszott. Egy bizonytalan, lomha árnyék mozdult, és vontatott egyforma járással előtűnt a sötét homályból... Nem! Ez álom!

Egy oroszlán nyújtózott el, két mellső talpára lapulva, roppant száját ásitásra tátva, majd főlegyenesedett, megnyalta gyorsan az orrát, és nagyot tüszentett.

Egy élő oroszlán!

Lassan odajött egész elénk, és kíváncsian rám nézett, majd kérdően Vanek úrra. Úgy festett, mint aki nyomban vállat von, és így szól: „Miféle pasasokat cipel maga haza?”

- Ez az ifjú velünk fog lakni - csevegett a nesztorunk a dúvaddal. - Legyen hozzá barátságos Wendriner úr. Úrifíú.

Nem dicsekedhetem hősi tettekkel, de a gyávaság nem tartozik egyébként számos emberi gyarlóságom közé. Most mégis a meglepetéstől, de az is lehet, hogy a réműlettől dermedten álltam ott. Teljesen egyedül, a mosókonyha küszöbén egy oroszlán és egy örült társaságában. Önkéntelenül hátraléptem. Valamibe beleakadt a lábam és hanyatt estem.

Vanek úr mosolyogva hátrafordult, és nem értette a dolgot.

- Ennyire csodálkozik? Nagyon ártalmatlan lény ez a Wendriner ragadozó, és rendkívül koros. Se foga, se körme, az izma teljesen elsorvadt. Megjárta kétszer Európát, megjárta Afrikát, de legjobban megjárta a gazdámval, aki rám bízta... Ha továbbra is fekvé marad a földön, kihozok egy párnát.

Meg sem mertem moccani. Minden ember tudja, legalábbis ösztönösen érzi, hogy nyugodtan kell maradnia, ha vadállat tartózkodik szabadon a közelében. Jóllakott bestiától nincs mit tartani, ha nem ingerli egyetlen mozdulattal sem az ember. És Wendriner úr kicammogott a mosókonyhából, lassan odaléptetett hozzám, körüljárt, megszagolgatta a kezemet, az arcomat, végighúzta nyelvét a homlokomon, a fülembé szusszantott egy csomó port, azután mintha jó ötletemet utánozná e hellyel kapcsolatban, szépen odasüppedt mellém, úgy, hogy roppant feje pontosan a hónom alá került. Igyekeztem szemmel jelezni Vanek úrnak, hogy megnyugtatása ellenére helyzetemet túrhetetlennek tartom, de árnyékban volt a fejem.

Vanek úr, úgy látszik, nem sejtette, hogy milyen tragikusan fogom fél a dolgot, mert kihozott egy párnát a mosókonyhából és odadobta. Azután az ajtó mellett egy felfordított hombárra ült, és mintha csak úgy békésen hevernének ott az oroszlánval, derús csevegésbe kezdett.

- Gazdám az állatkertbe adta Wendriner urat, de közben tönkrementem. Ugyanis a saját fenntartásomra szánt összeget egy véletlen szerencsétlenség elvitte. Véletlenül mindig egy másik szám jött ki a ruletten, mint amire én tettem. Napokig. Vártam, hogy a rulett megunja. De nem. Elvesztettem mindenem hazárdjátékon. Hát hallott már ilyet? Mit tegyek! Saját emeleti szobámat kiadtam Neddának, Wendriner urat pedig elhoztam az állatkertből. A bestia ott úgyis hisztérikus lett, mert a frászt kapja, ha a pávák rikoitoznak. És azt a régebbi ötletemet, hogy az oroszlán nyugalma érdekében a pávákat szájkosárral lássák el, az állatkert ridegen elutasította. Ez jó ok volt arra, hogy kivegyem Wendriner urat, és az ellátására folyósított összegből magamat is fenntartsam. Természetesen a mosónő azóta nem jár ide, mert a ragadozó fél tőle. Csapkod a ruhákkal, meg kiabál.

Mindezek ellenére nem mertem moccani. Végül is Vanek úr véleménye nem száz százaléki megnyugtató.

Vanek úr azonban azt hitte, hogy esti beszélgetésünkhöz helyezkedtem el ilyen közvetlen módon egy virágágyban, mert a nedves tavaszi föld jót tesz a hülésemnek.

Az a szörnyű érzésem támadt, hogy nyomban köhögnöm kell. És nem merek. Feszül a tüdőm, szinte szétrobban, és ott fekszem a földön mozdulatlanul az oroszlán mellett.

Vanek úr előhúz a zsebéből egy szivart, megnyalja oldalt, hogy visszatapadjon egy elváló barna levél, rágyújt és füstölve mondja.

- Gazdámval jó, oroszlánvadászaton van. Igazi globe-trotter. Csak roppant rigolyás. Úgy félti a bútorait, meg a holmijait, állandóan azt követeli, hogy minden szobát, minden ajtó zárját ellenőrizzem, mintha megenné valaki a holmiját... Jól fekszik ott?... Tudja a nagyanyám volt ilyen. Ha nem volt vendég nálunk, csak állni szabadott a szalonban, hogy ne rongáljuk a székre

alkalmazott védőhuzatot. Reszket, hogy én esetleg lakót engedek ide, vagy nyitva felejték valahol egy ajtót, nem zárom jól az ablakot, és ezért állandóan hosszú leveleket írkál, és vallat és faggat, meg ilyesmi... Most kérdelem én önt, mint okos embert, hiszen író: mi az érdekes számára abban, ha a mosónő fia - elismerem, hogy ez egy gengszter, nem vitás - beveri az ablakot valahol! Erre tüzetesen ír és faggat, hogy melyik ablak tört be, tán nyitva volt valamelyik emeleti ablak, pedig ott ugye, csak én lakom. Hát megírom neki, hogy olyankor csak kinyithatják az ablakot, ha meleg van?! Erre visszaír, hogy kinek van melege, és miért? Én azt felelem, hogy ilyenkor mindenkinek melege van, mert kitavaszdodik. Erre roppant dühöseket ír, hogy biztosan nem értesítem alaposan! Azonnal menjek végig a ház valamennyi szobáján, és mindenről írjak pontos, részletes jelentést. Erre küldtem neki egy leltárt. Képzelheti, hogy ehhez értek. Pontos, jó leltár volt. Beállítottam a patkányokat is, kérdőjellel, mert nem lehet megszámolni őket. Azt hiszi, örült a leltárnak? Fenéket! Pattogó választ írt, hogy ha csak egy szobát is kinyitok, vagy valakit a házba engedek, azonnal értesítsem, különben így meg úgy. Erre nem nyitok ki egy szobát sem! Talapzatokon alszom. Mert ezek sisteregnek és pukkadnak ott a Szaharában, mint a bolondok.

Megdühödnek, mint a rakéta. Közben én itt a saját emeleti szobámat, amihez igazán senkinek semmi köze, kénytelen vagyok kiadni, mert nincs betevő falatom. De nem merek kinyitni egy szobát magamnak, mert ez, mint az örült ír, hogy ha csak egyetlen szobát is kinyitok, azonnal írjam meg...

Kénytelen vagyok talapzatokon aludni, szobrok és kétes egyének társaságában. Züllött alakok menhelyén. De szobát nem nyitok ki... Csakugyan olyan jól fekszik? Igazán örülök, hogy ennyire otthon van...

A köhögés szörnyen préselte a tüdőmet, és ilyen félelmet még nem éreztem, mint amivel ott feküdtem, egy kétméteres szuszogó oroszlán mellett, egyedül Vanek úr kétes értékű tájékoztatására bízva. Csak a fejem ne volna árnyékban, hogy pisloghatnék a beszélő felé...

De Vanek úr a szivarja füstjébe merengve valahová a távolba néz, és meglazít a mellényén két gombot...

- Ha egy fiatalember ennyire odavan a bútoraiért, hát rendben van. Még azt is írta, hogy a rám bízott lakrészekbe, ha csak egy órára is befogadok valakit, írjam meg. Nekem végre is csak az én szobám áll rendelkezésemre, tehát tisztességem úgy diktálta, hogy a tilalom alá tartozó mosókonyháról tájékoztassam, még Wendorfer urat illetően is... Mert ebben nem ismerem tréfát. Egy embert a becsületéről ismerünk meg!

Megírtam hát, hogy igenis a mosókonyhában van egy lakó - és ravaszul mosolygott. - Gondoltam, most majd a holmiját félti, s a házigazda dühével követeli, hogy azonnal rúgjam ki az illetőt, hogy mertem tilalma ellenére befogadni valakit, aki esetleg rongálja a teknőt... Amint mondtam, legutóbb nevek említése nélkül megírtam, hogy tartózkodik valaki a mosókonyhában, aki nagyon a szívéhez nőtt... Gondoltam, ha szemrehányást tesz... megírom a nevet és jól blamálja magát... És én mint egy Galilei, kivágom neki a magas cét: Wendorfer úr volt! Voilá! Íme az állat!...

...És a tarkóm alatt egy kavics kis híján megőrijtett. Az ember ilyen szörnyű fájást csak akkor érez, ha már huzamosabban fekszik, és az enyhe nyomás túrhetetlen erőszakká fokozódik... És a köhögés!... Mi van, ha téved Vanek úr? Ha köhögök, és a bestia rám csap a talpával könnyedén, és nincs minden izma elsorvadva, csak mondjuk összes izmának a fele? És Vanek úr azt fogja mondani a temetésemen: „Ki hitte volna erről a bestiáról... Természetesen az oroszánt emlitem és nem a megboldogultat!” Csak arcomra sütne a hold, hogy inthetnék!...

- De képzelje! Két héttel ezelőtt jött egy levél tőle... Tajtékzik! Ne is írjak nevet!

Nem kíváncsi a névre! Ő jól tudja, kiről van szó! Megírták?!... Biztos a kertész áskálódott... Szeretne házmester lenni. Azt hiszi, az csak úgy megy! Szóval gazdám tajtékozott. Sose hittem volna, hogy ennyire bolondul ezért a bestiáért. Képzeld, rám parancsol, hogy minden további levelezés, kérdezősködés nélkül azon percben, ahogy levelet kapok, nyissam ki a bal szárnyát a villának, és költöztessem oda a mosókonyha lakóját! Hát én hallottam már állatbarátról, nekem is van szívem, jól tudja, milyen barátjuk voltam... De hogy valaki így zabálja ezt a bestiát, hogy beköltözteti éppen a legfinomabb szobákba... Megjegyzem, ennek az embernek mindig voltak hóbortjai, de nekem semmi közöm hozzá... Én itt alkalmazott vagyok. Teljesítem a kötelességemet. De ez a dög... már illetve az oroszlan, ez vagy nem kulturált állat, vagy nem olvasta a gazdám levelét... az istennek nem akart beköltözni a három szobába könyvtárral, fürdőszobával és napozóterasszal...

Volt itt hecc! Amíg én ezt bevonszoltam... egy ilyen oroszlant... És állandóan rettegtem, hogy megijed, szívdobogást kap, és az állatorvos húsz frank, nem szólva, hogy mindig kezet mos, és az egy tiszta törülköző... Már ajánlottam neki, hogy vizsgálat előtt megfürdetem azt a dögöt... De ezek az állatorvosok amétában dolgoznak a gőzmosodákkal. És ez még semmi!

Ilyesmiket ír a gazdám: zsebpénz, reggeli, újság! Hallott márilyent?!

- Ahogy így kényelmesen csevegünk az estében - folytatta Vanek úr, és szivarja végét megnyalva, egy borostyánszipkába szorította azt -, el sem hinné valaki, hogy akad egy olyan rosszhiszemű, gyanakvó örült, mint az én gazdám. Mit félt ezen a nyugalmas, békés házon, az úri polgárok negyedében?... Jegyezze meg jól ezt a mondásomat: senki ne akarjon többet tudni mindenkinél!

Diadalmasan körülnézett. Ásított.

- Az egyetlen, amit elhallgatok előtte, hogy saját szobámat, amelyhez semmi köze, egy finom hölgylakó rendelkezésére bocsátottam. De hát merem én ezt megírni, ha valaki ilyen mániákusa a bútoroknak és a szőnyegeknek? Ön okos ember, pedig író, mondja meg őszintén, hát merhettem én ezt megírni? Pedig igazán semmi köze hozzá. Megkímélem hát az idegességtől, mert a jó titkár kitalálja gazdája legrejtettebb gondolatait is. És mi ennek az ifjú fiatalembernek a legrejtettebb gondolata? Világos: „csak ez a Vanek úr, ha még olyan alapos, tisztességes és ügyes titkár is, ne fogadjon be valakit bútoraim rovására”. - Ásított. - Na, tegyük el... illetve holnap is lesz egy nap. De mert látom, hogy milyen kellemes itt heverészni önnek, cseveghetünk még.

Elég érdekes élménynek voltam részese, amiből az ifjak okulhatnak.

Szemérmes mosollyal húzogatta bajuszát: - Valamikor nagy nőbarát voltam. Sokat csaptam a szelet, és tudtam a nőkkel bánni... Ha ráér néhány órát, elmondanám önnek egy kalandomat. Igazi, pikáns, érdekes kaland. Amikor én a bécsi gyorssal jöttem Passau felé... Hol vannak ezek a régi szép idők? Mikor én még... Szívesebben lefeküdnék, de hát legyen meg az akarata, ezt még elmesélem. Hosszú história, de érdemes meghallgatni... Innsbruckig nem történt semmi. Az úgy kezdődött, hogy a határon kértem a kalauzt, keltsen fel a legközelebbi állomáson, mert elfogyott a szivarom. Akkor én ezeket a gyűrűs, sötét szivarokat szerettem, és nem minden állomáson lehetett kapni. Most képzelje el magát a helyemben Innsbrucknál... Nem, várjon... Ez nem Innsbrucknál volt még, hanem előbb, amikor azt a kutyás vidéki nőt leszállították. Szóval Feldkirchen előtt azt mondja egy utas... Nem, várjon, ez mégis Innsbrucknál volt már, mert hozták a szivart...

Ebben a pillanatban, mielőtt megfulladtam volna, kirobbant belőlem a köhögés, és egyben végigbízsergetett a rémület, de már nem bántam, harsogva köhögtem, és...

Az állat riadtan elugrott, és vadul zihálva lesunytt fejjel beügetett a mosókonyhába.

Te jó Isten! Milyen lazán csügg róla bőre és húsa! Úgy imbolyog az egész állat, mint egy halom rongy, és én fuldokolva köhögök.

- No mi az? Torkán akadt az elbeszélés? Ne féljen, Wendriner úr, mondom, hogy ez úrifü. - És hozzám fordul. - Akar egy kis vizet?

Rettenetesen elszégyelltem magam. Vanek úr tévedett. Az oroszlán nem árnyéka önmagának, ez az oroszlán egy fenevad árnyékának az árnyéka.

- Jól fekszik ott? - kérdezte Vanek úr.

- Igen... - feleltem halkán - nagyon kellemes itt heverészni a rózsákon.

Most már dehogy mondom meg neki az igazat. Hogy dermedten, mozdulatlanul feküdtem. Pedig egész átnedvesedett a ruhám. Nyugodtam visszafekszem.

- Hol is hagytam el? Szóval Buchsnál... nem, ez mégis Innsbrucknál volt, illetve Feldkirchennél, mert emlékszem, felhúztam az ablakot...

A nedves kertszag, a csillagos égbolt és Vanek úr egyhangú előadása lassan álomba ringatott.

Felnyitottam a szememet. Jó sokáig alhattam, mert lenyugodott a hold. Néhány óra is eltelt, és Vanek úr hangja változatlanul duruzsol. Mi? Még azóta beszél?

- Már Bécs közelében jártunk, amikor ilyen előzmények után a nő azt mondja, hogy a férje esetleg eléje jön Semmeringig.

Képzelteti, ezek után, amiket elmondtam. De, ha azt hiszi, hogy ez volt a legizgalmasabb, akkor téved!

És megint elaludtam.

...Mikor újra kinyitottam a szememet, már halványodtak a csillagok, és néhány madár csicsergett. Teljesen átáztam a harmatos fűben.

- Én nem tudtam, miért kapom a pofont - mesélte hévvel Vanek úr -, a bajszos elment, és azóta is egyre töröm a fejemet, hogy mi volt az. Maga érti?

- Legalábbis sejtem - feleltem és sejtelmem sem volt az átaludt históriáról. - Ha egyszer éjfél után tudta, hogy a nő férje Semmeringig jön, mért várta meg a pofont?

- Nagyon örülök, hogy ennyire odafigyelt... A tévedésnek Gieshubler volt az oka.

- Ezt gondoltam...

- Miből?... - kérdezte csodálkozva.

- Hát, amikor... a szivart hozatta...

- De hiszen a Safranek akkor még aludt.

Én is. De nem szólhattam, mert Vanek úr csodálkozó hangsúlya szerint Safranekről tudnom kéne. Úgy éreztem, lázas vagyok. Kitérően ásítottam. De úgy maradt a szám félig nyitva. Vanek úr mögött a távolabb álló barokk épület lakatlan szárnyának egyik ablakából fény szűrődött ki a zsalu hasadékán. És nyomban kihunyt.

- Senki sem fordul meg Neddán kívül ebben a házban? - kérdeztem, és lassan feltápáskodtam. Már láz borzongatott, annyira átfáztam.

- Hát persze, hogy senki. Elhagyatott ház, mióta a tulajdonos, gazdám édesapja, föbe lőtte magát. Olyan nyugodt hely ez kérem, itt hétszámra nincs semmi izgalom... Legfeljebb a tejjessel, mert ez mindig a kerítésnek támasztja a kannát, pedig ezerszer megmondtam, hogy leveri a festéket. De hát ezeknek beszélhet...

És kioldozta nyakkendőjét és ásított. És mögötte a sötét ház ablakai, mintha figyelnének bennünket, mozdulatlan sötét zsaluikkal. Kettőt csámcsogva gombolta kezelőit, és újra ásított...

- Hát ha jól kiheverészte magát itt, fiatalember, jöjjön be hozzám aludni, van ott egy baldachinos teknő, csak ne lépjen rá Wendriner úrra. Ez az egyetlen, ami nagyon veszélyes. A pék kisfia rálépett a múltkor, és hetekig járt ide az állatorvos, olyan szívdobogása volt a bestiának... Na, most jól nézek ki...

És az üres gomblyukat fogva cirkált tekintete a virágok felett.

Bement. Lázasan, köhögve és átnedvesedve álltam ott a kertben.

3.

Nézem a hatalmas fák mögött meghúzódó finom barokk ház oszlopdíszes ablakait. Az erkélyablakban hirtelen világosságot látok. Óvatosan megkerülöm az épületet. A hátsó kapu nyitva volt.

Elszigázva, idegesen állok az ajtó előtt. Most valaki kotorászik belülről, az ajtón. Az első pillanatban ijedten hátralépek.

A bordó függöny elhúzódik, és egy bajszos, szomorú, közönyös arc jelenik meg az üveg mögött. Piros fezt visel a titokzatos lakó.

Egy török!

Nézzük egymást. A török ravasz pislogással hátranéz, azután kinyitja az ajtót, és ott áll előttem, földig érő hálókabátban.

- Jó estét, uram.

És ugyanolyan nyugodt, közönyös arccal néz. Elöl két platinafoga van, és elővillan, amikor mosolyog. Mosolyog, liheg, és a vállamra teszi a kezét.

- Jó estét - mondom én is. - Almási Péter vagyok.

- Tudom - feleli szomorúan. - Magát meg fogják ölni. Baj?

- Kínos volna, ha megölnének, de hogy határozottan baj volna, azt nem állítom.

- Ön bolond? - kérdezte buzgó érdeklődéssel. - Nem tesz semmit, mert azért éppúgy megölik, mintha esze volna. Ezek itt, kérem, mindenkit megölnék - fejezte be csüggedt részvétellel.

Ezután leült a kapu lépcsőjére, és szép, hosszú szálú, török dohányból cigarettát csavart.

- Különben Emin pasa vagyok. És ötször egymás után flöschöm volt. Érti? Ötször! És ha valakinek ötször flösche van, akkor vége. Ezt jegyezze meg, uram! - Izgatott és suttogó lett a hangja. - Ha valaha életében háromszor flösche lesz, hagyja abba! Abbahagyni, mert az a jeladás, hogy jöhet a halál. Az ötödik flöschre biztosan megkondul a halálharang! És ölnek! Muszáj meghalni.

Elmebeteg, ez látszott. De ahogy hátrafelé mutatott, kimeredt szemmel, nekivörösödött arccal, valami szörnyűt éreztem. A nyitott ajtó mögött tátongó sötét felől...

Nyugodtan fújta a füstöt, és valamerre, az ég alján kirajzolódó Eiffel karcsú, fekete sávja felé nézett.

Most megláttam, hogy valami nedvesen csillog a tenyerén, valami... vörös...! Ez vér!

- Valaki meghalt bent?

- Hát persze - bólintott élénken, és kezét a falhoz törölte. - Csak ezt kell még eldobni valahová - mondta, és előhúzott egy csomó véráztatta holmit.

Egy ugrással az erkélyes szobában voltam, azután a másikban, és ott feküdt... a derengésben jól látszott... egy mozdulatlan emberi test körvonala.

Félrelököm a bolond Emin pasát, és rohanok, ki az utcára.

Sehol egy rendőr. Rohanva elérem, két utcával lejjebb, a kerületi kapitányságot.

Ott állok az ügyeletes előtt, zihálva...

Néhány másodpercig nem tudok szólni. Álmos arccal, nyitott, hamus zubbonyban ül a kapitány, egy bőrszagú, dohos helyiségben. Elmondom, amit láttam. Figyelmesen végighallgat. Azután feláll, lenyom egy gombot, és halkán beledünyögi a telefonba:

- Alarm...

Mire kiérünk, már ott áll a riadóautó, és rajta a legénység. Felszállunk mi is.

Néhány perc és ott vagyunk.

A kapunál leugrálunk. Vezetem a kapitányt. Csodálkozva állok ott...

Emin pasa, a véres rongyok... Sehol. Érdekes... A véres rongyokat idedobta. Nyoma sincs.

A hall zárva! Álkulccsal könnyen nyitják. Gyerünk tovább! Mindenütt felgyűjtják a villanyt.

Csak ámulok. Az áldozat nincs... nincs sehol!

Letérdel. Sem a szőnyegen, sem a padlón nem talál vérnyomot.

Átvizsgálják az erkélyes lakrészt! Senki!

Fullasztóan köhögök. Tüzel az arcom. A kapitány rám néz.

Az őrmester is.

- Hiszen maga lázas!

Alaposan körülnéztek, és nyoma sem volt mindannak, amit én állítólag láttam. Nem erősködtem. Úgy sem hinnék, és mi közöm? Emberi kötelességem volt a rendőrséget értesíteni.

A többi az ő dolguk! És a barokk villáé.

- Maga lázas, barátom, és ivott is tán.

A rendőrök nem dühösek. Pedig azt hiszik, hogy csak idebolondítottam őket. Nagyon köhögök.

- Maga kicsoda? - kérdezte a kapitány.

- Író.

- Hm... szóval nincs lakása, persze... és influenzás.

- Egy barátomnál lakom a... izé... ugyanis...

- Ismerem azt a barátját - bólogatott a kapitány komor grimasszal -, annál sokan laknak. Adok magának húsz frankot, és menjen el a barátjától, valahová, ahol fedél alatt hálhat.

...Az autó elrobogott.

Ott álltam a rácsos kapunál, és néztem a villa sötét ablakait.

Derengett.

A halott üvegtáblákon kemény, fehér foltok csillognak. Az erkély ajtaja csukva, ahogy a kapitány betette maga mögött.

Most világos lesz az erkély.

És megjelenik az egyik ablakában Emin pasa arca.

Ő az! Mosolyogva kinéz, bólogat felém. Azután két másik kéz becsukja a zsalut... és sötét lesz.

4.

Visszabotorkáltam a mosókonyhába. Vanek úr és a Wendriner úr aludtak. Lefeküdtem a teknőbe, amelyben egy párna is volt.

Magas lázam lehetett, bágyadt voltam, és mélyen elaludtam.

Zakatol, robog, rohan a vonat, hirtelen Innsbruckot kiáltanak... Most Emin pasa rohan hálókabátban, és ezer rendőr üldözi. Az egész nagy, elmosódott robogásban időnként Wendriner úr feje, a mosókonyha teteje is feltűnik, havasok, erdők és kalauzok zavaros csoportja mögött. Két kezemmel a teknő peremén befutok a Déli pályaudvarra, de a vonat tovább megy a Vérmezőn át... Nini, a Ferenciek tere, ahol a galambok tipegnek, és ismerős hangon duruzsol a villamos kereke... A Kossuth Lajos utca aszfaltján kopog a lábam, régi ismerősök jönnek szembe, vidáman kiáltozunk, nevetgélünk, és mégis olyan nyomasztóan, rettenetesen fáj valami... talán a teknő széle, ahogy időnként a markomban érzem, mint valóságot, vagy Wendriner úr itt maradt illata, amely tizedmásodpercekre belekeveri ebbe a gyönyörű álomba a valóságot. De a vonat rázása most már állandó. Kinyitom a szememet...

- ...Nem érti, Péter! Péter!... Mióta fekszik itt? ...Szent Isten, hiszen maga lázas!

Valami káoszból visszadöccenek a valóságra.

Neddát látom. Ott térdel mellettem.

- Jöjjön - mondja a lány. - Vanek úr mondta, hogy beteg. Feküdjön le az én szobámban...

- Köszönöm... Az messze van, és nem is biztos, hogy... hogy... én...

- Most velem jön és iszik egy teát... Ne beszéljen! Nem akarok udvarias ostobaságokat hallani! Fel tud kelni?

Arra emlékszem, hogy karom a nyaka körül volt, és az nagyszerű lett volna, de végül kiderült, hogy csak vezet... És valahol ledőlök, és újra visz a vonat. Alagútba értünk, vagy éjszaka lett, a titokzatos ház kertjében, és köhögve fuldokolva forrón rohanok, fűjtatok és zakatolok, mert én vagyok a mozdony, és röpködök a rám kapcsolt kupékkal hegyen, völgyön.

...Kinyitottam a szemem. Sokáig alhattam. Este volt. Rózsaszín lámpa barátságos fénye világított, az asztalnál egy lány ült, és olvasott. Lassan megismertem Neddát. Ólmos fáradtság sajgott a tagjaimban. Csak nagy erőfeszítéssel tudtam felkelni.

- Jobban van ?

- Teljesen. Azt hiszem, hogy csak álmos voltam.

A kalapomért nyúltam.

- Most hová megy? - kérdezte. - Hová készül? Nem, nem kószálhat megint reggelig - mondta erélyesen. - Ostobaság lenne, ha maga most etikettkérdések miatt betegen kimenne a semmibe, a hűvös éjszakába, holott... holott itt a meleg szobában van egy üres kanapé, amin hálhat!

Érthető volt. És mégis... megdöbbsentünk mind a ketten...

Együtt maradni éjszakára?

Minden kapcsolat nélkül, pusztán kényszerhelyzetben, mint barátok... Egy férfi és egy nő?

- Két ember becsületét nem döntheti el egy szituáció, melybe kerültek. Ha jellemesek, akkor úgyszemint történhet semmi. Ha nincs bennük erkölcsi tisztaság, akkor ennyi kísértés sem kell. Kérem, maradjon itt, nálam, hiszen beteg.

Mit felelhettem? Maradtam!

Zavartan ültünk ott, miután megittunk egy teát...

Örülten szerelmes voltam.

- Ahhoz, hogy jó barátok lehessünk - szól Nedda -, ígérje meg, hogy soha nem lesz szerelmes belém. Ez fontos!

- Kérem - feleltem könnyedén -, ez ne okozzon önnek gondot.

Magasra felfutott a két szemöldöke, és idegesen döfkötte ceruzájával az asztal oldalát:

- Kizártnak tartja tán, hogy belém szeressen valaki?

- Kizártnak nem tartom, de úgy érzem, hogy magáért még a lehetetlenre is habozás nélkül képes lennék, tehát habozás nélkül feleltem.

Amikor ismét felém fordult, ünnepélyesen megszólaltam.

- Kérem, Nedda, magának is meg kell ígérnie, hogy soha sem lesz szerelmes belém... Várjon, hová megy?! Ugyanis, ha ez az elemi csapás bekövetkezne, aminél sokkal jobb ízlésűnek tartom, én nem tudnék ünnepélyes ígéretemnek megfelelni, és visszavonnam.

- Maga nagyon léha ember... És most... - közömbösen körülnézett a szobában, mint aki jelentéktelen mondanivalói közben mással is törődik -, most majd lefekszünk aludni. Késő van.

- No igen - szóltam én is olyan elfogulatlanul, mint egy tehetségtelen színész. Ez szörnyen buta volt. Nedda eloltotta a villanyt. A sötétben mindketten elfoglaltuk hálólhelyeinket, ő az ágyban, én a szoba túlsó oldalán egy szófán.

Rövid csend.

Egész távoli autókürtök hallatszottak figyelmeztetően.

Egy gyufa lobbant Nedda ágya felől. Rágyújtott.

- Magának élnek a szülei? - kérdezi.

- Igen... És nagyon szívesen elvinném magát hozzájuk.

Rövid szünet.

- Én árva vagyok. Eddig Londonban éltem a nénémmel.

Sokat forgolódtunk, amíg elaludtunk.

...Hajnaltájt felébredtem.

És most!

Világosan hallom, az alattunk lévő szobában valaki jár. Nem is túl óvatosan. Egyforma lépésekkel fel és alá.

Azután csend. Mit nem adnék érte, ha tudnám, hogy ki az?

Mi történik itt, rejtély, bűn?

Valaki jön fel a lépcsőn!

Megáll az ajtónál. Fülel? Hármat koppant, és valami zizeg a küszöb alatt. Nedda felugrik, odasiet, magához veszi a levelet, mert ezt adták be az ajtó hasadékán. Az illető távozik. Nedda tétován néz a dívány felé, de nem láthatja, hogy félig nyitva van a szemem. Visszasiet az ágyhoz, cigarettára gyújt, és a gyufát addig tartja a levél fölött, míg átfutja.

Azután gyorsan felöltözik, és lábujjhegyen elmegy. Most utána!

Nem...!

Kövessem és leskelődjem, miután befogadott igaz részvétellel, gyengéd jószívvel?

Befordulok a fal felé, és erőszakkal lecsukom a szememet. Nem akarok tudni erről...

Nem akarok semmi rosszat megtudni Neddáról, nem akarok semmit sem tudni, egyáltalán semmit...

Odamegyek az ablakhoz. Egy kis levegőért. Fülledt ez a szoba.

Kinézek.

...Krétaszínű fehérségben dús fák között fekszik a néma kert. Nagyon halkan kavicsok zörgése... Most megjelenik a fák között egy árny... Két ujját a szájába teszi, és halkan füttyent.

És egy félelmetes, kísérteties menet közeledik a kert felől, a keramitos úton. Két ember egy hordággal, amit lepel borít, és a takarón egy mozdulatlan test nehéz körvonalai, a hátra-csukott fej, a púposodó mellkas. Elmegy a kísérteties menet.

5.

Hajnaltól visszaköltözöm újra a mosókonyhába. Sem Vanek úr, sem Wendriner úr nincs otthon. Izgatott a barokk villa titka. Biztos, hogy összefügg Neddával. Végére kell járnom. Talán, ha betörnék a villába. Úgy látszik, ez másnak is eszébe jutott. Az egyik redőnyt valaki félig felhúzta.

Ezt csak betörő tehetné.

Odamegyek, félágaskodom, és felugrottam a párkányra. Amit láttam, az olyan volt, hogy minden groteszk és különleges eltörpül mellette. Olyan amelyet százévből, ha egyszer lát valaki. Eltátottam a számat!

Nagy ég!

A szobában két személy tartózkodott.

Wendriner úr, az oroszlán - akit Vanek úrnak végre sikerült végleg új szállásra költöztetnie -, és az a horpadt homlokú csavargó, aki Neddával beszélt a gránátról.

Az ablak mellett, a földön ült a horpadt homlokú jassz, szánalmas állapotban. Mint aki megtévelyodott, úgy guggolt a sarokban. Kimeredt szemei egy pontra irányulnak, halottsápadt, reszket és... milyen furcsa: Ez galambösz! Megőszült valamitől: És úgy fest az egész, mintha most élte volna át a borzalmat, amitől ilyen lett.

Rám néz, de szólni nem tud, mint aki megnémult rémületében. Csak hápog, csak a szeme jelez valamit. Követem tekintetét...

Szemben velem, kényelmesen, elnyúlva, egy perzsaszőnyegen... Wendriner úr!

Igen. Ő az! Érdeklődve pislogott a horpadt homlokúra, nyugalmasan, mélyeket hunyorítva, és ahogy tudomásul veszi jelenlétemet az ablakpárkányon, bágyadtan megbillentette a farka végén kihullott bojt helyét, mintegy szórakozottan kalapot emelve, azután ásít, és másfelé fordul, mert egy kocsi zörög kint.

A csavargó kinyitotta a száját, de hang most sem jött ki a torkán. Szép kis hecc! Ez itt betört, azután szembetalálkozott Wendriner úrral, és nem mert többé moccanni. Majd a rémülettől megőszült reggelig! Hallja ezt, Wendriner úr?! Bravó! A tragikomikumnak olyan ellenállhatatlan felső határa volt a képtelen látvány, hogy nem bírtam magammal: akkorát nevettem, hogy lebuktam az ablakból. Wendriner úr riadtan felugrott, és a szoba sarkába vonult...

A csavargó erre fejrengésben nyilvánuló tünettel reagál rémületében, és csuklana, de nem mer, csak a fejét emelgeti, és a mellkasa rándul.

- Hogy került maga ide?! Ne féljen, nem bántja az állat, ha itt vagyok.

Nem árt, gondoltam, ha fél egy kicsit tőlem.

- Be... behe... törtem... - felel vacogva.

- Mióta ül itt?

- Ehe... eheste... tíz... óta... ha...

Ez az ember kis híján megőrült! Mert azt hitte, hogy egy grand guignol főszereplője. Holott egy világhírű bohózatot játszott.

- Ha... maga... itt van... nem bánt? - kérdezte bátortalanul vacogva, és felemelkedett kissé, mire Wendriner úr egy lassú fejmozdulattal megszemlélte a változást.

A betörő visszaült. Éppoly kevésbé bízott az én biztatásomban, mint én Vanekében. És úgy ült, mint egy viaszbábu.

Wendriner úr rám nézett, szinte vállat vont, mintha azt mondaná: „Ki érti ezt a pasast?”

Szomorú, roppant, élő, de teljesen elhordott komótcipő az öreg Wendriner. Ez faktum, mint a nap!

- Mindenesetre maradjon nyugodtan - mondtam fölényesen -, mert ebben az alattomos dögben sosem lehet biztos az ember. Arra figyelmeztetem, hogy ha csettintek az ujjammal, úgy nyomban széttépi. A csettintés ellenállhatatlan uszító hatással van rá.

- És... elenged? - kérdezte könyörgő szemmel.

- Attól függ. Elengedem, ha megmondja, miféle gránátról tárgyalt a hölgygel, akihez betört.

- Nézze..., jön...

Wendriner úr e pusztán megjegyzésre visszafordult. De újabb rémület érte.

Mi ez?... Érdekes.

Az udvar felé néző ablak redőnyhasadékán bedobtak egy Matint. Az oroszlán számára! Egy Matint! Riadtan elugrott, és odajött hozzám. Szegény már egész hisztérikus lett a sok zaklatástól. Megveregettem a fejét, és a horpadt homlokú kékült, reszkető ajakkal kuporodott a közelben.

- Ne féljen. Amíg én itt vagyok, addig nem bántja. De ha nem felel arra, hogy mi dolga volt a hölgygel és a gránáttal, akkor csettintek, és a fenevad önt készséggel megrohanja.

Feltettem összeszorított mutató és hüvelykujjamat.

- Vá... hár... jon - mondta rekedt sűgással, és ibolyaszínű lett. - A robbanó gránát... az idegenlégió jelzése... Minden... kincstári holmiban... benne van...

- És miért nem teljesítette, amit a nő kért?

- Mert... akkor... még... - Kimeredt a szeme és szinte elájult. Wendriner úr ugyanis némi érdeklődéssel megszagolgatta, nyájasan az arcába tüszentett, majd felém fordította fejét, megnyalta a száját, azután odabaktatott a sarokba, mint valami öreg, sánta mosónő, leheveredett, állát a Matinra helyezte, és gyanakodva nézte a vezércikket. Minden pillanatban várható volt, hogy rágyújt egy szivarra, vagy felteszi a szemüvegét.

- Álljon fel, és ne féljen, amíg nem csettintek.

Megjegyzem, bárki zavarba jött volna, ha azt kívánja Wendriner úrtól, hogy akár csak az előtte fekvő Matin példányát széttépje.

Wendriner úr kíváncsian, idegesen felemeli a fejét, és a horpadt homlokú kis híján a frászt kapja. Lépések! Most valaki a kerti ablaknál azt kiabálja: - Hoppla, Wendriner! - És szerencsétlenségemre nagyot csettint két ujjával. Wendriner úr felugrik és a betörő nyomban ájultan terül el.

Tehetek én erről? Wendriner úr feláll, és mellső talpaira lapulva megropogtatja elhasznált csontozatát. Ez az állatoknál várakozást jelent. Gyorsan behúdom a zsalut és lebújok. Rövidesen nyílik az ajtó, és belép a szobába Vanek úr egy kosárral. Szemeinek a szoba félhomálya még sötét, de nem gyújt villanyt. Leguggol az állathoz. És mit tesz Vanek úr?

Előhúz a kosárból, fémtálcán...

Egy csörgőkígyót? Lehetséges.

Egy szakállas törpe varázslatát nem is említeném!

Mi lehet az, amit ebben a szituációban egy oroszlán előtt, kizárólag Vanek úr vehet elő az egész világon, soha és senki más?!

Megfogódkodtak?

Egy úgynevezett komplett kávéházi reggelit.

Na! Becsületszavamra!

Szédültem! Ilyen nem létezhet.

Szép, fényes fémtálcán: kávé, dzsem, vaj, tojás, sonka és apró nikkeltartályban néhány kockacukor! Ez volt a kosárban. Nem álom!

Kitölti a kávé egy tálra, megkavarja kávéskanállal, leteszi Wendriner úrnak a dzsemet, a habot, és felkeni a vaját, két zsömlére! Szabályszerű szendvicset készít.

Azután letesz az oroszlán elé egy csomag cigarettát!

Látom, hogy mellettem, a horpadt homlokú, aki közben magához tért, keresztet vet az asztal alatt. Lehet, hogy Wendriner úr mégiscsak Franciaországban nyomorgó artista, aki állatbőrben lakik? Úgy nyomban kidugja kezét a száján keresztül, behúzza a cigarettát, a gyufát és rágyújt. Amely esetben a horpadt homlokú itt, mellettem, meghal! Szerencsére ettől a látványtól megkímélt a sors. Wendriner úr megszagolja a cigarettákat, és azzal a kérdő, unatkozó pillantással néz Vanek úrra, amelytől olykor az ember azt hiszi, hogy a bestia azonnal vállat von.

- Nézze - magyarázza a ragadozónak Vanek úr, és lelökdösi a cigarettáról -, magának nem kell ezt elszívni, de azért széttiporni is felesleges. Nekem kötelességem ezt idehozni, de magának nem kell elszívni. Ha sétálni akar, ott van magának a perzsaszőnyeg. És tessék, itt a száz frankja.

- Ez nem vicc! Letesz az állatnak száz frankot. Most látom csak, hogy Wendriner úrnak még szépecskén van megtakarított pénze. Legalább háromezer franknyi bankjegy tornyosul a sarokban egy nehezék alatt. Ebből már kezdhet valamit a bestia öreg napjaira!

Ezután a házfelügyelő távozik, becsukja az ablakot, és én kissé kinyitom a másikat. Wendriner úr a komplettjét habzsolja.

Az ügy misztikus, de végre is apróság ama titokzatos eseményekhez képest, amelyeket nem értek. A *Matin* is az övé. Kész kávéház. Nem volnék meglepve, ha váratlanul kopognának az ajtón, hogy Wendriner urat telefonhoz kérik.

Közben a horpadt homlokú rángatja fél vállát, mint aki gránátnyomást kapott. Most retteg csak igazán, amióta Vanek urat látta. Ha a nagy férfiú valamilyen véletlen folytán bajuszkötőben jön a komplett reggelivel, akkor ez a betörő már nem él. A helyzetnek mindenesetre megvannak a maga előnyei, ezeket használjuk ki:

- Hát beszél vagy nem?! Mi van azzal a gránátjelzésű holmival? - förmedtem rá zordonan. Nyelt, és nagy nehezen megszólalt.

- Fél éve szabadultam... A kisasszony jött, és egy munkát ajánlott. Sokszor jött, de kevés pénzt ajánlott. Egyszer a kapuig kísértem, és így megjegyeztem a házsámot.

- Mondja meg, milyen munkát kellett volna elvégeznie?

- Betörésről volt szó. Egy tárgyat kellett volna ellopni, amibe hétlángú gránát van bepréselve.

- Kihez kellett volna betörnie?

- Egy Almási Péter nevű íróhoz.

Mintha fejbe vágta volna, ott álltam megdermedten. A horpadt homlokúnak bőségesen volt ideje ezt kihasználni, és menekülni. Az oroszán felé is fedeztem.

Wendriner úrra nézek. Ő rám. Talán tudja, hogy most milyen nagyon fáj a szívem?

Hát ezért volt a barátság. A plátói mese?

Valamit szeretne megszerezni, ami a birtokomban van.

Kábán néztem körül a szobában. A falon egy kép, hatalmas, tiszta portré. Idősebb ember okos homlokú, roppant bajusszal, amely vastagon jön le a száj mentén, két oldalt maroknyi elágazással. Különös, hogy a két bozontos szemöldök egyike ferdén felível, amíg a másik, mintha lehunyná, szinte rálapul a szemre. Jobb arcán hosszú forradás. Ügyvédben, katonatisztben, általában intellektuális vagy polgári egyénnél csak Oroszországban láttam ilyen bajuszt, bozontos szemöldököt. Az arc különben városias, okos, intelligens, magas homlokú, nyílt

szemű. Érdekes, okos öreg úr arca volt, aki egyszer látta, nem felejtette el. A kereten ez áll: Alexander Gorcsevnek - barátai.

Alatta ugyanennek az arcnak a halotti maszkja, azután egy kisebb kép: orosz stílusú síremlék, amelyen előbb cirill, majd francia betűkkel olvasható:

ALEX JERMIN GORCSEV

Élt 58 évet

Ez volt az egyik rejtélyes szereplője az évtizedes kísérteties pókertragédiának, ami itt utánam lopózik Párizsban, és állandóan ijesztget, ösztökél, mintha valami tennivalóm volna az ügyben, amit nem ismerek.

Sorra járom a szobákat. Tanácstalanul bolyongok a porlepte házban. Két szobán látszik, hogy laknak benne. Az egyik az a bizonyos erkélyes. Itt láttam kinézni Emin pasát.

Tovább!

Minden lépéstől olyant reccsent a szüette falépcső, mint egy-egy puskalövés. A tágas ebédlő belső karzatra vezet. Itt, úgy látszik, évek óta nem járt senki. Bizonyára vendégszobák nyílnak innen.

Felérek. Úgy van, ahogy hittem. Sorban vendégszobák, egymás mellett. A falon festmény, amely madártávlatból a tenger habjaiból kiemelkedő szigetet ábrázol, előterében fehér kastély, gyönyörű pálmákkal, az alján rézlapon odaírva: Galachad. Ennek a kicsinyített mását Nedda szobájában már láttam. A karzat közepéről egy széles szárnyú ajtó nyílik.

Egy szerencsétlen, idegen család legbelsőbb szentélye előtt álltam! Az ajtón keretben felirat:

Ember! Ismerős vagy Betörő!

(Ha van lelked)

Ne nyisd ki ezt az ajtót

Itt

Dr. ALEXANDER GORCSEV

megölte magát.

Ő volt a legjobb, a legkellemesebb ember a világon

AZ IGAZSÁGOT OLYKOR

ELTEMETIK

DE A HAZUGSÁG MINDIG

KIDERÜL.

Addig maradjon zárva a legszörnyűbb hazugság ajtaja

Visszatérek!

GORCSEV IVÁN

Itt volt talán a barokk villa titkának a megoldása.

Mellettem. Csak a kezemet kellett volna kinyújtani... De ez a tábla! Mintha őrt állt volna mellette az idegen családfő.

Elrohantam!

III. FEJEZET

Galachadi kaszinó

1.

Gyors léptekkel mentem Párizs utcáin, mint akinek rendkívül sürgős dolga van. Még mindig lázas lehettem. Emin pasa, Gorcev, a hordágyas menet, a horpadt homlokú csavargó, Vanek úr, az oroszán váltakozva ugrándoztak lüktető agyamban, és mindig újra Nedda... Nedda! Ki ez a csodálatos nő, aki egyszer angyal, egyszer szélhámosnő, és akit annyira szeretek.

Meg kell mutatnom neki, hogy én nem vagyok egy szánalomra méltó ámokfutója a párizsi utcának. Meg kell mutatni a bennem tomboló élni vágyást, akaratot és tehetséget.

A Cafée de la Paix-hez érkeztem.

Akkoriban a legendák, ha ilyesmi előfordult a világon, a Cafée de la Paix-ben kezdődtek. Mi ez a kávéház Párizsnak, Európának, sőt egy kicsit az egész világnak?

Talán még akad alkalmas szerző, aki sok kötetben megírja, hogy milyen emberek, milyen idők és hangulatok örök bányája az az öreg Cafée de la Paix.

Teraszával a Place de L'Opéra felé! És úgy mellékesen a Bl. des Capucines-re is kiraknak egy teraszt, esténként meg egy-két kokszkályhát is.

A tarka összevisszaságban, zsidobongó vendégek között hajléktalan koldusok ülnek kifogástalan ruhában, lakkcipőben, olykor enyhén púderezett arccal. Ágrólszakadt egyének, ragyogóan tapadó hajviselettel, hótiszta gallérban. Utolsó filléreikért itt drága Clisma cigarettát vásárolnak. Mert talán éppen ma lesz szerencsájük. És ilyesmihez Clisma kell...

Párizsban soha semmit nem lehet tudni!

Ez az egy biztos.

Itt vagyok például én. Nem is például.

Itt vagyok én, kizárólag és egyedül, a világ tengelye, mely körül az egész Föld forog, ha szerénységem nem tiltaná, azt is mondanám, hogy a naprendszer. Innen belülről nézve ez határozott és rideg tény, egy bizonyos korban, csalhatatlan optikai csalódás. Szóval én véletlenül ellenőrizhettem a megdöbbentő és véletlen közzjáték fontosságát.

A nagy véletlen így történt.

Bemegyek a Cafée de la Paix-be. Először Ribáriba ütközöm. Nagyképűen meséli, hogy megismerkedett egy brazíliai özvegyel, madame Tourtelet-vel. Vanek úrnak is bemutatta. Sír Lajosnak éjszakára szállása volt. A hölgy igen humánus.

Ekkor érkezik Réz Jenő! Réz Jenő, aki nagyon szeplős, és mindég vigyorog, mint egy amerikai cigarettareklám, Réz Jenő, aki azonfelül harsány volt. Továbbá túl gyengéd jelzőkkel illette embertársait, nemre és korra való tekintet nélkül édesnek, cukrosnak, harmatcseppnek, és gyöngyvirágomnak nevezte őket. Sajnos, súlyt helyezett arra, hogy mindenféle találkozás az életben szenzáció legyen, az sem baj, ha mindenki odanéz, amikor ő éppen felordít, vagy egy rossz viccen sikoltozva és ájulásig kacag.

Ilyenkor az is lehet, hogy a viccet nem hallotta.

- Vigyázz, ne vedd észre... Jön a Réz! - súgja Ribári, és elhúzódik, de közben még azt is hozzát teszi gyorsan: - Nem láttál engem még Párizsban...

Egy perc, és a kávéház egy vad, indián csatakiáltásra lesz figyelmes, néhány ideges járókelő besiet az utcáról. Mi van?!

Réz Jenő fotóriporter, és már kora ifjúságunkban, amikor még hittünk ösztöndíjainkban, okleveleinkben és a művészetben, ő már akkor is minden vidámsága ellenére rideg materialista volt. A fényképész majdnem kivétel nélkül tárgyilagos egyéniség. Réz Jenőnek külön fényképész filozófiája volt. Például: egy fotográfus materialista, mert hinnie kell abban, amit lát, mivel folyton megörökíti. Továbbá egy nagyítólencse szűk látókörén át nézi a világot. És megfigyelhetjük, hogy akik mindent felnagyítanak, azok általában szűk látókörű emberek. A szűk látókörű emberek nagyon keveset tudnak, de azt alaposan. Ezt megfigyelhetjük a compurzárnál. Mennél szűkebbre állítjuk a függönyzár nyílását, annál élesebben mutat az objektív. Bizonyos fokig alacsonyabb rendű embernek tartottuk Réz Jenőt, ámbár rokonszenves volt, ha kissé parlagi is, amit elsősorban az okozott, hogy sűrűn nevezte az embereket gyöngyvirágnak. „Idefigyeljen, gyöngyvirágom, felmegyek a Várba fényképezni, ha arra van dolga, elviszem kocsin.” Útközben azután fecsegett, összevissza beszélt, esetleg énekelt is, közben a fényképezőgépet dobálta, majd ismét elkapta, miközben állandó rettegésben élt, hogy leejti.

Csúfneve is volt. Mivel a fotóriportjai mellé ő írta a szöveget is, ami bizonyos megvetést jelentett nála az írás mesterségével szemben, mivel tudta, hogy gyatrán ír. De végre is a kép a fontos. Kit érdekel manapság, amit írnak? A kor nyelve a fotó. Ezután Írókép, a Nagyfőnök volt a neve. Sőt már úgy is nevezték, hogy Nagykép, az Írófőnök. Alacsony, köpcös, és vidám fiú léte felsőbbes magatartásunk ellenére kedvelt bennünket. Most is, ahogy meglátott, ezt rikkantotta:

- Cukros Almási! Halló, gyöngyvirágszál! Hát maga itt van?!

- Még nem, de az esti gyorsal érkezem. Maga mikorra várható? Mit gondolt, hogy csak látszom?

- Isteni! - És akkorát röhögött, hogy a pincérek idegesen forgolódtak. - Tudja, hogy maga hallatlanul jópofa?

A kávéház Bl. des Capucines felé néző frontján hosszú, keskeny asztal állt süteménnyel, bélszínnel, sonkával, tartárral és szendviccsel megrakva, idevonszolt nyomban, miközben lesodorták a kalapját, de nem törődött vele. Rettentő gyűrött, csúnya kalapjai voltak, és azt állította, hogy foglalkozása révén rendkívül rongálja a kalapokat.

- Itt a magyar válogatott Párizsban? - kérdeztem.

- Igen. Megérkeztek a válogatott jópofák Párizsba.

És evett, és belém is tömött néhány süteményt.

Szokatlan eleganciával, életvidáman és jól tápláltan állt ott, ami érthetően idegesített.

- Mondja, violaszál - kérdezte -, maga mit csinál?

Dühbe jöttem. Ne kezdjen ez itt mindjárt sajnálni!

- Én igazán nem panaszkodhatom... Fotóriporter vagyok. Jól megy.

- Igazán? - feleli tisztelettel, csodálattal, kíváncsian, kérdezve és buzgón. - Magán már otthon látszott.

Ribári - aki eddig egy páholynak támaszkodva állt, és figyelt minket - most könnyedén elhaladt előttünk, gögös arccal, ráncolt homlokkal maga elé bámulva.

- A Ribári! - süvölti Réz, mint egy sziréna. A nagy ember megfordul, fehér kesztyűs kezében lógatja az aktatáskát szélénél fogva, és bizonytalan arccal nézi Rézt.

- Ön... Várjon! Ne mondja meg!... - gondolkozik kissé. - Tudom, hogy ki! Jegyszedő volt a gőzfürdőben.

- De Ribári úr... - hebegi -, én Réz Jenő vagyok... a fotóriporter.

Most azonban az előkelő úr felfedez engem!

- Nézd csak, Almási! - mintha évek óta nem látott volna -, hát te mit csinálsz itt Párizsban? Miért nem láttalak eddig?

- Ribári! - kiáltottam nyomban megértéssel, és a nyakába borultam. - Ha sejtettem volna, hogy Párizsban vagy!

- Nem szoktál lapokat olvasni? No, nem baj. Gyere fel holnap a Claridge-be hozzám, ha nem vagyok otthon, nézz el a Külügybe... Hát maga, Réz, mit szándékozik itt csinálni?

És megveregette a vállát jóakaratólag.

- Hát gyöngy... Ribári úr, tudja, riporter vagyok... és fotografálok. Eljöttem szerencsét próbálni. Hol lehet itt jól ebédelni? Nálam van pénz.

- Az nem fontos.

Kiültünk az étterembe, és Ribári nagy szakértelemmel rendelt. Előételnek rákmeridont. És sokáig veszekedett a pincérrel, mert a szerinte legjobb évjáratú 1920-as olasz chianti pillanatnyilag nem volt felszolgálható.

- Ribári úr mit csinál Párizsban?

- Mondja, gyöngyvirág, hol él maga? Két éve vagyok a francia külügyminiszter mellé beosztva, mint a magyar kereskedelmi kabinetiroda sajtóattasé-helyettese. Te pedig, Almási holnap elmész a szabómhoz, és csináltatsz egy szmokingot.

Az igaz, hogy volt egy szabója Párizsban, de ezt valamennyien elkerültük, mert egyszer Kárpát Renét odahurcolta egy rendőrhöz, hogy Ribári címét szedje ki belőle. Nagyon megdöbbsent volna, ha beállítok hozzá, hogy Ribári számlájára csináljon egy szmokingot nekem...

- Mondja, nem tud véletlenül egy ügyes fotóriportert? - kérdezte blazírtan.

- De kérem - hebegte Réz Jenő -, itt vagyok én...

- Tudj'isten... No, jó, hát majd hívjon fel, úgy félóra múlva a Claridge-ben. Van szmokingja?

- Hogyne!

Ekkor megjelent Frederik, Ribári idomított telefonistája, és cinkosan, halkán a fülébe súgott valamit a nagy embernek.

- Mondja, hogy nem vagyok itt - felelte idegesen Ribári.

Azonban a telefonos, akiben egy nagy színész veszett el tizennégy éves fiú létére, halkán, de hisztérikusan könyörgött, hogy mégis jöjjön, mert azt üzeni a gróf úr, hogy fontos távirat érkezett a stockholmi magyar konzulátusról. Ribári az ajkába harapott, és komoran felemelkedett.

- Bocsánat... - mondta -, nekem mennem kell. Kérem Réz, hívjon fel holnap a Claridge-ben.

- Maga pedig adjon fel egy sürgőnyt, fiam, Budapestre, száz szó - átadott egy blankettát. Keresgélt a zsebében. - Tud ezrest váltani?

- Nem tudok, Monsieur.

- Ejnye... Adjál, Almási, háromszáz frankot... köszönöm, Réz, nem fogadom el magától... hogy jön maga ehhez?

Végül is a fiú elvitte a háromszáz frankot, és tudtam, hogy harmincat kap ő belőle, kétszázhetven Ribárié.

- Nagy fiú ez a Ribári - mondta kissé sápadtan Réz. - De elfelejtette kifizetni az ebédet... Látom, hogy maguk már itt jól gyökeret vertek. Nem mondaná meg, hol kezdjem?

Nézd csak... Tán lesz valami haszna az ugratásnak?

- Szívesen átsegítem magát a kezdet nehézségein - feleltem elgondolkozva. Ahogy Ribáritól eltanulja ezt idővel az ember. - Van gépe?

- Van egy gépem, öt nyelven beszél.

Gondoltam keresek valami riporttémát, amit együtt megcsinálunk, és azt a még meglévő utolsó ajánlólevelemmel elviszi Réz a laphoz.

Nem! Nem volt szélhámosság, mert senki sem kapott egyetlen fillért, amit nem érdemelt volna meg, és mindenki segített a másikon.

És mégsem lehet mondani, hogy nem volt szélhámosság.

Most nem beszélek arról, hogy Ribári később kölcsönkérte egy életre Réz Jenő aranykeretes monokliját. Réz Jenő ezt úgysem merte viselni.

Ilyesmit a legnagyobb kockázat nélkül csak Ribári tehet fel.

Az ajánlólevél-átnyújtás babonájának ugyan én már nem voltam híve. Volt azonban egy ajánlólevelem Bourinhoz, a Paris főszerkesztőjéhez, gondoltam, az megfelelőbb lesz Réznek, mint nekem.

Kinéztem az újságból egy érdekesnek látszó hírt... Aha! Öngyilkos lett a Banque de Méditerranéennek egy kereskedelmi kiküldöttje.

- Ide menjen el fényképezni - mondtam nagy köhögéssel, és elolvasom neki a cikket.

- Gondolja, hogy ez jó? - kérdezte buzgón.

- Nézze, elmegyünk a családhoz, én kérek egypár adatot, fényképet, maga lefényképezi a gyermekeket és az özvegyet...

Réz nem tudta, hogy én nemrég Emin pasával és egy riadókészültséggel voltam együtt, és vonzott ez a hír, mert a kereskedelmi kiküldött valahol Galachad szigetén lett öngyilkos...

Odamentünk tehát, és rettentő rideg fogadtatásban részesültünk. Minek felkavarni a szerencsétlenséget? Miért kell megírni, és beszélni erről, és távozzanak az urak. Mondom én, legalább harmincnyelc fokos lázzal, hogy jobb az ilyesmit szellőztetni a lapokban, hiszen bankembernél elejét veszi a suttogásnak.

Ebben a pillanatban láttam, hogy itt van valami. Az öregasszony rémülten nézett a fiatalra. A fiatal tiltón az öregre. Közben Réz Jenő öt felvételt csinált.

Én még elmentem a bankba. Felvilágosítás: a banknak nincs követelése az elhunyt tisztviselővel szemben. De mi ez a rideg arc, ahogy beszélnek?

Odaadtam az ajánlólevelet, és Réz elment a képekkel.

Az ajánlólevél nem volt hamis, csak Réz hitte azt, hogy én írtam. Sajnos a képek nem érdekelnek. Nem is várom meg. Visszamegyek az özvegyhez:

- Asszonyom, a bankban voltam!

- A bankban... - és elhűlten mondja -, azt mondták a bankban mindent elintéznek! Nézze, Monsieur! Magának nem áll érdekében engem tönkretenni! Én magam sem tudom, miről van szó. De jöttek, hogy ne beszéljek a férjemről, sem arról, amit írt, akkor elintézik a... azt a hiányt a banknál. ...és én a gyermekeimmel járadékot kapok... Mintha a vállalatnál lennék. - És sirva könyörgött. - Maga talál más hírt is, mint újságíró... de mi lesz belőlem...

- Mennyit kap havonta „azoktól”?

- Hatszáz frankot.

- Rendben van. Ne mondjon semmit.

De ha én szerzek magának havi ezer frankot, akkor megmond mindent?

- Monsieur... Akkor én boldogan elmondok mindent, amit tudok, de nem tudok semmit.

Szóval minden, minden titok itt. Felhívom telefonon Bourint. Miért? Hatalmas ember, és ha akarja, megadja az ezer frankot.

- Monsieur Borin?

- Igen.

- Egy rendkívül fontos, közérdekű ügyben beszélnem kell önnel négy szemközt. Én Almási vagyok.

- Gratulálok! Megvették a képeit, nagyon jók. - Uram Atyám! Hát persze, hogy a levélben engem ajánlottak, és nem Réz Jenőt. Most elrontsam az ügyét?

- Szeretnék Monsieur-vel mégis beszélni.

- Kizárja ez az ügy, hogy aperitif mellett beszéljük meg a Dome-ban?

- Ahogy parancsolja.

Mit tesz isten? Réz Jenő lejön a Dome-ba. Odajönni nem mert, de tátott szájjal hajolt meg, amikor megtudta a pincértől, hogy Bourinnel ülök egy távoli sarokban. Te jó Isten, mikor viszi neki így fel a dolgát Párizsban a szerencse.

Köhögtem, lázas voltam és hajléktalan. De Bourinnel ültem, ez tagadhatatlan. Elmondtam neki, hogy a banknál gyanúsán ridegek voltak, az özvegynek tartásdíjat ígértek, és bizonyára megtérítették a sikkasztást a bankban. Érdeemes foglalkozni ezzel, megér-e havi ezer frankot Bourin lapjának, ha ez a nő beszél.

Bourin elgondolkozott.

- Mióta szaladgál az ügyben?

- Három és fél órája.

- Magát én le fogom szerződtetni. Az ügyre nézve beszélnem kell a Banque de Mediterran igazgatójával, aki nagyon jó barátom. Ettől függetlenül jelentkezék nálam, egyrészt mert átadta barátjának az ajánlólevelét, másrészt mert nagyon gyorsan csinálta ezt, és szenzációs dolog pattanhat ki belőle. Talán én is megtudok valamit, amíg felkeres... Hol lakik?

- Bl. St. Honoré 27. - mondtam habozás nélkül, mivel a mosókonyha ebben a házban volt, és én ott laktam.

Mikor elváltunk, még mindig köhögtem, de Réz Jenőt már nem láttam, pedig bizonyára pénzt tartogatott számomra.

Mikor befordultam a Bl. St. Honoré felé, valaki megállt előttem, szétterpesztett lábbal. Hatalmas, széles vállú alak volt.

- Ha még egyszer meglátom, hogy a bankba és az özvegyhez szaladgál, így vágom el a nyakát.

Könnyed mozdulattal hátrakapta a fejemet, és előhúzott egy kést. Iszonyú ereje volt. Könnyedén a kocsiútra lökött és intett.

- Au revoir, ha kívánja!

2.

Másnap reggel már úgy ébredtem a mosókonyhában, hogy dolgom, célom van. Éreztem, hogy a Bourinnel való beszélgetés fordulópontot jelent életemben. Vanek úr már elment, Wendriner úr külön lakosztályban lakik, és Nedda ablakai is zárva voltak, tehát nincs otthon. Szeretem... szeretem, bármit is rejt a múltja.

Biztos voltam, hogy az ő szemeivel, szájával és egész lényével nem lehet valaki gonosz, nem lehet szélhámos. Itt is valami titok van. Mindenütt titok!

Elindultam Réz Jenőhöz, aki előző napon odaadta névkártyáját, melyet még Pesten nyomtattatt, mert egy barátja már előre műtermet bérelt részére az Opera mögött egy kis utcában, és azt mondta, hogy ma reggel oda is költözik.

Réz Jenő, aki éppen töménytelen fénykép szortírozásával és polcokon való elhelyezésével foglalkozott, úgy fogadott, hogy nem tudta, mit szóljon.

- Almási! Hogy én éppen magába ütköztem... Tudja, hogy a maga levelére mennyit utalt ki Bourin a képekért? Ribári szerint, aki pedig igazán tud mindent, ennyit még fotóriporter nem kapott Párizsban! Hatszáz frankot!

És átnyújtott háromszázat.

- Ide hallgasson, Réz. Ribári egy szélhámos, akit nap mint nap lent láthat a Globe-ban, az úgynevezett „kozákok” között. Nekem nincs lakásom, az egész tegnapi ügy ugratás volt, maga adjon ide ötven frankot, és hagyjon békében...

- Na, ne vicceljen, cicabogár! A maga ajánlólevelére...

- Azt nem én írtam, hanem én is kaptam...

Állt és gondolkozott. Azután nevetett.

- Hát idehallgasson, Almási! Ha tegyük fel, valaki megérkezik Párizsba, becsapják, és jól keres, miért kell annak mindjárt másnap szegénynek lenni, azáltal hogy nem csapják be? Maga nekem ne magyarázzon. Maga kereste ki a riportot, maga tud franciául, és kérem, hogy legyen a társam.

- Nem lehet, Réz. De szívesen fordítok magának francia lapokból fotóriportötletet. - Elvettem tőle ötven frankot, amit jogában áll minden pesti írónak minden fotóriportertől kölcsön kérni.

- Hát engem maguk nem fognak ugratni! Nekem a Ribári megígérte, hogy amikor a díszszemlére megérkezik a külföldi bizottság, szerez egy engedélyt az Elysées-be, ahol nem szabad fényképezni.

- Idefigyeljen. Én elmegyek magával az Elysées-be, és ha ott fényképezhet, akkor beismerem, hogy ez mind igaz.

- És hogy beszélt maga Bourinnel? Egy Bourinnel?

- Aznap beszéltem vele először, hogy ott bemutatkoztunk az utcán.

- Hát ezt mesélje másnak. Maga azt hiszi, először vagyok külföldön? Egy évig voltam Németországban, egy évig Törökországban.

- Mikor?

- Hat év előtt. Kimentem a válogatottal, és ottmaradtam. Ha Törökországról kell valami, csak nyugodtan szóljon, cukros Almási, én ott mindent lefényképeztem! Van háromszáz különböző Kemálom.

- Mondja! - kérdeztem hirtelen. - Ismert ott valami Emin pasát?

- Micsoda?! Hogyne ismertem volna! Kis híján miniszterelnök lett! Ötvenszer is fotografáltam... cicabogár.

- Hagyja ezeket a hülye kiszólásokat! - Tudja, hogy a pasa itt van Párizsban, és beszéltem vele?!

- Igen? Beszélt vele? Hát várjon, gyöngy... semmi, csak azt mondtam, várjon.

Vájkálni kezd a polcok tömkelegében. Fürgén jobbra-balra, közben egy valcert füttyül. Végre megtalálja a képet, és odaadja.

Ő az! A bolond, aki miatt a rendőrséget hívtam. A fez... a bajusz és ahogy mosolyog...! Még a két platinafog is látszik.

- Igen tegnapelőtt evvel beszéltem - mondtam.

- Fordítsa meg a képet!

A két hátán ez áll: „A török távirati iroda mai jelentése szerint Emin pasa vasárnap este ankarai házában föbe lőtte magát. Egy pókerpartival kapcsolatban mindenféle suttogás középpontjába került, és állítólag ez adott okot tettére. 192... VIII. hó 27.”

Megdöböntem. Mi ez? Újabb megoldhatatlan rejtély. Talán bennem a hiba?

- Hát figyeljen, Réz Jenő. Én most adok magának egy kitűnő ötletet. Várjon meg engem a Cafée de la Paix-ben, és ott lefordítok magának néhány párizsi újságból fényképezni valót. Nehogy Ribári tanácsát kövesse, mert az vagy a Közvágóhídra küldi, vagy a hóhérhoz...

Bourinhoz mentem a válaszáért.

Ma sem tudom, hogy mit beszélt Bourin a bank vezérigazgatójával. Amikor beléptem hozzá, így fogadott:

- Monsieur Almási, én magát alkalmazom havi ezer frankkal riporternek. Nem sok. De ígérem magának, hogy ha azt az ügyet, amibe belefogott, végigcsinálja, maga ennél a lapnál nagy ember lesz. Itt van önnek egy okmány, amely Madame Pollard-t, ha ön is úgy akarja, élete végéig havi ezer frank életjáradékról biztosítja. A Credit Lyonnaise adta ki az okmányt, az én folyószámlámra. És jöjjön, erre iszunk egy aperitifet!

Már nem tudom, hogy köszöntem meg, Bourin se sokat törődött velem, de lefelé menet figyelmeztetett, hogy nagyon nehéz dolgom lesz. Ő szavát adta a bank vezérigazgatójának, hogy nem piszkálja lapjában az özvegy ügyét, de a riportere tovább fog dolgozni. Kiutalta az első havi fizetésemet. Erre én elmondtam az esetet Emin pasával. Gondolkoztam.

- Nézze, fiam. Egy lap nem foghatja meg itt az ügyet. De egy riporter igen... És nagy dolgot csinál belőle, vagy semmit. Maga havonta ezer frankot felvehet itt, hogy utánajárjon... és két hónapot kap. - És én felvettem ezer frankot.

Elsősorban elmentem egyetlen, nagylelkű támogatómhoz a kapitányságra. Véletlenül ott volt ügyeleten a kapitány, aki húsz frankot adott, mikor lázas voltam.

- Megismer még, Monsieur Capitain?

- Az író - kiáltotta rövid gondolkodás után. - Aki barátjánál lakik és hajléktalan, továbbá török lázálmai vannak!

- Úgy van! Megkérhetem, hogy segítségemre legyen?

- Micsoda beszéd! Egy író! Nem szoktam ugyan olvasgatni, de ama nemzet tagjai közé tartozom, akik az írókat mindig nagyra becsülték.

Lelkesen mondta, igaz, hogy már az aperitif idején túl, de azért őszintén.

- Kapitány úr! Én újságíró lettem, és életveszélyesen megfenyegettek! Feljelentést teszek!

- Rovin! A nyilvántartót!

Vagy egy órát lapozgattam. Miféle alakok léteznek a világon! Forradásokkal és torz arcokkal, és...

És itt az óriás!!

- A Hosszú Paul! Ezt én behozom délután! Ez a nőjénél van!

Ezután elmentem a kapitánytól az özvegyhez. Megmutattam neki az ezer frankról szóló életjáradékot.

- Kérem, nem tudom, megéri-e... Az én férjem csak néhány szót írt búcsúlevelében, és azt írta mellé, hogy hozzuk nyilvánosságra... A többi levelet nem említette, megmutathatom, egy szó sincs róla...

- Az utolsót mutassa.

- Elvették. De tudom a lényegét. Azt írta: „Galachad miatt halok meg...” Rosszul van Monsieur?

A barokk villában kétszer láttam ezt a szót, először Nedda szobájában.

- Ki vitte el a lapot?

- Valami fiatalember. Többet nem tudok mondani...

3.

Kitámolyogtam az utcára, és fejemben rajzoltak a gondolatok. Az öngyilkos banktisztviselő és Galachad! A barokk villa és Galachad! A kártyabotrány miatt öngyilkos, tehát halott Emin pasa és a barokk villa! Az éjjeli gyászos menet és Nedda, Nedda és újra Nedda!

Észre sem vettem és ott álltam a villánál. Nedda ablaka nyitva volt. Felmentem hozzá!

Nagyon barátságosan fogadott. Aggódva nézett rám, lázas vagyok-e még, igazán jobban vagyok már.

- Nedda, állásom van egy nagy újságnál, és előttem az érvényesülés útja. De megszegttem a megállapodásunkat! Én szeretem magát, Nedda, legyen a feleségem!

Búsan nézett rám, de úgy láttam, nem volt meglepve.

- Szeretném, ha az igazi nevem megtudná. Nedda Gorcsev vagyok, és ez a ház fivéremé. Az apámé volt. Az apám öngyilkos lett... valami kártyahistória... - Az ajkába harapott, csak nehezen tudta folytatni. - És aztán két év előtt a fivérem... Amikor már azt hittem, hogy végre... végre révbe ért, minden rendben lesz... akkor ő is belekeveredett valamibe, és... kártya... hamiskártyázás... - alig bírt beszélni. - És el kellett hagyni, a családot, feleséget, mindenkit... beállt a légióba... Amikor apámmal ez történt, még kisgyerek voltam, és egy londoni rokonunk magához vett... Sokkal többet én sem tudok... A fivérem időnként megkért valamire, amíg betegen feküdt Afrikában... és mikor hazajött... szóval segítségére voltam, de úgyszólván nem is tudtam, hogy miben. Azt mondta, nem akar belekeverni... Vlaszta gróf az egyetlen támaszom.

- És... ki ez, a Vlaszta gróf - kérdeztem.

- Az apám legjobb barátja volt, aki mellénk állt a szerencsétlenség után. Bennünket mindenki elhagyott, csak ez az ember maradt meg mellettünk... A fivéremhez is jó volt. Vlaszta gróf, de nem használja a címét. Előkelő úr, és mégis kitart mellettem... És ez jólesik... És, ha megkérné a kezemet, hozzámennék és... - elpirult - lehet, hogy meg fogja kérni...

Homlokával az üvegnek támaszkodott, nagyon nehezen jött a hang a torkából.

- Megkérte... a kezemet...

Mennyi minden omlott össze ezen a csökönyös kis pontján a rossznak. Az igazi harcon túl voltam. Mert nem a végső siker a diadal, hanem az első. Az első komoly áttörés a nincstelen-ség frontján! A lehetetlen! Ez a nagyszerű! A többi szürke koldus elé ugrani, csak egy orr-hosszal! Csak egy kis igazolásul, hogy nem vagyok átlag! A következő száz vagy ezer kilométer már világhír, vagyon, rang: mind semmiség e diadalhoz. De most minek? Illetve: kinek! Homlokomat az asztalhoz szorítottam.

Odajött hozzám és átkarolt. Arcát a fejemhez támasztotta, és ideges ujjai rángva, kétségbeesetten kúsztak a hajamban, a vállamon...

Nem tehetek róla, de hosszan, szenvedélyesen megcsókoltam.

Könnyes szemekkel kibontakozott karjaimból.

- Ne kínozzuk egymást, Péter. Én is szeretem magát. De nem lehetek a felesége. A kártya... A hamisjáték. Ez... Úgy látszik, öröklődik... a véremben van... Vlasztához megyek. Mert ő jó, és mindenki komisz volt hozzánk, mindenki pálcát tört... És én úgysem lennék boldog senkivel, magával sem. - És a szabadgondolkodó sírva panaszkolta el a szabad gondolatok mögött raboskodó tehetetlen asszony bűját, aki saját sorsáért döngeti az élet zárt kapuit. - Nekem nem lehet gyermekem, mert én nem akarok bűnöző hamiskártyás fajtát szülni. Én nem akarom, hogy gyermekem legyen, pedig úgy szeretném.

Zokogva az asztalra borult. Mit felelhettem? Durva árnyakká hasadozott a szoba sötétje, és egy távoli autókürt különös sikoltással figyelmeztetett valamire.

- Azt mondja meg - kérdeztem hirtelen -, mit keresett maga a Rue Forbin 18. szám alatt.

- Van egy titkom - mondta gyorsan és beismerően. - Londoni rokonaimtól alig kapok pénzt, és hogy tanulhassak, idejárom.... hivatalba... - nyelt és kijavította. - Maneken vagyok, a Louis et Broghers-nél. Rajtam mutatják be az új kreációkat. Este vagy éjszaka, finom szórakozóhelyeken kell megjelennem, a vállalat új modelljeiben és... gróf Vlaszta elkísér ilyenkor.

- És miért akart maga egy belleville-i apaccsal engem meglopni. És mim van, amit én nem adtam volna oda magának?

Az arca ijedt lett és bizalmatlan, vizsgálódó kifejezéssel ámult rám. Hátralép és gyanakvóan, riadtam rám pillant...

- Maga tudja ezt? - kérdezi nehéz lélegzéssel. - Tehát leskelődött utánam? Feleljen!

- Maga feleljen!

- Hát megmondom! - zokogta. - Sába, mielőtt ideérkezett, valahol találkozott Afrikában a fivéremmel, és hozott tőle valamit... Esküszöm én sem tudom, hogy mit! Csak benne van a hétlángú gránát, vastag aranyozással. Akkor magánál volt Sába holmija is. Hát persze, hogy a maga nevét mondtam. De Sába holmijáról volt szó. A fivérem írt erről. Sába miatt jártam maguk közé, de később megszerettem a fiúkat! Emlékszik?! A Macskalábba. És nem lehetett, szólni sem Sábának, sem magának, mert a fivérem azt írta, hogy akkor jobban megnézik azt a tárgyat, rájönnek a titkára, és annak nem szabad megtörténnie.

Miféle tárgya lehetett Sábának, ami fontos?

- Nézze, Nedda - mondtam nagyon határozottan. - Én nem mondok le magáról. És úgy érzem, hogy itt még vannak olyan dolgok, amelyek nem egészen világosak. Én mindent ki fogok deríteni.

- Péter, az ég szerelmére kérem - mondta Nedda ijedten -, ne avatkozzon bele semmibe. Ebből csak baj lehet. Ígérje meg, hogy nem tesz semmit.

- Nem ígérhetek semmit, mert az életemről, boldogságomról van szó. Holnap újra itt leszek.

És búcsú nélkül elrohantam tőle.

4.

Köhögve igyekeztem a Globe-ba. Ribárral akartam beszélni. Ott áll a szuterén számos asztalainak egyikénél, nyugodt, kissé púderes, előkelő arccal biliárdozik. Nyersselyem ing van rajta, ezt naponta mossa és vasalja, amíg elszakad. És Vanek úr legszebb, pöttyös nyakkendőjét viseli. Ezt véletlenül ismerem, mert patrónusunk szívből megsiratta, amikor elveszett.

Megvártam, amíg befejezte a játszmát, és leültünk egy távoli asztalnál.

- Mi van a fiúkkal? - kérdeztem.

- Én Zomborival egy kényelmes külön bejáratú világítóudvarban lakom a St. Sulpice tér 14. alatt. Bükk Ivánt egy afrikai csapat jobbszélsőnek szerződtette, és tegnap elutazott. Kárpát René orosz zenekart alakított, és a Place Pigalle-on a Fursy a Boit nevű helyiségben játszik. Apropos, Sábával ma reggel találkoztam. Keresett nagyon bennünket, és részedre a következő üzenetet hagyta.

Kis papírlapot vett elő az elmaradhatatlan aktatászkából, és átnyújtotta. Elolvastam.

Ezt írja:

„Péter! Ne aggódjatok miattam. Jól vagyok, de rövid ideig még nem lesz alkalmam veletek lenni. Szeretném, ha elküldenéd a piros füzetet egy barátomhoz, aki a Bl. de la Villet 9. számú házban lakik, Monsieuer Alfréd Pierette. Pista.”

- Sír Lajossal mi van? - kérdeztem.

- Jó hogy kérded. - Ismét belenyúlt az aktatáskába, és átadott egy kéziratcsomót.

- Itt a légiós regény néhány folytatása, és kéri, hogy sürgősen helyezd el valamilyen lapnál, és táviratilag értesítsd az eredményről.

- Hol lakik most?

- Látod, ezt elfelejtette megmondani, de lehet hogy ő sem tudja pontosan - válaszolta Ribári.

- A piros füzetet nem adta vissza? - kérdeztem.

- Nem.

- Egyre kérlek még - mondtam Ribárinak. - Réz Jenőt ne ugrasd ezentúl. Lehet, hogy együtt dolgozom vele. Bourin szerződtetett, mint riportert.

- Gratulálok öregem. De Réz miatt sietned kell, mert egy óra múlva a tetemnézőben van találkám vele.

Azonnal leültem, és írtam egy lapot, amelyben értesítettem Alfréd Pierette urat, miszerint közölje Sábával, ha találkoznak, hogy a piros füzet Sír Lajosnál van, aki regényünkön dolgozik. Sír Lajos pillanatnyi tartózkodási helyét természetesen nem ismerem, és miért pont én lennék a világon azon kevesek egyike, aki ismeri.

Bedobtam nyomban a lapot.

Azután sürgősen Réz Jenőt kerestem fel, és még utolsó percben sikerült elcsípni őt, amint éppen szmokingosan útra készült a halottasházba.

Réz boldogan, de zajosan üdvözölt.

- Gyöngyvirág! Minden a miénk! Megnyertük Párizst! Önre hivatkozva az összes lapot felkerestem. Ribári tolmácsolt. De nem kellett sokkal többet mondanunk, mint a maga nevét, és ha keveset ígértek, kissé ordítózni franciául: Almási, Almási! - és vették a képeket. Vették, mint a pinty. És fizettek! A maga része...

- Az én részem semmi. És egyszer és mindenkorra hagyja abba ezt a pénzkínálgatást. Tegnap óta rendes állásom van, és nincs szükségem a maga pénzére.

- Nem is hinné az ember - szól Réz -, ilyen urak.

Lett egy ötletem. Vad, különös idea.

- Réz! Most rendkívüli tettemért viszonzásul összevissza dobálja a dobozait, és kiszedi belőlük azoknak a fényképét, akik tíz éven belül öngyilkosok lettek kártya miatt. De nagyon alapos munkát végezzen! Ribári lemondta a mai találkozót, és ő is arra kéri, hogy ezt a munkát nagyon sürgősen végezze el.

- Drágaságom, nálam a halottak képei csak időrendben vannak elfektetve. Temetői rendszerrel. De átöltözöm és megcsinálom.

Mentem tovább, még Bourinnal is beszélnem kell. Nyomban fogadott.

Elmeséltem a bankember búcsúlevelét, a barokk villa titkát, Gorcsev öngyilkosságát. Elővettem Emin pasa képét. Elmondtam, hogy kétségtelen az azonosság. Elvihették valahová, míg a riadókészültség ott járt.

- Nézze fiam, magából még lehet elsőrangú riporter, csak tudnia kell, hogy éppen az jelenti a szenzációt, ami most még hiányzik magának. Hová rejtették Emin pasát, kik és miért?... Milyen összefüggés van az öngyilkosságok között? Van-e? A hírlapi anyag nem kérdés, hanem felelet. A szenzáció az, ami összeköt látszólag egymástól távol álló eseményeket. Ezt jegyezze meg! Nem az esemény, az összefüggés kell itt is. De ez érdekes, amit maga itt elmesélt és mutatott. Nekem külön érdekes, mert Gorcsev jó barátom volt, és sohasem hittem, hogy hamisan játszott. Az eset egyre jobban érdekel. Azt megígérem, ha az ügyet kibogozza, és hozzuk, vezércikk lesz. Véletlenül nekem is ügyem. És azt is megígérem, hogy maga akkor egy igen jól fizetett újságíró lesz Párizsban...

Mikor kijöttem Bourintól, szinte rajzottak bennem a gondolatok. Hogyan tovább? De hirtelen rádöbentem, hogy egész nap egy falatot sem ettem, és hogy vár rám a mosókonyha.

És ekkor, sohase felejtsem el az ünnepi eseményt, olyan volt, hogy szinte belé betegedtem, olyan nagyszerű, megrázó és fenséges. Párizsban történt! Délután hét órakor! Egy taxinak intettem! De ez még semmi: beültem! És odavetettem a címet: „Hotel d’Aragon!”

Amikor egy rándulástól hátrazökkentem a bőrülésen, és elindult az autó, úgy éreztem, mintha diadalmenetben haladnék a hömpölygő nép élén: Meghódítottam Párizst!

Lakom!

Tessék? Igen. Két év óta vagyok Párizsban, és először lakom. Közben kallódtam. Most itt saját szobám lesz, hajkefém és kölnim a tükörállványon.

Megvacsoráztam és kimerülten lefeküdtem. Aludni... mélyen aludni! És holnap újult erővel hozzáfogni a megoldhatatlannak látszó rejtély kibogozásához. Nedda szeret, és ez határtalan erőt kölcsönzött nekem. Mély álomba merültem.

5.

Reggel tíz óra volt, amikor egészen különösen kipihent módon ébredtem. Egyedül aludtam egy igazi komplett ágyneműs fekhelyen! Éreztem, hogy rengeteg dolgom van, hogy különös feladatok várnak megoldásra. Hol kezdjem? Először is menjünk el Rézhez.

- Itt vannak, Almásikám, a fényképei - fogadott büszkén Réz.

A földön, egy csomóban feküdtek azoknak a képei, akik kártya miatt öngyilkosok lettek.

- Ezt a Labovitzot én is ismertem - mutat egy képre, míg én lázasan dobálom szét a többi. Gorcsevet sehol nem találok, de egyszerre egy ismerős kép tűnik elém.

Igen! Ez Vanek úr!

A kép alatt ez áll: „Grey egyiptomi főparancsnok; aki váratlanul, felderítetlen okból föbe Lötte magát.” A dátum hét év előtti.

Nem. Mégsem egészen a Vanek úr. Soványabb és... és hát igen... sokkal értelmesebb az arca. Talán itt is van valami összefüggés. Ezt is megnézzük.

- Kis csibém! - mondtam Réz Jenőnek. - Hagyja külön ezeket a kártyaöngyilkosokat. Egyet elviszek.

- A Labovitz nem jó? Kitűnő ember volt!

- Később esetleg arra is sor kerül! - nyugtattam meg.

Paris Soir! Villámgyorsan megy most már minden. Grey angol tartományi főnökhelyettes ötnapi kártyacsata után mesés összeget nyert, és bizonyos suttogások miatt föbe lőtte magát...

Felmegyek az angol konzulátusra, és elfogulatlan arccal mondom, hogy Grey ezredes Párizsban élő rokona vagyok.

- Igen? Azt hittük, hogy csak az az egy rokona van, aki tüdőbajban meghalt, és a Bl. St. Honoréről eltemettük... Mi baja? Tessék egy szék...

Letámolyogtam az utcára. Itt van újra az összefüggés. Ez volt a gyászos éjjeli menet. De mit keresett Emin pasa és Grey ezredes öccse a barokk villában?

Gyerünk a könyvtárba! Keressük a régi újságokban a részleteket! A könyvtárban beülök az olvasóba.

Igen! Most keressük azt, amit Bourin így nevezett: A Szenzáció! Ami összeköti az eseményeket.

Tizenötféle újság, ugyanennyi évfolyam és semmi, semmi, csak a szokványos jelentés, az őrnagy fényképével. De áldja meg az Isten a képes folyóiratokat! Ott van Grey! De ez semmi, Grey-Vanek urat megtalálta az a kedves Réz is! Azonban itt, most az illusztrált lapban, a kapitány képe mellett, sőt esetével egy időben: a Galachad Kaszinó!

És alatta rövid szöveg: „Az elhunyt parancsnok tilalmat akart kibocsátani, mely szerint az Egyiptom felől közeledő hajók nem érinthetik Galachad sziget kikötőjét. A tilalmat azért tervezte, mert igen sok angol tiszt, átutazó gazdag kereskedő és diplomata pénzét otthagya a sziget kaszinójának zöld asztalain.”

Micsoda győzelem lenne, ha ki lehetne deríteni. És mégpedig úgy, hogy egyetlen cikkben megírni, hogy Grey, Gorcsev és Emin pasa mielőtt még egy kártyabotrányba keverednek, valamilyen módon a Galachad Kaszinó létét veszélyeztetik. Vezércikknek! Egy kérdés, ami felelt is: ez a Galachad, távol az áldozatoktól, mégis az egyetlen bűnös! És ha ezt a nyilvánosság követeli és mondja, akkor megoldódik magától. Addig nem. Bourinnak ez az elve nagyon jó!

Na, de ehhez két emberről kellene bebizonyítani, hogy összefüggésben állnak Galachaddal. Mi összefüggés lehet Emin pasa, az öreg Gorcsev és a Galachad Kaszinója között? Egy távol, Törökországban élő diplomatának, és egy párizsi úriembernek, aki sohasem járt azon a vidéken.

Hát nézzük meg először a Gorcsev ügyet! Nedda szerint 13 éves volt, amikor a tragédia történt. Újság, újság után gyorsan, automatikusan lapozok és nézek, nézek...

Az ördög vigye el!

Az ördög? Ebben a pillanatban, mintegy hívásra, ott áll előttem a barokk ház fényképe.

„Nem kerül eladásra a szerencsétlen körülmények között elhalt dr. Alex Gorcsev lakóháza, a Bl. St. Honorén.”

Gorcsev! Lapozok...

Az előző szám első oldalán óriási betűkkel áll: „Dr. Alex Gorcsev tegnap este föbe lőtte magát.” Alatta kisebb szedéssel: „Az ismert, emigrációban élő orosz. ügyvéd öngyilkos lett.”

És itt a neve! Leánya Nedda és fia Iván! Továbbá megtudtam, hogy mindenféle suttogások kényszerítették e tettere. Az igaz, hogy előzőleg mesés összeget nyert kártyán, de halála után kiderült, hogy ezt utolsó fillérig jótékony célra adta. Annál különösebb az ügy, mert a köztisztviselőben álló dr. Alex Gorcsev nem volt gazdag ember...

Kiszédelegtem a folyosóra. Mi ez? Hogyan találkozik a barokk villa vonzásával? Amely először Vanek úrral, majd Sábával, majd Neddával kényszerít, hogy tegyék valamit, amit csak én tehetek.

Eh, ostoba babona!

Dehát így van! Itt az én életem valahol belekeveredett a légiós regény és a Gorcsev-család tragédiája közé, összegyúrva egy különös masszában.

És, most már nem akadályozhatom meg, hogy elmenjek a barokk házzal a világ végéig, mert én most már azt is tudom, hogy a mosókonyhában függő kabátból egy régi újságot húztam ki, és Vanek úr figyelmeztetett, hogy az a gazdájáé. Abban azt írják, hogy Gorcsev Iván Nizzában kártyabotrányból kifolyólag eltűnt.

Visszamegyek és tovább olvasok:

Itt ez áll: „Az elhunyt Gorcsev legjobb barátja, Vlaszta gróf... jelen volt a kártyacsatánál, és azt állítja, hogy dr. Alex Gorcsev a legjellemesebb és legkitűnőbb ember, akihez a vád semmiféle formában sem ér fel.”

Oh, hogy ez a Vlaszta gróf, ilyen első számú hős lehet, ebben a misztériumban... Hol itt a bűn? A szörnyű összefüggés?! Illetve, hogy hol a riport?!

Na nézzük meg Emin pasa esetét! Hiszen a dátumot kívülről tudom. „192...VIII. 27-én föbe lőtte magát, ankarai házában.”

A Paris Soir a második oldalon parentálja. „A nagy államférfiú, erőskezű és hatalmi vágytól áthatott, már-már magához ragadta a hatalmat mint hadügyminiszter, amivel hódító terveit érvényesíthette volna.”

Ez azonban kevés. Talán a török újságokból többet meg lehet tudni.

Megyek a török újsághoz. Négy-öt szobás a szerkesztőség. Nagy felfordulás, és csak hihetetlen veszekedés útján sikerül rávenni őket, hogy hagyjanak kotorászni a régi évfolyamok között, mert nevet most már nem emlétek, csak dátumot.

No ez más! Itt Emin pasáról és váratlan öngyilkosságáról szól az egész lap úgyszólván. És nyolcféle térkép. Arábia, Szíria, Perzsia, akikkel a pasa bizonyos politikai tárgyalásokat folytatott. Végül egy csomó sziget és ezek között... Igen! Egy csöppnyi folt:

Galachad!

Egy óvatlan pillanatban kitépem a lapot, és megyek a Globe kávéházba. Ehhez Ribári kell! Kártyázik.

- Szeretnék veled beszélni egy percre.

- Akkor vedd át a lapomat, és játsszál helyettem...

- Nagyon fontos ügyről van szó, a partnerek egy percre megbocsátanak. - Ribári elegánsan rájuk néz. Mogorván bólintanak, Ribári int, mint egy főherceg, és eljön velem.

- Parancsolsz, kérlek alássan?

- Szükségem volna valakire, aki törökül tud.

- Van itt egy török, a Rome kávéházban, gyere, elvezetlek. Úgyis vesztésben vagyok.

A Rome kávéházban egy hosszú szakállas, ősz úr a bizonyos török. Mikor meglátja Ribárit, két ujjával jelzi a pénzt. Ribári legyint, rám mutat és távozik. Három frankért a török lefordítja a cikket. De Galachadról nincs szó. Forgatja, nézi a lapot, végül megállapítja, hogy Galachad egyike ama kis szigeteknek, amelyek Emin pasa elgondolása szerint okkupálandók. Megszállta volna, ha ő lesz a hadügyminiszter, de közben valami kártyaügybe keveredett, hihetetlen sok pénz nyert, és föbe lőtte magát.

Kezdenek az összefüggések alakulni. A banktisztviselő kártyavesztés miatt öngyilkos lett. A részleteket és a kártyaklub nevét el akarják titkolni. Emin pasa megszállást tervezett. Mielőtt ezt megtehetné, kártyabotrány... öngyilkosság. Grey tartományi főnök rendeletet akart kibocsátani, egyenesen a kaszinó ellen. Kártyanyereség, suttogás, öngyilkosság.

De Gorcsevnél csak az öngyilkosság azonos előzményeit ismerem. De tudom kell mást is. Mi köze volt Gorcsevnek Galachadhoz?

Volt! Hiszen ott vannak a képek! És Grey ezredes öccse Gorcsev házában halt meg. Emin pasával is ott beszéltem. Mit kerestek ezek a barokk villában?

Visszamentem a könyvtárba.

Nézzük át újra a cikkeket! Lapozom, lapozom az újságok most már ismert számait. És íme a nyolcféle gyászjelentés között megtalálom:

„A galachadi játékkaszinó őszinte részvétellel tudatja, hogy köztisztviselőként álló, szeretett elnöke tragikus körülmények között elhunyt.”

No, most ez mi?

A kaszinó elnöke is föbe lövi magát, és föbe lövi magát valaki, akinek a ténykedése nyilván veszélyes volt a kaszinóra nézve.

Ez még nem összefüggés, azt éreztem, Emin pasa, Grey ezredes szemben álltak a kaszinóval. De ezek szerint Gorcsev éppen a kaszinó oldalán állt. De miért lett öngyilkos? Itt még hiányzik egy láncszem. De a cikk megírásához már elegendők az eddigi adatok is.

Előbb még beszélek Bourinnal.

Megmutattam az eddigi adatokat, és elmondtam, mit szeretnék kihozni.

- Nézze, fiatal barátom, először is találtam valamit. - Átnyújtotta az újság egy sárguló példányát.

Csodálkozva olvastam az aláhúzott sorokat:

„Jazmirovics Gorcsev elhunytával dr. Alex Gorcsev örökölte Galachad szigetét. Már az örökség átvételének napján felmondott a szigeten működő ismert kaszinónak is. A szerződés szerint tehát három éven belül megszűnik a galachadi játékkaszinó.”

Világos. Amikor Gorcsev öngyilkos lett, az új örökös visszavonta a felmondást.

Itt az összefüggés! Ez már nagy dolog, ha nem is sejtí az ember, hogy távol a kaszinótól, hogyan kever valakit hamisjátékos hírébe Galachad.

- Már én is hallottam erről a kaszinóról - folytatta nyugodtan Bourin. - A gyarmati tisztviselők, magas rangú emberek, átmennek a gyönyörű szigetre, ahol rulett és egyéb játék folyik. Én néhány hónappal ezelőtt egy cikksorozatban támadtam a földközi-tengeri játékkaszinókat. És a maga cikke fogja most a döntő csapást megadni. A cikkben minden legyen benne! De remélem,

tisztában van azzal, hogy itt nem egy rongyos csavargóval állunk szemben, akit a maga rendőrkapitánya bevisz. Most ugyan kicsit elhallgatnak majd, de úgy látszik, mindenféle eszköz rendelkezésükre áll. Kötelességévé teszem, hogy ne hagyja elaludni, nézzen utána, például... Igen, ez remek ötlet... Kutasson, hogy az elmúlt években a mi gyarmati tisztjeink vagy tisztviselőink közül kik lettek öngyilkosok ezen a vidéken... Egy hónap múlva itt a választás... Remélem, akkor hatalmamban áll majd megtiltani a franciáknak... Megírtam a cikkekben, hogy egy angol-francia-török-görög és a többi környező nemzetiségből álló bojkottot kellene megszervezni Galachad szigete és a többi hasonló játékkaszinó ellen. Az urak tudják, hogy rólam van szó! De próbáljanak csak leteríteni engem itt, Párizsban. Azt hiszem, túl kemény dió leszek.

Valósággal lázba hozta az ügy, ahányféle módon megvilágította előttem a továbbiakat, az mind mutatta, hogy miért olyan nagy szerkesztő ez a Bourin...

Amikor a pénztárnál elhaladtam, ott állt egy szemüveges ember, és mosolyogva megszólított:

- Gratulálok, Monsieur Almási, visszamenőleg duplájára emelték a fizetését.

6.

Napokig nem mozdultam ki a szobámból. Minden erőmet összpontosítanom kell a feladat megoldására.

És írok, írok, írok...

És itt van mellettem minden fotó, valamennyi egykori hír és a felvetett kérdés: miféle pokoli tragédia ölte meg ama három embert, akik a Galachad Kaszinó megsemmisülését jelentették volna?

Cím: Galachad, az erkölcsi halál szigete!

Elkészültem. Újra meg újra elolvasom. Még néhány helyen belejavítok. Meg vagyok elégedve. Éles, kihívó és mégis tárgyilagos. Vádirat és védőbeszéd egyszerre. Felveti a kérdéseket, és választ is ad rájuk. A többi már a rendőri nyomozás dolga, amely majd a még hiányzó láncszemet könnyedén tisztázni fogja.

Nagy nap volt!

Beléptem Bourinhez, és mélyen megemeltem a kalapomat. Ő bólintott, szivarfüstje mögött kissé összehúzta a bal szemét, és körülbelül sejtette a kipirult, spanyol grandezzaival köszönő ifjúról, hogy csodálatos eredményeket fog közölni vele. Kissé fensőbbes orrhangján, amely sohasem volt barátságatlan, szólt hozzám megszokott nyugalomával, ami inkább emberi méltóság volt.

- Hozott valamit?

Pedig tudta jól, hogy mit hoztam. De mennyire!

- Egy cikket hoztam, főszerkesztő úr. Ma vettem fel a második óra járó fizetésemet, és kérem a kiutalását ezért az írásért külön a főszerkesztő úrtól.

Nyugodtam szivarozva olvasgatta a paksamétát. És végül változatlanul udvarias fejhangon megszólalt.

- A cikkért tízezer frank nem sok, és a havi kétezer is jár. Az új havi fixet később megbeszéljük, mert van sürgősebb is...

- Kérem... - feleltem lehangoltan.

- Meg kell innunk erre a cikkekre néhány aperitifet - mondta.

A Dome-ból, ahol Bourinnal hosszasan beszélgettünk, Neddához siettem.

Otthon találtam.

- Már azt hittem, haragszik rám - mondta ragyogó, nevető szemekkel.

- Nedda, jöjjön velem, kérem - mondtam, és már húztam ki kezénél fogva magam után.

- Mi van magával, Péter?!

- Majd mindjárt megtudja - és egy taxinak intettem.

Beszálltunk, és én magamhoz vontam.

- Jó tudja, Péter - és búsan lehajtja a fejét -, ezt nem szabadna... én... én.

- Jó - feleltem -, majd vigyázok, hogy ne kompromittáljam. Pedig... most már... nem kellene...

- Mi történt?

- Páris az én vezércikkemet hozza holnap, és a cikk olyan szenzáció...

- Mit írt?

- Mondjam, hogy az apjáról is szó van? Mondjam, hogy félig-meddig rehabilitálja?

- Nekem megmondja, hogy mit írt, ugye?

- Nem tehetem, Nedda. Egy vezércikk anyaga az előző nap délutánján a legnagyobb titok.

- Mondja... mesélje... - lihegve kapaszkodott belém.

Felbújt a karom mentén a nyakamig. Ilyesmi ellen az ember védtelen.

- Arról lesz szó benne, hogy a maga apja tisztességes ember! Nem hamiskártyás, hanem úr! Igazi úr!

Szerencsére az autó megállt, a szerkesztőségnél.

- Erről nem szabad egy szót sem beszélni. A reggeli lapban, az első oldalon úgyis olvassa majd. Most várjon egy percig. Jó?

Bementem a pénzért. Rézbe ütköztem.

Kedvesen vállon vereget.

- Maga nagyszerű fiú, Almási. Ma megtudtam, hogy ökör voltam, maga meg a Ribári ugrattak. A többi véletlen volt.

- Na, látja! És nem fogadtam el pénzt.

- Nézze, Almásikám, nekem jól megy most. Mégiscsak elfogadhatná. Vegyen el kétszáz frankot!

Kis híján rám erőszakolta.

- Most pillanatnyilag nem kell, itt is van némi kiutalásom.

A Paris pénztáránál már rendelkezésemre állt a tízezer frank. Mintha nem is tudnám, hogy Réz mellettem áll, leszámolom, köszönök a pénztárosnőnek, és megyek.

- Na, nézd csak... Egy pillanatra elfeledkeztem magáról... Hát, Rézkém! Holnap várom...
(Eddig még nem tudott szólni.)

Viszontlátásra...

Az autóból még visszafordultam, és sohasem fogom elfelejteni Réz Jenő arcát, teljesen tátott szájjal, két kezével egy-egy halántékát szorítva, néz az autó felé.

IV. Fejezet

Botrány a kaszinóban

1.

Most kívárni a reggelt!

Elsősorban együtt uzsonnáztunk Neddával fák és virágok között, Párizs egy gyönyörű cukrászdájában.

De semmi sem akadályozhatott meg bennünket abban, különösen egy ilyen pompás délutánon, hogy veszekedjünk, ha éppen kedvünk van.

- Nem mondhatok többet. Amit eddig tettem, az is szinte újságírói büntény, hogy vezércikk, amely másnap megjelenik, előző délután szóbeszéd tárgya itt.

- Péter... - és simogatta a kezemet.

Ezek után sírt egy kissé, de helyes ösztönével érezte, hogy minden további kísérlet hiábavaló, tehát azt ajánlotta, hogy sétáljunk a Luxembourg kertben.

A Luxembourg kertben, mivel Neddának valamilyen sürgős dolga volt, hamar búcsúzkodnunk kellett. Magamhoz vontam, megcsókoltam, és ő elsietett.

Azután egyedül álltam ott, és arra gondoltam, hogy mit csináljak reggelig?

Illetve hajnalig. Amíg az első rikkancs, a diadal első heroldja, a győzelem voltaképpeni eredményét hozza: A Vezércikkemet, azon a helyen, ahol Bourin húsz éve ír!

A én vezércikkemet!

De mit tegyen az ember ezzel a nyomorult, leküzdhetetlen, egy éjszakányi idővel? Tízezer frankom van holott százezer vagy százmillió frank is hiábavaló volna: Az idő pénz, de a pénz nem idő. Az idő legyőzhetetlen. Megvásárolhatatlan, elmulaszthatatlan. Múlását az egész világ összefoglaló ereje sem tudná befolyásolni.

A huszonhárom esztendő Almási diákos félelemmel ment egy bárba. A bár az a hely, ahol a magamfajta emberen a legkirívóbban meglátszik a gyakorlatlan, félszeg vendég.

No jó! Itt van a La Poule! Nézzük!

Forrt körülöttem minden! Huszonhárom éves voltam! Vezércikket írtam! Újabb ünnepi pillanat volt, amikor először életemben, minden különösebb anyagi megfontolás nélkül, nyilvános helyen, kezembe vettem egy étlapot! És természetesen nyomban pezsgőt rendeltem. A vacsorára azután már kellemesebb környezetbe kerültem e szokatlan helyen, mert jöttek a bátorítók, a segítőtársak, akik többet tudtak rólam, mint magam már amikor beléptem: a kedves kis párizsi nők!

Körülfogtak és ittunk és...

Aztán színesen forgott a fény, sok volt a pezsgő, azonfelül a pálinkát jobban szeretem, tehát az egész mulatság, mezítelen vállak, ékszerek, halk zene, itt-ott egy hangos nevetés, ez mind-mind összekavarodott valami zavaros, szédült állapotba.

És egyetlen pillanatra sem éreztem, hogy megszabadultam a diadalmas hajnal sürgető nyomásától.

Aztán eszembe jutottak a fiúk. Fizettem, és beszálltam egy taxiba.

- Frusy a Boit! A Pigalle-on! - kiáltom szédülten.

A sofőr nekivágott. Nem árt, ha meglátogatom Kárpát Renét. Ha szükséges, most segíteni is tudok nekik, és ők talán tudnak valamit Sábáról. Sába szereplése Párizsban titokzatos. Állandóan eltűnik. Továbbá van egy kincstári tárgya, a légió hétlángú jelzésével, ami annyi komplikációt okozott...

Kiszállok a Pigalle-on. Megnyugtat a jó öreg Place Pigalle, ahol az igazi Párizs szórakozik. Az igazi párizsi, aki csak napközben fordul meg a Champs Élysées vagy az Opéra idegenektől nyüzsgő vidékén, szívből nem szereti ezt a környéket. És az idegeneket dettó! Itt a Pigalle az más! Olcsó varietékben jóízűen nevet és szívből rémüldözik vaskosan borzalmas grandguignolokon. Ide evakuálták a külföldiektől megszállott városrészekből magánéletük számára tartogatott vidámságukat. Mert a turistákat tisztelni kell, a fene egye meg őket! Azok hozzák a pénzt, és ez mindennél fontosabb, hát legyen övék az a méregdrága belváros. Itt a jó, egyszerű Pigalle-on, itt vannak ők otthon. A járókelők nem rongyosak és nem elegánsak, csak amolyan párizsiasan kopottak, mivel okos ember csak a nőjét öltözteti. Itt azután sört iszik, vicceket ordít, hencegés nélkül bemegy munka után bármelyik lokálba az utcai ruhájában, és a legnagyobb hecc, hogy fütyül, ha tetszik valami, és minden hamis hangra visszaköveteli a pénzét.

Megtalálom a Frusy a Boit helyiséget. Előtte tábla, amely Kárpát Colonelt hirdeti, a volt cári gárda kapitányát, aki eredeti orosz és kaukázusi népdalokat énekel. Hol tanult Kárpát eredeti orosz népdalokat?

Nem szólva a kaukázusiakról?

A helyiségbe lépve döbbsenten meg kellett állnom. Ijesztően idegen és mégis jól ismert alak közeledett felém, nem is alak, hanem jelenés, szőke nagy szakállal, tarkóig érő hosszú hajjal, egy szent vagy örült, furcsa orosz ingben, amelynek derekán lazára kötött zsinórzat lógott le bojtos véggel. Te jó Isten, Kárpát René? De hogy nézett ki! Mint Tolsztoj Leó gróf, a Jaszna Poljana-i remete, vagy még inkább mint Ripp van Winkle az opera III-ik felvonásában...

Kért, hogy ne csináljak feltűnést, az orosz zenekar vezetője és a szerződése szerint így kell járnia. Tangóénekes és ukulelén játszik, ibolya színű fényszóróhatás mellett refréneket ad elő, tölcseren keresztül, de azért operát komponál... Hallotta, hogy nekem is állásom van. Üljek le és hallgassam meg a műsort.

- Kérlek - szólt zavartan a füle tövéig elvörösödve -, Pataki Mária is itt van... Egy duettet szoktunk esténként énekelni. De ha téged ez bánt, csak szólj, és én mindent visszacsinállok.

- Ugyan, öregem - és nevetve ütöttem a vállát -, már régen vége mindennek. Csak örülni tudok ennek.

A füstös, lármás, állott, borszagú helyiségben lökdösünk és lökdösnek bennünket. Békés, jókedvű áradatban sodródtunk előre.

- Péter!

Pataki Mária állított meg.

Mint Kárpát René vendége szokott itt énekelni, azon megállapodás alapján, hogy esetleg vacsorázhat is. Ez egy cipésztől függött. És csakugyan rövidesen belépett egy harcsabajuszú, részint szvetterbe öltözött cipész, teljesen részegen. Hatalmas kézelők lógtak kabátja alól az

ujja hegyéig, és barna művésznykkendőket viselt. Mikor Kárpátit megpillantotta, odaszólt Máriának:

- Itt a vacsorád.

Mária megrendelte a vacsorát, és az illető az asztalt csapkodva nyomban ordított, hogy Volga-dalokat akar.

Beszélgettünk Máriával. Elfogulatlanul, barátian. Egyszerű rokonszenv maradt csak a szerelemből.

...Itt működött Zombori Schalk Rudolf is, mint gyorsrajzoló. Tény, hogy rendkívül gyorsan rajzolt, viszont alig helyezett súlyt arra, hogy a kép hasonlítson is a modellhez. Ezt a csekélységet gyengéd udvariassággal helyettesítette, és mindenkit szépnek, fiatalnak örökített meg, olyan eredménnyel, amely valósággal forradalmat jelentett volna, ha a kozmetika terén produkálja. De ha engedett is művészi elveiből, monoklija most is dölyfösen feszült a szemén.

- Mi van Sábával? - kérdeztem Zomborit.

- Amióta eltűnt, nem láttam. Pedig tudja jól, hogy szükségem van a sálamra. Könnyen meghűlök.

Nem lehetett tovább beszélgetni, mert eloltották a lámpákat. Taps hallatszott...

A karmester a közönség felé fordult, övig érő szakállal, ünnepélyes arccal. Egyszerű jámbor „Zdravstvujtye”-vel üdvözli a közönséget. És halkán bemondja a címet:

Zarusnya, ó Zarusnya.

Honnan tud ez oroszul?

Úgy látszik, ezt az orosz dalt szerethetik, mert összesúgnak izgatottan. De már azon nyomban Kárpát René, legnagyobb meglepetésemre a következő dalt adta elő:

Csak egy zarusnya van a világon
Volga, Volga gyönyörű párom...

- Szent atyám! - sűgom Zomborinak. - Hisz ez a Csak egy kislány van a világon.

- Pszt... Ez itt a Pigalle-on a Zarusnya! - sűgja Zombori.

És elhűlve hallottam, égnek állt a hajam tőle, amint folytatta.

A jó Dnyeszter, jaj, de szeret engemet
Ó, Zarusnya nékem tégedet...

És szomorúan nyekereg hozzá az ukulele és siralmas orosz dalhoz illően tremolózik Kárpát Colonel hangja. Viharos taps! A Colonel ráadásnak, jobb kezének tenyerét a tarkóján elhelyezve, párhuzamosan lengedező térdekkel éneklő, hogy:

*Szevasztopolba kéne meni,
Pulykakakast kéne venni,
Lassan, trojka, lyukas a kas,
Kiesik a Volga-kakas.*

És tapsol és toppant, azt mondja, hej, karbafont kézzel körbefordul, és a jókedve maximumával két tenyerével a földet csapkodva, befejezésül elrikkantja egy gyors dalban, hogy „sej, haj, Lina, Vlagyivosztokban olcsóbb lett a liba! Hej!”

És ledobban.

Ez különösen tetszett a közönségnek, bár volt egy, aki a Hullámzó Volga tetején-t többre tartotta.

Kárpát Colonel szereplése eleinte igen meglepett, azonban később megszoktam, mint ahogy Párizsban, de főleg a Pigalle-on a legszokatlanabb körülményekhez is idővel hozzászokik az ember.

Közben megérkezik a világhírű, magyar származású filmfőrendező törzskarával, és vele a mindenható vezérigazgató, egy kis kecskeszakállas. Durrog a pezsgő, röpül a hólabda és a szerpentin. Fehér szakállas, idős urak turbánt vagy kétcentiméteres szalmakalapokat viselnek, és a rendező az asztalt csapkodva követeli, hogy Kárpát Colonel énekelje el a Szibéria fent az égen hazafelé szálldogál című dalt, továbbá a főrendező kedvencét, azt: Orosházán nincsen Volga, csak kettő. Különösen ezért a dalért járt ide a főrendező, sokszor előkelő budapesti ismerőseivel. Mielőtt belépnek, apró tüket oszt ki a társaságának, és ezek kötelesek előadás közben szurkálni magukat, nehogy nevetésük Kárpáti René karrierjét tönkretegyje. Kárpát már holtfáradt, de végre az újabb szereplést is befejezi, szokása szerint egy gyors kozák számmal, karba tett kézzel guggolgatva és kurjantva, hogy „Ritka Dnyeszter, ritka muzsik, ritka cár.”

A vad kaukázusi dal mozgalmas vége felé Ribári elismerőleg így szólt Zomborinak, a Colonelról.

- Szép teljesítmény a kapitánytól. Nálunk éhen halhatna a francia, amíg a nagyapámat ilyesmire rávannék. Holott az öreg két évvel fiatalabb, mint Kárpát.

És ekkor megáll valaki és a vállamra teszi a kezét:

- Téged kereslek, Péter...

Sába!

- Én is kereslek már régóta! - mondtam izgatottan.

- Hol beszélhetnénk?

- Nyugodtan itt maradhattok - mondta Ribári -, mert nekem tárgyalmon kell segédeimmel a párbajról.

Nyomban félrevonta Kárpát Colonelt és Zomborit.

Másnap értesültem a párbaj kimeneteléről. Így történt:

A felek egymással szemben álltak éles karddal. Vanek úr elszántan és sápadtan.

Ezután jött Ribári. Nagyon idegesen viselkedett. Egyik cigarettát a másik után szívta, és folyton húzta az időt, hogy leért a kardja, fertőtlenítsék, és állandóan nézegette Vanek urat, aki mereven állt, mint egy szobor, egyik kezében a kardja, másikban a nadrágja.

És mikor elhangzott a „rajta” kiáltás, és Vanek úr állásba toppant, Ribári hátralepett, leeresztette a kardját, és mondta, hogy szívdobogása van, várjanak egy kicsit. A házfelügyelők kara megvetően mosolygott. Adtak egy kis vizet Ribárinak, leültették, azután újra felálltak... De Ribári eldobta a kardot, és azt kiáltotta, hogy a segédek gazemberek, ő özvegy édesanyját tartja el, fiatal még a halálra, nem hagyja egy ilyen dúvadtól lemészároltatni magát... B. Eduard! - kiáltotta - a véretem akarod?!... Hát ölj meg, döfd belém a kardodat, légy gyilkosa legjobb barátodnak...

Vanek urat szemlátomást megrendítette Ribári magatartása, és azt mondta, hajlandó beérni az ifjú bocsánatkérésével. Ribári megköszönte ezt, és ünnepélyesen bocsánatot kért, és a kint várakozó Madame Tourtelette „én hősom” felkiáltással borult Vanek úr nyakába.

Szóval kettesben maradtunk Sábával.

- Kérlek, én tudom, hogy te valami tárgyat hagytál nálam a poggyászdoból, amit kerestek nálam. Erről akartam beszélni veled.

- Igen, de sajnós eltűnt. Egy sebesült barátomat illette...

- Nedda bátyját.

- Már tudod, annál jobb. Engem hívatott a fiú, amikor megérkezett, és beköltözött a villa földszintjére sebesülten...

- Várj csak! Én egyszer a riadókészültséget hívtam...

- Ott voltam fél lépésre tőled - mondta mosolyogva. - Az a szegény elmeháborodott, akit Nedda bátyja magával cipelt, és segített is átkötözni Ivánt, váratlanul a nyakamra hozott téged. Az ajtó mögül láttam, amint elrohansz a rendőrségre, és erre gyorsan felvittem Ivánt, meg a bolondot Nedda szobájába.

- Akkor újra láttam a pasát az ablaknál... És a barátod meghalt?

- Nem, csak rosszul lett, kórházba kellett vinni, és akkor éjjel halt meg ott Grey ezredes öccse.

Nem bírtam tovább a füstös, zajos helyiség hangulatát. Elbúcsúztunk. Nedda és a vezércikk járt az eszembe. Becsípve, szédelegve elhagytam a helyiséget, és elmentem megnézni a barokk villát. Az öreg barokk misztériumot.

Nézem a mosókonyhát, Nedda ablakát és az emeleten az ablakokat. Egyszer csak látom, hogy villany világít az emeleten...

Hát én már sohasem láthatom úgy ezt az épületet, hogy ne csillanjon fél valamelyik lakatlan szobájának ablaka mögött ez a furcsa fény?!... És ahogy a szomorú fák között ebben a szürke megvilágításban nézem az ablakot és a többi ablakot, valami újabb furcsa érzés fog el...

Az ötödik ablak! Itt lett öngyilkos Alex Gorcsev.

Kezeimmel és homlokommal a rácshoz ragadva állok, és most a rikkancsokat várom, pedig én jól tudom... A barokk ház most azt mondja, önző vagyok. A magam pályáján elértem vele mindent, de a Titok, amiért annyiszor húzott magához, a titok nincs sehol. Az én vezércikkem semmi abból, amit ő követelt.

Most elsötétedik az ablak. Hülő érzéssel múlik a részegség. Fejem, lábam nehezül és zsibbad, és e pillanatban ez a zsibbadás a halál mozdulatlanságáig megmerevített.

...A középső ajtó hirtelen kinyílik, és valaki csikorgó, kemény, csizmás léptekkel, úgy hogy Neddának vélem, elindul a kapu felé.

Amint kinyitja a rácsos kaput, az utcai lámpa fénye rávetül.

Az öreg Alex Gorcsev lép ki. A halott dr. Alex Gorcsev!! Igen! A prémes kabátja, robusztus alakja; vastag bajusza, ferde szemöldöke... Ezt én láttam, tisztán így, fényképen...

Ez így most igaz, illetve nem igaz...

A léptek elhalnak valamerre. Itt most az történt, hogy rájöttem a barokk ház titkára. Halottak járnak benne.

...Mozdulatra képtelen tapadok a rácshoz, amíg eldöngenek a hatalmas ember csizmás léptei. Hogy tíz percig vagy fél óráig álltam-e ott, nem tudom.

Megkíséreltem azután követni ezt a Gorcsevet, akiről úgy tudom, hogy rég halott, de már réges-rég eltűnt valamerre a hajnalban, és amint egyre világosodott az ég, úgy éreztem, hogy a párizsi rikkancsok ma tudják, hogy várom őket, és tréfálkoznak...

Ilyen ólomsúllyal múlt az idő.

A háznak igaza volt! Önzön fogom fel ezt az ügyet. Nem megyek már az iménti szellem után, nem kutatok semmit, csak várom a vezércikkemet.

Végre! Végre! Özönlenek a rikkancsok a reggeli lapokkal. Azt hiszem, ezen a napon én voltam az első újságvásárló Párizsban. Izgatottan veszem kézbe, azután mintha az egész barokk ház zuhant volna rám, szinte szétesett a világ körülöttem. A vezércikk helyén ez volt:

SÍR LAJOS BANKRABLÓ
a montparnassé-i bankrablás tettese.
A rendőrség már a nyomában van.

Kiejtettem a lapot, kissé a falhoz tántorogtam, minden gondolat, érzés és értelem nélkül.

2.

Az első érzésem nem ijedtség volt. Úgy éreztem, hogy nevetni kell. Harsányan és gurulva! Elképzeltem a kis, gyereknyi Sír Lajost pálca karjával, holdvilágfehér arcával, amint félbehagyja egy rímnél Jean Ricturs fordítását, és berohan egy kicsit két pisztollyal valamelyik bankba rabolni! Zsebében természetesen egy Virág Benedek nevű nyájas papköltő valamennyi verse, hogy végszükség esetén ne jöjjön zavarba.

Na nem! Ez álom. És újra megnézem a lapot. Hiba: valóság. Kétségkívül Sír Lajosról van szó. Utolsó címe, előző lakása Rue Roi Sicilie 54. Honnan tudták? Hiszen Sír Lajos nem volt bejelentve. Előző lakása másfél év előtt a Hotel Portugais, ahol egy részeges, könnyelmű portás bejelentette, mivel nem tudta, mit cselekszik.

A hír különben aránylag rövid, csak roppant vastag betűvel szedve. Mint Sír Lajos kampósbotja. Mindenki emlékszik még - írja a lap - arra a vakmerő tettesre, aki fényes délelőtt, két pisztollyal behatolt a Banque de France billancourt-i fiókhelyiségébe, agyonlőtte a pénztárost és egy altisztet, kifosztotta a kézipénztárat, azután elmenekült.

Egy másodpercnyi aggodalomra sem adott okot a hír. Csak valami szörnyűséges és örült tévedés lehet.

Sír Lajos bankrablása nem nagy veszély. De az én cikkem elmaradása mögött lehet valami...

Virrad. Most bizonyára Nedda is várja valahol a lapot. A vezércikkemmel. Felhívom egyenesen Bourint a lakásán. Köztudomású, hogy korán kelő ember.

- Jó reggelt, itt Almási...

- Kicsoda? - kérdezte rekedten.

- Almási - feleltem, és máris éreztem, hogy baj van. - Az az Almási, akinek megígérte, hogy egy cikkét a mai lap vezércikknek hozza.

- Valami tévedés lesz - felelte Bourin tétován, és nem kétséges, az ő hangja volt. - Én mindig megtartom az ígéretemet, ha másra nem kényszerít valami inkorrekttség. Ön szóval cikket adott le a lapnak?

- Önnek adtam, Monsieur Bourin!

- Valami tévedés lesz... nem tudok róla, hogy cikket adott nekem. Ez tévedés lesz...

Én még beszéltem.

De ő letette a hallgatót! Nem hallott tőlem egy szót sem.

De adott egy fonalat. Tehát valami történt tegnap óta... De én csak Neddának beszéltem... Nedda! Ő mesélhetett valamit! Mégis kalandornő volt?

Rohanok a lakására.

Nedda nem volt otthon. Vanek úr napok óta nem látta.

Rohantam tovább. A Globe-ban megtaláltam Ribárit. Egy kör közepén. Valami bridzsvitában mondott szakértői véleményt, és néma figyelemmel hallgatták, mint a legfelsőbb fórumot.

- Mi történt? - kérdeztem, izgatottan félrevontam.

- Valaki belicitált öt kárót.

- Ember, Sír Lajosról van szó!

- Ja, a bankrablás! - legyintett és ásított.

- Sokat röhögtem. Nem jössz reggelizni valahová?

- No, de valamit tenni kell!

- Reggeli előtt?

- Szívtelen szélhámos vagy...

- Ez már másoknak is feltűnt. Nézd, ha annyi eszed volna, mint egy beteg csirkének, akkor most örülnél, amiért egy barátod megcsinálta a szerencséjét. De te irigy vagy.

- Ha tovább hülyéskedsz, egy dákóval leütlek!

- No jó, hát megmagyarázom. Garçon! Két mentholt! Iszol, nem ? Hát ide figyelj! Ha még három vagy négy napig sikerül Sír Lajos nevét a lapok első oldalán tartani, úgy beérkezett ember.

Lassan megértettem. Ez a Ribári épp olyan biztos benne, hogy Sír Lajos szóba sem jöhet az esettel kapcsolatban, mint én. No, de ha ez kiderül majd, micsoda rehabilitáció lesz!

- Már beszéltem Kárpát Renével - folytatta Ribári. - A fiúk is belátták, hogy jól ítélem meg a helyzetet. Tanácsomra elhatározták, hogy Sír Lajos érdekében nem bolygatjuk ezt a hatalmas reklámot. - Sóhajtott. - Hogy ki tudnám én használni, ha velem történne!

- Örülök, hogy nem veled történt.

- Mégis irigy vagy?

- Sőt aggódnék! Nem tudnám biztosan, hogy ártatlan vagy!

Mentem tovább. Hová? Hová?

Megkezdődött a hajsza. A laphoz mentem, ahol közölték, hogy Bourin holnap reggel nyolc órára kéret. Nem tudják, hova ment. A cikkemről senki nem tud semmit.

A szemüveges szerkesztőnek elmondtam Sír Lajos tragikomikus esetét, és kértem, próbáljon utánanézni, mert nagyon nyugtalanít az eset.

Figyelmesen meghallgatott. Azután legyintett, amikor leírtam Sír Lajost. Még nevetett is.

Valami slendriánság lesz a dologban. Egy hasonló nevű magyar származású bűnöző adataival összecserélte Sír Lajos nacionáléját az Idegenellenőrző. Átment egy másik szobába és telefonált.

Nagyon hamar és komolyan tért vissza.

- Nem tehetek semmit. És ne ártsa bele magát, fiam, az ügybe... Nem tudom, miről lehet szó, de hivatalos helyen ilyen röviden még sohasem beszéltek velem...

Aztán újra Neddához. Semmi eredmény. Vanek úr megnyugtat, hogy tíz órakor itthon volt, de aztán sietve újra elment. Nem, üzenetet nem hagyott.

- Mi van Wendriner úrral? - kérdeztem.

- Wendriner úr most igazán jól él!... Napi száz frankot kiutalt neki a gazdám...

Mondom, tiszta örült, mire költsön egy oroszán napi száz frankot Párizsban? De nem vitakozhatom, ahogy megparancsolta, naponta reggelit hozatok a kávéházból, egy csomag cigarettát, és a legfinomabb kölnit a fürdőszobába, azzal az utasítással, hogy ha elfogy, vegyek újat. De nem fogy. Fel se bontotta az a dög... Mindenki úgy bánik az ilyen bestiával, ahogy akar. Kávéházba is viheti. De hogy egy elaggott oroszánnak miért kellett előfizetnem a Matinre, ez megfoghatatlan... Ha nem láttam volna a gazdám, amint Nizzában autótaxit vezetett szmokingban és szalmakalapban, azt hinném, hogy váratlanul megőrült. Így tudom, hogy már régen az... Nézze, ezt ma kaptam. Vigyázzon, mert álmodni fog róla...

Egy levél volt, amelyben a Matin értesíti Wendriner úr nevű előfizetőjét, hogy a legutóbbi sorsoláson nyert egy valódi elsőrangú gumi nadrágtartót. Viselje szerencsével. Vanek úr sóhajtván legyintett.

- Nem hiszem, hogy rá lehet venni... Hát képzelheti!

Sietve elbúcsúztam Vanek úrtól. Most Sábát akartam megkeresni. Bl. de la Vilette 9. Ide írtam a lapot.

Azonnal autóba ültem, és tíz perc múlva ott álltam a ház előtt.

A kapu előtt fegyveres poszt: párizsi politikai rendőrség.

Estefelé újra visszamentem a szerkesztőségbe. Beszélgettünk Bourinról. A közelgő választásokon biztosan bekerül a parlamentbe. És egyike a legesélyesebb miniszterjelölteknek. Rengeteg ellensége van, mert a legkisebb tisztatlanságot sem tűri el. Készül is ellene valami. Ezt mondják sokan. Annyi tisztességtelen ember fél tőle, tudják, hogy nem remélhetnek kegyelmet semmiféle korrupció számára, ha Bourin miniszter lesz. De Bourin nem hallgat az óvatosokra, akik figyelmeztetik, hogy sok hatalmas ember, aki csak kicsit is korrump, joggal fél a miniszterségétől.

Éreztem, hogy ez az ember nagyon-nagyon közel áll hozzám, és úgy szerettem volna megvédeni. De mivel és kitől?

Ott ültem a szerkesztőségben, és aggódtam Bourinért. Rossz előérzetem volt. Később jött valaki a Tiszti Kaszinóból, mondta, hogy az öreg kártyázik.

- Szokott játszani?

- Hogyne - felelte -, és még sosem játszott ilyen szerencsével. Háromszor volt flösche egymás után... Mi baja?

Nevetséges. Mi bajom? Szinte hisztérikus állapotba kerültem. Kitámolyogtam a szerkesztőségből. Mi fojtogat és zsibbaszt a rémülettől?

Szerencséje volt... A nagy szerencse pedig halál. Milyen ostobaság...

Nem tudtam, hogy mivel töltssem az időt.

Hazamegyek a szállodába és lefekszem. Holnap mindent megtudok.

Amikor hazaérek és vetkőzni kezdek, látom, hogy nyitva az éjjeliszekrény fiókja. Egy csomó irat van benne. Az első lapon egy levél:

„Ne aggódj, te marha! Nincs semmi baj. Itt küldöm az utolsó folytatásokat, és öllelek. Lajos.”

Sír Lajos írt!

Nem vagyok álmos. Előveszem Sír Lajos regényét, és elkezdem olvasni. Éjfélre járt, mikor a végére értem.

Eszembe jutott, hogy a politikai rendőrség talán azért kereste a vörös füzetet, mert abban valamilyen katonai titok is lehet. Megindult tehát a hajsza a vörös füzetért. És nem közölhették talán még Sábával sem, hogy a füzet fontos.

Mint a villám, úgy fénylett előttem a rejtély!

Sír Lajost kézre akarták keríteni a füzet miatt, de ezt nem hozhatják nyilvánosságra, hát előszedtek valami világra szóló bűnügyet, rákenték, hogy huszonnégy óra alatt meglegyen.

De hol az ördögben mászkál?

És hogy a csodába jött hozzám ez az írás?

Ni! Hiszen még két különálló oldal is van a fiókban. Kiveszem. Elkezdem olvasni. Elsápadok, lefut minden vér az arcomból, és összeszorul a torkom izgalmamban. Oh, uram! Itt van!

Negyed egykor, mint valami ámokfutó rohantam fel és alá taxiért, és azt mondtam a sofőrnek:

- Tiszti Kaszinó! Ezer frankot kap, ha nem törődik büntetéssel és semmivel.

Itt a Kaszinó. Felrohanok. Valami bál van. Az előcsarnokban eláll a lélegzetem. Megőrültem. Mi ez?

Egy angol uniformisban áll ott... szíjjal és kitüntetéssel.

Vanek úr!?

Mi?!... Nem merem megszólítani... De most semmi kétség, magasra emeli a tenyerét felséges mozdulattal:

- How do you do, my sweethart? Ön is idejár hozzánk?

Megdörzsölöm a szemem. Lehet, hogy a sofőr a házfelügyelők jelmezes összejövetelére hozott? Be akarok menni a terembe. Egy gyerekes arcú, kissé pisze fiatalember mellém lép, és megfogja a karomat. Szent Isten! Eltöri.

- Ne mozdulj, ne csinálj semmit, mert összetörlek!

- De...

- Gorcsev Iván vagyok... Szép lassan bemehetsz. - Vanek úrral együtt beme gyünk! Bourin mikor észrevesz, csodálkozva néz rám. Sokan figyelik ennél az asztalnál a játékosokat. Hirtelen nagyban megy a játék, és Bourin szerencsétől zúg a helyiség. Most egyszerre közeledik valaki az asztalhoz, magas, polgári ruhás ember a sok estélyi ruha és uniformis között. Gorcsev megfogja Vanek úr karját, mint egy starter, ha indít és azt mondja: „Most!”

Vanek úr az asztalhoz lép, ugyanakkor a polgári ruhás egyén leül:

- Bocsánat... Igen, azt hiszem, bocsánat - mondja és Gorcsevre néz, és miután az elzöldül mérgében, azt mondja még halkán. - Jó, jó... kérdezni se lehet? - Az asztalnál mindenki feléje fordul, és ő így szól: - Én, ha jól emlékszem Grey ezredes vagyok, és egy hasonló parti után a fivérem föbe lőtte magát Kairóban... Igen, azt hiszem, hogy Kairó az rendben van...

Vlaszta - ő volt a polgári ruhás férfi, valamit hebeg.

De most már engem nem lehet visszatartani, felmarkoltam egy halom kártyát:

- Ezzel szoktál gyilkolni, te bitang!

És a kártyákkal együtt teljes erőből az arcába csaptam.

Felborult a rend, Vlaszta egy ugrással az üvegajtónál volt.

De megáll! Azután a torkához kap, és felsikolt! És úgy áll, mint akinek bomlik az agya:

Az ajtón belépett Alex Gorcsev!

Mefisztói szemöldökével, szakállával, sebhelyével, hatalmasan, amilyen a valóságban volt.

Én is valami egész hideg dermedtséget érzek. Vlaszta hátrál...

Úgy látszik, elveszti az eszét. Felsikolt és... Szörnyű csörömpölés döbbenetében nekiugrik fejjel a nyitott ablaknak, és kizuhan az utcára...

Két hölgy elájul, és többen viaszra váltan állnak, akik ismerték az öreg Gorcsevet, és ekkor Gorcsev Iván végre harsányan elkiáltja magát:

- Kérem, ez az ember Sába István nevű barátom, színész, az apám maszkjában.

...Megroggyannak a térdeim, és leülök. Akik ott voltak ennél a jelenetnél, soha sem fogják elfelejteni...

Az ablak alatt, pedig ott feküdt holtan Vlaszta.

- Hát csoda, ha az ember ideges lesz? - mondta Vanek úr mellettem csendesen.

V. Fejezet

A rejtélyek kulcsa

1.

Sír Lajos kéziratának azokat a bizonyos utolsó oldalait most már sokkal nyugodtabban újra elolvastam:

„Péter! Ez úgy látszik, nem tartozik a regényhez, mert a megfordított füzet hátsó oldalára jegyezte Sába, de én mégis hozzá vettem, mert nagyon érdekes. Ne aggódjatok értem, jó helyen vagyok.”

Manuel vallomása.

Manuel, ágyán ülve, az ő kérésére írom e sorokat. Azt kívánja, hogy Gorcsev Ivánnak mutassam majd meg, ha egészséges lesz.

...Valamikor híres hamiskártyás voltam. Amikor sok pénzre tettem szert, abba hagytam. Azt hittem, végleg. De valaki rákényszerített, hogy ismét játsszam. Nem arról volt szó, hogy csaljak, vagy becsapjak valakit. Ölni kellett. Kártyával.

Sem a légió, sem a Szahara, sem a végső perc itt a halálos ágyon, nem törölheti le a szemem elől annak a derék, kedves, nagy bajuszú, furcsa szemöldökű, vidám orosz úrnak hazajáró vízióját, akit, engedve a kényszernek, az ötödik flöschsel megöltem.

Alexander Gorcsevnek hívták. És Gorcsev Iván, aki jó volt hozzám, mint a testvérem, az ő fia. És szintén a hamisjáték áldozata. Elmondta nekem, azon a napon, amikor Benguz kis híján megölte. És tudtam, hogy őt ugyanazzal a gonosszággal bélyegezték hamiskártyásnak, amiért ez a szerencsétlen idősebb Gorcsev, az apja, föbe lőtte magát. Kötelességemnek érzem, hogy ennek a kedves, jólelkű barátomnak elmondjam a titkot. Így talán visszanyeri a becsületét, és visszaadhatja annak a halott embernek is, ki talán megbékél velem annyi szenvedésért cserébe, amennyivel én fizettem a haláláért és a becsületéért.

Schwinemündében történt. Valakivel kártyáztam... és hihetetlen összeget nyertem... minden sikerült ennél... és akkor... váratlanul kiderült, hogy ez... hogy ez tudja rólam... Szándékosan veszített ilyen magasan. Figyelte, hogy csalok, és eltúrte. Azután megzsarolt... Azt kívánta, hogy tanítsam ki őt hamiskártyásnak, hogy velem utazzon és megfigyelhessen. Kénytelen voltam engedelmeskedni. Hihetetlen szívóssággal tanult és fejlődött, a szemem láttára. Éjszakákon keresztül tanulta az egyes fogásokat, hogy osztás közben felismerjen minden kis jellel ellátott lapot, és másikat adjon helyette, hogy a jobbat magának vegye. Csodálkoztam nagyon ezen az emberen, mert igen sok pénze volt. És azt is megtudtam véletlenül, hogy előkelő úr. Minek tanulja a hamiskártyázást az ilyen? Egy év múltán befejezte a tanulást. Utolsó estén velem kártyázott. Csalt, nyert, és hiába figyeltem: semmit sem láttam. Bevallom: túltett rajtam. Pedig ez nagy szó! Aztán eltűnt, és nem hallottam róla.

Egyszer Egyiptomba utaztam. Nagy aratás volt, de ez nem tartozik ide. A kairói kaszinóban, ahol játszottam, megpillantottam váratlanul ezt az embert. Katonatisztekkel játszott. A tükörből figyeltem, és láttam, hogy csal. De ez érdekes volt. Egész este csalt, és nem nyert. Sőt. Vesztésben volt. Nem értettem. Egy Grey nevű angol gyarmati ezredes nyerte a legtöbbet. A másik két partner, egy milliomos cukorbáró és egy ismert diplomata, gyanún felül álltak. És később hallottam, hogy az én tanítványom fél éve lakik itt, másodszor játszik. A partnerei

szenvedélyes kártyások. Nem értettem. Grey ezredes mesés szerencsével játszott. Inkább úgy festett, hogy ő a hamiskártyás, de világosan láttam, hogy fogalma sincs ilyesmiről. Már második napja játszottak. Szaknyelven szólva az ezredesbe dőlt a lap. És özönlött a pénz is hozzá. És másnap délelőtt az ezredes föbe lőtte magát. Hogy történt? Állítólag egy játékos megkockáztatta a burkolt gyanúsítást, és az ezredes tiszteletre méltó személye nem akadályozhatta meg a klub titkárságát, hogy a rendőrség egy szakértőjével megvizsgáltassák a játék után a csomagot. És megtalálták a „druckert”! Ez az áramvonalas hamiskártyás jelzés. A lap belső oldalát megnyomják egy kissé a körömmel, hogy a külső felén apró dudor maradjon. A szakember könnyen megállapítja, hogy hamis játék folyt. A kártya belső lapján látni a köröm nyomát. Az ezredest felszólították, hogy lépjen ki a kaszinóból. Erre föbe lőtte magát. Azt mondták, pótolhatatlan veszteség.

Értitek? Ez a hamiskártyás az ezredes tudta nélkül neki osztotta a nyerőlapokat. Grey azt hitte, hogy csodálatos szerencséje van. Ki gondol arra, hogy valamelyik magasan veszítő játékos osztja így ezeket a lapokat?

Tisztára véletlen, hogy amikor egy másik öngyilkosság történt, Törökországban, ismét ott voltam éppen, és értesültem, hogy ő is részt vett a partiban. Fél évig élt valahol, mindig más néven, elváltoztatott külsővel, ritkán játszott, olyankor is veszített. És azután beült az áldozattal közös partiba. A lapokban kell megírni vagy feljelteni. Nem tudom, de úgy érzem, hogy soha nem létezett bűnözési ág lángeszű feltalálója félelmes, titkos szabadalmakat birtokol titokban, és mint láthatatlan fantom él a tisztességes emberek társadalma felett. Meg kell szabadítani tőle az emberiséget!

Az én történetem végzetes fordulópontja pedig így következett be.

Abbahagytam már a kártyát, nem foglalkoztam vele, amikor egy napon megjelent ez az ember, aki ismerte a múltamat és elvitt a családomtól.

Elmondta, hogy miről van szó. Egy helyen, ahol ő nem kockáztathat, nekem kell játszani. Feltűnően is csinálhatom, mert jóhiszeműek. Úgy osszam a lapokat, hogy az illető két-három napon keresztül nagy összeget nyerjen. Az öreg Gorcsevről volt szó. Meg kellett tennem. És megszerettem ezt az embert játék közben. Nyájas, jókedvű úr volt, és könyörögtem érte. Az öreg Gorcsevért. De ez az ember kegyetlen volt és elszánt. Nem ismert irgalmat.

És miért tette mindezt?

Galachad miatt. A szíriai part közelében, gyönyörű fekvésű sziget ez a Galachad. Hatalmas kaszinója van a kikötő feletti díszpálmák között, és minden tekintetben vetekszik Monte-Carlóval.

A szigetnek a csodálatos szép partján lévő kaszinóért folyt a harc. Gorcsev örökség útján a sziget tulajdonához jutott. Nem volt gazdag ember, és a kártyakaszinó nagy bért és részesedést fizetett, mert hihetetlenül jövedelmezett. Ennek ellenére közölte, hogy a szerződés szerinti három év leteltével nem újítja meg a kaszinó bérletét. De a másik örökös, szintén orosz nemes, örült a bérletnek, s ami ugyan nem volt köztudomású, a kaszinót bérlő részvénytársaság részvényeinek majoritása is az ő kezében volt. Az illető farizeus volt, aki nyíltan nem mert fellépni, sőt csatlakozott Gorcsev felmondásához, mint társtulajdonos, de végül kivégezte őt.

Ugyanígy volt Emin pasával, aki Törökországban Galachad sziget megszállását szorgalmazta politikai célokból, több kis szigettel együtt. Már-már miniszter lett, amikor kártyabotrányba keveredett. Az ötödik flösch valószínűtlen hatására megvizsgálták a lapokat, ott volt a „drucker”, a mesebeli nyereség, a jelzett lapok. És egy golyó! Véletlenül tudtam meg, hogy ez az ember felépült, de a fejlődés elméjét megzavarta, és így a család nem cáfolja soha halálát.

(Ez volt hát Emin pasa titka, akivel találkoztam egy éjjel. És Gorcsev fia, úgy látszik nem szüntette be a kutatást apja ügyében, valamiféle bizonyítás miatt gyűjtötte ezeket az embereket. Oda a barokk házba. A meghalt ezredes öccsét, Emin pasát...)

Tudom, hogy Grey ezredes rendeletet akart kiadni, amely az angol gyarmati tiszteknek megtiltja Galachad sziget látogatását, és az Egyiptom felől közeledő hajóknak a sziget érintését... Több öngyilkosság, kártyaadóság miatti nyugdíjazás és egy lefokozás készítette erre. De a rendelet megjelenése előtt kártyabotrány miatt föbe lőtte magát a kairói kaszinóban, ahol ő maga játszott. Utódja több megértéssel volt a galachadi kaszinó uraival szemben. Ezt előre tudhatták. A rendelet nem került kiadásra.

A fiatal Gorcsev bizonyára örökölte apjától a sziget tulajdonrészét, és talán apja lelkiismeretét is, mely tiltakozott az ellen, hogy kártyaszennvedélyük miatt kifosztott emberek üzletszerűen elkönyvelt véres, szennyes aranyaiból éljen. És nyilván újból fel akarta mondani a kaszinó bérletét, amelyet apja halála után gyámja, Vlaszta Szemirjovics gróf visszavont.

Soha sem tudtam elfelejteni, mikor ez a kedves, nyájas öreg úr a harmadik napon szinte erőszakos baklövéseket követett el, hogy mesebeli nyereségét mérsékelje, de ekkor megkapta az ötödik flösch. Az általam nem is ismert harmadik cinkos erre a mindenkit megdöbentető hihetetlen szerencsére az áldozat, ez esetben Gorcsev barátjának valami félig gyanakodó mondatot mormolt, és még valakinek mormol valamit.

Legyen az illető Emin pasa, Grey ezredes vagy a köztisztviselőben álló Gorcsev, és vége. A barát öli meg akaratlanul. Aki azonnal viszi a mormolót a klub igazgatósága elé, és követeli, hogy mielőtt a játékosok elhagyják a klubot, tegyék diszkréten vizsgálat tárgyává az ügyet. A klub először többnyire indignálódva visszautasítja egy angol alezredes, egy államtitkár vagy mindenek felett úrnak ismert Alex Gorcsevvel szemben az ilyen vizsgálatot, még ha bármennyire is nyer. De az öt flösch, a mormolás és a barát, aki szigorú gentleman, már nem engedik el többé a hurkot a szerencsétlen nyaka körül, és amikor az urak a kártyasztaltól felkelnek, a lakáj észrevétlenül behozza az irodába a kártyacsomagot, ahol az illető állam főkapitányságának kártyaügyekben évtizedes múltú felügyelője vagy csoportvezetője megjelenik, és természetesen másodpercek alatt felfedezi a kártyákon a jelzéseket. Most még volna esély, ha följelentést tennének. De egy Emin pasa, egy Grey ezredes, vagy Alex Gorcsev ilyen ügyben, ilyen konkrét váddal szemben nem védekezhetnek, és éppen azért, mert kitűnő jellemű férfiak, következik a golyó...

A golyó, amely Gorcsevet megölte, velem is végzett. Soha többé nem vettem kártyát a kezembe, és szó szerint így történt. A vagyont jelentő bankjegycsomagot apró rongyokra szaggattam a kaszinó mögött. Soha többé nem tudtam visszatérni családomhoz.

Benguz, felismertem, hamiskártyás volt, és a szolgálatában állt annak a szörnyetegnek. Úgy látszik, őt küldte utánam, mert félt, hogy elárulom valakinek borzalmas és féltett titkát. A Gorcsev-féle eset óta bizalmatlan volt velem szemben. Benguznak parancsa volt, hogy végezzen velem.

Az édes fiam, Bradieux álnéven lépett a légióba. Évekig keresett, és amikor végül rám akadt volna, Borodin, ez a barom megölte. De én Borodinnak most halálom előtt megbocsátok, intézze el földi és égi bírójával szerencsétlen fiam ügyét, ahogy tudja. De még halálom pillanatában is könnyörtelen gyűlölettel gondolok arra az átkozott emberre, aki fiamat Borodin kezébe, engem a halálos ágyra juttatott, és nagyszerű jellemű embereket éppen azért, mert nagyszerűek, gyalázatosan, orvul, becsületüktől megfosztva legyilkolt.

„Vlaszta Szemirjovics gróf! Utolsó erőmig, utolsó gondolatomig most csak arra kérem az Istent, hogy verje meg olyan átokkal, mint amilyen kínszenvedést utolsó imámban is könyörgök és követelek számára. Ámen.”

Idáig tart a vallomás, amelyet Manuel saját kezűleg írt alá, és saját kezűleg írta oda a tettes nevét: gróf Szemirjovics Vlaszta.

2.

Együtt ültünk a barokk ház szalonjában valamennyien, közöttünk Wendriner úr is, aki szomorúan feküdt egy perzsaszőnyegen. Vagy elrontotta a gyomrát, vagy - mert olykor sokat hunyorított a sarok felé - elveszett zsebpénzét és komplett reggelijét sajnálta, mivel a hazatérő Gorcsev, megdicsérve Vanek úr korrekt és okos eljárását, hogy a levelében kéréteket teljesítette, ezeket megvonta tőle.

- Honnan tudta ön, hogy az a bestia nincs az állatkertben?

- Már nem is tudom. Lehet, hogy valami rokonát lelőttem ott a sivatagban, és az árulta el halála előtt. Mindenesetre örülök, hogy ilyen szépen teljesítette óhajomat. Aggódtam, hogy esetleg a komplett reggelit ön nem találja alkalmasnak, vagy akadékoskodik a cigarettával...

- Uram, az nem létezik nálam! Én egy sorból is megértem, mit kíván...

- Gondoltam, hogy megéri, miért kívánok cigarettákat a bestiának...

- Eleinte nem értettem, de egy állatorvos elmagyarázta, hogy Afrikában tüdőbántalmakban szenvedő oroszlánt dohánypor szagoltatásával is kezelnek. Így aztán nem fájt a fejem, az ügy miatt...

- Hálás vagyok az állatorvosnak, amiért főfájását megszüntette.

Vanek úrnak ugyanis sejtelve sem volt, hogy Gorcsev itt járt a házban, sőt itt is lakott. Grey ezredes szerepének eljátszására egy szolgálati tiszt vette rá.

- A kötelességtudása miatti külön jutalom nem fog elmaradni. Mert látom, hogy minden rendben volt itt, míg nem voltam itthon.

- Hát, ügyeltem kérem, hogy ne történjék a házban semmi. Idegenek itt nem fordultak meg, kivéve Nedda kisasszonyt és azt az Almási pártfogoltamat. Így aztán nyugalom volt és rend. Csak az volt idegekre menő dolog, hogy nem bírtam rávenni a tejest kannáinak óvatosabb használatára, mert egy helyen úgyszólván naponta leütötte a kerítés festékét.

Gorcsev elrémült és kihúzta magát.

- Hallatlan! Az ember nem húzhatja ki a lábát a házból, hogy borzalmas események ne történjenek távollétében!

Vanek úr lesütötte a szemét, mivel ezen az egyetlen ponton körültekintését és óvatosságát, amellyel egy házmesternek rendelkeznie kell, elmulasztotta.

Odasúgta nekem, hogy hallgassam el Gorcsev előtt Madame Tourtelette látogatásait, mert nem szeretné, ha azt hinné, hogy a házban történhet valami, Vanek úr éber és zord cerberuskodása ellenére.

Később tea mellett még néhány homályos pontra világosság derült.

- Amikor a tizennégy karátos autó ügyét intéztem, felszólítottak, hogy lépjek be a hadsereg kötelékébe a szolgálathoz. Ennek a felszólításnak örömmel eleget tettem.

De soha, egy pillanatra sem szüntem meg apám tragédiájával törődni, és mert sejtettem, honnan fúj a szél, bár az igazságról fogalmam sem volt, nyomban felmondtam a kaszinó bérletét.

De bármennyire is figyeltem, nem vettem észre semmit, amíg egy napon nem álltam az előtt a helyzet előtt, hogy hamiskártyás vagyok. Jelenttem a feletteseimnek, de jelenttem gyanúmat is, és kértem, hogy szolgálaton kívül, amíg az ügy tisztázódik, eljárhassak. Úgy tettem, mintha a tragédia vesztemet okozta volna, és elutaztam Alexandriába. Itt kinyomoztam Grey ezredes és Emin pasa történetét. Grey ezredes öccsét, aki hasonlít fivérére, megkértem, hogy intézkedésemig titokban lakjon a házamban, ahol húgom majd gondoskodik róla. De szegény tüdőbajban meghalt, és mert Vanek úr külsőleg meglepően hasonlít az öngyilkos Grey ezredesre, őt használtuk fel oly módon, hogy a szolgálat tudtával, észrevétlenül elvegyülhetett a tiszti kaszinóban. Vanek úr kitűnően oldotta meg feladatát.

- Ez úgyszólván említésre sem szorul - jegyezte meg Vanek úr -, ügyességem elégszer bebizonyítottam... Bocsánat.

Véletlenül lelökött a könyökével egy japán vázát, amely összetört.

- Nem tesz semmit. Utálom ezt a vázát. Gondolatomat találta el, midőn lelökte - folytatta Gorcsev. - Emin pasa hozzátartozóit rávettem, hogy kívánságomra küldjék ide a beteget. Közben hamiskártyásokkal együtt járkáltam mindenfelé, amíg Manuelre rábukkantam. Apám kártyapartijában, mint Mullenko bolgár földbirtokos szerepelt. Megtudtam, hogy a légióban van, és amikor beléptem, hogy felkutassam, egyúttal megbíztak feletteseim, hogy az altisztek önkényeskedéseinek felgöngyölítését is kíséreljem meg. A két ügyet sikerült egyesíteni. Amikor szegény Manuel, akit időközben megszerettem, hiszen tehetetlen eszköz volt megbízója kezében, meghalt, csak Sábára mertem rábízni a titkot. Az ő vallomásából nagyjából kiderült, hogy ki volt Benguz, akinek a megítélésében szintén tévedtem, mert nem számítottam, hogy ilyen kemény gyilkos is akadjon a hamiskártyások általában bohém bűnözői között. Kis híján összeomlott minden, de részint Sába, részint Almási barátom ügyessége és tisztessége olyan segítségemre volt, mint egy egész rendőri apparátus. Párizsba érve, mivel túl korán hagytam el az ágyat, felszakadt a sebem.

Emin pasa, aki alapjában véve jóindulatú bolond volt, közben Sába és Nedda útján bekerült a házba. Ők ápoltak. Húgomnak nem volt szabad a dolgokról tudni, mert nem bízhattam Vlaszta és a galachadi kaszinó gengsztereivel szembeni ügyességében. Magas lázam is lett, és csak a katonai kórházban lettem jobban. Sábának már akkor említettem a vörös füzet fontosságát, amiben katonai titok is volt. Vlaszta ellen sajnos kevés bizonyíték volt Manuel vallomása, és csak a halottnak hitt emberek feléledési blöffjével remélhettük vallomásra kényszeríteni. Ekkor már húgom is tudta, hogy Vlasztát félreismerte, de természetesen folytatni kellett a jóbarátság komédiáját. Miután óvatosan kerestük a füzetet, nagyon megnehezült a helyzet, különösen Sír Lajos barátjuk eltűnése folytán. Hogy villámgyorsan kézre kerítsük, és mégse jusson eszébe a füzetet elolvasni, úgy intéztük, hogy egy felderíthetetlen bünténnyel kapcsolatban gyanúsítsák, hogy ha bárhol is van, nyomban elő lehessen keríteni. Gondoltam, néhány ezer frankkal beéri a meghurcoltatásért.

- Ez könnyen lehetséges - jegyeztem meg.

- Azonban ez az úr olyan jól elbújt, az ördög tudja, miért, ma sincs meg. Szerencsére elküldte a füzetet Almásinak. Először azt hittem, hogy Almási a kaszinó vagy Vlaszta megbízásából járt a húgom után, és megkaparintotta a füzetet. Húgom minden tiltakozása ellenére így vélekedtem. Emiatt a húgom is közbenjár majd elnézésért, remélem, sikerrel. Végül nem is sejtettük, hogy Bourint, aki több kirohanást intézett lapjában a galachadi kaszinó ellen, mielőtt megválasztatja

magát, szintén áldozatnak szemelik ki. Így azután tettenéréssel sikerült lecsapni, és Sába feledhetetlen alakítása révén saját büntetését mérni a gazemberre. Természetesen Almási barátunk remek cikkét is közérdekből kellett leállítani, de azt hiszem, hogy most már kicsit kiegészítve még nagyobb szenzációt fog kelteni.

Hol volt Sír Lajos? Ezt csak sokára tudtam meg. Ribári rávette Madame Tourtelette-et (egy brazíliai ültetvényes piaci árus özvegyét, akihez gyanús szálak fűzték, és aki elhitte az újságok nagybetűs címei mögé rejtett mesét), hogy rejtegessek a gengsztert, amíg elalszik az ügy, és ez esetben valamennyien kimennek Dél-Amerikába, ahol a Sír Lajos által rabolt jelentős összeget elosztják. Madame Tourtelette rejtegette Sír Lajost, aki meghízott ez idő alatt, és Ribári a boldogult ültetvényes zsakettjét hordta, mint ő mondta azért, hogy elváltottassa a külsejét. Madame Tourtelette ezt nem értette ugyan, de mindig is szégyellte kimutatni, hogy buta, tehát odaadta a zsakettet, amivel Ribári még hosszú ideig álcázta magát.

A szerencsétlen Emin pasa, akinek családja inkább holt hírét költötte, semhogy megtudják a valót, Párizsban egy szanatóriumba került.

A többi rejtély kulcsa is roppant egyszerű. Sába és Gorcsev, amikor megérkeztek Párizsba, az örült Emin pasával titokban meghúzták magukat a barokk villa szalonjában. Az a tetem, amelyik valóban holtan feküdt, Grey ezredes szerencsétlen tüdőbajos öccse volt, aki Gorcsev levelére Kairóból Párizsba érkezett, és akárcsak Emin pasa, itt húzta meg magát. De végzett vele a kór, innen szállították el szép csendben a halottas házba, és az angol követség eltemette. Ez volt az éjszakai kalandom, amikor láttam, hogy egy tetemet vittek ki a titokzatos barokk villából.

És megoldódott a legnagyobb rejtély is, hogy ostobaság azt hinni, művészetért, diadalért, érvényesülésért vagy egyéb apró semmiségért születünk.

Rövidesen feleségül vettem Neddát, és ezért érdemes volt megszületni. Érdemes lesz meghalni, sőt még élni is. A többi ostobaság. Hogy Vanek úr erre vonatkozó axiómájával éljek:

- Az élet olyan, mint a füst. Elillan, mielőtt még igazán boldog voltál.

És végre Sábát is felfedezték. Megjelent az újságokban Alex Gorcsev maszkjában, és ott volt az eredeti fényképe is. Saját maga mellett már őt is felfedezték. Nagy színész lett, és ugyanakkor esküdtek meg Balázs Annával, amikor én elvettem Neddát.

Időnként feltűnt Gorcsevnél egy sovány, ideges ember, akit Abu ben Pullovernek hívnak, és az ördög tudja, most kimaradt, mert Gorcsev - aki hazaköltöztette már Svájcba a családját - vett egy gyönyörű farkaskutyát, és amikor ez először farkcsóválva eléje futott, rosszul lett.

Ketten, akik mindent tudnak, nem szólnak soha, és néhány részletét e borzalmas, komikus és különös históriának örökre megőrzik:

Az egyik a finom kis barokk épület zsalus ablakaival, a másik Wendriner úr, ki időnként kívánszorog a napra sütkezni, de csak olyankor, ha megláncolják a kutyát, mert akárcsak Pullover úr, fél ettől az állattól.

.oOo.